

การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์
ตามโครงการบูรรั่มย์สันติสุขแก้ดี

นางดารณี ชาญยุติริ

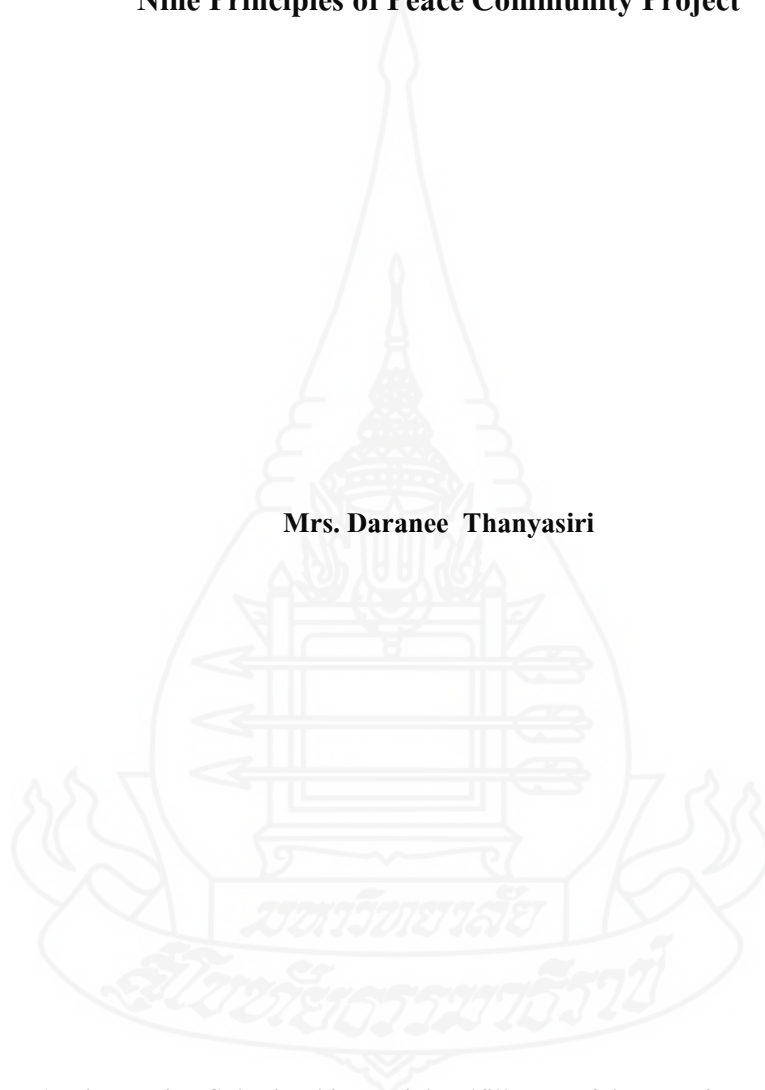
คุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานิตศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสโงไข้ธรรมราชภัฏ

พ.ศ.2562

Communication for Reconciliation Building through the Buriram

Nine Principles of Peace Community Project

Mrs. Daranee Thanyasiri

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Doctor of Philosophy in Communication Arts

School of Communication Arts

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อคุณิพนธ์ การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรรั่มซ์สันติสุขแก้้ดี
ชื่อและนามสกุล นางคารณี ฐัญญูสิริ
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยาธร ท่อแก้ว
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์

คุณิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาเอก เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2562

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยาธร ท่อแก้ว)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญุทธ โออรพันธ์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อคุณนิพนธ์ การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมย์สันติสุขเกล้า
ผู้วิจัย นางดารณี ธัญญศิริ รหัสนักศึกษา 4541500072 **ปริญญา** ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต (นิเทศศาสตร์)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.วิฑิตธร ท่อแก้ว (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี
 (3) รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมย์สันติสุขเกล้าที่เกี่ยวข้องกับ 1) บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร 2) กระบวนการสื่อสาร 3) รูปแบบการสื่อสาร และ 4) แนวทางการพัฒนาการสื่อสาร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง รวมจำนวน 22 คน จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการโดยตรง ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 บ้านเจริญสุข 1 คน ราษฎรชาวบ้าน 1 คน ประธานคุ้ม 8 คน ประชาชนระดับแกนนำ 8 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุป

ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร บ้านเจริญสุขมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมานาน โดยยึดถือตามเผ่าพันธุ์คนลาวตามบรรพบุรุษ ซึ่งบริบทนี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ประสบความสำเร็จ เนื่องจากได้รับความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนเป็นสำคัญ 2) กระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ในเรื่องการสร้างความสมานฉันท์ เนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร คือ เนื้อหาธรรมนุญเกล้า หลักการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน สื่อหลักที่ใช้ในชุมชน คือ สื่อบุคคลและหอกระจายข่าว รวมถึงมีการสื่อสารผ่านวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดกันมา มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภทไลน์ ส่วนผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารและเนื้อหาสาระ และมีพฤติกรรมในการให้ความร่วมมือกับผู้ส่งสาร 3) รูปแบบการสื่อสาร ใช้รูปแบบการสานเสวนาด้วยการพูดคุย การแสดงความคิดเห็น ใช้หลักศาสนาเป็นแนวทางโดยยึดคำสอน ความเชื่อ และพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ส่วนการสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาด้วยการสอดแทรกเนื้อหาสันติสุขเกล้าและความร่วมมือ การหลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน และการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน 4) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ด้านผู้ส่งสารต้องยอมรับในความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ต้องมีทักษะ มีทัศนคติที่ดี ด้านการกำหนดประเด็นเนื้อหา เนื้อหาต้องเป็นสิ่งที่ปฏิบัติจริงได้เป็นที่ยอมรับและเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน เนื้อหาไม่จำเป็นต้องเฉพาะเจาะจงหรือเน้นย้ำเรื่องความสมานฉันท์ แต่ต้องเป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนเป็นไปตามอัตลักษณ์ วิถีชุมชน ส่วนด้านรูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ ควรพัฒนาทักษะให้กับผู้นำที่มีบทบาทโดยตรงด้านการจัดการสานเสวนา การใช้หลักศาสนาเป็นแนวทาง และการสื่อสารผ่านประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน

คำสำคัญ การสื่อสาร การสร้างความสมานฉันท์ โครงการบูรณัมย์สันติสุขเกล้า

Dissertation title: Communication for Reconciliation Building through the Buriram Nine Principles of Peace Community Project

Researcher: Mrs. Daranee Thanyasiri; **ID:** 4541500072;

Degree: Doctor of Philosophy (Communication Arts);

Dissertation advisors: (1) Dr. Wittayatorn Torkaew, Associate Professor;

(2) Dr. Supaporn Sridee, Assistant Professor; (3) Dr. Jittraporn Suthiworaseth, Associate Professor;

Academic year: 2019

Abstract

The objective of this research was to study communication for reconciliation building in the Buriram Nine Principles of Peace Community Project in terms of 1) context; 2) process; 3) patterns of communication; and 4) approaches for developing better communication for reconciliation building.

This was a qualitative research using the methods of in-depth interviews and observation. The key informants were 22 people chosen through purposive sampling from among people directly involved with the Buriram Nine Principles of Peace Community Project. They included the village headman of Jaroen Suk Village, 1 village savant, 8 group chairmen, 8 core village members, and 4 qualified experts. The data collection tool was an in-depth interview form. Data were analyzed through conclusion forming.

The results showed that 1) the context that involved communication was the unique identity of Jaroen Suk Village that has ancient Laotian traditions and culture inherited from tribal ancestors. This context played an important part in the success of communications for reconciliation building because people in the community felt a sense of belonging and togetherness, so they cooperated. 2) In the communication process, the message sender was credible and knowledgeable about reconciliation. The messages communicated were about the Nine Principles of Peace agreement, life guidance, and the well being of the community. The media used in the community were primarily personal media and the public address system, as well as inherited culture and traditions. In addition, social media was used in the form of the Line application. The message receivers had good attitudes toward the message senders and the content of messages. Their behavior was to cooperate with the message senders. 3) The patterns of communication were connective discussion and expression of opinions based on a religious approach, i.e. Buddhist teachings, beliefs and ceremonies. Patterns of communication through community culture and traditions were infused with messages about peace, reconciliation, cooperation, brotherhood, and feelings of unity and connectedness. The social media was used for announcements and sharing news and information. 4) Approaches for improvement are to have message senders accept the importance and equality of their communication partners, and to have good skills and attitudes. For content, they should select messages that comply with reality and that are beneficial to members of the community. They need not be specifically about reconciliation or emphasize peace but can be about everyday life, and should fit in with the community's identity and way of life. Patterns of communication for building reconciliation should focus on skill development for leaders who play a direct role in using connective discussion, Buddhist approaches, and communication via traditions, culture and the way of life in the community.

Keywords: Communication, Reconciliation, Buriram Nine Principles of Peace Community

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความสะดวกและกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยาธร ท่อแก้ว ซึ่งท่านได้คอยห่วงใยให้โอกาส และติดตามความคืบหน้าของ
คิษย์เสมอมา นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท รองศาสตราจารย์
ดร.จิตรภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรุณท ोरพันธ์
ที่ท่านได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการทำคุษฎีนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ท่านเสรี
ศรีหะไตร อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ท่านได้กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี
อีกทั้งยังช่วยแนะนำผู้ให้ข้อมูลหลัก จนทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างราบรื่นและประสบ
ผลสำเร็จ ขอขอบพระคุณ นายสมหวัง ผาสุขใจ ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดบุรีรัมย์นายสมบูรณ์ เกลาเกลี้ยงปราชญ์ชาวบ้าน ประธานคุ้มทั้ง 8 คุ้ม และชาวบ้านทุกท่าน
ที่เสียสละเวลาและตั้งใจในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่ง ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมนิราช
ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือจนทำให้การศึกษาในระดับปริญญาคุษฎี
บัณฑิตในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อวิเชียรและคุณแม่พันภัย
คำเจริญ ที่เป็นแรงใจให้ลูกเห็นความสำคัญและคุณค่าของการศึกษา ขอขอบคุณสามี พันตำรวจโท
ดร.พงษ์ธร ัญญุศิริ และลูกๆ ที่คอยสนับสนุนในทุกๆทางและให้กำลังใจเสมอมา ขอขอบเพื่อนร่วมรุ่น
สาขาวิชานิติศาสตร์ทุกคนที่ห่วงใย ให้คำปรึกษา และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้คุณค่าและประโยชน์
อันเกิดจากคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่ พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มี
อุปการคุณทุกท่าน

คารณี ัญญุศิริ

พฤศจิกายน 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหานำวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
คำถามการวิจัย	6
กรอบความคิดการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ของการวิจัย	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดเกี่ยวกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์	11
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์	12
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์	26
แนวคิดเกี่ยวกับโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าอี้	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ผู้ให้ข้อมูลหลัก (KeyInformants)	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การตรวจสอบข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
การนำเสนอผลการวิจัย	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ตอนที่ 1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของโครงการบูรณัมย์สันติสุขเกล้า.....	56
ตอนที่ 2 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ตามโครงการบูรณัมย์สันติสุขเกล้า.....	74
ตอนที่ 3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย ตามโครงการบูรณัมย์.....	104
ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์.....	118
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	137
สรุปการวิจัย	137
อภิปรายผล	144
ข้อเสนอแนะ	158
บรรณานุกรม	161
ภาคผนวก	169
ก แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ใหญ่บ้านประจักษ์คุ่ม ปราชญ์ชาวบ้าน.....	170
ข แบบสัมภาษณ์สำหรับชาวบ้าน.....	176
ค แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ.....	182
ง ภาพถ่าย.....	185
ประวัติผู้วิจัย	191

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1.....	50
ตารางที่ 3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3.....	50
ตารางที่ 3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสร้าง ความสมานฉันท์.....	51

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดการวิจัย.....	7
ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการสื่อสารของเดวิด เค เบอร์โล.....	13
ภาพที่ 4.1 บริบทของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12	57
ภาพที่ 4.2 ป้ายหมู่บ้าน.....	61
ภาพที่ 4.3 แผนที่หมู่บ้าน.....	62
ภาพที่ 4.4 คำขวัญหมู่บ้าน.....	62
ภาพที่ 4.5 วัดเขาพระอังคาร.....	65
ภาพที่ 4.6 ร้านค้าประจำหมู่บ้าน.....	66
ภาพที่ 4.7 นายสมหวัง ผาสุขใจ ผู้ใหญ่บ้าน.....	67
ภาพที่ 4.8 ศาลตาปู่.....	70
ภาพที่ 4.9 ธรรมนูญสันติสุข 9 ดี.....	71
ภาพที่ 4.10 ชาวบ้านร่วมทำความสะอาดหมู่บ้าน.....	73
ภาพที่ 4.11 การประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน.....	74
ภาพที่ 4.12 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก้าดี.....	75
ภาพที่ 4.13 หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน.....	93
ภาพที่ 4.14 ไลน์กลุ่มของคณะกรรมการหมู่บ้าน.....	98
ภาพที่ 4.15 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์.....	105
ภาพที่ 4.16 การประชุม 3 หมู่บ้าน.....	111
ภาพที่ 4.17 การทำบุญในหมู่บ้าน.....	112
ภาพที่ 4.18 การสื่อสารผ่านไลน์กลุ่มของหมู่บ้าน.....	117
ภาพที่ 4.19 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์.....	118
ภาพที่ 4.20 การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก้าดี และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์.....	134

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ได้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงทำให้เกิดความแตกแยกของคนในชาติและสถาบันการเมืองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ได้มีความพยายามในการอธิบายว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการแข่งขันเชิงอำนาจ การทุจริตประพฤติดมิชอบของผู้มีอำนาจ ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความธรรม การถูกเลือกปฏิบัติช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนจนกับคนรวย การเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวนำมาซึ่งการสูญเสียชีวิต สูญเสียทางวัตถุ อาคาร สถานที่ต่างๆ อีกหลายแห่ง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว คือ ทำให้การลงทุนปรับตัวลดลง การลงทุนภาคเอกชนลดลง การบริโภคภาคเอกชนลดลง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ การส่งออก และนำเข้าสินค้าและบริการมีการปรับตัวลดลง อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อตลาดหลักทรัพย์ คือ ผลตอบแทนตลาดหลักทรัพย์ปรับตัวลดลง (พงศศักดิ์ เหลืองอร่าม และยุทธนา เศรษฐปราโมทย์, 2561) ความไม่แน่นอนทางการเมืองไม่เพียงแต่ส่งผลเสียต่อการลงทุนภาคเอกชนภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อการลงทุนจากต่างประเทศ (Busse & Hefker, 2007) เนื่องจากต่างชาติไม่กล้ามาลงทุนในประเทศ เศรษฐกิจเกิดการชะลอตัว รวมถึงเกิดผลกระทบต่อภาพพจน์ เป็นการทำลายภาพพจน์ของประเทศภาพลักษณ์ของความเป็นมิตรจิตของชาวไทย

สังคมไทยในช่วงที่ผ่านมาจึงเป็นยุคแห่งความหวาดกลัวและหวาดระแวง เกิดการบ่มเพาะความเกลียดชังกัน ซึ่งความรุนแรงได้ขยายตัวไปถึงในระดับครอบครัว ความรุนแรงของความขัดแย้งนำมาซึ่งการสูญเสียอย่างประมาธค่ามิได้และเกิดสภาพสังคมแห่งความหวาดระแวง (สถาบันพระปกเกล้า, 2555) อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม (พงศศักดิ์ เหลืองอร่าม และยุทธนา เศรษฐปราโมทย์, 2561) จนกระทั่งคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติต้องเข้ามายึดอำนาจเพื่อระงับความขัดแย้ง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการกำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ไข ปัญหาที่เป็นมูลเหตุของความขัดแย้งในระยะยาวและขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เพราะปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยนั้น ไม่เพียงแต่เป็นวาระที่สำคัญของประเทศ แต่องค์การสหประชาชาติโดย องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ถือเป็นวาระสำคัญที่

จะทำการรณรงค์ส่งเสริมสันติภาพ ขจัดปัญหาความขัดแย้ง และเสริมสร้างความสมานฉันท์ในระดับสังคมโลก

จากสถานการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (พงศกรณ์ พิลานบุตร, 2560) ที่พบว่า ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีที่มาจากข้อมูลอันเนื่องมาจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลที่สร้างความขัดแย้ง โดยงานวิจัยนี้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ความสนใจในการสร้างจิตสำนึกในความมีเหตุมีผลให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักและให้ความสำคัญต่อการบริโภคข้อมูล/ข่าวสาร เพื่อให้สามารถมีการวิเคราะห์ข้อมูล/ข่าวสารให้ครบถ้วนและรอบด้านก่อนตัดสินใจต่างๆ นอกจากนี้ยังพบว่า มีช่องว่างระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้นำการเมืองค่อนข้างมากและอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การรับรู้ข้อมูล/ข่าวสารของประชาชนกับรัฐหรือผู้นำการเมืองมีน้อยจึงนำไปสู่สาเหตุของความขัดแย้ง เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข้างต้นจึงเห็นได้ว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง แต่ในขณะเดียวกันการจากสื่อสารก็เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหา และการสร้างความสมานฉันท์ ดังผลการสำรวจของศูนย์ศึกษาและพัฒนาการสื่อสารสันติภาพ (CPCS) คณะวิทยาการสื่อสาร (วสส.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (ม.อ.ปัตตานี) (2559) ที่พบว่า การสื่อสารคือกลไกสำคัญในการสร้างสันติภาพ โดยช่องทางการสื่อสารมีความหลากหลายทั้งสื่อท้องถิ่น สื่อบุคคล และสื่อใหม่ เป็นสื่อที่ประชาชนให้ความสำคัญนอกเหนือจากสื่อมวลชน สอดคล้องกับ อธิวัฒน์ สินทร โภ (2555) ที่ได้ให้แนวทางในการจัดการความขัดแย้ง คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางสันติวิธี และพิชญา สุกลใส (2553) ที่พบว่าวิธีการในการจัดการความขัดแย้งที่คิดว่าเหมาะสมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในปัจจุบันคือการนำสันติวิธีมาใช้โดยยึดหลักของ นิติธรรม และนิติรัฐ และควรเปลี่ยนวิธีการและพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง โดยต้องนำกลยุทธ์และระบบการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง รวมถึงการนำเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ต้องมีการประชาสัมพันธ์โดยสื่อมวลชน และต้องให้การสื่อสารให้แก่ประชาชน เพื่อจะได้มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของความเป็นประชาธิปไตย ทั้งในด้านสิทธิเสรีภาพโดยเข้าใจขอบเขต สิทธิพลเมือง และบทบาทหน้าที่พลเมืองไทย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่กล่าวมาทำให้ทราบว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดี สร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยได้ รัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติก็ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายสร้างความปรองดองสมานฉันท์เพื่อผลักดันการปฏิรูปให้บรรลุผลสำเร็จ ด้วยการสร้างการรับรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องต่างๆ รวมทั้ง

การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศความปรองดอง ส่งเสริมความสามัคคีสมานฉันท์ในพื้นที่ผ่านกลไกระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น จัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมการประชุมรับฟังความคิดเห็นในหมู่บ้าน การริเริ่มในการร่วมกันจัดกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน โดยอาสาสมัครต้นแบบประชาธิปไตย (รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ครบรอบ 1 ปี (12 กันยายน 2557 - 12 กันยายน 2558) การสร้างความปรองดองสมานฉันท์จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และการผลักดันการปฏิรูปให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้จากนโยบายของรัฐบาลที่มีแนวคิดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม (Public Participation Approach) ถือเป็นตัวอย่างแนวคิดหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสื่อสารหรือการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในสังคมหรือชุมชนให้เป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น ความเป็นชุมชนเข้มแข็ง (Strong Community) จะเกิดขึ้นได้ หากสมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพราะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนนี้ จะเป็นพลังชุมชนที่ผลักดันให้เกิดการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาของชุมชนในแต่ละขั้นตอนนี้ให้บรรลุเป้าหมาย ประเทศกำลังพัฒนาเช่นประเทศไทยเองนั้นยังจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสังคมหรือชุมชนให้เป็นอย่างยั่งยืน (Sustainable Community Development) โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ชนบทที่มีบริบทเฉพาะตน (จินตวิรุ เกษมสุข, 2561) ทั้งนี้ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนพัฒนาสร้างต้นแบบองค์กรคุณธรรมและสมาชิกคุณธรรม ซึ่งได้ริเริ่มการพัฒนาคุณธรรมเชิงพื้นที่ หรือ “จังหวัดส่งเสริมคุณธรรม” ขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมด้วยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (area base) หรือการใช้จังหวัดเป็นฐาน มีจังหวัดบุรีรัมย์เป็น 1 ใน 4 จังหวัดส่งเสริมคุณธรรม นำร่องของการขับเคลื่อนคุณธรรมเชิงพื้นที่ที่ตามนโยบายของศูนย์คุณธรรม ซึ่งการขับเคลื่อนคุณธรรมจะมีความแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของการขับเคลื่อนจังหวัดส่งเสริมคุณธรรม จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งในด้านเชิงแนวคิดและเชิงปฏิบัติ โดยการสร้างสันติสุขด้วยธรรมนุญ 9 ดี มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาด้านการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการสาธารณสุข ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาครอบครัวสังคมแตกแยกขาดความอบอุ่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการจัดการปัญหาหมู่บ้านและปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน จนเกิดเป็นผลลัพธ์การดำเนินงานจังหวัดส่งเสริมคุณธรรมที่ชัดเจนวัดผลได้ คือ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในทางที่ดีขึ้น เกิดการทำกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันมากขึ้น จำนวนคดี

ความต่างๆ ลดลง เกิดความปรองดองสมานฉันท์ ปัญหาความขัดแย้งความแตกแยกต่างๆ ลดลง ประชาชนเกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานต่างๆ ได้มีการประยุกต์การสร้างสรรค์สังคมด้วยธรรมนูญ 9 ดี เข้ากับการปฏิบัติงานด้วย เช่น เรือนจำนางรอง ที่มีผู้นำดีที่ 7 การหลุดพ้นอาชญากรรมเข้าไปดำเนินการ จากนั้นจึงได้นำดีที่ 1- ดีที่ 9 เข้าไปประยุกต์ใช้อย่างเต็มรูปแบบ ทำให้ปัญหาต่างๆ ในเรือนจำลดลง ผู้ต้องขังอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข หรือ สถานีตำรวจภูธรธรรม ซึ่งสถานีตำรวจภูธรหนองกี่ ได้นำแนวคิดธรรมนูญสันติสุข 9 ดีไปใช้เพื่อให้ข้าราชการตำรวจเป็นตำรวจมีอาชีพ สร้างความผาสุกให้แก่พี่น้องประชาชน “พอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสา” (ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), 2560)

แนวทางการขับเคลื่อนของจังหวัดบุรีรัมย์นั้น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในการจัดทำธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี อันจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือ “บุรีรัมย์สันติสุข บนความพอเพียง ครอบครัวยุติธรรม สายเลือดเดียวกัน ลูกหลานรัชกาลที่ 1 เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ซึ่งการสร้างคุณธรรมรูปแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ นโยบายของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2559-2564 และนโยบายประเทศไทย 4.0 (ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), 2560)

จังหวัดบุรีรัมย์มีรูปแบบกระบวนการขับเคลื่อนคุณธรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และเมื่อพิจารณาจากแนวคิด A Model of the Polity Implementation Process ของแวน มิเตอร์ และแวน ฮอร์น (1976) พบว่า การสื่อสารระหว่างการขับเคลื่อนกิจกรรม เป็นตัวแปรที่จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความสำเร็จ จึงกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญที่สุด เพราะการสื่อสารจะนำไปสู่การรับรู้ เรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ สามารถใช้การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความร่วมแรงร่วมใจ สร้างความชอบธรรม ความเชื่อมั่นศรัทธา เนื่องจากการสื่อสารมีอิทธิพลต่อกระบวนการรับรู้ การตัดสินใจ การชี้แนะ และการสร้างกระแสในเรื่องต่างๆ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้รับสาร ทำให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ร่วมกันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดความรับผิดชอบร่วมกันนำมาซึ่งความสมานฉันท์ในสังคม

ดังนั้นการวิจัย เรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษากระบวนการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับหมู่บ้าน โดยเฉพาะที่บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็น “หมู่บ้านต้นแบบคุณธรรม” จากการนำ “ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี”

ไปปฏิบัติโดยผู้ใหญ่บ้านและประธานคุ้ม ได้แก่ 1) คุ้มธานีทรทอง 2) คุ้มละอองนวล 3) คุ้มประชาชื่น 4) คุ้มระรินจิต 5) คุ้มสุจริตธรรม 6) คุ้มสังฆธรรม 7) คุ้มวิไลวรรณ และ 8) คุ้มโชคทวีพล ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสื่อสารผ่านการประชุมทบทวนผลการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นรวมถึงข้อเสนอแนะจากประชาชนในชุมชน และใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่จนเกิดเป็นความร่วมมือของประชาชนในชุมชน มีผลการปฏิบัติตามธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข เก้าคืออย่างเป็นที่น่าพอใจ (เสรีศรีหะไตร, 2561) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยต่อไป

2. ปัญหาวิจัย

บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ มีบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร มีกระบวนการสื่อสาร และรูปแบบการสื่อสารอย่างไร ถึงทำให้ประสบความสำเร็จในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี

3.2 เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี

3.3 เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี

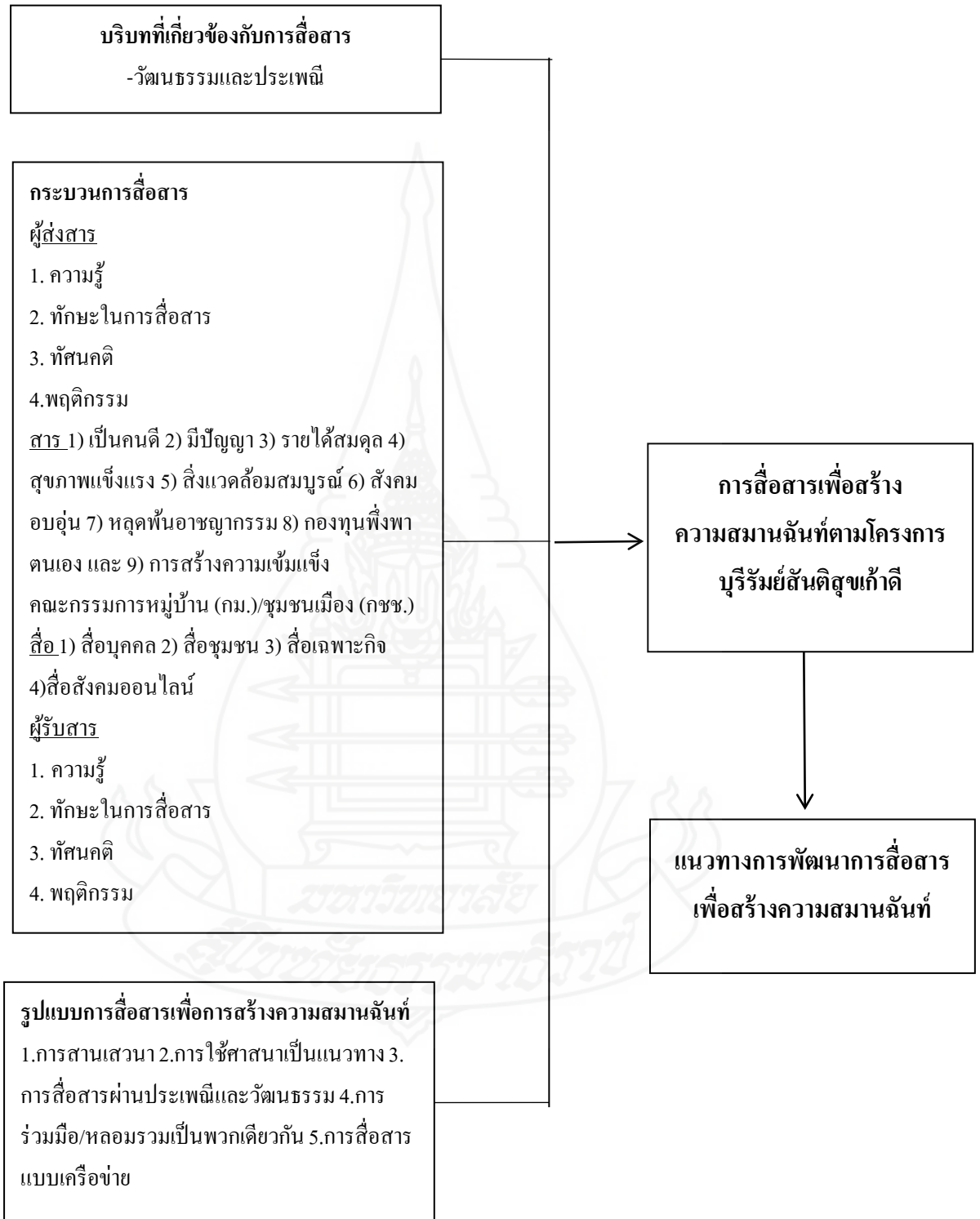
3.4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

4. คำถามการวิจัย

- 4.1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้าเป็นอย่างไร
- 4.2 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้ามีกระบวนการอย่างไร
- 4.3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทยตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้าเป็นอย่างไร
- 4.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ควรเป็นอย่างไร

5. กรอบความคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดการวิจัย

6. ขอบเขตการวิจัย

6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร กระบวนการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร และแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก้าดี

6.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ตำบลเจริญสุข อําเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

6.3 ขอบเขตด้านเวลา

งานวิจัยนี้ศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน พฤษภาคม 2561 – สิงหาคม 2562

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 ความสมานฉันท์ หมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมีความสามัคคี

7.2 การสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก้าดี หมายถึง การดำเนินการให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี มีความความสุข ปราศจากความขัดแย้งด้วยธรรมเนียมหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี คือ ดีที่ 1 เป็นคนดี ดีที่ 2 มีปัญญา ดีที่ 3 รายได้สมดุล ดีที่ 4 สุขภาพแข็งแรง ดีที่ 5 สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ ดีที่ 6 สังคมอบอุ่น ดีที่ 7 หลุดพ้นอาชญากรรม ดีที่ 8 จัดตั้งกองทุนพึ่งพาตนเอง ดีที่ 9 สร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ชุมชน

7.3 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก้าดี หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดกระบวนการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์ ได้แก่ วัฒนธรรมและประเพณี

7.4 กระบวนการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดสารระหว่างบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร โดยผ่านช่องทางสื่อสารเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยยึดธรรมเนียม 9 ดี

7.5 ผู้ส่งสาร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการส่งข้อมูลข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์ คือ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านเจริญสุข ประชานคุ้มที่ 1 - 8 และปราชญ์ชาวบ้าน โดยมี 5 ประเด็นหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.5.1 ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุขเก้าดี

7.5.2 ทักษะในการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสาร เกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องสันติสุข 9 ดี อันจะทำให้เกิดความสมานฉันท์

7.5.3 ทศนคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของผู้ส่งสารที่มีต่อเรื่องความ สมานฉันท์

7.5.4 พฤติกรรม หมายถึง คุณลักษณะของความน่าเชื่อถือ และพฤติกรรมที่แสดงออก

7.6 สาร หมายถึง เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับธรรมนูญ 9 ดี ประกอบด้วย 1) เป็นคนดี 2) มีปัญญา 3) รายได้สมดุล 4) สุขภาพแข็งแรง 5) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ 6) สังคมอบอุ่น 7) หลุดพ้นอาชญากรรม 8) กองทุนพึ่งพาตนเอง และ 9) การสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการ หมู่บ้าน (กม.)/ชุมชนเมือง (กชช.)

7.7 สื่อ หมายถึง ช่องทางของการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อชุมชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อสังคมออนไลน์

7.8 ผู้รับสาร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเสริมสร้างความ สมานฉันท์ คือ ประชาชนในบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์ โดยมี 5 ประเด็นหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.8.1 ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี

7.8.2 ทักษะในการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และความเข้าใจใน เรื่องสันติสุข 9 ดี อันจะทำให้เกิดความสมานฉันท์

7.8.3 ทศนคติ หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกที่ประชาชนมีต่อการเสริมสร้างความ สมานฉันท์

7.8.4 พฤติกรรม หมายถึง คุณลักษณะของความเปิดใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความร่วมมือ

7.9 รูปแบบการสื่อสาร หมายถึง ลักษณะหรือวิธีการสื่อสารในลักษณะต่างๆ เพื่อถ่ายทอด ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความสมานฉันท์ โดยลักษณะหรือวิธีการสื่อสาร ประกอบด้วย 1) การสาน เสวนา 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม 4) การร่วมมือ/ หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน 5) การสื่อสารแบบเครือข่าย

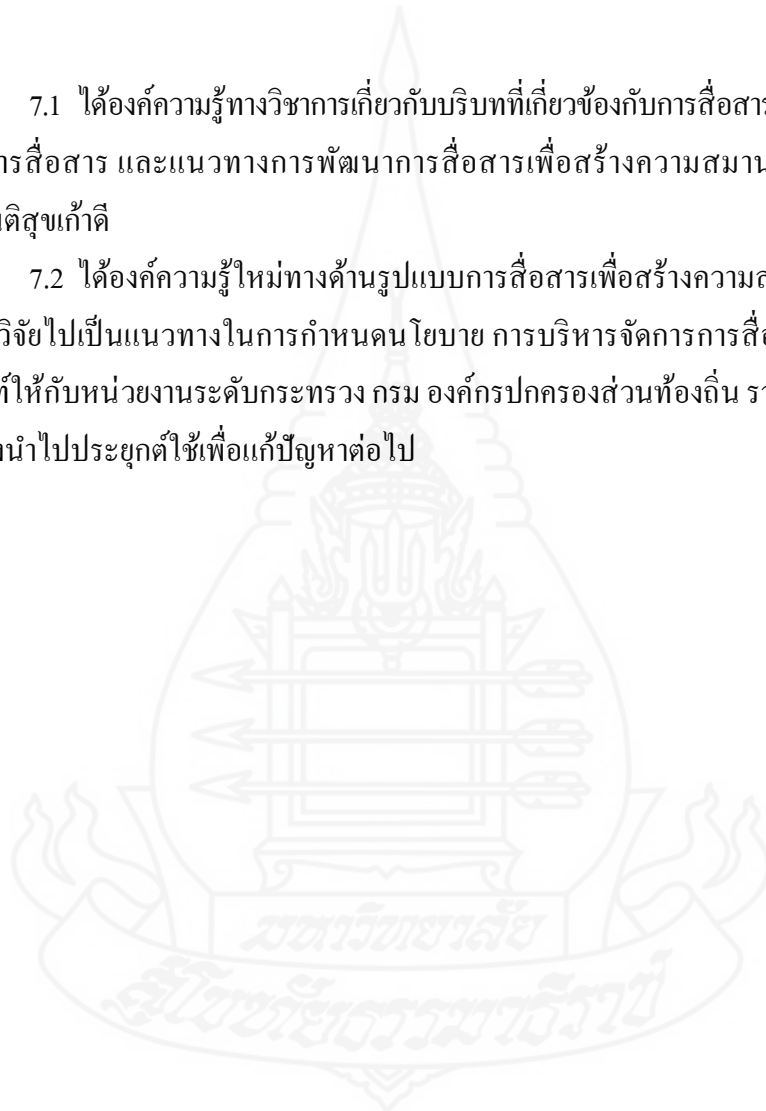
7.10 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ หมายถึง ข้อเสนอแนะ ถึงวิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารที่ควรดำเนินการเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์อย่างมีประสิทธิภาพ ในอนาคต ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร 2) การกำหนด ประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์ 3) รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างความสมานฉันท์

7.11 โครงการสันติสุขเก้าดี หมายถึง โครงการของจังหวัดบุรีรัมย์ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกครัวเรือนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ตั้งแต่การเริ่มวิเคราะห์ปัญหาของพื้นที่ตนเอง จนนำมาสู่ การกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยธรรมเนียมปฏิบัติ 9 ดี

7. ประโยชน์ของการวิจัย

7.1 ได้องค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร กระบวนการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี

7.2 ได้องค์ความรู้ใหม่ทางด้านรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ที่สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้กับหน่วยงานระดับกระทรวง กรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า ศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า ศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า และเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์
3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์
4. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

การสื่อสาร (Communication) เป็นกระบวนการในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังนั้นการสื่อสารจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นชีวิตประจำวัน หรือการใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม และกระบวนการสื่อสารนั้นจะเกิดในบริบทหรือสภาพแวดล้อมต่างๆ (Beebe, Beebe, & Ivy, 2001 : 14) ซึ่งบริบท (Context) หมายถึง สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ในขณะที่เกิดการสื่อสาร และเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบ ลักษณะ และทิศทางการสื่อสาร (ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร, 2548 : 132) และจากแนวคิดของ เบอร์โล (Davis K. Berlo, 1960) ที่ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับระบบสังคม (social system) เช่น ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคมของผู้ส่งสาร และปัจจัยอีกปัจจัยคือ วัฒนธรรม (culture) ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ยึดถือสืบต่อกันมา เช่นเดียวกับทฤษฎีสื่อสารเชิงบริบททาง

สังคม (Communication Theory: Social Context) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร โดยปัจจัยที่กล่าวถึง ได้แก่ ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม โดยเชื่อว่าสภาวะแวดล้อมหรือบรรยากาศทางสังคมจะส่งผลต่อการสื่อสาร (ยูพา สุภากุล, 2540)

จากการศึกษาของ นิธิดา สิริพงษ์ทักษิณ (2561 : 1-16) ที่ทำการศึกษาด้านการจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของชุมชนพรุควนเค็ง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ชาวบ้านได้รวมตัวกันเพื่อกำหนดกติกาชุมชน ซึ่งการออกกฎระเบียบดังกล่าวมีรากฐานมาจากจารีตดั้งเดิมบนฐานของวัฒนธรรมชุมชน สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านและบริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ความเคารพนับถือในตัวบุคคลสูง และเคร่งครัดในธรรมเนียมปฏิบัติเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและการระงับข้อพิพาททำให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชน นอกจากนี้จากการศึกษาของ ไชยรัตน์ ปราณิ (2557 : 115-123) พบว่า วัฒนธรรมชุมชนมีผลต่อคุณลักษณะความสมานฉันท์ของคนไทยในจังหวัดอุทัยธานี โดยเฉพาะวัฒนธรรมข้าวซึ่งเป็นวัฒนธรรมหลักของคนในจังหวัดอุทัยธานี นอกจากนี้ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ การละเล่นขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การทำขวัญข้าว ทำขวัญควาย ประเพณีการลงแขก ฯลฯ เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้คนในชุมชนและสังคมอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข และอรพินธ์ สุวัฒน์ประ (2551) ที่ได้ทำการศึกษารื่องการจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมโดยยุติธรรมชุมชน : กรณีศึกษาบ้านแม่ยางसान อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนแม่ยางसानได้นำจารีตประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งเป็กฎมปีญญาจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมโดยคนในชุมชน รวมทั้งรูปแบบและกระบวนการจัดการการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และผลการจัดการ คือ ความพึงพอใจและความปรองดอง จะเห็นได้ว่าหากผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมก็อาจจะให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน (Jandt, 1999: 30; Samovar, & Porter, 2001: 46)

ดังนั้นการสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี คือ วัฒนธรรมและประเพณี เป็นปัจจัยสำคัญ

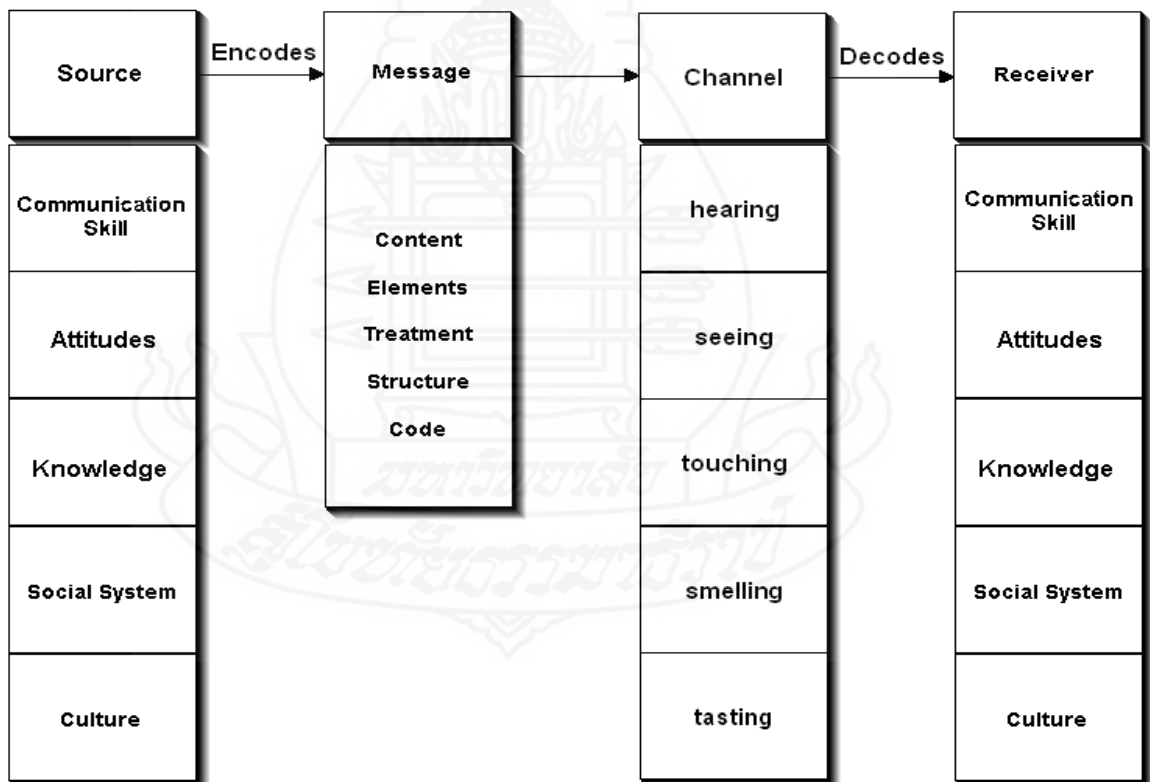
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

การสื่อสารเป็นรากฐานของกิจกรรมทางสังคมและการเมืองทุกชนิด โดยมนุษย์ใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และอาศัยการสื่อสารเพื่อให้การอยู่ร่วมกับกับผู้อื่นในสังคมเป็นไปโดยปกติสุข การศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในโครงการบูรณรมย์สันติสุข 9 ดี สามารถทำความเข้าใจได้จาก

แบบจำลองกระบวนการการสื่อสาร SMCR MODEL ของเดวิด เค เบร์โล (Davis K. Berlo, 1960: 72) ที่ว่าองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการสื่อสารมี 4 องค์ประกอบ คือ

1. ผู้ส่งสาร (Source) ผู้ส่งสารอาจเป็นบุคคลๆเดียวหรือหลายคนก็ได้ โดยเป็นคนที่ต้องการจะส่งความต้องการ ความคิด ความรู้สึก และข้อมูลข่าวสารตามวัตถุประสงค์ของตน
2. สาร (Message) คือ เป็นเนื้อหาหรือข้อมูลที่ผู้ส่งสารต้องการถ่ายทอดไม่ว่าจะเป็นความต้องการ ความคิด ความรู้สึก และข้อมูลข่าวสารตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ซึ่งสารจะอยู่ในรูปของรหัส (code)
3. สื่อ (Channel) คือ ช่องทางที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งส่วนใด คือ การได้ยิน การมองเห็น การสัมผัส การได้กลิ่น หรือการลิ้มรส
4. ผู้รับสาร (Receiver) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้รับสารของผู้ส่งสาร

Berlo's Model of Communication

A Source encodes a message for a channel to a receiver who decodes the message: S-M-C-R Model.

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการสื่อสารของเดวิด เค เบร์โล (David K. Berlo, 1960: 40)

ทั้งนี้แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล ยังได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จดังนี้ ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ต้องทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ระดับความรู้ระบบสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องมีคล้ายคลึงหรือเหมือนกัน ก็จะทำให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ ในส่วนของเนื้อหาสาร ต้องมีองค์ประกอบของเนื้อหา วิธีการ โครงสร้าง และรหัสที่อยู่ในสาร ซึ่งถ้าเนื้อหาซับซ้อนเกินไป ผู้รับสารอาจไม่เข้าใจ ส่วนช่องทางในการสื่อสารของแบบจำลอง SMCR นี้เน้นไปที่ประสาทสัมผัสทั้งห้ามากกว่าที่จะกล่าวถึงสื่อ ดังนั้นเพื่อให้เห็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรณรมย์สันติสุขเก๋ดี จึงขอเสนอแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะในการสื่อสาร

ทักษะในการสื่อสาร (communication skills) หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการสื่อสารของทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งทักษะในการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะในการเขียน ทักษะในการพูด ทักษะในการอ่าน และทักษะในการฟัง (ปรเม สตะเวทิน, 2546: 65) กล่าวได้ว่าทักษะในการสื่อสารมีผลต่อความสำเร็จในการสื่อสาร ดังที่ เบอร์โล และคณะ (D.K. Berlo, J.B. Lemert and Mertz, 1966) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ผู้รับสารใช้ในการตัดสินใจความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (Qualification Factor) เช่น ประสบการณ์ (Experienced) การผ่านการฝึกฝน (Trained) มีทักษะความชำนาญ มีความสามารถ (Able) และมีปัญญา (Intelligent) จากการศึกษาของโฮฟแลนด์ จานิสและเคลลี (Hovland, Janis and Kelly, 1953) พบว่า ความสามารถหรือความเป็นผู้ชำนาญ (Competence of expertness) ของผู้ส่งสารจะทำให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ วงศ์กำแหง, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ วันชัย วัฒนศัพท์ (2562) ที่ได้ศึกษากระบวนการพัฒนานักประสานสมานไมตรีและนักไกล่เกลี่ย พบว่า นักประสานสมานไมตรีและนักไกล่เกลี่ย ควรมีทักษะ คือ รู้จักสื่อสาร เป็นผู้เข้าใจหลักการพูด พูดมีเหตุมีผล ที่เรียกว่า ปียวาจา คือมีวาจาน่ารัก พูดดีมีคุณค่า เป็นสื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจอันดี คนที่พูดดี จะช่วยให้การทำงานสำเร็จ มีทักษะสันติ คือ ความรู้ความเข้าใจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ฉลาดในการแก้ปัญหา มีทักษะการฟังและการพูด คือ เป็นการเป็นนักฟังและนักเจรจา ดังที่เรียกกันว่า “ฟังด้วยดียอมมีปัญหา” และการพูดดี พูดมีเหตุมีผล เรียกว่าการพูดดีมีคุณค่าเป็นสื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจอันดี คนที่พูดดี จะช่วยให้การทำงานสำเร็จ

ซึ่งทักษะในการสื่อสารนั้นมีผลทั้งต่อผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยทักษะในการสื่อสารทำให้ผู้ส่งสารมีความสามารถในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ (purpose) และเจตนา (intentions) ของผู้ส่งสาร และมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเข้ารหัส เช่น ในการพูด ผู้ส่งสารต้องเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมกับผู้รับสาร

ส่วนผู้รับสารนั้น ผู้รับสารจะต้องมีทักษะในการสื่อสารเช่นเดียวกัน คือ ผู้รับสารต้องมีความสามารถในการอ่าน ฟังและคิด เพื่อที่จะสามารถรับสารและถอดรหัสสารของผู้ส่งสารได้ ซึ่งทักษะในการสื่อสารด้านภาษานั้นมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้รับสาร และความสามารถในการรับสาร นอกจากนี้ทักษะในการสื่อสารยังมีอิทธิพลต่อความสามารถของผู้รับสารในการถอดรหัส ซึ่งเป็นเจตนาหรือความคิดของผู้ส่งสาร และมีอิทธิพลต่อความสามารถในการตีความหมายสารของผู้รับสารด้วย (ปรเม สตะเวทิน, 2546: 65-66)

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ทัศนคติ หมายถึงความรู้ ความคิด และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ เหตุการณ์หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลในกระบวนการ สื่อสาร (กิติมา สุรสนธิ, 2557)

ซึ่งทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive component) เป็นการรับรู้และใช้ความคิดในการจำแนกสิ่งเร้า และแสดงความคิดเห็นออกมา ซึ่งปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับความรู้ที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ 2. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affective component) เป็นอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้าเกิดขึ้นหลังเกิดการรับรู้และประเมินคุณค่าว่าเป็นบวกหรือลบ ซึ่งบุคคลจะแสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ตามคุณค่าที่ประเมินว่าเป็นบวกหรือลบ 3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavioral component) เป็นแนวโน้มของการกระทำหรือทำที่ที่จะปฏิบัติต่อสิ่งเร้าในทางบวกหรือลบ ขึ้นอยู่กับความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดที่บุคคลที่ได้ประเมินผลออกมา

ดังนั้นทัศนคติจึงมี 2 ลักษณะ คือ 1. ทัศนคติทางบวก (Positive) ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมหรือทำที่ ในลักษณะที่เห็นด้วย หรือพึงพอใจ 2. ทัศนคติทางลบ (Negative) ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมหรือทำที่ ในลักษณะที่ไม่เห็นด้วย หรือไม่พึงพอใจ และพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งนั้นๆ (Gibson, Ivancevich, and Donnelly, 2000)

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของทัศนคติ องค์ประกอบของทัศนคติ และลักษณะของทัศนคติ จะพบว่า การที่บุคคลจะเกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ นั้นเกิดจากการสื่อสาร ซึ่ง โรเจอร์ (Rogers, 1973) กล่าวไว้ว่า การสื่อสารก่อให้เกิดผล 3 ประการคือ การสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร การสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร และการสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร

วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilber Schramm) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นตัวแปรที่อยู่ระหว่างการรับและการตอบสนองต่อข่าวสารหรือสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้รับสารที่มีต่อข่าวสารแต่ละประเภทที่พบ ซึ่งโดยปกติทัศนคติของผู้รับสารสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อทัศนคติ

เปลี่ยนแปลงไป การส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของผู้ส่งสารจะแตกต่างกันไป เช่นเดียวกับการตอบสนองของผู้รับสารซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งเร้าหรือข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนไปด้วย

ปรมะ สตะเวทิน (2546: 63-64) ได้แบ่งทัศนคติของผู้ส่งสาร และทัศนคติของผู้รับสารไว้ 3 ประการ คือ 1. ทัศนคติต่อตนเอง (Attitude toward self) 2. ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร (Attitude toward subject matter) และ 3. ทัศนคติต่อผู้รับสาร/ผู้ส่งสาร (Attitude toward receiver/source) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทัศนคติต่อตนเอง (Attitude toward self)

การสื่อสารของผู้ส่งสารจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ส่งสารที่ผู้ส่งสารประเมินตนเอง (Self - evaluation) กล่าวคือ หากผู้ส่งสารมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ก็จะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ

ทัศนคติต่อตนเองของผู้รับสารก็เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร หากผู้รับสารมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง หรือมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสารที่ผู้ส่งสารส่งมา

2. ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร (Attitude toward subject matter)

ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสารของผู้ส่งสาร เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ หากผู้ส่งสารมีความเชื่อถือ มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่จะสื่อสาร ก็จะทำให้ผู้ส่งสารไม่มีความมั่นใจ ไม่พอใจ หรือแสดงทัศนคติที่ไม่ดี ทำให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จได้

ส่วนผู้รับสารก็เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร หากผู้รับสารมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเรื่องที่ถูกส่งสารสื่อสารมา ก็ทำให้ผู้รับสารไม่สนใจ ไม่ยอมรับ มีความรู้สึกต่อต้าน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารเช่นกัน

3. ทัศนคติต่อผู้รับสาร/ผู้ส่งสาร (Attitude toward receiver/source)

ทัศนคติต่อผู้รับสาร เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร หากผู้ส่งสารมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับสาร ผู้ส่งสารจะทำการสื่อสารด้วยดีและมีความพยายามในการสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารพอใจ ในขณะที่เดียวกันหากผู้ส่งสารไม่ชอบหรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้รับสาร ผู้ส่งสารก็ไม่มี ความพยายามในการสื่อสาร หรือไม่ยอมสื่อสารด้วย ทำให้การสื่อสารมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จน้อย

ทัศนคติต่อผู้ส่งสาร หากผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสาร มีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของผู้ส่งสาร มีความชอบ หรือประทับใจในด้านต่างๆ ของผู้ส่งสาร ผู้รับสารก็จะเปิดโอกาส รับฟังสิ่งที่ผู้ส่งสารสื่อสารมานั่นเอง

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

เนื่องจาก ทักษะเป็นความรู้ ความคิด และความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลในกระบวนการสื่อสาร (กิติมา สุรสนธิ, 2557) ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงนำแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสารมาศึกษาด้วย โดยพฤติกรรมของผู้ส่งสาร ได้แก่ คุณลักษณะของความน่าเชื่อถือ และพฤติกรรมที่แสดงออก ส่วนพฤติกรรมของผู้รับสาร ได้แก่ คุณลักษณะของความเปิดใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความร่วมมือ โดยมีแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.3.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือ

ความเชื่อใจไว้วางใจ คือ “การพนันหรือการคาดเดา (Bet) ต่อพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้อื่นในอนาคต” ซึ่งประกอบด้วย 7 ปัจจัย ได้แก่ ความสม่ำเสมอ (Regularity) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) การเป็นตัวแทน (Representativeness) ความยุติธรรม (Fairness) ความพร้อมรับผิดชอบ (Accountability) และ ความเมตตากรุณา (Benevolence) (Sztompka, 1999)

เบอร์โร และคณะ (D.K. Berlo, J.B. Lemert and Mertz, 1966) ได้ทำการศึกษาความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร โดยสรุปว่ามีปัจจัย 3 ประการที่ผู้รับสารมักจะใช้ในการตัดสินใจความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ได้แก่

1. ปัจจัยที่สร้างความอบอุ่นใจ (Safety Factor) ประกอบด้วยคุณลักษณะ ใจดี (Kind) เข้ากับคนอื่น ได้ง่าย (Congenial) มีความเป็นเพื่อน (Friendly) ไม่ขัดคอใคร (Agreeable) น่าคบ (Pleasant) สุภาพ (Gentle) ไม่เห็นแก่ตัว (Unselfish) ยุติธรรม (Just) รู้จักให้อภัย (Forgiving) เอื้อเฟื้อ (Hospitable) ร่าเริง (Cheerful) มีศีลธรรม (Ethical) อดทน (Patient) สงบเยือกเย็น (Calm)
2. ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (Qualification Factor) ส่วนใหญ่ปัจจัยนี้จะเน้นความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์ของผู้ส่งสาร คุณสมบัติเหล่านี้ เช่น มีประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่ง (Experienced) ได้รับการฝึกฝน (Trained) มีความชำนาญ (Skilled) มีอำนาจหน้าที่ (Authoritative) มีความสามารถ (Able) มีไหวพริบ (Intelligent)
3. ปัจจัยด้านพลวัตของผู้ส่งสาร (Dynamism Factor) ปัจจัยนี้คือ ปัจจัยที่แสดงถึงความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น ความไม่เฉื่อยชาของผู้ส่งสาร ลักษณะเหล่านี้ได้แก่ เป็นฝ่ายรุก (Aggressive) รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathic) ตรงไปตรงมา (Frank) กล้า (Bold) กระตือรือร้น (Active) รวดเร็ว (Fast) คล่องแคล่ว (Energetic)

โฮฟแลนด์ จานิสและเคลลี (Hovland, Janis and Kelly, 1953) ได้ศึกษาถึงความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารพบว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ ความสามารถหรือความเป็นผู้ชำนาญ (Competence of expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) โดยความสามารถ

หรือความเป็นผู้ชำนาญ (Competence of expertness) หมายถึง ความสามารถในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง หรือความรู้ในเรื่องที่ผู้ส่งสารส่ง ส่วนความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นของผู้รับสารที่ประเมินจากเจตนาของผู้ส่งสารว่าผู้ส่งสารพูดความจริงอย่างจริงใจเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้รับสาร หรือความรู้สึกมั่นใจของผู้รับสารที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ส่งสารในทางบวก

คัทลิป และ เซนเตอร์ (Cutlip and Center, 1978) ก็ได้กล่าวถึงความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร (Source credibility) ว่าความน่าเชื่อถือจะทำให้การสื่อสารมีน้ำหนักและได้รับความสนใจจากผู้รับสารมากยิ่งขึ้น โดยปัจจัยที่ทำให้ผู้ส่งสารน่าเชื่อถือประกอบด้วย ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ความสามารถเข้ากันได้กับผู้อื่น ความเป็นมิตร สุภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้ส่งสารมีความรอบรู้ มีความสามารถหรือความเชี่ยวชาญ (Competent หรือ Expertness) และคล่องตัว (Dynamic)

เบตติงกัส (Bettinghaus, 1980) ก็ได้ศึกษาถึงความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความน่าไว้วางใจของผู้ส่งสาร ได้แก่ ลักษณะที่เป็นมิตรของผู้ส่งสาร การแสดงออกของผู้ส่งสารที่มีความจริงใจ ยุติธรรม มีจริยธรรม ให้อภัย ไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น
2. คุณลักษณะของผู้ส่งสาร ได้แก่ ความประทับใจของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสารในคุณลักษณะต่างๆ เช่น การมีความรู้ มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของผู้ส่งสาร เป็นต้น
3. บุคลิกภาพของผู้ส่งสาร ได้แก่ ความคล่องตัวของผู้ส่งสาร ความกระตือรือร้น และความเป็นกันเองของผู้ส่งสาร เป็นต้น

เจมส์ แมคครอสกี และดาเลย์ จอห์น เอ. (James McCroskey and Daley John A., 1987: 30-45) ได้สรุปคุณสมบัติที่ทำให้ผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือ ได้แก่

1. ความสามารถ (Competence) คือ ความรู้ในข้อมูลหรือเรื่องที่จะสื่อสาร รวมถึงความสามารถในการควบคุมสถานการณ์การสื่อสาร
2. คุณลักษณะหรือบุคลิกลักษณะ (Character) ผู้ส่งสารควรมีบุคลิกลักษณะที่แสดงออกถึงความอบอุ่นน่าไว้วางใจ รวมถึงมีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบดี และมีการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม
3. ความสุขุมเยือกเย็น (Composure) และความคล่องแคล่วในการสื่อสาร สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของตนเองได้
4. เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือเป็นที่รู้จักทางสังคม (Socialibility) เพราะจะทำให้ผู้รับสารเกิดความเชื่อถือ

5. เป็นคนเปิดเผย (Extroversion) การไม่ปิดบังข้อมูลของผู้ส่งสารจะทำให้ผู้รับสารเกิดความไว้วางใจและเข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารได้ง่ายยิ่งขึ้น

2.3.2 ทฤษฎีความปรองดองกัน/การปรับตัวเข้าหากันทางการสื่อสาร (Communication Accommodation Theory)

ทฤษฎีการปรองดองเป็นทฤษฎีที่ทรงอิทธิพลในด้านพฤติกรรมกรรมการสื่อสารของมนุษย์ Howard Giles และคณะอธิบายทฤษฎีความปรองดองว่า ทำไมคนเราจึงต้องปรับพฤติกรรมกรรมการสื่อสารเมื่อมีการกระทำหรือการแสดงออกต่อกัน เช่น การสนทนาของคนบางคนจะมีการปรับท่าทาง หรือถอดออก หรือทำตาเหมิงประกอบการสนทนาระหว่างกัน พฤติกรรมหรือท่าที่ที่ไปด้วยกันได้รับบทสนทนาเรียกว่าความสอดคล้องต้องกันหรือการหลอมรวม (convergence) และถ้าหากไปด้วยกันไม่ได้เรียกว่าการเคลื่อนไหวที่ไม่ตรงกันหรือการเบนออก (divergence) คนที่ต้องการปรองดอง พฤติกรรมการสื่อสารของเขาจะสอดคล้องต้องกัน โดยตลอดทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา

การปรองดองกันทางการสื่อสารจึงเป็นการหันหน้าเข้าหากัน เนื่องจากการปรองดองเป็นการยืดหยุ่นปรับตัว การดัดแปลงจริต หรือการควบคุมพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อผู้อื่น ทฤษฎีการปรองดองกันทางการสื่อสารเน้นถึงการจงใจและผลพวงในสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อคนสองคนคุยกันและเปลี่ยนท่วงทำนองการสื่อสาร ซึ่งอาจทำได้ 2 ลักษณะ คือ การเบนออก และการหลอมรวม ซึ่งบุคคลจะใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาในการสร้างความแตกต่างและสร้างความเหมือนกันเพื่อให้ตัวเองเป็นส่วนหนึ่งหรือไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการปรองดอง

การหลอมรวมหรือการลู่เข้า เป็นการหลอมรวมตัวทางความคิดและพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร การหลอมรวมเป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้เพื่อปรับตนเองให้เข้ากับพฤติกรรมของผู้อื่น คนจะใช้ทั้งวัจนภาษาและวัจนภาษาเพื่อปรับพฤติกรรมกรรมการสื่อสารของแต่ละฝ่าย กระบวนการสื่อสารจึงถูกคัดเลือกเข้ามาเพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น การใช้จังหวะจะโคน การยิ้มแย้ม การสบสายตา เป็นต้น การหลอมรวมเพื่อให้เข้าได้กับผู้อื่นจำเป็นต้องคำนึงถึงยุทธศาสตร์การปรองดองในทางบวก กล่าวคือ หากบุคคลมีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่นและมีแรงดึงดูดต่อกัน การสนทนา การหลอมรวมอาจทำได้ง่ายขึ้น เช่น คนที่มาจากภาคเดียวกันก็จะหลอมรวมกันได้โดยง่าย

การเบนออกหรือการลู่ออก มักนำมาซึ่งความแตกต่างมากกว่าการปรองดอง การเบนออกเป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้เพื่อตอกย้ำความแตกต่างของวัจนภาษากับอวัจนภาษาระหว่างการสื่อสาร การเบนออกจึงสร้างความแตกต่างและความแตกแยกซึ่งไม่เป็นที่นิยมศึกษาในทางการสื่อสารตามทฤษฎีความปรองดอง กระบวนการปรองดองจึงไม่ใช่การเข้ากันได้หรือหลอมรวมกับกลุ่มเท่านั้น แต่ต้องรับรู้เงื่อนไขและได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม การปรองดองทางการ

สื่อสารต้องนำหลักการหรือมโนทัศน์ที่เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีจิตวิทยามาใช้ 4 ข้อ คือ ข้อแรก ความคล้ายคลึงกันและความไม่คล้ายคลึงกันของถ้อยคำและพฤติกรรมดำรงอยู่จริงในบทสนทนา ทั้งมวลเสมอ เช่น มีทั้งคนที่คิดเหมือนกันและคิดไม่เหมือนกัน ข้อสอง อากัปกิริยาที่เราได้รับรู้จาก คำพูดและพฤติกรรมของอีกคนหนึ่งจะกำหนดถึงวิธีประเมินบทสนทนาของกลุ่มสนทนา เช่น คน โฝงผาง อาจมีพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรง ข้อสาม ภาษาและพฤติกรรมเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางสังคมและการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เช่น การพูดจาของนางงามมีแบบฉบับเฉพาะตัว ข้อสุดท้าย การปรองดองขึ้นอยู่กับระดับความเหมาะสมและปทัสถานที่น่าไปสู่ กระบวนการปรองดอง เช่น คำพูดของนักการทูตแม้ดีดิงก็ใช้บทสนทนาแบบหลอมนรวม ทั้งสี่ข้อนี้ จะเป็นรากฐานในการปรับตัวในการสนทนาเพื่อให้เกิดการยอมรับของอีกฝ่าย แต่ทั้งนี้การปรองดอง จะเกิดขึ้นต่อเมื่อเกิดการรับรู้ทำที่ของอีกฝ่ายหนึ่ง การรับรู้หมายถึงกระบวนการที่ตั้งใจและแปล ความหมายของข่าวสารว่ามีความหมายอย่างไรตรงกับที่ต้องการรับรู้หรือไม่ การรับรู้จึงคู่กับการ ประเมินเพราะการประเมินเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการรับรู้ทั้งนี้เพื่อปรับบทบาทของการ สนทนาให้ลงตัว ซึ่งคู่สนทนาใดๆ คาดหวังว่าการสนทนาต้องนำไปสู่การลงตัว การคาดหวังต่อ พฤติกรรมในการสนทนาจะรับรู้ได้ถ้าเข้าใจบรรทัดฐานของสังคมเพราะบรรทัดฐานของสังคมทำให้ คนสามารถคาดเดาพฤติกรรมของกลุ่มสนทนาได้ซึ่งมีความสอดคล้องกับบรรทัดฐาน

2.3.3 ทฤษฎีการเลือกรับสาร

ในการศึกษาผู้รับสาร โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper, 1960) ได้กล่าวว่า ในการรับข่าวสารต่างๆ ผู้รับสารจะมีกระบวนการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อทัศนคติ ความรู้สึกลึกซึ้งๆ ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งกระบวนการในการเลือก รับข่าวสารนั้นเรียกว่า “กระบวนการเลือกสรร” (Selective Process) กระบวนการเลือกสรรเปรียบเทียบ เสมือนเครื่องกรอง (Filters) การรับรู้ข่าวสารของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกปัดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) เป็นแนวโน้มที่ผู้รับสารจะสนใจ หรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งสารแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่มีอยู่ด้วยกัน หลายแห่ง โดยทั่วไปผู้รับสารมักเลือกเปิดรับข่าวสารที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความเชื่อทัศนคติ ความสนใจ และสิ่งที่สนับสนุนความคิดเดิมของตน

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception or Selective Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองที่บุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใด และผู้รับสารเลือกที่จะรับรู้หรือตีความหมายตามความเข้าใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง และสภาวะของร่างกายหรืออารมณ์ของผู้รับสาร

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) การเลือกจดจำมีแนวโน้มที่จะเลือกจดจำเฉพาะเนื้อหาสาระที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ และทัศนคติของผู้รับสาร ซึ่งการเลือกจดจำนี้เป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการเลือกรับสาร ซึ่งจะส่งผลต่อการส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารเลือกที่จะไม่จดจำเนื้อหาของสารเพราะไม่ตรงกับความสนใจของตนเอง

นอกจากนี้ เดอ เฟลอร์ (De Fleur, 1966) ได้สรุปถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) เอาไว้ว่ามนุษย์เรานอกจากจะเลือกเปิดรับสารแล้ว ยังมีการแสวงหาข่าวสาร (Information Seeking) เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ทุกคนมีธรรมชาติที่จะเปิดรับข่าวสารตลอดเวลาเพียงแต่จะเปิดรับสื่อใดขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งมีแนวคิดที่ว่าคนเราแต่ละคนมีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมาก ทั้งในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน ทำให้ระดับของสติปัญญา ความคิด ทัศนคติ ตลอดจนกระบวนการของการรับรู้ การเรียนรู้ และการจูงใจมีความแตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเราจะมีกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ดังนั้นความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกจึงมักจะคล้อยตามกลุ่มเพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบสื่อสาร เช่น ลักษณะของบุคคลไม่ว่าจะเป็นเพศ อาชีพ การศึกษา รายได้ หากมีลักษณะที่คล้ายกันก็จะทำให้การเปิดรับเนื้อหาหรือการตอบสนองต่อการสื่อสารคล้ายกันด้วย

นอกจากนี้ วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilber Schramm, 1973 : 121-122) ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสาร ดังนี้

1. ประสบการณ์ ผู้รับสารย่อมมีประสบการณ์เกี่ยวกับข่าวสารแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของผู้รับสาร

2. การประเมินประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารที่ตรงกับจุดประสงค์ของผู้รับสาร ดังนั้นจึงต้องมีการประเมินว่าข่าวสารนั้นมีประโยชน์ต่อตนเองหรือไม่

3. ภูมิหลัง ผู้รับสารมักจะสนใจสิ่งที่ไม่เคยพบมาก่อน รวมทั้งสนใจในความแตกต่างหรือความเปลี่ยนแปลงของวัตถุสิ่งของหรือเรื่องราวต่างๆ ที่ความเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพที่ผู้รับสารเป็นอยู่

4. การศึกษาและสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์และพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้รับสารขึ้น ทั้งในเรื่องของการเลือกรับสื่อและการเลือกเนื้อหาของข่าวสาร

5. ความสามารถในการรับสาร อันได้แก่สภาพร่างกายและจิตใจ หากมีสภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ก็จะสามารถการเปิดรับสารได้ดีกว่า

6. บุคลิกภาพ ผู้รับสารแต่ละคนมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน และเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร ทักษะคิด และพฤติกรรมของผู้รับสาร เช่น ผู้ที่มีความวิตกกังวล (Anxiety) มักจะมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงสิ่งกมนั่นเอง

7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารแต่ละคน เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายใส่ข่าวสารของผู้รับ ถ้าผู้รับสารมีอารมณ์ปกติ มีความพร้อม มุ่งมั่น และมีสมาธิต่อข่าวนั้น สมฤทธิ์ผลทางการสื่อสารจะมีมากกว่าผู้รับสารที่ไม่มีอารมณ์ร่วมกับข่าวสารนั้น นอกจากนี้เราจะสังเกตเห็นได้ว่า อารมณ์ของผู้รับสารนั้น สามารถพิจารณาได้ทั้งความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้รับสารในขณะนั้นเอง และความรู้สึกหรือเท่าที่มีอยู่ก่อนแล้วเกี่ยวกับข่าวสารนั้นด้วย

8. ทักษะคิด เป็นตัวแปรที่อยู่ระหว่างการรับและการตอบสนองต่อข่าวสาร หรือสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้รับที่มีต่อข่าวสารแต่ละประเภทที่พบ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นคุณสมบัติหรือเท่าที่ผู้รับแต่ละคนมีอยู่ก่อนที่จะรับข่าวสารอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งโดยปกติทักษะคิดของผู้รับสารเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ และเมื่อทักษะคิดเปลี่ยนแปลงไปผู้ส่งสารเปลี่ยนวิธีการส่งข่าวสารหรือการ โน้มน้าวผู้รับสารด้วย

จากการสังเคราะห์ข้อมูลข้างต้น การศึกษาพฤติกรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาถึงคุณลักษณะของความน่าเชื่อถือ และพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ส่งสาร และศึกษาคุณลักษณะของความเปิดใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความร่วมมือของผู้รับสาร

2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

2.4.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ของผู้ส่งสาร

จากแบบจำลองกระบวนการสื่อสารของเบอร์โล (Davis K. Berlo, 1960) นั้นแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารของผู้ส่งสารและผู้รับสารอีกปัจจัยหนึ่งก็คือ ความรู้ โดย ปรมะ สตะเวทิน (2546: 65) กล่าวว่า การสื่อสารของผู้ส่งสารจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้ส่งสาร 2 ประการ ดังนี้

1) ความรู้เรื่องที่จะสื่อสาร (Knowledge of the subject matter) หมายถึง ผู้ส่งสารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา หรือเรื่องที่จะสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะสื่อสารอย่างดีก็จะทำให้ประสิทธิภาพของการสื่อสารสูง หากผู้ส่งสารไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะสื่อสารก็จะทำให้ประสิทธิภาพของการสื่อสารลดลงหรือไม่ประสบผลสำเร็จ

2) ความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร (Knowledge of the communication process) หมายถึง ผู้ส่งสารที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสื่อสารซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร เนื่องจากองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กันในแต่ละองค์ประกอบด้วย ผู้ส่งสารจึงควรมีความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร เพื่อให้ผู้ส่งสารสามารถวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ผู้รับสาร และเลือกสื่อที่เหมาะสมกับการสื่อสาร

2.4.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ของผู้รับสาร

เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร หากผู้รับสาร ไม่มีความรู้ก็จะทำให้การสื่อสาร ไม่มีประสิทธิผล โดย พรหม สตะเวทิน (2546: 65) ได้แบ่งความรู้ของผู้รับสารออกเป็น 2 ประการ คือ

1) ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสาร (Knowledge of the content of the message) ในขณะที่ผู้ส่งสารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา หรือเรื่องที่จะสื่อสารไปยังผู้รับสาร ผู้รับสารก็ต้องมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสารที่ผู้ส่งสารส่งมา ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจว่ามีความรู้ (knowing) หรือทำให้เกิดความมั่นใจ (being sure)

2) ความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร (Knowledge of the communication process) ไม่เพียงแต่ผู้ส่งสารที่จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร แต่ผู้รับสารก็ต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร เพื่อผู้รับสารจะสามารถวิเคราะห์ผู้ส่งสาร เข้าใจเนื้อหาสาร ทำให้การสื่อสารเกิดประสิทธิผลได้

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับสาร

จากแบบจำลอง กระบวนการสื่อสาร SMCR MODEL ของเดวิด เค เบอร์โล (Davis K. Berlo, 1960) กล่าวว่า สาร (Message) คือ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข้อมูลข่าวสารที่ผู้ส่งสารส่งออกมาในรูปของรหัส (code)

ซึ่ง สาร (Message) มีปัจจัยประกอบด้วย 1) รหัส (Code) คือ ความหมายที่ถูกสร้างขึ้นในรูปของสัญลักษณ์ เช่น ภาษาดนตรี การวาดภาพ เป็นต้น 2) เนื้อหา (Content) ได้แก่ สารเรื่องราวของสารซึ่งถ่ายทอดความคิด อารมณ์ และวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร 3) การจัดสาร (Treatment) คือ การตัดสินใจในการเลือกและเรียบเรียงรหัสและเนื้อหาสารของผู้ส่งสาร ซึ่งผู้ส่งสารจะมีวิธีการจัดสารที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบุคลิกของผู้ส่งสาร และลักษณะของผู้รับสาร

เมอร์ริล และโลเวนสไตน์ (Merrill ana Ralph L. Lowenstein) ได้ศึกษาการเลือกรับสาร และพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ประโยชน์ใช้สอย การที่คนเราจะเลือกรับรู้ข่าวสารก็เพื่อประโยชน์ของตนเอง ทั้งในเรื่องของการเสริมบารมี การช่วยให้สะดวกสบาย หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิง

วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilber Schramm, 1973 : 121-122) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสาร คือ การประเมินประโยชน์ของข่าวสาร ซึ่งผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารที่ตรงกับจุดประสงค์ของผู้รับสาร โดยจะประเมินว่าข่าวสารนั้นมีประโยชน์ต่อตนเองหรือไม่

หากผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสารในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็ควรคำนึงถึงหลักพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสาร ดังนี้ (นวพร วิไลฐิติ, 2543: 24-26)

1. การวางเป้าหมายทางการสื่อสาร (Communication goals) การวางโครงการรณรงค์เพื่อเข้าถึงมวลชน จำเป็นต้องมีการวางจุดประสงค์หลักเกี่ยวกับระดับผลกระทบของเนื้อหาสารที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาของบุคคล หรืออีกนัยหนึ่งคือ ผู้ส่งสารต้องการโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเกิดการตอบสนองต่อการสื่อสารนั้นอย่างไร

2. การวางกลยุทธ์เกี่ยวกับเนื้อหาของสาร (Message strategy) ข้อมูลสารนับเป็นแก่นสำคัญในกระบวนการโน้มน้าวใจ การที่จะการสื่อสารมีประสิทธิภาพนั้นจะขึ้นอยู่กับ รูปแบบ (Style) ของสาร ซึ่งการนำเสนอรูปแบบไม่สามารถกำหนดลงไปตายตัวได้ ทั้งนี้ขึ้นกับความพอใจของผู้รับสาร สิ่งสำคัญก็คือพยายามให้รูปแบบและเนื้อหาสามารถเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้รับสาร หรือเกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร ง่ายต่อการเข้าใจ ก็จะสามารถสร้างความน่าสนใจได้ ซึ่งปราณีศุรสิทธิ์ (2555 :63) พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อความสมานฉันท์นั้น เนื้อหาควรนำเสนอข่าวสารอย่างรอบด้าน เป็นข้อมูลเชิงลึก เป็นเหตุเป็นผล ทางการเมืองอย่าง ควรเสริมความรู้ให้ผู้รับสาร ยึดความดีและจุดเด่นของชุมชนเป็นหลักรวมใจ ปลุกฝังให้ประชาชนเชื่อมั่นในการทำคามดี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเนื้อหาสารในการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณธรรมสันติสุขเก้าดี คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับ ธรรมบัญญัติสันติสุข 9 ดี ซึ่งประกอบด้วย 1) เป็นคนดี 2) มีปัญญา 3) รายได้สมดุล 4) สุขภาพแข็งแรง 5) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ 6) ตั้งคมบ่ออุ่น 7) หลุดพ้นอาชญากรรม 8) กองทุนพึ่งพาตนเอง และ 9) การสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ชุมชนเมือง (กชช.)

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสาร (Channel)

ตามความหมายของเบอร์โล สื่อ คือ ช่องทางที่จะนำสารไปสู่ประสาทในการรู้สึก หรือการถอดรหัสของผู้รับสาร ได้แก่ การเห็น (seeing) การได้ยิน (hearing) การสัมผัส (touching) การได้กลิ่น (smelling) การลิ้มรส (tasting) ในการศึกษานี้มีมุ่งศึกษาสื่อ 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. สื่อบุคคล แนวคิดเกี่ยวกับสื่อบุคคล สื่อบุคคล เป็นเครื่องมือหรือช่องทางการสื่อสาร โดยมีตัวบุคคลที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดสาร เรื่องราว ไปสู่บุคคล ลักษณะการ สื่อสารแบบนี้จึงเอื้ออำนวยให้สามารถแสดงปฏิกิริยา ป้อนกลับต่อกันและกัน ได้ทันที อีกทั้งยังใช้

ประโยชน์ จากกิริยาป้อนกลับดังกล่าวเป็นข้อมูลในการปรับการ สื่อสารระหว่างกันให้เหมาะสมได้ อย่างทันที (บุษบา สุธีธร, 2540: 42)

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า “สื่อบุคคล” ในฐานะที่เป็นสื่อชนิดหนึ่ง ย่อมมี คุณสมบัติร่วมกับสื่อประเภทอื่นๆ เช่น เป็นตัว เชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร เป็นสิ่ง ที่แบกรับเนื้อหาและความหมาย (กาญจนา แก้วเทพ และ คณะ, 2549: 382) อย่างไรก็ตาม เกศินี จุฑาวิจิตร (2542 : 86) ยังกล่าวเพิ่มเติมในส่วนของปัจจัยที่สำคัญของการใช้สื่อบุคคลว่า สื่อบุคคลมี อิทธิพลต่อการ โน้มน้าวใจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสารได้

2. สื่อพื้นบ้าน การสื่อสารในอดีตของชาวบ้านซึ่งปัจจุบันมักเรียกกันว่า สื่อพื้นบ้าน สื่อพื้นเมือง หรือสื่อ ประเพณี (Folk Media) นั้น เป็นการสื่อสารที่มีบทบาททางสังคมที่สำคัญยิ่งใน หลายๆ ด้านนับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนนั้นมีมานานแล้ว ชาวบ้านมีระบบ การสื่อสารของตัวเองที่ ถ่ายทอดผ่านสื่อพื้นบ้าน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท (กาญจนา แก้วเทพ, 2551: 178) ได้แก่ สื่อพื้นบ้าน ประเภทพิธีกรรม เช่น เทศน์มหาชาติ ประเพณีสู่ขวัญควาย, สื่อพื้นบ้านประเภท การแสดง เช่น รำสวดในงานศพ และสื่อพื้นบ้านประเภทวัตถุ เช่น แทงหยวก สานหมวกกุยโล้ย ซึ่งสื่อพื้นบ้าน เหล่านี้ไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิงเท่านั้นแต่ยังให้เนื้อหาที่เป็นความรู้ ข้อมูล ความ คิดเห็นและการ อบรมสั่งสอนในเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าต่างๆ อีกด้วย

3. สื่อเฉพาะกิจ สื่อเฉพาะกิจจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพราะสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่ถูกจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมี กลุ่มเป้าหมาย (Target Audience) ที่กำหนดไว้แน่นอน ตัวอย่างสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ หนังสือเอกสาร จุลสาร แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ รวมถึงการจัดนิทรรศการต่างๆ อีกด้วย (Adams, 1971 : 71)

4. สื่อสังคมออนไลน์ บอยด์และเอลลิสัน (Boyd and Ellison, 2007) ได้ให้ความหมาย สื่อสังคมออนไลน์ไว้ว่าเป็นฐานให้บุคคลแสดงข้อมูลส่วนตัวต่ออีกบุคคลหนึ่งโดยเชื่อมโยงแบบ สาธารณะและสามารถแสดงข้อมูลของบุคคลอื่นในกลุ่มที่เชื่อมโยงกันได้ โดยผู้ใช้สื่อเครือข่าย สังคมออนไลน์สามารถสื่อสารได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพนิ่ง หรือวิดีโอ ผ่าน เทคโนโลยีบนอินเทอร์เน็ตหรือเครื่องมือบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะทำให้เกิดกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ซึ่งแอปพลิเคชันไลน์ก็เป็นสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทหนึ่ง ที่ถูกพัฒนาขึ้นเมื่อปี 2554 ณ ประเทศญี่ปุ่น โดยรูปแบบการใช้งานที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการส่งสติ๊กเกอร์ รูปภาพ วิดีโอ การโทรศัพท์ผ่านแอปพลิเคชัน และสามารถสื่อสารแบบกลุ่มได้อีกด้วย กล่าวได้ว่า สื่อสังคม ออนไลน์เป็นสื่อใหม่ที่ตอบสนองความต้องการสารสนเทศได้ตามความต้องการเปิดรับสารของผู้รับสารมากที่สุด เพราะสื่อใหม่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบรรจุเนื้อหาของข้อมูลข่าวสาร อย่างเป็นระบบ มีการค้นหาข้อมูลที่ต้องการง่าย อันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในงานเผยแพร่และ

รวบรวมข้อมูลข่าวสารได้มากกว่า อีกทั้งยังใช้คุณสมบัติของระบบ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ผสมผสาน สื่อต่างๆ ที่เรียกว่า สื่อผสมผสาน สื่อใหม่จึงสามารถตอบสนองความต้องการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อแบบดั้งเดิม เนื่องจากสื่อใหม่ไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลา (Time) และเนื้อที่ (Space) เหมือนอย่างเคยเป็นข้อจำกัดของสื่อแบบดั้งเดิมมาก่อน (ขวัญฤทัย สายประดิษฐ์, 2551: 43)

จากการศึกษาธิดาพร ชนะชัย (2550) และ ขวัญฤทัย สายประดิษฐ์ (2551) สามารถสรุปประโยชน์ที่ได้จาก สื่อใหม่ (New Media) ได้ว่า ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการบริหารข้อมูล สามารถส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายกลุ่ม จำนวนมากได้ในระยะเวลาพร้อมๆ กัน อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทั่วประเทศและทั่วโลก และมีความสามารถในการติดต่อ 2 ทาง จึงทำให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบได้ทันที

ในการศึกษาจึงมุ่งเน้นศึกษาช่องทางการสื่อสารที่ใช้เพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี โดยเน้นที่สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อสังคมออนไลน์ ว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารใช้ช่องทางใดบ้างในการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในชุมชนบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ (Reconciliation)

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสมานฉันท์

ความหมายของคำว่า การเสริมสร้างความสมานฉันท์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. 2550 เพื่อให้การส่งเสริมความสมานฉันท์และป้องกันความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรง ตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550 - 2554 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2550 โดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 วางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

การเสริมสร้างความสมานฉันท์ หมายความว่า การดำเนินการใดๆ ที่นำไปสู่การป้องกัน แก้ไขและจัดการกับปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้งในด้านต่างๆ ทั้งในระดับบุคคลและที่สืบเนื่อง จากกฎหมายและนโยบายสาธารณะ โดยรวมถึงการส่งเสริมแนวทางในการป้องกันแก้ไข และจัดการกับปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในรูปแบบต่างๆ การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และการสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นภายใต้หลักการและแนวทางความร่วมมือร่วม สันติวิธี และความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

โดยยุทธวิธีชุมชน หมายความว่า ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีส่งเสริมสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในการป้องกันแก้ไขและจัดการกับปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้ง เยียวยาความเสียหายให้กับผู้ได้รับผลกระทบและมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน

และการสร้างสันติวัฒนธรรม หมายความว่า แบบแผน ประเพณีหรือวิถีชีวิตที่ปฏิเสธความรุนแรงทุกชนิด โดยเน้นความเอื้ออาทร ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ความคิดเชิงบวก การสานเสวนาหรือหันหน้ามาพูดคุยกัน และตระหนักถึงคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์

ซึ่งแนวคิดการจัดการความขัดแย้งของ วิลเลม เอฟ จี มาสเทนบรอก (Willem F.G. Mastenbrock, 1993) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการ ความขัดแย้งไว้ในหนังสือ เรื่อง “Conflict management organization Development ว่า ต้องพัฒนาสมรรถนะในการเจรจาต่อรอง (Negotiating Competencies) รวมถึงการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมและอารมณ์ (The Management of Socio-Emotional Relationships)

และแนวคิดการจัดการความขัดแย้ง ของ วันชัย วัฒนศัพท์ (2547 : 180-182) สรุปว่าวิธีการในการจัดการความขัดแย้งสามารถทำได้โดย 1) การแข่งขันหรือวิถีของฉัน (Competing or My Way) ซึ่งพฤติกรรมแนวนี้จะยึดถือ ความพยายามที่จะเอาชนะ เป็นวิธีการของผู้ที่มีอำนาจที่จะใช้อำนาจทุกวิถีทางโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น 2) การหลีกเลี่ยงหรือยอมถอย (Avoiding or No Way) จะเป็นพฤติกรรมที่พยายามหลีกเลี่ยงปัญหาหรือยอมถอย ซึ่งจะพบมากในกลุ่มประเทศเอเชีย และกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา 3) การประนีประนอมหรือแบ่งคนละครึ่ง (Compromising or Half War) เป็นวิธีการที่จะ ประสานความร่วมมืออย่างหนึ่ง เป็นลักษณะของ “การเดินสายกลาง” 4) การยอมตามหรือแล้วแต่ผู้ใหญ่ (Accommodating or Your Way) เป็นพฤติกรรมที่ สังคมชอบปฏิบัติ คือ ยอมรับเชื่อฟังคำสั่งตัดสิน หรือคำสั่งของคนอื่น ยกเลิกความต้องการของตนเอง 5) การร่วมมือกันหรือวิธีการของเรา (Collaborating or Our Way) เป็นพฤติกรรมที่เป็นการประสานประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์

การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ จึงเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนของตนเองให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ไม่มีปัญหาหรือความขัดแย้งใดๆ โดยยึดมั่นแบบแผน ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดกันมา เน้นความเอื้ออาทร ความเสมอภาคเท่าเทียม

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้จัดทำแผนแม่บท ส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 - 2564) และได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 ทั้งนี้เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการส่งเสริม

คุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย ตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาประเทศให้สมดุลทั้งทางวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป ให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” สร้าง “สังคมคุณธรรม” ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และประเทศไทย 4.0 เพื่อให้สังคมเกิดความมั่นคง สงบสุขร่มเย็น ด้วยมิติทางศาสนา

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 - 2564) นี้คือการเสริมสร้างสังคมให้มีคุณธรรมความดีซึ่งสังคมคุณธรรมก็คือสังคมที่ประกอบด้วยคนมีคุณธรรม ครอบครัวมีคุณธรรม องค์กรหน่วยงานมีคุณธรรม ชุมชนมีคุณธรรม ทุกภาคส่วนมีคุณธรรมในทุกระดับ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่มีคุณธรรมด้วยเนื่องจากความดีงามทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเกิดจากการที่คน ครอบครัว องค์กร/หน่วยงาน ชุมชนและสังคมมีหลักธรรมทางศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตามวิถีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เป็นสังคมที่ดีงามและอยู่เย็นเป็นสุข เป็นสังคมแห่งความพอเพียงและสันติสุข

หลักการสร้างความปรองดองประกอบด้วยหลักการดังนี้ คือ (Abu-Nimer, 2001; Bercovitch et al, 2009)

1) การสานเสวนา ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่การสร้างความปรองดอง การสานเสวนาที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้เมื่อคู่กรณีมาร่วมกันสนทนาเพื่อนำไปสู่ข้อตกลงที่จะนำไปสู่การสร้างความปรองดองได้ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความขัดแย้งและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนเป็นการเปลี่ยนแปลงมุมมอง ความรู้สึก โกรธเกลียดที่มีต่อกัน การสานเสวนาที่แท้จริงถึงจะเกิดขึ้น

2) เน้นหรือจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกของคน โดยการเปิดเผยอารมณ์ความรู้สึกของตนเองให้สามารถที่จะเยียวยาความเจ็บปวดในอดีตและปัจจุบันได้

3) ความปรองดองจะเกิดขึ้นหากความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนอง เช่น การรู้สึกถึงความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิต

4) ศาสนา เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ไขความขัดแย้ง เยียวยาความรู้สึกของผู้อื่น การที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่แตกร้างไปแล้วให้ดีขึ้นมาใหม่ต้องการมากกว่าการเจรจาไกล่เกลี่ย แต่ต้องใช้สัญลักษณ์และพิธีกรรม คือใช้ทั้งความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมในการสร้างความปรองดอง

5) ใช้แนวทางที่หลากหลายทั้งทางด้านจิตใจ กฎหมาย สังคม วัฒนธรรม จิตวิทยา และการเมือง ในการที่จะสร้างความปรองดองสมานฉันท์ การที่ภาคประชาสังคมมีกิจกรรมร่วมกัน

มีความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชน และที่สำคัญคือผู้นำที่ได้รับการยอมรับ การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ก็จะประสบผลสำเร็จ

6) การสร้างความปรองดองเน้นที่หัวใจ (Heart) และความคิด (Head) การเน้นที่หัวใจคือ การพูดคุยกันถึงอารมณ์ความรู้สึกที่อยู่ลึกในจิตใจ การเน้นที่ความคิดคือการกำหนดเป้าหมายของการพูดคุย และทำให้การพูดคุยดำเนินต่อไปในทิศทางที่ควรจะเป็นส่วน

7) กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมที่หลากหลาย และปรับใช้ให้เหมาะกับสภาพสังคม

8) ต้องมีการให้อภัย ในแต่ละสังคมอาจจะมีวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นการให้อภัยไม่ควรยึดติดแค่เพียงรูปแบบเดียว

9) เลือกใช้ความยุติธรรมในแบบที่เหมาะสมสำหรับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ การจะเลือกใช้ความยุติธรรมแบบไหนภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงเป็นสิ่งที่ต้องคิด แนวทางหนึ่งที่นักสันติวิธีมักใช้อย่างกว้างขวางเพื่อจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงในสังคมได้อีกหนึ่งรูปแบบคือ ความยุติธรรมระยะเปลี่ยนผ่าน

นอกจากนี้ วุฒิสภา ต้น ไชย และคณะ (2555) ได้นำเสนอหลักการสร้างความปรองดองประกอบด้วยหลักการ ของ การสานเสวนา ว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการนำไปสู่การสร้างความปรองดอง การสานเสวนาที่แท้จริงเกิดขึ้นได้เมื่อคู่กรณีมาร่วมกันสนทนาเพื่อนำไปสู่ข้อตกลง โดยต้องเป็นการเปลี่ยนแปลง มุมมองความรู้สึก โกรธเกลียดที่มีต่อกัน การสานเสวนาที่แท้จริงถึงจะนำไปสู่การสร้างความปรองดองได้ จะต้องมีการวิเคราะห์ความขัดแย้งและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขความขัดแย้ง ในการเยียวยาความรู้สึกของผู้คนการสร้างความสัมพันธ์ที่แตกร้าขึ้นมาใหม่ โดยใช้สัญลักษณ์และพิธีกรรม กล่าวคือ ใช้ทั้งความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมในการสร้างความปรองดอง การใช้แนวทางที่หลากหลายทั้งด้านจิตใจ กฎหมาย สังคม วัฒนธรรม จิตวิทยาและการเมือง การเจรจาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถนำไปสู่การสร้างสันติภาพได้แต่ต้องสร้างกิจกรรมร่วมกันในภาคประชาสังคมด้วยการสร้างความปรองดองจึงจะประสบความสำเร็จ

3.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม (Social network)

เครือข่ายทางสังคม หมายถึง ความเกี่ยวข้องของกลุ่มสมาชิกเครือข่าย (Nodes) ที่เชื่อมโยงกันโดยมีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น เป็นญาติ เป็นพี่น้อง เป็นเพื่อน เป็นเพื่อนร่วมงาน โดยจะพูดคุย ให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนสารสนเทศ และติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Marin & Wellman, 2011: 11-12)

เครือข่ายทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลที่มีการติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน (Boissevain J.,1974)

ดังนั้นเครือข่ายทางสังคมจึงเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมนรูปแบบหนึ่ง ซึ่งการสร้างเครือข่ายทางสังคมนั้น อาจจะเป็นแบบแนวตั้งหรือแนวนอนก็ได้ขึ้นอยู่กับสถานภาพของคนในเครือข่ายนั้นๆ หากเป็นเครือข่ายทางสังคมแบบแนวตั้ง คือ คนในเครือข่ายจะเรียงจากสถานภาพสูงไปหาต่ำ ซึ่งผู้ที่อยู่ในระดับสูงเป็นผู้อุปถัมภ์ ส่วนเครือข่ายทางสังคมแบบแนวนอนสถานภาพของคนในเครือข่ายจะมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีการแลกเปลี่ยน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย ในกรณีนี้เครือข่ายไม่ซับซ้อนก็ไม่ต้องมีตัวกลางคอยประสาน แต่หากเครือข่ายมีความซับซ้อนหรือมีสมาชิกหลายกลุ่มก็อาจต้องอาศัยคนกลางในการประสานงานต่างๆ

เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์ (2545: 9) ได้อธิบายถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายว่า การรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคลหรือสถาบันที่สนใจในเรื่องเดียวกันมารวมตัวกันก็ยังไม่เป็นเครือข่าย หากจะเป็นเครือข่ายได้ต้องมีปัจจัยในความร่วมมือที่จะมีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเต็มใจในการประสานงาน ให้ความร่วมมือยอมรับในการที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งหลักปฏิบัติในการสร้างเครือข่าย คือ

1. สามารถระบุบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะทำหน้าที่กระตุ่นหรือทำให้เครือข่ายดำเนินไปได้
2. มีการจัดการเครือข่ายที่ดี คือ ต้องมีศิลปะในการประสานประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. ในการพัฒนาการปฏิบัติงานหรือติดตามผลของกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่าย สมาชิกเครือข่ายต้องมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด
4. ต้องมีความสนใจร่วมกัน มีวัตถุประสงค์และทัศนะร่วมกัน และมีวิธีการทำงานที่ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกของเครือข่าย

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม จึงเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดการ สร้างพลังหรือรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ซึ่งการใช้แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมมาศึกษาการสื่อสารของคนในบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ใช้หลักของแนวคิดคือ หลักแห่งความคล้ายคลึง (Homophily) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มีความพอใจในการที่จะมีความสัมพันธ์กันเพราะมีความคล้ายคลึงกับตน เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ ฯลฯ เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นจะมีส่วนในการประเมินแนวคิด (Ideas) และความสามารถ (Ability) ของตนเองเมื่อมีผลประโยชน์หรือส่วนแบ่งที่สำคัญต่อตนเอง หลักของแนวคิดนี้สรุปได้ว่าคนทั่วไปมีแนวโน้มที่จะเกาะกลุ่มกับผู้ที่มิคุณลักษณะร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำการเปรียบเทียบทางสังคมและให้การ

สนับสนุนซึ่งกันและกัน (เกษม นครเขตต์, มปป อ้างถึงใน http://www.thaindc.org/images/column_1325143518/Social%20Network%20Theory%20Dr_Kasempdf เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2562)

โดยการสื่อสารของคนในบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 เป็นการสื่อสารที่สมาชิกติดต่อกันอย่างทั่วหน้าแสดงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างมั่นคงเหมือนตาข่ายครอบคลุมทั้งองค์กร โดยเครือข่ายเป็นการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับกลุ่ม (group) ซึ่งมีลักษณะเป็น cluster กล่าวคือ มีศูนย์กลาง (central) ล้อมรอบด้วยบริวาร/ลูกข่าย (peripherals) ลูกข่ายอาจเป็นศูนย์กลางของ cluster อื่น เป็นทอดๆ ไป ซึ่งแต่ละ cluster จะเชื่อมโยงกันแผ่ออกไปเป็นระบบเครือข่าย ซึ่งเครือข่ายอาจมีทั้งเครือข่ายที่เป็นรูปแบบทางการ (formal) ซึ่งอาศัยช่องทางการสื่อสารที่เปิดเผยในโครงสร้างขององค์กร และเครือข่ายฉุกเฉิน (emergent) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่อาศัยช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการหรือช่องทางที่ไม่ได้ถูกควบคุมโดยองค์กรเครือข่ายที่เกิดขึ้นไม่ว่าแบบใด จะมีการสื่อสารพร้อมกันในช่วงเวลาที่กำหนด (synchronous) หรือสื่อสารต่างห้วงเวลากัน (diachronic) อย่างไรก็ตาม สิ่งจำเป็นสำหรับความเป็นเครือข่ายคือความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง (connectedness) ซึ่งเส้นทางการเชื่อมโยงจะพยายามรักษาให้มั่นคงไว้เพื่อประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันระหว่างสมาชิกกับกลุ่ม และระหว่างสมาชิกกับเครือข่ายทั้งหมด ส่วนใหญ่การเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกกับกลุ่ม หรือกลุ่มย่อยกับกลุ่มใหญ่จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการสื่อสารองค์กร ความสัมพันธ์อาจเกิดขึ้นระหว่างสองฝ่าย สามฝ่าย ไปจนถึงเครือข่ายที่เป็นองค์กรระดับโลก อันมีผลต่อความซับซ้อนหรือความหลากหลายภายในเครือข่าย (multiplicity) ที่จำเป็นต้องมีการจัดสรรแบ่งปันข้อมูล และการแบ่งปันผลประโยชน์หรืออำนาจในการรักษาเครือข่าย

การเชื่อมโยงภายในเครือข่ายระหว่างศูนย์กลางกับลูกข่ายและระหว่าง cluster ถูกเรียกว่าเป็นสะพาน (bridges) สะพานอาจเชื่อมโยง เครือข่ายระหว่างคน (liaison) งาน (task) หรือไม่ได้เชื่อมโยงกับผู้ใด (in-degree) สะพานเชื่อมโยงอาจเกิดขึ้นระหว่างเรากับผู้อื่น (out-degree) หรือเราอาจเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงกับทุกคน (centrality) ซึ่งสะพานดังกล่าวมีผลต่อการมีตัวแปรของเครือข่ายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะการมีการสื่อสารทางตรงผ่านสะพานเท่านั้น แต่อาจมีการสื่อสารทางอ้อมของสะพาน หรือความแปลกแยกแตกต่างในการสื่อสารซึ่งอาจมีหลายระดับ ที่วัดได้จากความถี่ในการสื่อสารและความมั่นคงในการเชื่อมโยงสะพานต่างๆ นั้น อย่างไรก็ตาม สะพานที่เชื่อมคงอาจทำหน้าที่ได้หลากหลายด้าน (multiplex) แต่ความสำเร็จจำเป็นต้องใช้เครือข่ายเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างมิตรภาพ (หรือสังกัด) ข้อมูลข่าวสาร การผลิต และนวัตกรรมในการเชื่อมโยงสะพานเพื่อสร้างความรู้สึกลึกซึ้ง โดยสร้างปทัสถานและพฤติกรรมร่วมกันเป็นที่มาของอำนาจหน้าที่ของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายทรงพลัง การทรงพลังขึ้นอยู่กับระดับของการรวมศูนย์และการกระจายอำนาจที่ต้องทำได้อย่างสมดุลเหมาะสม จึงทำให้พลังอำนาจลงตัวอย่าง

พอดี ความลงตัวหมายถึง ความสามารถของเครือข่ายในการควบคุมการไหลของข้อมูลข่าวสาร การยึดโยงผลประโยชน์ร่วมกัน การสร้างการแปลความหมายอย่างเดียว การยกระดับอิทธิพลทางสังคม และการยอมให้มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญถึงเหตุผลที่องค์กรต้องมีเครือข่ายเป็นองค์ประกอบ (สุรพงษ์ โสภนะเสถียร, 2556) ดังเช่น บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 จะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นศูนย์กลาง มีประธานคุ้ม 8 คุ้ม เป็นลูกข่าย และประธานคุ้มก็เป็นศูนย์กลาง ล้อมรอบด้วยครัวเรือนในคุ้ม ครัวเรือนในคุ้มก็กลายเป็นศูนย์กลางโดยมีสมาชิกในครอบครัวเป็นลูกข่าย เป็นทอดๆ ไป ซึ่งเครือข่ายนี้มีความเชื่อมโยงในการแลกเปลี่ยนข่าวสารรวมถึงการสร้าง ความสมานฉันท์ในชุมชน

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปรูปแบบการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้ 1) การสานเสวนา 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง 3) การสื่อสารผ่านประเพณี และวัฒนธรรม 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน 5) การสื่อสารแบบเครือข่าย

4. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการบูรณรมย์สันติสุข 9 ดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับความสมานฉันท์ของสำนักงานคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญที่ชุมชน โครงการที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้นแบบจังหวัดส่งเสริมคุณธรรม ได้แก่โครงการบูรณรมย์สันติสุข 9 ดี ซึ่งมีประวัติความเป็นมาของโครงการคือ

จังหวัดบุรีรัมย์ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย ถือเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ของประเทศ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน และเป็น 1 ใน 4 จังหวัดส่งเสริมคุณธรรมนำร่องของการขับเคลื่อนคุณธรรมเชิงพื้นที่ตามนโยบายของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) โดยในรอบ 2 ปีที่ผ่านมาของการขับเคลื่อนจังหวัดส่งเสริมคุณธรรม จังหวัดบุรีรัมย์ได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งในด้านเชิงแนวคิดและเชิงปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาด้านการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการสาธารณสุข ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาครอบครัวสังคมแตกแยกขาดความอบอุ่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการจัดการปัญหาหมู่บ้านและปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน

จังหวัดบุรีรัมย์จึงได้มีการจัดตั้ง “กระบวนทัพใหม่” เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แทนการดำเนินงานและการสั่งการผ่านระบบราชการเหมือนดังเช่นในอดีตที่ผ่านมากระบวนทัพใหม่นั้นระบบราชการกลายเป็นเพียงผู้จุดประกายความคิดและเป็นพี่เลี้ยงให้เท่านั้น (mentoring) การขับเคลื่อนที่แท้จริงเกิดขึ้นจากหน่วยการปกครองพื้นที่ที่เล็กที่สุดคือ “หมู่บ้าน” และคณะกรรมการหมู่บ้าน

(กม.) มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกครัวเรือนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ตั้งแต่การเริ่มวิเคราะห์ปัญหาของพื้นที่ตนเอง จนนำมาสู่ การกำหนดทิศทางการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และเป็นผู้บริหารจัดการแก้ไขปัญหาไปสู่การปฏิบัติจริง ภายใต้นวัตกรรมที่เรียกว่า “การขับเคลื่อนธรรมนูญสันติสุข 9 ดี ด้วยแนวคิด BCM –Model Buriram Case Management Model (BCM –Model)” จนเกิดเป็นผลลัพธ์การทำงานจังหวัดส่งเสริมคุณธรรมที่ชัดเจนวัดผลได้ ถือเป็นโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมดำเนินการอย่างเป็นระบบ สามารถสร้างคุณธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และสร้างความสุขให้กับประชาชนภายในจังหวัดอันจะนำไปสู่การสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระดับประเทศต่อไป

ตลอดระยะเวลาของการขับเคลื่อนจังหวัดส่งเสริมคุณธรรม “บุรีรัมย์สันติสุข 9 ดี” ที่นำเอากระบวนการ BCM-Model มาใช้ในการวางระบบการบริหารจัดการ การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีทั้ง 9 ดี สะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือ การนำพานุริรัมย์ไปสู่จังหวัดแห่งสันติสุข ทั้งนี้ การดำเนินขับเคลื่อน 9 ดีนั้น ได้มีการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ จนนำมาสู่การกำหนดเป้าหมายสูงสุด และจนกระทั่งการนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติการหรือกำหนดกิจกรรมที่สามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุด ตามกระบวนการ BCM-Model และกำหนดให้มี **ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี คัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้ลูกหลาน** ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) โดยความเห็นชอบของประชามหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2557 เพื่อประกาศและให้มีผลใช้บังคับกับราษฎรหรือผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้าน และภายในอาณาเขตหมู่บ้าน โดยธรรมนูญหมู่บ้านจัดทำขึ้นเพื่อเป็นการบังคับใช้ในระดับหมู่บ้านเพื่อเป็นการจัดระเบียบสังคม และเป็นการสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาของสังคมระดับหมู่บ้าน โดยเป็นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม จารีตประเพณี และไม่ขัดต่อกฎหมาย มีสาระสำคัญเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของราษฎรในหมู่บ้าน ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม การทำนุบำรุงรักษาศาสนา การยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

จากแนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สามารถจัดความสัมพันธ์เป็นตัวแบบ หรือ Model ได้ โดยการขับเคลื่อนคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ชุมชนเมือง (กชช.) ให้เข้มแข็ง สามารถปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายหรือการร้องขอจากนายอำเภอ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ได้วางระบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานให้ กม./กชช. คือ การใช้ธรรมนูญหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองสันติสุข 9 ดี คัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้ลูกหลาน นำมาเป็นกรอบกำหนดความรับผิดชอบ หน้าที่ กรอบการปฏิบัติร่วมกันของทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

สมหมาย จันทรเรือง (2555) ศึกษา การสร้างสังคมสมานฉันท์ด้วยสหศาสตร์ : กรณีศึกษาความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากปัจจัยด้าน รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมวิทยา พบว่า ความไม่เข้าใจกันจากปัจจัยด้านรัฐศาสตร์ คือ เจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้าใจวิถีของประชาชนในพื้นที่ มีค่านิยมและแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน ความไม่เข้าใจกันจากปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์ คือ ความขัดแย้งที่มาจากการแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติ ความไม่เข้าใจกันจากปัจจัยด้านสังคมวิทยา คือ การมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อตามหลักศาสนา การใช้ภาษา และระบบการศึกษาที่แตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ในสังคมไทย โดยได้เสนอแนวทางที่จะสร้างความสมานฉันท์ได้นั้น เจ้าหน้าที่ต้องมีความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมา อัตลักษณ์ของชุมชน และต้องเข้าถึงความจริง ความรู้สึกนึกคิดของชุมชนที่มีความแตกต่างและไม่เข้าใจกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น

อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรม ของชุมชนควนโส สรุปได้ว่า ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ระบบอาวุโส และผู้นำชุมชน ยังมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งปัจจุบันชุมชนยังมีความเชื่อทางด้านศาสนา จารีตประเพณี วัฒนธรรมที่ร้อยรัดคนในชุมชน มีกลไกในการป้องกันและจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมได้

ไชยรัตน์ ปราณี (2557) ได้ศึกษา วัฒนธรรมชุมชนกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทยโดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐาน พบว่า วัฒนธรรมข้าว เป็นวัฒนธรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความสมานฉันท์ของคนใน จังหวัดอุทัยธานี เพราะวิถีชีวิตของผู้คนมีรากเหง้ามาจากการทำการเกษตรที่สืบทอดต่อกันมา การทำนาจึงมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญในระดับครอบครัว และยังเป็นพื้นฐานทางสังคม-วัฒนธรรมของชุมชนและสังคมด้วย การทำนาเป็นบ่อเกิดวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รวมถึงทำให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญๆ เช่น การทำขวัญข้าว ทำขวัญควาย ประเพณีการลงแขก เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี ดังกล่าวทำให้คนในชุมชนและสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสามัคคี มีความรักความผูกพัน และเอื้ออาทร อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุขและสามารถสร้างสรรค์ชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุขได้

พระมหาเทพประภาส มากคล้าย (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างสมานฉันท์ โดยใช้กลไกอัตลักษณ์วัฒนธรรมปีกลองมังคละ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนภาษาถิ่นสุโขทัยลุ่มน้ำน่านตอนบน ในจังหวัดอุตรดิตถ์ สรุปได้ว่า อัตลักษณ์วัฒนธรรมปีกลองมังคละสามารถเชื่อมโยงเข้ากับกระบวนการในการเสริมสร้างสมานฉันท์ ในรูปแบบดังนี้ 1) รูปแบบการสร้างเครือข่ายความดี(Networking For Reconciliation) อัตลักษณ์วัฒนธรรมของวัฒนธรรมปีกลองมังคละแบบดั้งเดิมที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นของชาวบ้านมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยเฉพาะในพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อเสริมพิธีกรรมให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ มีผลต่อความเชื่อ ความศรัทธา และยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติกันต่อมา และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายที่เกิดจากการที่ทุกคนมาร่วมช่วยกันเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม 2) รูปแบบในการสร้างอัตลักษณ์ปฏิสัมพันธ์ (The Interaction and Collective Identity) เนื่องจากวัฒนธรรมปีกลองมังคละเคยเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชาวบ้าน เป็นทั้งแนวคิด วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมค่านิยม และขนบธรรมเนียมปฏิบัติที่คนในพื้นที่ได้สั่งสอนสืบต่อมายังลูกหลานมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความกลมกลืนเหมาะสมกับการดำรงชีวิตมาตั้งแต่อดีตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถนำมาปรับตัวผลิตผลงานอย่างสร้างสรรค์ สร้างความแตกต่างทางการท่องเที่ยวเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งในระดับคนในครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด นำมาซึ่งความสมานฉันท์และความเข้มแข็งของชุมชนได้

นิธิตา สิริพงษ์ทักษิณ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมของชุมชนพรวนเครื่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ว่า วิถีวัฒนธรรมชุมชนมีส่วนร่วมช่วยในการป้องกันความขัดแย้งและการระงับข้อพิพาท นำมาซึ่งความสมานฉันท์ของชุมชนพรวนเครื่อง โดยเป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากภูมิปัญญาบรรพบุรุษในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ เพื่อให้เกิดความปรองดองกัน เช่น การออกกฎระเบียบที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านและบริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าพรุ รวมทั้งระบบการลงโทษทางสังคม เพื่อควบคุมมิให้เกิดความขัดแย้งหรือควบคุมมิให้มีการใช้ทรัพยากรที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง โดยชาวบ้านได้รวมตัวกันกำหนดกติกาชุมชนที่มีรากฐานมาจากจารีตดั้งเดิมบนฐานของวัฒนธรรมชุมชนเพื่อใช้ในการควบคุมและป้องกันปัญหา มีการวางมาตรฐานแห่งความประพฤติก่อนเพื่อให้ทุกคนได้ทราบโดยทั่วกันว่า “สิ่งใดที่ทำได้หรือทำไม่ได้” นอกจากนี้ที่ตั้งของชุมชนพรวนเครื่อง อยู่ห่างไกลจากชุมชนอื่นเอื้อต่อการรวมตัวที่เหนียวแน่นในชุมชนมีความเคารพนับถือในตัวบุคคลสูงและเคร่งครัดในธรรมเนียมปฏิบัติ จึงเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชนโดยผู้มีอำนาจในชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน และ/หรือผู้ที่ชาวบ้านให้ความเกรงใจ นอกจากนี้กระบวนการในการระงับ

ข้อพิพาทในชุมชนพหุวัฒนธรรมยังคงมีความง่ายต่อการเข้าถึง คือ เมื่อมีการกระทำผิดหรือมีข้อพิพาทเกิดขึ้น คู่กรณีสามารถร้องขอต่อคนกลางได้โดยตรงและสามารถดำเนินการได้ทันที ไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน และง่ายต่อการเข้าใจ โดยใช้วิธีการล้อมวงพูดคุยกันด้วยภาษาที่เป็นกันเองและไม่เป็นทางการ

พระโกวิท พลญาโน, พระมหาดวงเด่น จิตญาโน และ ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ (2561) ศึกษาวิถีพัฒนาธรรมของชุมชนวัดขันเงิน จ.ชุมพร ตามหลักพุทธสันติวิธี พบว่า สภาพบริบททางสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นชุมชนที่นับถือระบบเครือญาติ เชื่อถือในบุญกุศล มีวัฒนธรรมเชื้อชาติที่หลากหลายและผสมผสานกัน ชุมชนมีความร่วมมือ สร้างความรักความเข้าใจระหว่างกัน และมุ่งสร้างประโยชน์สาธารณะ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจะพบว่าในการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์นั้น มีบริบทที่เกี่ยวข้องได้แก่ วัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนสำคัญที่ส่งผลให้การสื่อสารประสบความสำเร็จหรือไม่

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

จารียา อรรถอนุชิต และอรุณีวรรณ บัวเนี้ยว (2550) ได้ศึกษาแบบแผนการสื่อสารและเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างสังคมสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ อันประกอบไปด้วย กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี และกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา พบว่า กลุ่มผู้นำศาสนามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ส่งสารมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ได้รับ ความเชื่อถือสูงในสังคมและจะต้องสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ อยู่ตลอดเวลาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้นำศาสนาจึงเป็นแหล่งตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้เป็นอย่างดี รองลงมาคือกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งมักจะมามีบทบาทในการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะเป็นทางการเป็นหลัก ส่วนกลุ่มเยาวชนและกลุ่มสตรีจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับสารเท่านั้น ส่วนชุมชน (hub) สำคัญสำหรับเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มี 3 แห่ง คือ ร้านน้ำชา มัสยิด และหอกระจายข่าวตามลำดับ โดยร้านน้ำชามักใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประเด็นทั่วไป ในการดำเนินชีวิตประจำวันและประเด็นเกี่ยวกับปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มัสยิดเป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นทางการใช้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนา ส่วนหอกระจายข่าวเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในแง่ของการกระจายข่าวสารไปยังทุกกลุ่มได้อย่างเท่าเทียม โดยมากจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการนัดหมายต่างๆ และข่าวสารของรัฐ

ปราณี สุรสิทธิ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ของผู้นำชุมชน ในเขตจังหวัดนนทบุรี สรุปได้ว่า ภาพรวมการสื่อสารในชุมชนพบว่า คนในชุมชน โดยเฉพาะผู้นำมีการติดต่อให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการจัดประชุม มีกิจกรรม

ผ่านศาสนา วัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติความสัมพันธ์ในชุมชนยังคงมีลักษณะความเป็นเครือญาติ การใช้สื่อในชุมชน จะใช้สื่อบุคคลโดยเฉพาะตัวผู้นำในชุมชน และการใช้หอกระจายข่าว นำหลักศาสนาและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นมาช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น ส่วนกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อความสมานฉันท์ พบว่า ผู้ส่งสาร ต้องเข้าใจบทบาทในฐานะผู้นำ เมื่อมีปัญหาขัดแย้ง ต้องพูดคุย หรือประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ เพื่อหาทางออกร่วมกัน เป็นนักฟังที่ดี แสวงหาความรู้จริง รู้จักให้อภัยต่อกัน ไม่ขุดคุ้ยเรื่องไม่ดีมาต่อความยาวสาวความยืด ด้านเนื้อหาสาร ควรเสนอสารทางการเมืองอย่างครอบคลุมทุกด้าน เป็นข้อมูลเชิงลึกบอกเหตุและผล ควรมีการนำเสนอสารของกลุ่มขัดแย้งเท่าเทียมกัน ควรเสริมความรู้ให้ผู้รับสาร ยึดเอาความดีและจุดเด่นของชุมชนเป็นหลักรวมใจ ปลุกฝังให้ประชาชนเชื่อมั่นในการประกอบคุณงามความดี ด้านสื่อ/กิจกรรม เน้นคุณธรรมเสนอข่าวถูกต้องเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย เสนอความจริง ไม่บิดเบือนข่าวสาร ไม่ใช่ถ้อยคำปลุกเร้าให้คนเกลียดชังกัน สื่อต้องเคารพสิทธิ์ผู้อื่น ต้องไม่เป็นตัวการสร้างความขัดแย้ง ด้านผู้รับสาร ต้องมีใจเป็นธรรม เปิดใจรับสารจากหลายช่องทางมีสติไตร่ตรองเหตุและผล รู้เท่าทันสื่อและผู้ส่งสาร และหากจะพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ ต้องมีหลายปัจจัยมาประกอบเข้าด้วยกัน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ความยุติธรรมในสังคม การศึกษาของคนในชุมชน เศรษฐกิจในระดับพอเพียง และการมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน และพบว่าจุดร่วมในการส่งเสริมความสมานฉันท์ของทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ได้แก่ คุณธรรม ความถูกต้อง ความเป็นกลาง ความรู้ ความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์

อดิศักดิ์ ทองบุญ (2556) ได้ศึกษา วิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งในสังคมไทยด้วยการสมานฉันท์แนวพุทธ สรุปได้ว่า ผู้ทำหน้าที่สานสัมพันธ์เพื่อให้เกิดสมานฉันท์ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ ต้องมีจิตสาธารณะ (public mind) คือมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม หรือประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยมุ่งหวังความสุขของประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ ไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว หรือพวกพ้องของตนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ต้องมีจิตอาสา (voluntary mind) คือสมัครใจและเต็มใจอาสาเข้ามาช่วยแก้ปัญหาของสังคม ประเทศชาติ แม้รู้ตระหนักกว่าเป็นเรื่องยากลำบาก เสี่ยงต่อความทุกข์ ความเสื่อมเสียอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเกิดขึ้น แต่ยอมทนลำบาก ทนตรากตรำ ทนเจ็บใจโดยอนุโลม ต้องมีจิตใจใฝ่ธรรมมุ่งดีมุ่งเจริญต่อผู้อื่น (spiritual mind) คือยึดมั่นในหลักสารณิธรรม (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความรัก) ต้องมีจิตเป็นนักเหตุผล (rational mind) คือมีสติปัญญา รู้หลักเหตุผลตามแนวอริยสัจ 4 เข้าใจเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งกันได้ชัด สามารถชี้แจงให้คู่กรณีมองเห็นผลดี ผลร้าย ของการขัดแย้งนั้นๆ ได้อย่างมีเหตุผลเชื่อถือได้

ชินีเพ็ญ ศรีชัย (2557) ศึกษา การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า บริบทที่เกี่ยวข้องที่มีความสำคัญกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มี 6 ด้านคือ ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านวิธีการติดต่อสื่อสาร ด้านภาษา ด้านประสบการณ์ ด้านถิ่นกำเนิด และด้านศาสนา กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รัฐควรมีความรู้เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย สารที่ควรให้ความสำคัญ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา สื่อที่ควรให้ความสำคัญ คือ สื่อเฉพาะกิจ ทั้งนี้ผู้รับสารคือประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการและไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่มีความจริงใจ และโปร่งใส ผู้ทำงานด้านสื่อควรมีความรู้ในเรื่องประเพณี วัฒนธรรม และสามารถนำเสนอข้อมูลจากหลายกลุ่มในพื้นที่ สารที่ควรให้ความสำคัญ คือ สารที่เกี่ยวกับความไม่สงบในพื้นที่ สื่อที่ควรให้ความสำคัญ คือ สื่อเฉพาะกิจ ทั้งนี้ประชาชนมีความต้องการและไว้วางใจต่อผู้ที่ทำงานด้านสื่อที่มีความจริงใจ ผู้นำควรมีความรู้ในเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารก่อนสื่อสารไปยังประชาชน เนื่องจากเป็นสื่อบุคคลที่ ประชาชนให้ความไว้วางใจ โดยเฉพาะผู้นำศาสนา รองลงมาคือผู้นำชุมชน ทั้งนี้ผู้รับสารมีความต้องการและ ไว้วางใจต่อผู้นำที่มีความจริงใจและโปร่งใส

ณัฐปภัทร์ วรชัยผาสุข และชนิตา รัชกุลพลเมือง (2557) ศึกษาเรื่อง การนำเสนอกระบวนการเสริมพลังชุมชนในการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเริ่มจากการเข้าไปมีบทบาทในเปิดพื้นที่ในการพูดคุย แลกเปลี่ยนและการสร้างให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนผ่านผู้นำกลุ่มหรือผู้นำทางศาสนา กลไกในการเชื่อมประสานให้เกิดการรวมกลุ่มกันของคนชุมชนเน้นการรวมกลุ่มของผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำตามธรรมชาติ หรือบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ให้ได้มารวมตัวกันในการแลกเปลี่ยนและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน การส่งเสริมให้ความรู้จากการศึกษาคุณผลสำเร็จของชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆ สนับสนุนให้ผู้นำชุมชน กลุ่มในชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดผ่านการประชุมให้ชาวบ้าน ได้ร่วมรับรู้และมีความรู้ต่อแนวทางและรูปแบบการแก้ปัญหาาร่วมกัน การให้ความรู้ผ่านกิจกรรมทางศาสนา ด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้ประชาชนได้รับทราบก่อนการเริ่มพิธีทางศาสนา การให้ความรู้ด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์ไปยังที่ต่างๆ ทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว การใช้รถประกาศสัญจร สนับสนุนกลไกชุมชนในการจัดการความขัดแย้งร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำภายในชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนเข้ามาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ปัญหาาร่วมกัน

นิเทศ สนั่นนารี และคณะ (2561) ได้ศึกษา การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดอง ในสังคม สรุปได้ว่า ผู้สื่อสารและผู้รับสาร ต้องมีบุคลิกการแสดงออกที่ดี ยึดหลักความมีกัลยาณมิตรธรรม ความสัมพันธ์ต่อกันให้เป็นไปตามหลักสัปปริสธรรม ทำตัวให้มีความน่าเชื่อถือและศรัทธา เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม นอกจากนี้จะมีความรู้ในหลักพระพุทธธรรม อย่างลึกซึ้งแล้ว ก็ต้องติดตามเหตุการณ์ข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงของโลกให้เป็นผู้ที่มีความทันสมัยและทันเหตุการณ์เสมอ เพื่อให้ทั้งผู้สื่อสารและผู้รับสารมีประสบการณ์และความรู้ที่สมดุล ระหว่างกัน ในขณะที่ผู้สื่อสารต้องมีความสามารถโน้มน้าวใจผู้ฟังให้คล้อยตามและน้อมนำแนวปฏิบัติที่ดีไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่ตนเองและสังคม การสื่อสารเพื่อสันติ และความปรองดอง การสื่อสารที่ดีต้องเป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองและไม่กระทบต่อเป้าหมายของผู้อื่น อีกทั้งเป็นการสื่อสารที่เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวมได้

สมบัติ วงศ์กำแหง, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และวันชัย วัฒนศัพท์ (2562) ศึกษา กระบวนการสร้างนิติกรชุมชนต้นแบบเพื่อเสริมสร้างตำบล สันติสุข: ศึกษากรณีตำบลสวย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า หากมีความขัดแย้งระหว่างคู่พิพาท ควรให้คนกลางช่วยเจรจา ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม โดยคนกลางนั้นควรเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นอย่างดี และมีข้อเสนอให้ผู้นำชุมชนมาช่วยเป็นคนกลาง โดยควรเป็นคนที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือและมีความเป็นกลาง และการเป็นนักจิตอาสาพัฒนาสันติ ต้องมีจิตอาสา เสียสละ มีแนวคิดพัฒนาชุมชนให้มีความสันติ โดยการสร้างองค์ความรู้ ทักษะ มิติเครือข่าย มีสติ ขันติ การที่จะนักประสานสมานไมตรีต้องมีวิสัยทัศน์ร่วม รู้จักสื่อสาร สามารถเสริมสร้างกันและกัน และเกื้อหนุนพึ่งพากัน และการจะเป็นนักไกล่เกลี่ยต้องทักษะสันติ ทักษะการฟังและการพูด ทักษะการไกล่เกลี่ย และทักษะการบันทึก ส่วนนักกฎหมายต้อง รู้บริบทชุมชน รู้กฎหมาย รู้รักสามัคคี และรู้รักสันติสุข

นิชาวี ตานีเห็ง (2562) ศึกษา การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการใช้การสื่อสาร เปรียบเทียบรูปแบบการใช้การสื่อสาร องค์ประกอบ สมรรถนะการสื่อสาร และศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารในการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า รูปแบบการใช้การสื่อสารในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสื่อสารเพื่อการบริหารองค์กร การเปิดรับ และแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจ การถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ข่าวสารไปสู่ประชาชนในชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินพันธกิจขององค์กร การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน การสื่อสารเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน การสื่อสารด้วยการสร้างผลงาน และการสื่อสารเพื่อรักษาสถานเสีงทางการเมือง และการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้การสื่อสารในการปฏิบัติงาน

พบว่า ประสิทธิภาพทางการบริหาร คุณวุฒิการศึกษา ทักษะและความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร และทักษะการสื่อสารเฉพาะบุคคลส่งผลให้นายกองค้การบริหารส่วนตำบลมีการใช้กลยุทธ์การสื่อสาร คือ กลยุทธ์รัฐเราทำทันเทคโนโลยี กลยุทธ์เข้าใจเข้าถึงฟังพาได้ 24 ชั่วโมง กลยุทธ์สื่อสารคุณธรรมนำการพัฒนา กลยุทธ์สื่อสารผสมพลังทีมงาน กลยุทธ์สื่อสารประสานสัมพันธ์ และกลยุทธ์สื่อสารสมานฉันท์ชุมชน ส่วนองค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสาร สมรรถนะหลัก ได้แก่ ด้านการพูด โดยนายกองค้การบริหารส่วนตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีสมรรถนะหลักที่จำเป็นให้สามารถบริหารงานได้สำเร็จ ได้แก่ การรู้จักและวิเคราะห์ผู้รับสาร มีวัตถุประสงค์การสื่อสารชัดเจนโดยการให้ข้อมูลและ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ การสร้างความร่วมมือ การโน้มน้าวใจ มีการเตรียมเนื้อหาที่จะพูด เลือกใช้ถ้อยคำและภาษาในการพูดที่สร้างมิตร และโน้มน้าวใจ ใช้ถ้อยคำไพเราะ สุภาพ สร้างสรรค์ และใช้ภาษาถิ่นเพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง การนำเสนอ การฟัง บุคลิกภาพ การสร้าง ความสัมพันธ์ การสร้างภาพลักษณ์ สมรรถนะการสร้างช่องทางการสื่อสารภาพลักษณ์ จากการศึกษา พบว่า ควรมีสมรรถนะหลัก ได้แก่ สร้างช่องทางการสื่อสารภายในชุมชน โดยมีสื่อบุคคลที่เป็นผู้นำในชุมชน และใช้สื่อชุมชน ประกอบด้วยหอกระจายข่าว รถ แห่งประชาสัมพันธ์ การพื้นที่สาธารณะในชุมชน เช่น วัด อาคารอเนกประสงค์ฯ และการสร้างกิจกรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางการสื่อสาร ส่วนการสร้างช่องทางการสื่อสารภายนอกชุมชน ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อสังคมออนไลน์ สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสื่อสารใหม่ ควรมีสมรรถนะหลักที่จำเป็น ได้แก่ การส่งและเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้วยระบบอินเทอร์เน็ตหรือสมาร์ทโฟนและสังคมออนไลน์ และควรมีการสื่อสารสองทางและสร้างเครือข่ายระดับประเทศด้วยสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุค อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารควรพัฒนาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสาร การสร้างภาพลักษณ์ ฝึกบุคลิกภาพของผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ ฝึกการพูดต่อหน้าชุมชน การสื่อสารในภาวะวิกฤติ และการเท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล

สำหรับกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์นั้น จากการศึกษาข้างต้นมีกระบวนการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสารนั่นเอง

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสมานฉันท์

รชฎ จันทรทอง (2550) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหาคด้วยสันติวิธีในกรณีปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแนวทางสมานฉันท์ สรุปได้ว่า ปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อตัวมายาวนานโดยมีปัจจัยหลายด้านที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น ความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ ความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ความเป็นอัตลักษณ์ของประชาชน ปัญหาความยากจน ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่าง

เจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแนวทางสมานฉันท์นั้นเป็นแนวทางที่ไม่เห็นผลทันทีแต่จะเกิดผลดีในระยะยาว โดยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานไว้ 4 ข้อ ดังนี้ 1) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แนวทงนโยบายจะประสบความสำเร็จ ได้ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการและความเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่างของนายกรัฐมนตรื 2) ควรเร่งรณรงค์ต่อสังคมให้เกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของสังคมที่มีความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมรวมทั้งยอมรับความแตกต่างของสังคมร่วมกัน 3) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจของคณในพื้นที่ กำหนดนโยบายที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และ 4) เน้นกระบวนการที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่และในประเทศได้เล็งเห็นถึงความสำคัญความจำเป็นและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้แนวทางสันติวิธีในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับของสังคมมากขึ้นและก่อให้เกิด ความร่วมมือของสังคมต่อแนวทางดังกล่าวทำให้การแก้ปัญหาามีประสิทธิภาพมากขึ้น

อภิชาติ พิบูลย์ (2554) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของการเมืองภาคประชาชนในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ : ศึกษากรณีตำบลในวงใต้ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง สรุปได้ว่าการเมืองภาคประชาชนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยใช้การไกล่เกลี่ย การช่วยเหลือ ปรับปรุง แก้ไขและป้องกันความขัดแย้งด้วยการรับฟังความคิดเห็น หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา รวมทั้งฟื้นฟูระเบียบสังคมและบังคับใช้กฎหมาย อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยปัจจัยที่ทำให้การเมืองภาคประชาชนมีบทบาท ได้แก่ จิตสำนึกของประชาชน ความกระตือรือร้น ความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมสูง การเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น และแนวทางในการส่งเสริมบทบาทการเมืองภาคประชาชนในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ การเมืองภาคประชาชนควรเพิ่มบทบาทในการกำหนดนโยบายระดับชาติระดับท้องถิ่นและการขับเคลื่อนชุมชน สังคม ไปสู่การปกครองที่น้อยลง หรือ การรับผิดชอบตนเองมากขึ้นของภาคประชาชน

อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรม ของชุมชนควนโศ สรุปได้ว่า ปัญหาความไม่ลงรอยกันของคนในชุมชนมีทั้งปัญหาความไม่ลงรอยที่เกิดจากการใช้ทรัพยากร ปัญหาทั่วไป และปัญหาอำนาจอิทธิพลของคนในชุมชน กรณีความขัดแย้งในมิติทั่วไป หากเป็นการทะเลาะวิวาทหรือปะทะกันของคนในชุมชน ชาวบ้านต่างเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา สามารถพูดคุยกันได้ ก็จะพูดคุยตกลงหรือเจรจาไกล่เกลี่ยโดยบุคคลที่ชาวบ้านให้ความนับถือ หากเป็นความขัดแย้งถึงขั้นรุนแรง เช่น ความขัดแย้งในระดับความคิด ต้องใช้หลายแนวทางทั้งหลักศาสนา ความเป็นเครือญาติ

และผู้อาวุโส รวมถึงเวลาที่จะช่วยให้ความรู้สึกบาดหมางใจค่อยคลี่คลายลงโดยใช้เวลาแตกต่างกันไปตามกรณี

อดิศักดิ์ ทองบุญ (2556) ได้ศึกษา วิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งในสังคมไทยด้วยการสมานฉันท์แนวพุทธ สรุปได้ว่า หน้าที่ของผู้สานสัมพันธ์เพื่อให้เกิดสมานฉันท์ ผู้ทำหน้าที่สานสัมพันธ์ควรทำหน้าที่ตามขั้นตอน คือ ศึกษาปัญหาคความขัดแย้งให้เข้าใจชัดว่าเป็นเรื่องอะไร มีความเป็นมาอย่างไร มีอะไรเป็นสาเหตุ ศึกษาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลของแต่ละฝ่ายที่พอจะขอพบปะเพื่อเจรจาทำความเข้าใจกันได้โดยง่าย และพอจะเป็นตัวแทนของกลุ่มหรือฝ่ายได้ ขอพบปะเจรจาข้อขัดแย้งกับตัวแทนของแต่ละฝ่ายต่างวาระกัน เพื่อขอฟังความเห็นที่เป็นสาระสำคัญของแต่ละฝ่าย ถ้าทั้ง 2 ฝ่ายสามารถมานั่งสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นของกันและกันได้ จะทำให้ขจัดความเห็นที่ผิดของแต่ละฝ่ายออกไป นำความเห็นที่ถูกต้องของทั้ง 2 ฝ่ายมารวมกันเพื่อให้ได้ความถูกต้อง ซึ่งทำให้ความขัดแย้งยุติลงและเกิดสมานฉันท์ระหว่างกันได้ นำความเห็นของแต่ละฝ่ายมาศึกษาเปรียบเทียบหาแนวทางสู่การสมานฉันท์ แล้วนัดพบตัวแทนแต่ละฝ่ายชี้แจงให้ทราบ ข้อขัดแย้งที่แท้จริง และถ้าตัวแทนแต่ละฝ่ายเห็นด้วยก็ให้นำไปทำความเข้าใจกับฝ่ายของตน เพื่อสานสัมพันธ์ให้เกิดสมานฉันท์ต่อไป อย่างไรก็ดีสมานฉันท์จะเกิดขึ้นเมื่อต่างฝ่ายยอมรับความจริงว่า เป็นความจริง และยอมรับความเท็จว่าเป็นความเท็จ ไม่ถือทิฐิมานะ ไม่อ้างเหตุผลเข้าข้างตัวเอง และไม่ถือประโยชน์ส่วนตัวสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนรวม

นิรมล กุลศรีสมบัติ และพรสวรรค์ วิเชียรประดิษฐ์ (2556) ได้ทำการศึกษา กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการชุมชนของประเทศญี่ปุ่น พบว่า มีกลไกแบบดั้งเดิมคือการอาศัยธรรมเนียมปฏิบัติ ได้แก่ การเคารพและความเกรงใจผู้อาวุโส เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนสมาชิกชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ โดยกลไกแบบดั้งเดิมหรือสมาคมละแวกบ้านเป็นช่องทางหลักในการกระจายข่าวสารจากทางราชการสู่ชุมชน และยังทำหน้าที่รวบรวมความต้องการของคนในพื้นที่สื่อสารกลับไปยังรัฐบาลท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

สุกัญญา รุ่งทองใบสุริย์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความขัดแย้งในชุมชนจังหวัดปทุมธานี สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการความขัดแย้งของชุมชนในจังหวัดปทุมธานีมี 3 แนวทางใหญ่ๆ ได้แก่ 1) การใช้สันติวิธี 2) การไม่จัดการปัญหา และ 3) การใช้วิธีรุนแรง สำหรับแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยการใช้สันติวิธี แบ่งได้ 2 แนวทาง ได้แก่ 1) การเจรจา โดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยตนเอง/จ้างคนอื่นไปเจรจาให้/รวมกลุ่มกันเจรจาและเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง โดยหาผู้อาวุโส เพื่อน ญาติคนรู้จัก /ผู้นำ คณะกรรมการชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน/อบต. อำเภอเทศบาล/คณะกรรมการไกล่เกลี่ยประจำอำเภอ/ศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของศาลตามลำดับ 2) การฟ้องร้อง โดยใช้วิธีแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ แจ้งตำรวจ และฟ้องศาล ส่วน

แนวทางการไม่จัดการปัญหา มีแนวทางเช่น การให้อภัย อดทน ปล่อยวาง ไม่สนใจ อยู่กับปัญหาให้ได้โดยไม่คิดว่าเป็นปัญหา และแนวทางการใช้วิธีการรุนแรง เช่น การประท้วง (กรณีน้ำท่วม กรณีการสร้างอำเภออนุรักษ์ที่ใหม่) การไล่ออก เป็นต้น และหากเปรียบเทียบวิธีการที่คนในชุมชนจังหวัดปทุมธานีเลือกใช้เพื่อจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนในเขตเทศบาลกับนอกเขตเทศบาล พบว่าโดยภาพรวมชุมชนนอกเขตเทศบาลนิยมใช้วิธีสันติวิธีในการจัดการปัญหาความขัดแย้งมากกว่าชุมชนในเขตเทศบาล แสดงว่าในภาพรวมชุมชนนอกเขตเทศบาลยังมีความอ่อนน้อม/เชื่อผู้นำมากกว่าชุมชนในเขตเทศบาลที่มีความคิดเห็นเป็นอิสระ และแนวทางสันติวิธีที่ชุมชนจังหวัดปทุมธานีเลือกใช้ ส่วนใหญ่ใช้แนวทางการเจรจา ก่อนเมื่อไม่สำเร็จจึงจะใช้วิธีการฟ้องร้อง

ฉัฐปภัทร์ วรพันธ์ผาสุก (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอกระบวนการเสริมพลังชุมชนในการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ของชุมชน มีบทบาทในการเปิดพื้นที่ให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนผ่านผู้นำกลุ่ม/ศาสนาในชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและรวบรวมสภาพปัญหาของชุมชน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เข้าไปกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนให้เห็นปัญหาและรับรู้ว่ามีปัญหาส่งผลกระทบต่อชุมชนให้ประชาชนเกิดการถกเถียงพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์ โดยเน้นการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาสู่การคิดวิเคราะห์ร่วมกันในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหา บทบาทการสร้างการรวมกลุ่มการเป็นกลไกในการเชื่อมประสานให้เกิดการรวมกลุ่มกันของคนชุมชน โดยเน้นการรวมกลุ่มของผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำตามธรรมชาติ หรือบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ให้ได้มารวมตัวกันในการแลกเปลี่ยนและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาหารือร่วมกัน บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการร่วมกัน การรวมตัวกันของคนในแต่ละชุมชนที่ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกัน โดยการเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้แก่ชุมชน ประกอบด้วย การส่งเสริมให้ความรู้ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง สนับสนุนกลไกชุมชนในการจัดการความขัดแย้งร่วมกัน สนับสนุนกิจกรรมสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ การประสานภาคีความร่วมมือและการเป็นคนกลางในการประสานผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ บทบาทการส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการสร้างแผนแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนระยะยาวในระดับตำบลและการสร้างให้เกิดกลไกของชุมชน ประกอบด้วย การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนในระดับตำบล การส่งเสริมให้เกิดกลไกชุมชน บทบาทของเทศบาลตำบลในการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ของชุมชนได้แก่ การสร้างพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนและปรึกษาหารือร่วมกัน

จีนีเพ็ญ ศรีชัย (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ว่า บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของเจ้าหน้าที่รัฐ คือบริบทด้านภาษา ซึ่งมีความสำคัญในการสื่อสาร หากเจ้าหน้าที่สามารถสื่อสารภาษามลายูได้เช่นเดียวกับประชาชนในพื้นที่ประชาชนก็จะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกับเจ้าหน้าที่รัฐ และมีผลต่อการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสมานฉันท์ บริบทที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ของสำนักงานด้านสื่อ ได้แก่ 1) บริบทด้านถิ่นกำเนิด เนื่องจากจะมีความเข้าใจปัญหาในพื้นที่ เข้าใจบริบทของประชาชนในพื้นที่ 2) บริบทด้านภาษา หากผู้ทำงานด้านสื่อสามารถสื่อสารภาษาเดียวกับประชาชนในพื้นที่ได้จะช่วยคลายความรุนแรง และทำให้ประชาชนบอกเล่าวิถีชีวิตของตนเอง และปัญหาที่เกิดขึ้น 3) บริบทด้านศาสนา หากนับถือศาสนาเดียวกับประชาชนในพื้นที่ก็จะเข้าใจบริบทของประชาชนในพื้นที่ไม่ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้ทำงานด้านสื่อกับประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และบริบทที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ของผู้นำ พบว่า บริบทด้านภาษา ส่งผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากผู้นำที่สามารถสื่อสารภาษาเดียวกับประชาชนในพื้นที่ได้ประชาชนจะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน และบอกเล่าปัญหารวมทั้งให้ความร่วมมือ

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ และพระมหากำพล คุณงุโร (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปได้ว่า กลยุทธ์การขับเคลื่อน โครงการหมู่บ้านศีล 5 ของชุมชนวัดท่ากรังประกอบด้วย 1) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการกลางและศูนย์อำนวยการระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เช่น ขับเคลื่อน โครงการ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 2) จัดอบรมประชาชนรวมถึงสถานศึกษา หน่วยงานราชการ โรงเรียน และชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจในการรักษาศีล 5 อย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสาร แผ่นพับและสื่อการสอนเพื่อเผยแพร่ โครงการให้ทั่วถึง และขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ระดับ 2 อย่างต่อเนื่อง 3) พัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และสร้างจิตอาสาในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้น เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน (บวร) และ 4) สร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนิน โครงการที่มีคุณภาพ โดยการบริหารงานตามหลัก ตั้งแต่ การวางแผน (Planning) มีการวางแผนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การจัดหน่วยงาน (Organizing) มีการจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนของงานให้เหมาะสมและลงตัว มีการจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล (Staffing) มีการบริหารงานด้านบุคลากรอันได้แก่ การควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร มีการอำนวยการ

(Direction) มีการตัดสินใจและสั่งการในการปฏิบัติงานของส่วนต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนทั้งในลักษณะงานทั่วไปและในลักษณะงานเฉพาะตลอดจนการให้คำแนะนำและควบคุมการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน มีการประสานงาน (Coordinating) มีการร่วมมือกันของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามส่วนต่างๆ ให้ประสานสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน มีการประสานงานระหว่างบ้าน วัด ชุมชน โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการรายงาน (Reporting) มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารงานและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าของกิจการต่างๆ ภายในหน่วยงานและรายงานผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ มีการจัดการงบประมาณ (Budgeting) มีการควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบและรัดกุมรวมถึงการจัดสรรงบประมาณและการจัดทำบัญชี แนวทางที่สาม ได้แก่ การสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในชุมชนด้วยการรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด โดยผู้นำชุมชนจะต้องยึดหลักการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ 6 ประการคือ หลักความถูกต้อง หลักความเหมาะสม หลักความบริสุทธิ์ หลักความยุติธรรม หลักพรหมวิหารธรรม และหลักความเสียสละจะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน

สุรพล ศรีวิทยา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง หลักนิติธรรมกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยแนวทางพุทธวิถีในสังคมไทย สรุปได้ว่า หลักนิติธรรมเป็นเสาหลักสำคัญของการพิทักษ์ระบอบประชาธิปไตยและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน มีความสอดคล้องกับหลักการและกลไกการปรองดองสมานฉันท์โดยแนวทางวิถีพุทธในสังคมไทย ซึ่งสามารถใช้เป็นนวัตกรรมกลไกการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยวิถีพุทธเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางสังคมที่มุ่งสู่การสร้างสังคมธรรมาธิปไตยขึ้นในประเทศไทยได้สำเร็จ

นิธิตา สิริพงษ์ทักษิณ (2561) ศึกษา ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การจัดการความขัดแย้ง เพื่อสร้างความยุติธรรมของชุมชนพหุวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบและกระบวนการในการจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใช้วิธีหลายอย่างผสมผสานกัน ได้แก่ การเจรจาต่อรองโดยอาศัยระบบเครือญาติ การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยบุคคลที่เป็นที่เคารพและน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังใช้หลักจารีตของชุมชนมาบูรณาการให้เข้ากับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยคำนึงถึงบริบทชุมชนท้องถิ่น จุดเด่นที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง ประกอบกับวัฒนธรรมชุมชนที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ มีความเคารพนับถือในตัวบุคคลสูง มีความเคร่งครัดในธรรมเนียมปฏิบัติทำให้ชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น การสร้างความยุติธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมเริ่มต้นด้วยการสนทนาพูดคุยกันแล้วพัฒนาไปสู่การทำข้อตกลงร่วมกัน

บุญบา บัวพรม และ เพ็ญณี แรอรท (2561) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า ลักษณะการขับเคลื่อนความปรองดองสมานฉันท์ของเทศบาลตำบลท่าพระ เกิดจากประชาชนมีศาสนาพุทธที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ค่านิยมพิธีกรรมและความเชื่อที่คล้ายกันทุกหมู่บ้านตามวิถีของชาวอีสานคนในชุมชนมีลักษณะนิสัยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยกัน มีการไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ ยึดมั่นขนบธรรมเนียมอย่างเคร่งครัด และที่สำคัญมีการให้อภัยกันมาโดยตลอด ในยามมีปัญหาระหว่างสมาชิกในชุมชน ผู้นำก็จะใช้หลักของการประนีประนอมในการไกล่เกลี่ยคอยช่วยเหลือให้ได้รับความยุติธรรมทั้งสองฝ่าย ทำให้เกิดการปรองดองสมานฉันท์ในพื้นที่

จินตวิทย์ เกษมสุข (2561) ได้ศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน พบว่า ความเป็นชุมชนเข้มแข็งเกิดขึ้นได้จากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน มีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนนี้ทำให้เกิดการสนับสนุนให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชน ที่มีบริบทเฉพาะตนต้องใช้แนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไปได้

พระโกวิท พลญาโน, พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ และ จันทอง วัฒนประดิษฐ์ (2561) ศึกษาวิถีพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนวัดขันเงิน จ.ชุมพร ตามหลักพุทธสันติวิธี พบว่า วิถีพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนวัดขันเงินเป็นชุมชนเอื้ออารีด้วยวิถีแห่งการให้ การเสียสละ แบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือด้วยใจ สืบทอดรักษาวินัยชุมชนสร้างสรรค์พัฒนาชุมชนโดยการทำให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบร่วมกัน ร่วมกันพิจารณา และมีสายสัมพันธ์วิถีแห่งความเป็นญาติมิตร นอกจากนี้ยังใช้หลักพุทธสันติวิธีส่งเสริมชุมชน ได้แก่หลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1) ทาน เอื้อเพื่อเสียสละ และแบ่งปัน 2) ปิยวาจา คือ พูดจาสุภาพ ไพเราะ 3) อตถจริยา คือ การมุ่งทำประโยชน์สุขต่อกัน และ 4) สมานัตตตา คือ การปรับตัวเข้าหากัน ร่วมสุข ร่วมทุกข์

ชนาภา ศรีวิตรณ์, พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ และจันทอง วัฒนประดิษฐ์ (2561) แนวทางการเสริมสร้างชุมชนสันติสุขตามหลักพุทธสันติวิธี : กรณีศึกษาชุมชนชาวไร่กาแฟคอยช้าง พบว่า ชุมชนชาวไร่กาแฟคอยช้างเป็นชุมชนเก่าแก่ที่อยู่ร่วมกันเป็นเครือญาติ มีประเพณี การดำเนินชีวิตอยู่กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ชุมชนฯ ได้รวมตัวกันเสริมสร้างภูมิปัญญา พัฒนาก่อเกิดความเข้มแข็งของชุมชน ส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโต เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ในการบริหารจัดการเพื่อการพึ่งพาตนเองได้ โดยใช้แนวคิดชุมชนสันติสุข คือ ด้านกายภาพ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างคน เป็นภาวะที่มีความเมตตา ไม่มีความขัดแย้ง เป็นเอกภาพ เสรีภาพ มีความกลมเกลียว ยุติธรรม

และพึ่งตนเองได้ โดยใช้หลักพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการสร้างชุมชนสันติสุขคือ หลักสังคหวัตถุ แนวทางการดำเนินชีวิตมีการรวมกลุ่มกันแบ่งปันความรู้ ให้โอกาส ให้กำลังใจ ให้ความยุติธรรม และความเสมอภาค มิติการสื่อสารในชุมชนมีลักษณะของการหันหน้าเข้าหากัน พูดคุยกัน ทำตาม ข้อตกลง พูดกันแบบตรงไปตรงมา ไม่หลอกลวง ใช้สัจจะเป็นที่ตั้ง มิติการบำเพ็ญประโยชน์ มีคติที่ว่า ทุกคนมุ่งสร้างทำเพื่อส่วนรวม ทุกคนร่วมเป็นเจ้าของให้ความช่วยเหลือ ปกปักรักษาหรือกัน และมิติ ทำที่การวางตน จะมีการพบปะพูดคุยแบบเป็นกันเอง ทำให้เกิดความประทับใจ ไว้เนื้อเชื่อใจต่อกัน มีท่าทีของความอบอุ่น เอื้อเฟื้อ

กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย, จิระ ประทีป และอิศเรศ สันสนีย์วิทย์กุล (2562) ศึกษา การพัฒนาธรรมนุญพลเมืองสู่ชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ธรรมนุญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดในการจัดทำรูปแบบธรรมนุญพลเมืองของจังหวัดบุรีรัมย์ที่ เรียกว่าธรรมนุญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี นำแนวคิดกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law) และ กฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law) ผสมผสานกัน และนำหลักคิดคำสอนในพุทธศาสนา และศาสนาอื่นๆ ประยุกต์เข้าด้วยกัน โดยธรรมนุญมีลักษณะเป็น กฎระเบียบของหมู่บ้านชุมชน อาศัยความเชื่อและความศรัทธาของชาวบ้านเป็นสำคัญ ไม่ใช่การบังคับใช้กฎหมาย โดยมีคณะกรรมการ หมู่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน และเครือข่ายชาวบ้านที่เข้มแข็งเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ปัจจัยที่ทำให้ ธรรมนุญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี ประสบความสำเร็จ คือ ปัจจัยด้านผู้นำ และความศรัทธาของประชาชน หรือชุมชน มีการจัดกิจกรรมถวายสัตย์ปฏิญาณ สาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความศรัทธาและความตระหนักที่ดีในการปฏิบัติ ส่วนประเด็นด้านการจัดทำธรรมนุญ พลเมืองอาศัยหลักคุณธรรม จริยธรรมคำสอนทางศาสนาเป็นสิ่งที่สอดแทรกในการดำเนินชีวิตของ ชาวบ้านและชุมชนตามบริบทในสังคม

สมบัติ วงศ์กำแหง (2562) ศึกษา กระบวนการสร้างนิติกรชุมชนต้นแบบเพื่อ เสริมสร้างตำบล สันติสุข: ศึกษากรณีตำบลสวาย อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า บริบท และสภาพปัญหาการใช้กฎหมายเพื่อเสริมสร้างตำบลสันติสุข คือ ขาดผู้ให้คำแนะนำด้านกฎหมาย ซึ่งมีวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้ ใช้กติกาของชุมชนเข้ามาจัดการ นำเรื่องร้องเรียนผู้ใหญ่บ้าน กำนันหรือนายอำเภอ ใช้การพูดคุยไกล่เกลี่ยระหว่างคู่พิพาทโดยมีผู้นำชุมชนเป็นคนกลาง มีข้อเสนอให้คุณ กลางช่วยเจรจา ไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งโดยคนกลางนั้นควรเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นอย่างดี และมีข้อเสนอให้ผู้นำชุมชนที่จะให้มาเป็นคนกลาง โดยคน กลางควรเป็นคนที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือและมีความเป็นกลาง แนวคิดนิติกรชุมชนเพื่อ เสริมสร้างชุมชนนั้นนำหลักกฎหมายและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ในการไกล่เกลี่ย ปัญหาต่างๆ ในตำบลสวาย เช่น หลักศีล 5 พรหมวิหาร 4 หลักสิกขา 3 อิทธิบาท 4 สัมปยุตธรรม 7

และอคติ 4 ส่วนกระบวนการสร้างนิติกรชุมชนต้นแบบเพื่อเสริมสร้างตำบลสันติสุข ที่ตำบล สวาย อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษนั้น นักจิตอาสาพัฒนาสันติ ต้องมีจิตอาสา เสียสละ มีแนวคิด พัฒนาชุมชนให้มีความสันติโดยการสร้างองค์ความรู้ ทักษะ ทักษะ มีเครือข่าย มีสติ ขันติ นักประสาน สมานไมตรีต้องมีวิสัยทัศน์ร่วม รู้จักสื่อสาร สามารถเสริมสร้างกันและกัน และเกื้อหนุนพึ่งพากัน นักไกล่เกลี่ยต้องทักษะสันติ ทักษะการฟังและการพูด ทักษะการไกล่เกลี่ย และทักษะการบันทึก ส่วนนักกฎหมายต้อง ู้บริบทชุมชน รู้กฎหมาย รู้รักสามัคคี และรู้รักสันติสุข

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสมานฉันท์ข้างต้นสามารถสรุปรูปแบบของการสร้างความสมานฉันท์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ การสานเสวนา การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน การสื่อสารแบบเครือข่าย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

คุณูปนิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และวิธีการสังเกต (Observation) เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี โดยแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบวิธีแบบทฤษฎีพื้นที่ (Grounded Theory) ตามวิธีการของ เครสเวล (Creswell, 2014) หน่วยศึกษา (Unit of study) คือ บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน (Homogenous Group) ในแต่ละวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยจำนวนของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีจำนวนรวม 22 คน (Creswell, 2014 :239) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นายสมหวัง ผาสุกใจ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 12 บ้านเจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์
2	นายสมบูรณ์ เกลาเกลี้ยง	ปราชญ์ชาวบ้าน

1.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดี ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุข จำนวน 1 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน และประชาชนกลุ่มในพื้นที่บ้านเจริญสุข ได้แก่ 1) กลุ่มชาวนินทร์ทอง 2) กลุ่มละอองนวล 3) กลุ่มประชาชื่น 4) กลุ่มระรินจิต 5) กลุ่มสุจริตธรรม 6) กลุ่มสังฆธรรม 7) กลุ่มวิไลวรรณ และ 8) กลุ่มโชคทวีพูล จำนวน 8 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้รับสาร ได้แก่ ประชาชนในบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 จำนวน 8 คน โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ตารางที่ 3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

รายชื่อ	ตำแหน่ง
1.นายสมหวัง ผาสุกใจ	ผู้ใหญ่บ้าน
2.นายสมบูรณ์ เกลาเกลี้ยง	ปราชญ์ชาวบ้าน
3.นายบัญญัติ ชาติภูธร	ประชาชนกลุ่ม 1 กลุ่มชาวนินทร์ทอง
4.นายบุญเสียง ราชนวงศ์	ประชาชนกลุ่ม 2 กลุ่มละอองนวล
5.นายสุพันธ์์ คุ้มบุญ	ประชาชนกลุ่ม 3 กลุ่มประชาชื่น
6.นายอบ จูกุล	ประชาชนกลุ่ม 4 กลุ่มระรินจิต
7.นายวรพล กองคำ	ประชาชนกลุ่ม 5 กลุ่มสุจริตธรรม
8.ร.ต.สุชาติ ศักดิ์ปักษ์	ประชาชนกลุ่ม 6 กลุ่มสังฆธรรม
9.นายจรัส ชันขาว	ประชาชนกลุ่ม 7 กลุ่มวิไลวรรณ
10.นายไสว ชนินนอก	ประชาชนกลุ่ม 8 กลุ่มโชคทวีพูล

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

รายชื่อ	ตำแหน่ง
11.นางพนิดา พลพิมาย	ประชาชน
12.นายบุญมา ทิมะสุข	ประชาชน
13.นางไพโรทูลย์ ผาสุกใจ	ประชาชน
14.นายชัยณรงค์ จำเอนก	ประชาชน
15.นายไพบุลย์ สำราญใจ	ประชาชน
16.นางสมจิตร ราชกิจ	ประชาชน
17.นางลัดดา ประภาเลิศ	ประชาชน
18.นายเทิดเกียรติ ชอบสุขนายเทิดเกียรติ ชอบสุข	ประชาชน

1.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือนักวิชาการ ที่มีผลงาน/ประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับการสร้างความสมานฉันท์ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 4 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ตารางที่ 3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสร้างความสมานฉันท์

ที่	ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง/ผลงาน
1	ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์	ผู้อำนวยการหลักสูตรพัฒนาผู้นำและแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี อุดมศึกษาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
2	ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์	ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม
3	รศ.โกทม อารียา	ที่ปรึกษาสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
4	รศ.ดร. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุข จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้านที่ จำนวน 1 คน ซึ่งก่อนที่จะนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ไปใช้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่สร้างขึ้นก่อน โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับคุณลักษณะของตัวแปรที่ต้องการวัดตามที่ได้นิยามไว้ว่าครอบคลุมหรือไม่ และทำการตรวจสอบคุณภาพโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของโครงการ นวัตกรรมสันติสุขแก้ดี ได้แก่ 1) ความเป็นมา 2) สภาพทางกายภาพ 3) ลักษณะชุมชน 4) อัตลักษณ์ชุมชน 5) ทุนชุมชน และ 6) ผู้นำชุมชน

2) แบบสังเกต สำหรับวิเคราะห์บริบทชุมชน ซึ่งประกอบด้วย สภาพทางกายภาพ ลักษณะชุมชน อัตลักษณ์ชุมชน ทุนชุมชน และผู้นำชุมชน

3) สมุดบันทึกสนาม (Field Note) สำหรับบันทึกข้อมูลจากการสังเกตตามบริบทที่เกี่ยวข้อง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุข ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานคุ้ม และประชาชนในพื้นที่บ้านเจริญสุข ซึ่งก่อนที่จะนำไปใช้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่สร้างขึ้นก่อนนำไปใช้ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับคุณลักษณะของตัวแปรที่ต้องการวัดตามที่ได้นิยามไว้ว่าครอบคลุมหรือไม่ และทำการตรวจสอบคุณภาพโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามต่างๆ เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร ได้แก่ 1) ผู้ส่งสาร 2) สาร 3) สื่อ และ 4) ผู้รับสาร และประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย ตามโครงการนวัตกรรมสันติสุขแก้ดี

2) แบบสังเกต สำหรับศึกษากระบวนการสื่อสารและรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการนวัตกรรมสันติสุขแก้ดี

3) สมุดบันทึกสนาม (Field Note) สำหรับบันทึกข้อมูลจากการสังเกตตามบริบทที่เกี่ยวข้อง

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือนักวิชาการ ที่มีผลงาน/ประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับการสร้างความสมานฉันท์ไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสาร เพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณียุทธศาสตร์ที่ดี ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้สื่อสาร 2) การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์ และ 3) รูปแบบการสร้างความสมานฉันท์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยติดต่อประสานงานเป็นการส่วนตัวกับผู้ใหญ่บ้านเจริญสุข และปราชญ์ชาวบ้าน และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และวิธีการสังเกตภาคสนาม (Field observation) เพื่อวิเคราะห์บริบทของชุมชน และระหว่างการพัฒนาการพูดคุยในการสัมภาษณ์จะมีการขออนุญาตเพื่อ จดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 กระบวนการวิจัยในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยติดต่อประสานงานเป็นการส่วนตัวกับผู้ใหญ่บ้านเจริญสุข ปราชญ์ชาวบ้าน และประธานคุ้มในพื้นที่บ้านเจริญสุข ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) ระหว่างการสัมภาษณ์มีการขออนุญาตเพื่อจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือนักวิชาการ ที่มีผลงาน/ประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับการสร้างความสมานฉันท์ไม่น้อยกว่า 10 ปีระหว่างการสัมภาษณ์มีการขออนุญาตเพื่อจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพ

4. การตรวจสอบข้อมูล

ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้

4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ต่างกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้ตรงกันหรือไม่ หากข้อมูลที่ได้ตรงกัน แสดงว่าผู้วิจัยได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การใช้วิธีการสังเกต ควบคู่กับการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา คือ ความเป็นมา สภาพทางกายภาพ ลักษณะชุมชน อัตลักษณ์ชุมชน ทุนชุมชน และ ผู้นำชุมชน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษาได้แก่ กระบวนการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร และรูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างความสัมพันธ์ ประกอบด้วย การสานเสวนา การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน และการสื่อสารแบบเครือข่าย

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ใช้การพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา คือ แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ประกอบด้วย คุณลักษณะทางการสร้างความสัมพันธ์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสัมพันธ์ และ รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสัมพันธ์

6. การนำเสนอผลการวิจัย

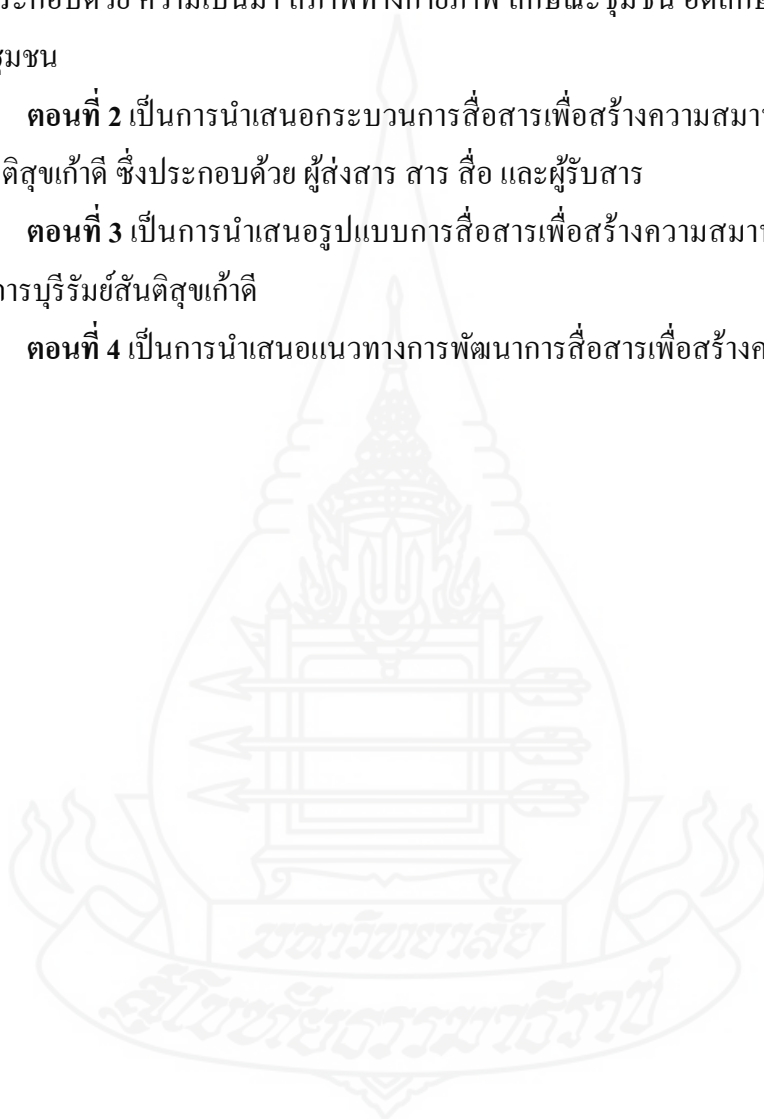
การนำเสนอผลการวิจัยเป็นการนำเสนอแบบพรรณนาความ ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นการนำเสนอบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของโครงการบูรณัมย์สันติสุขเกล้า ซึ่งประกอบด้วย ความเป็นมา สภาพทางกายภาพ ลักษณะชุมชน อัตลักษณ์ชุมชน ทนุชุมชน และ ผู้นำชุมชน

ตอนที่ 2 เป็นการนำเสนอกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมย์สันติสุขเกล้า ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร

ตอนที่ 3 เป็นการนำเสนอรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทยตามโครงการบูรณัมย์สันติสุขเกล้า

ตอนที่ 4 เป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

คุณฉันทิพนธ์เรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า
ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า

ตอนที่ 2 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุข
เกล้า

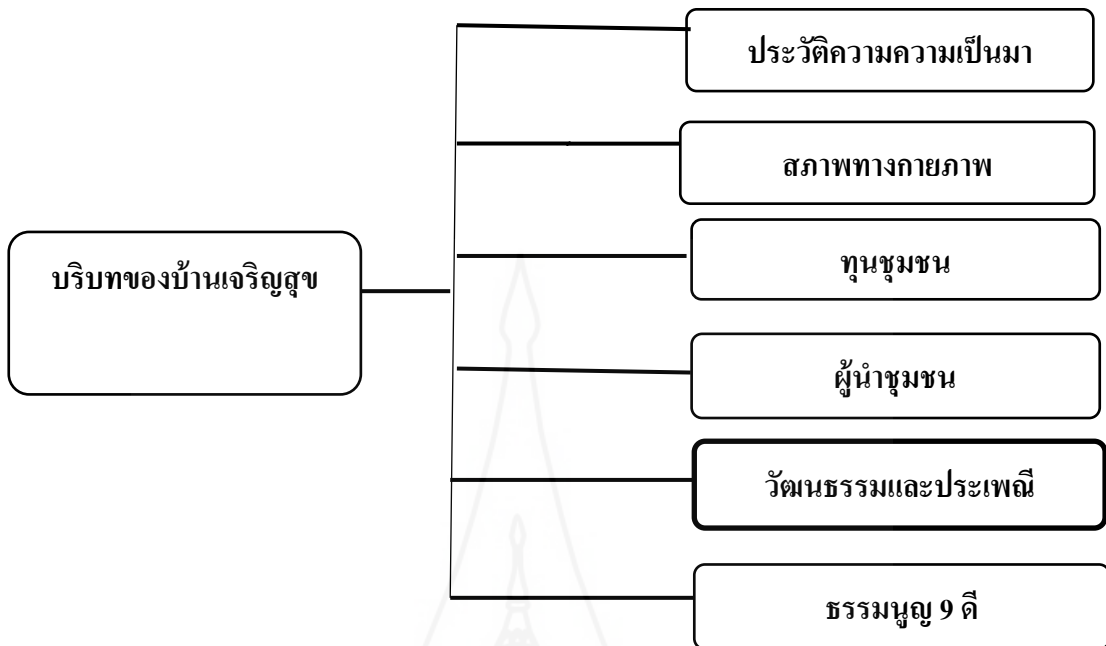
ตอนที่ 3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทยตามโครงการ
บูรณรมย์สันติสุขเกล้า

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

ตอนที่ 1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า

1.1 บริบทของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์

ในการศึกษาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า
ในประเด็นที่เกี่ยวกับบริบทของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์
มีผลการศึกษาข้อมูล ประกอบด้วย 1) ความเป็นมา 2) สภาพทางกายภาพ 3) ทุนชุมชน 4) ผู้นำชุมชน
5) วัฒนธรรมและประเพณี และ 6) ธรรมนุญ 9 ดี สรุปเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

ภาพที่ 4.1 บริบทของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12

ประวัติความเป็นมา

เมื่อปีพุทธศักราช 2491 พ่อโฮม ทองนอก, พ่อเฮ้า ทองนอก และพ่อรอด ถุนนอก พ่ออ่อนสา บุญนอก ได้รวบรวมครัวเรือนประมาณ 50 ครอบครัวย้ายมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ท่าเล เชียงเขาพระอังคาร ซึ่งในขณะนั้นเรียกบริเวณนี้ว่า ท่าเลฝักหวาน โดยขอเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของหมู่ที่ 16 ตำบลถาวร อำเภอลำทะเมนชัย ในขณะนั้น

ต่อมาผู้นำหมู่บ้านหมู่ที่ 16 ตำบลถาวร ได้คัดเลือกให้พ่ออ่อนสา บุญนอก เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มผู้นำรุ่นแรกที่อพยพมาตั้งถิ่นฐาน ที่ท่าเลฝักหวาน อพยพมาจาก 2 จังหวัด สายที่ 1 เดินทางมาจากอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สายที่ 2 อพยพมาจากอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ท่าเลที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นป่าละเมาะเชิงเขา เป็นที่สูง เดิมเรียกชื่อว่า “โคกหญ้าปัด” เนื่องจากมีหญ้าชนิดหนึ่งคล้ายต้นแขม ขึ้นอยู่เต็มไปหมด หญ้าชนิดนี้สามารถนำมาสานแล้วใช้โคลนทาทับ ทำเป็นฝาบ้าน หรือ ฝาของยุ้งฉางได้ จนบางครั้งมีคนนิยมเรียกว่า บ้านหญ้าปัด จนถึงปัจจุบัน

สภาพความเป็นอยู่ในระยะแรกแร้นแค้นและลำบากมาก เนื่องจากเป็นที่สูง ดินเป็นดินเหนียว หากมีฝนตกจึงมีน้ำ หน้าแล้งดินแตกระแหงลึกมาก ไม่มีแหล่งน้ำ ไม่สามารถขุดบ่อน้ำดื่มได้ แม้กระทั่งปัจจุบันการขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลก็ยังไม่ประสบปัญหาอยู่ ต้องเลือกสถานที่ลึกมากๆ

จึงจะขุดเจาะได้ น้ำที่ใช้อุปโภค – บริโภค จะไปนำมาจากลำปะเทียและบ่อน้ำจากบ้านยายคำ ซึ่งห่างจากหมู่บ้านประมาณ 6 กิโลเมตร ตอนเช้าและบ่ายชาวบ้านจะรวมกลุ่มหาบถังน้ำตามกันไป ตักน้ำจากบ่อน้ำยายคำมาใช้บริโภค สภาพขณะนั้นถือว่าเป็นหมู่บ้านที่กันดารมาก โจรผู้ร้ายชุกชุม วัควายของชาวบ้านจะถูกขโมยเป็นประจำ การคมนาคมสู่ตัวเมืองอำเภอนางรอง ใช้พาหนะเกวียน และเดินเท้าเป็นหลัก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2501 ได้ขอจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ชื่อว่า บ้านสายบัว เป็นหมู่ที่ 17 ตำบลตาเป๊ก อำเภอนางรอง มีผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ พ่อพุย ทิมะสุข มีประชากรขณะนั้นประมาณ 100 ครัวเรือน พ.ศ. 2503 ได้เปลี่ยนชื่อจากบ้านสายบัว เป็นบ้านเจริญสุข ตามชื่อโรงเรียน ซึ่งตั้งก่อนหน้าที่จะตั้งชื่อหมู่บ้าน

พ.ศ. 2523 ตำบลเจริญสุข ได้แยกออกจากตำบลตาเป๊ก ขึ้นกับอำเภอนางรอง บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 แยกการปกครองมาจาก บ้านเจริญสุขหมู่ที่ 1 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม ปีพุทธศักราช 2525 ผู้ใหญ่บ้านคนแรก นายสุบิน ขอบสุข ได้รับเลือกเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2525 และต่อมาได้รับเลือกให้เป็นกำนันตำบลเจริญสุข

ปีพุทธศักราช 2536 นายสุบิน ขอบสุข ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุขหมู่ที่ 12 และกำนันตำบลเจริญสุข ได้ถึงแก่กรรม หมู่ที่ 12 ได้เลือกตั้งใหม่ได้ผู้ใหญ่ สิทธิพูน พลพิมาย เป็นผู้ใหญ่บ้านได้รับการแต่งตั้งในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2536

ปีพุทธศักราช 2549 สิทธิพูน พลพิมาย ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุขหมู่ที่ 12 ได้ลาออกเพราะสุขภาพไม่แข็งแรง อำเภอจึงจัดให้หมู่ที่ 12 ได้เลือกตั้งใหม่ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 ได้นายสมหวัง ผาสุขใจ เป็นผู้ใหญ่บ้าน สมครเพียงคนเดียว

ปีพุทธศักราช 2554 นายสมหวัง ผาสุขใจ ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุขหมู่ที่ 12 หมดวาระอำเภอ จึงจัดให้หมู่ที่ 12 ได้เลือกตั้งใหม่ในวันที่ 23 มิถุนายน 2554 ได้ นายสมหวัง ผาสุขใจ เป็นผู้ใหญ่บ้าน จนถึงปัจจุบัน

“...เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2490 มีพี่น้องย้ายมาจากอำเภอมหาชาติไทย และอำเภอเมืองนครราชสีมา ประมาณ 40 หลังคาเรือน อยู่หมู่บ้านนี้กันแบบถาวร ขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่บุญมี ต่อมาได้เป็นกำนันบุญมี พี่น้องที่ย้ายตามกันมา ย้าย โดยใช้เกวียนขนของมาเป็นขบวน ประมาณ 10 เกวียน เวลานอนก็ใช้เกวียนล้อมรอบไว้ไว้เพราะโจรขโมยเยอะตอนนั้น และมาจากอำเภอมหาชาติไทย บางคนขึ้นรถไฟมา มาลงบุรีรัมย์ แล้วใช้เกวียนขนมา เป็น

กลุ่มใหญ่ ประมาณ 40 หลังคาเรือน มีผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ คุณพ่ออ่อนสา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนแรก แต่ขึ้นอยู่กับถาวรชื่อหมู่บ้าน เดียวนี้เป็นหมู่บ้านถาวร มีนายบุญมี เป็นผู้ใหญ่บ้านและเป็นกำนัน นอกจากนั้นก็มาถึง พ.ศ. 2501 พ่อใหญ่เลยขอตั้งหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านสายบัว เรียกผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือคุณพ่อพู่ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก เมื่อปี พ.ศ. 2501 และท่านมาเกษียณวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2522 ต่อมาที่คุณพ่อสุด ศรีบุญเรือง เป็นผู้ใหญ่และเกษียณเมื่อ ธันวาคม พ.ศ.2528 ต่อมาคือผม นายสมบุรณ์ เกลาเกลี้ยง เป็นเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2529 เกษียณเมื่อ พ.ศ.2548 ลืมขั้นตอนไปว่ามีแยกมาหมู่ 12 ตั้งชื่อหมู่บ้านเจริญสุขได้ พอแยกเป็นหมู่บ้านเจริญสุขหมู่ที่ 14 ไม่ได้ เลยตั้งชื่อเป็นบ้านสายบัวเป็นทางการ หมู่ที่ 15 ต่อมาปี 2521 ประกวดหมู่บ้านพัฒนาชนะเลิศระดับจังหวัด ระดับภาค และได้เปลี่ยนชื่อเป็นหมู่บ้านเจริญสุข...”

(สมบุรณ์ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

สภาพทางกายภาพ

ที่ตั้งของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ห่างจากที่ว่าการอำเภอรยะทาง 12 กิโลเมตร โดยมีทางหลวงชนบท บ้านฝักหวานตำบลถนนหัก อำเภอนางรอง – บ้านโคกหญ้าคาอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ผ่านหมู่บ้านและตั้งอยู่ห่างจากเขาพนมรุ้งไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ระยะทาง 13 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดบุรีรัมย์ 65 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 4 ตารางกิโลเมตร 2266 ไร่

ทิศเหนือ จดบ้านป่ารังหมู่ที่ 8 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ จดบ้านเจริญสุขหมู่ที่ 1 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก จดบ้านหนองแห้วหมู่ที่ 11 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก จดบ้านสายบัวหมู่ที่ 14 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่บนที่ราบสูงตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบลาดเอียง จากทางทิศตะวันตกมาทางทิศตะวันออก มีภูเขาไฟขนาดเล็ก 1 ลูก คือ ภูเขาอังคาร ซึ่งเป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทและเย็นตัวลงมานานแล้ว มีป่าไม้เป็นป่าโปร่งป่าเต็งรังเป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติ ดินเป็นดินค้ำภูเขาไฟ มีธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกข้าวหอมมะลิและพืชเกษตรอื่นๆ มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก ฝายน้ำล้นและลำคลองเขว้าขนานทางทิศเหนือของหมู่บ้าน มีภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู เดือนที่หนาวที่สุดในรอบปีมีอุณหภูมิมากกว่า 18 องศา ฤดูร้อน อากาศร้อน มีส่วนความแตกต่างของฤดูแล้งอย่างเห็นได้ชัด ในฤดูฝนฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล

วัฒนธรรมการอยู่อาศัยของชาวบ้านบ้านบ้านเจริญสุข หมู่ 12 มีการตั้งบ้านเรือนรวมกันอยู่หลายๆ หลังเป็นหมู่อยู่ในละแวกเดียวกัน เรียกว่า คุ่มบ้าน บ้านเจริญสุข หมู่ 12 เรียกว่า คุ่มบ้านสันติสุขเก่าดี ซึ่งเป็นการนำธรรมเนียม 9 ดี มาปฏิบัติในหมู่บ้าน โดยมี 8 คุ่ม ได้แก่ คุ่ม 1 ชานินทร์ทอง คุ่ม 2 ละอองนวล คุ่ม 3 ประชาชื่น คุ่ม 4 ธารน้ำจืด คุ่ม 5 สัจจะธรรม คุ่ม 6 วิไลวรรณ คุ่ม 7 สุจริตธรรม คุ่ม 8 โชคทวีพูน ในแต่ละคุ่มชาวบ้านเลือกผู้นำคุ่ม ซึ่งเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพ ศรัทธา และมีจิตอาสาทำงานให้คุ่ม นอกจากนี้ยังมีคณะทำงานของคุ่มซึ่งมาจากชาวบ้านที่มีจิตอาสาอยากทำงานเพื่อส่วนรวม

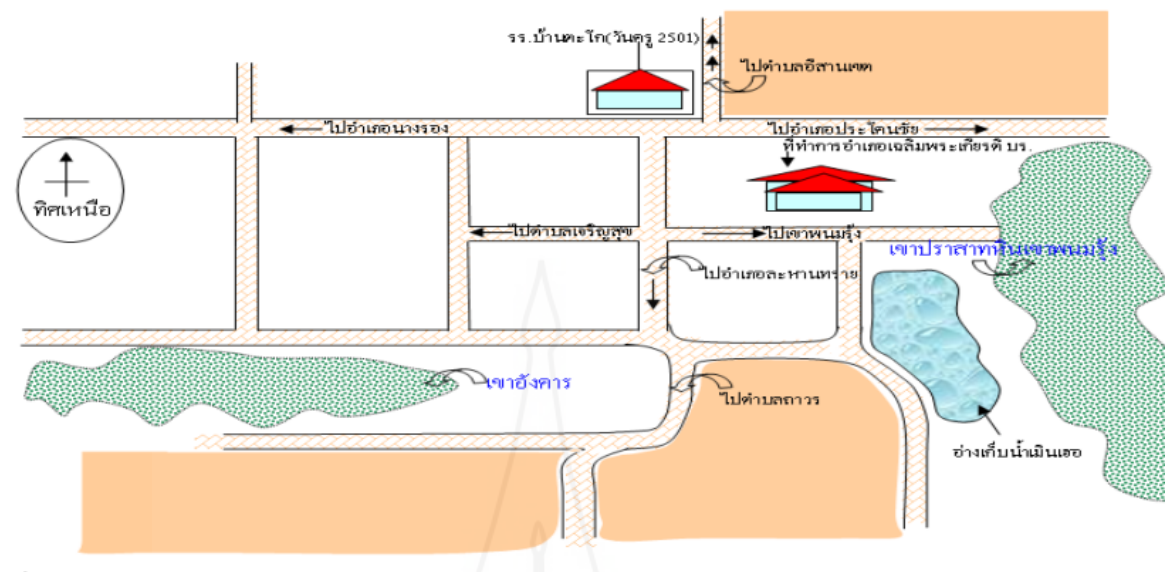
“ในเจริญสุข มีทั้งหมด 18 คุ่ม คำว่าคุ่มนี้ตั้งนานตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ คุ่มวิไลวรรณ คุ่มสวรรค์ คุ่มชลาธาร เมื่อเข้ามาในยุคท่านผู้ว่าเสรี จึงเกิดการตั้งประธานคุ่ม ประธานคุ่มจะบริหารจัดการภายในคุ่มของตัวเอง ว่าคุ่มต้องการอะไร ประชุมอะไรบ้าง ในคุ่มต้องมีอะไร แต่เมื่อก่อนจะตั้งเป็นคุ่มเฉยๆ ยังไม่เป็นรูปแบบการปกครอง พอท่านผู้ว่าเสรีเข้ามาจึงมาจัดการให้เป็นรูปแบบมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมนูญ 9 ดี คุ่มๆ หนึ่ง เปรียบเสมือนหมู่บ้านๆ หนึ่ง ประธานคุ่มก็เปรียบเสมือนผู้ใหญ่บ้าน มีรองประธานคุ่ม มีเหรัญญิก พอมีธรรมนูญ 9 ดี ขึ้นมา ผู้ใหญ่ ผู้ช่วยจะไม่มีสิทธิลงไปก้าวก่าย ให้บริหารจัดการกันเอง เช่นพี่น้องไม่ถูกกัน ทะเลาะกัน ต้องให้หัวหน้าคุ่มเป็นคนจัดการพูดคุย เพื่อเป็นการกระจายอำนาจดูแลภายในคุ่ม แต่ถ้าจัดการไม่ได้จริงๆ จะขึ้นมาหาผู้ใหญ่และผู้ช่วย จะมีการประชุม

คุ้มทุกเดือน และจะนำวาระการประชุมของแต่ละคุ้มมาให้
 ผู้ใหญ่ ถ่ายเอกสารแล้วนำส่งอำเภอ แล้วถ้าคุ้มไหนจะ
 พัฒนา หากมีเงินในคุ้มก็สามารถใช้เงินในคุ้มพัฒนาได้เลย
 ถ้าคุ้มไหนไม่มีเงินก็ให้ทำหนังสือขอเข้ามาในส่วนกลาง
 ของหมู่บ้าน ผู้ใหญ่อยู่สูงสุดแต่จะเป็นคนคอยดูภาพรวม
 แล้วแต่ละคุ้มหากมีการทะเลาะเบาะแว้งกันก็จัดการกันใน
 คุ้มเพราะแต่ละคุ้มก็มีการประชุมกันทุกเดือนอยู่แล้ว และมี
 ตัวแทนมาจากแต่ละบ้าน ทุกบ้านต้องเข้ามาประชุม เพราะ
 ถ้าบ้านไหนไม่เข้ามาประชุม ก็ถือว่าไม่รับรู้และจัดการ
 อะไรให้ไม่ได้ จะมีการบันทึกการประชุมของแต่ละคุ้มเอง
 มีเลขาคู่ มีเหรียญกฐนเรื่องการเงิน”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

ภาพที่ 4.2 ป้ายหมู่บ้าน

ภาพที่ 4.3 แผนที่หมู่บ้าน

ภาพที่ 4.4 คำขวัญหมู่บ้าน

พื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ตั้งอยู่บนที่ราบสูงตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบลาดเอียง จากทางทิศตะวันตกมาทางทิศตะวันออก มีภูเขาไฟขนาดเล็ก 1

ลูก คือ ภูเขาอังคาร ซึ่งเป็นภูเขาไฟที่ดับสนิทและเย็นตัวลงมานานแล้ว มีป่าไม้เป็นป่าโปร่งป่าเต็งรัง เป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติ ดินเป็นดินค้ำภูเขาไฟ มีธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูก ข้าวหอมมะลิและปลูกพืชเกษตรอื่นๆ ได้แทบทุกชนิด มีแหล่งน้ำขนาดเล็ก ฝายน้ำล้นและลำคลอง เข้วางนาบทางทิศเหนือของหมู่บ้าน ทำให้ได้เปรียบในการเพาะปลูกเพราะมีระบบส่งน้ำ

วิถีชีวิตของชาวบ้านเจริญสุข มีอาชีพหลักของครัวเรือนคือ ทำนา เกษตรกรรม รับราชการ และค้าขาย และมีอาชีพรองคือ ทอผ้าไหม ฝ้ายฝ้ายข้อมสีดิน ทอเสื่อกก รูดปอฟางส่งทำพวงมาลัย และ เลี้ยงสัตว์ มีสถานที่สำคัญในหมู่บ้านคือ วัดเขาอังคาร เขาอังคารเป็นภูเขาไฟอีกลูกหนึ่งในบุรีรัมย์อยู่ในเขตอำเภอนางรองห่างจากอำเภอ 14 กิโลเมตร และ 20 กิโลเมตร จากเขาพนมรุ้ง มีร่องรอยโบราณสถานเก่าแก่และพบในเสมานหินทรายสำคัญหลายชิ้น ปัจจุบันเป็นที่ตั้งวัดเขาอังคารซึ่งเป็นวัดที่สวยงามใหญ่โตอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ มีโบสถ์ มีศาลา และอาคารต่างๆ สร้างเลียนแบบสถาปัตยกรรมสมัยต่างๆ หลายรูปแบบงดงามแปลกตาและน่าศึกษา

ทุนชุมชน

ทุนชุมชนของบ้านเจริญสุข หมู่ 12 มีทั้งทุนทางธรรมชาติ ทุนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางด้านวัฒนธรรมประเพณี และทุนที่เป็นทรัพยากรบุคคล รวมถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน นอกจากนี้มีปราชญ์ชาวบ้านและผู้สื่อความหมายในชุมชนทำหน้าที่บอกเล่าเรื่องราวในชุมชน จึงทำให้หมู่บ้านมีเกียรติประวัติ ในกิจกรรมด้านต่างๆ ดังนี้

พ.ศ. 2521 ชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตนเอง ดีเด่นระดับจังหวัด

พ.ศ. 2523 ชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านน้ำสะอาด อำเภอนางรอง

พ.ศ. 2524 ชนะเลิศการประกวดหมู่บ้าน อ.พ.ป. ดีเด่นระดับจังหวัด

พ.ศ. 2526 ชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านน้ำสะอาดระดับจังหวัด

พ.ศ. 2527 ชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านวางแผนครอบครัวดีเด่นระดับจังหวัด

พ.ศ. 2549 ชนะเลิศโครงการการประกวดหมู่บ้านสวยงามหน้าอยู่ระดับตำบล

พ.ศ. 2550 ชนะเลิศโครงการการประกวดหมู่บ้านสวยงามหน้าอยู่ระดับตำบล

พ.ศ. 2551 ชนะเลิศโครงการการประกวดหมู่บ้านสวยงามหน้าอยู่ระดับตำบล

พ.ศ. 2552 ชนะเลิศโครงการการประกวดหมู่บ้านสวยงามหน้าอยู่ระดับตำบล

พ.ศ. 2553 รับมอบประกาศเกียรติคุณ หมู่บ้านป้องกันอาชญากรรมดีเด่น

พ.ศ. 2556 ชนะเลิศการประกวดคณะกรรมการหมู่บ้านดีเด่นระดับอำเภอ

พ.ศ. 2556 ชนะเลิศการประกวดคณะกรรมการหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด

พ.ศ. 2557 นาย สมหวัง ผาสุขใจ ได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้าน

ยอดเยี่ยมแห่นบทองคำ ประจำปี 2557

พ.ศ. 2557 กลุ่มโฮมสเตย์ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณมาตรฐานโฮมสเตย์ ประจำปี 2557
พ.ศ. 2558 ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับอำเภอโครงการ (บ้านสวย เมืองสุข) จากกรมการ
ปกครอง

พ.ศ. 2558 นายสมหวัง ผาสุขใจ ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนตำบลเจริญสุข
(ศอช.ต) ได้รับประกาศเกียรติคุณ รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 (ศอช.ต) ดีเด่น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
ระดับ จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2558 นายสมหวัง ผาสุขใจ ผู้ใหญ่บ้านได้รับประกาศเกียรติคุณจากศูนย์ปฏิบัติการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2558 นายนิ๊ก ภูอังคาร ผู้ช่วยฝ่ายปกครองได้รับประกาศเกียรติคุณจากศูนย์ปฏิบัติการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2558 ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ.) ได้รับประกาศเกียรติคุณจากศูนย์ปฏิบัติการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2558 ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ.) ได้รับประกาศเกียรติคุณจากสถานีตำรวจภูธร
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ในการป้องกันยาเสพติดดีเด่น

พ.ศ. 2558 กระทรวงมหาดไทยมอบประกาศเกียรติคุณรางวัลการคัดเลือกหมู่บ้าน
โครงการบ้านสวยเมืองสุข

พ.ศ. 2561 พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ประธาน โล่
รางวัลหมู่บ้านหัตถกรรมดีเด่น

พ.ศ. 2562 กรมการท่องเที่ยวและมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มอบโล่รางวัลและ
ประกาศเกียรติคุณการันตีการบริหารหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับดีมาก

สำหรับทุนชุมชนของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 แต่ละประเภทมีดังนี้

1) ทุนทางธรรมชาติ บ้านเจริญสุข หมู่ 12 มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ
และมีประวัติความเป็นมายาวนาน คือ เขาอังคารซึ่งเป็นภูเขาไฟที่ดับแล้วอีกลูกหนึ่งในบุรีรัมย์
ลักษณะทั่วไปเป็นประเทเนินลาวาชะง่อนที่ ซึ่งเกิดจากการประทุของภูเขาไฟ มีปากปล่องใหญ่อยู่
ที่เขากระดุกและมีปากปล่องเล็กอีกหลายแห่ง การประทุของภูเขาไฟเกิดขึ้นในยุคควอเทอร์นารีหรือ
ประมาณ 700,000 ปีมาแล้ว ซากภูเขาไฟถ้ามองระยะไกลจะมีลักษณะเป็นเนินเขาแผ่กว้างเป็นแนว
ยาวเหนือใต้ ถ้ามองจากที่สูงจะเห็นเป็นรูปคล้ายพญาคูรุฑที่กำลังกระพือปีกหรือคว่าหน้า หันหัวไป
ทางทิศใต้มีขุนเขาเขียวขจี คือหมู่บ้าน ถาวร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนที่ลำตัวที่ดัน
ปีกซ้ายคือที่โบราณวัตถุและพระอังคารธาตุของพระพุทธเจ้า มีปีกซ้ายเป็นเนินเขาขึ้นไปทางทิศ
ตะวันออก คือหมู่บ้านเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนหางยื่นไปทางทิศเหนือ

ทางบ้านสวายสอ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ภูเขาพระอังคารมียอดสูง 331 เมตร จากระดับน้ำทะเล ปกคลุมพื้นที่ประมาณ 90 ตารางกิโลเมตรเป็นแหล่งศึกษาด้านธรณีวิทยาเกี่ยวกับภูเขาไฟและมีความสำคัญเกี่ยวกับโบราณคดี เนื่องจากมีทรัพยากรหินที่สำคัญ ทรัพยากรป่าไม้หลากหลายพันธุ์ รวมทั้งยังเป็นแหล่งศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ศาสนา เนื่องจากบนเขาพระอังคารเป็นที่ตั้งของวัดเขาพระอังคาร ซึ่งคาดว่าน่าจะสร้างในยุคเดียวกันกับปราสาทหินเขาพนมรุ้ง บนวัดเขาพระอังคารมีโบราณวัตถุศักดิ์สิทธิ์ควรแก่การสักการบูชา คือพระอังคารธาตุ รอยพระพุทธรบาทจำลอง ใบเสมาศิลาแลง 8 คู่ 8 ทิศ แผ่นเสมาศิลาแลงแกะสลักเป็นรูปต่างๆ รูปเสมาธรรมจักรอันเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา สร้างเมื่อสมัยใดไม่มีใครทราบ แต่สันนิษฐานว่าสร้างก่อนปราสาทเขาพนมรุ้ง ในสมัยที่ขอมเรืองอำนาจและนับถือศาสนาพราหมณ์

ภาพที่ 4.5 วัดเขาพระอังคาร

2) ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากบ้านเจริญสุข หมู่ 12 อยู่ในบริเวณภูเขาไฟที่ดับแล้ว ทำให้ชาวบ้านบ้านเจริญสุข นำเอาดินภูเขาไฟมาผลิตเป็นสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการทอผ้าและย้อมสีที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านด้วยการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น มา ประยุกต์ใช้ เป็นกรรมวิธีในการย้อมสีผ้าให้ออกมามีสีสวยงามอย่างมีเอกลักษณ์ ด้วยการนำผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม ไปย้อมกับดินภูเขาไฟ หนึ่งในวัตถุดิบสำคัญที่หาได้ไม่ยากเพราะบ้านเจริญสุขนั้น ตั้งอยู่บริเวณ เขาพระอังคาร ซึ่งเป็นภูเขาไฟเก่าแก่ที่ดับ แล้ว 1 ใน 6 ลูกของจังหวัดบุรีรัมย์ ดินบริเวณนี้จึงอุดม ด้วยแร่ธาตุจากลาวาภูเขาไฟที่ปะทุออกมาในอดีต ชาวบ้านเจริญสุขยังคิดค้นวิธีการนำดินเหล่านี้มาใช้ย้อมผ้าอีก จนกลายเป็นผลิตภัณฑ์สร้างชื่อ มีเอกลักษณ์ด้านสิ่งทอที่

มีชื่อว่า ผ้าภูอัคนี ที่ผ่านการผสมผสาน จากผ้าฝ้ายสีขาว เปลี่ยนเป็นสีดินน้ำตาลอ่อนกับน้ำตาลแดง แบบดินภูเขาไฟ

ภาพที่ 4.6 ร้านค้าประจำหมู่บ้าน

3) ทูทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ชาวบ้านบ้านเจริญสุข หมู่ 12 ยังให้ความสำคัญกับการทำบุญในโอกาสวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ มีการสืบทอดงานบุญโบราณที่สำคัญ เช่น บุญข้าวจี บุญมหาชาติ บุญสะเทวด บุญบั้งไฟ บุญเบิกบ้าน เข้าพรรษา เป็นต้น

4) ทูทางด้านทรัพยากรบุคคล บ้านเจริญสุข หมู่ 12 จัดได้ว่าเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า มีปราชญ์ชาวบ้านและมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง เสียสละ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ที่พร้อมจะนำพาชุมชนไปสู่การพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

5) เครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน บ้านเจริญสุข หมู่ 12 มีระบบเครือข่ายที่ดีที่เข้มแข็ง มีการประสานและสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่เป็นระบบ มีการประสานงานในการทำงานโดยผ่านหัวหน้าคุ้ม

ผู้นำชุมชน

นายสมหวัง ผาสุขใจ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านเจริญสุข หมู่ 12 เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการนำพาชุมชนไปสู่ความสำเร็จโดยนายสมหวัง ผาสุขใจ เป็นทั้งผู้นำในการบริหารจัดการด้านต่างๆ

ของชุมชน รวมทั้งเป็นสื่อกลางประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรภายนอกชุมชน เป็นผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการพัฒนาชุมชน เลียดละเพื่อส่วนรวม มุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม มีวิสัยทัศน์ที่ดี เป็นต้นแบบในการลงมือทำในกิจกรรมต่างๆ และเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน ยิ่งกว่านั้นนายสมหวัง ผาสุขใจ ยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารร่วมกันของสมาชิกทั้งในระดับกลุ่ม และระดับชุมชน ทำให้เกิดการสื่อสารแบบสองทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สมาชิกในชุมชนมีความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในการเข้ามาพูดคุย ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือสะท้อนความรู้สึกในเรื่องต่างๆ ได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

ภาพที่ 4.7 นายสมหวัง ผาสุขใจ ผู้ใหญ่บ้าน

“...การเป็นผู้ใหญ่มันมีทั้งอ่อนทั้งแข็ง ในสถานการณ์บ้างอย่าง ผู้ใหญ่ต้องนำพี่น้องให้ได้ ในเรื่องของความแข็ง ความแข็งแกร่ง ความเป็นผู้นำ เพราะว่าเช่นเรื่องของการพนัน การทะเลาะวิวาท คนที่มาทำร้ายบ้านเราอะไรต่างๆ ผู้นำต้องแสดงออกถึงความเข้มแข็ง ความเป็นผู้นำที่จะจัดการในเรื่องบ้างอย่างที่มีมันเกิดปัญหากับเราให้ได้ ประการที่สองกับพี่น้องประชาชนความเสมอต้นเสมอปลาย ความอ่อนหวาน ไม่ใช่ถึงขนาดเสแสร้งอะไร แต่ให้มันเสมอต้นเสมอปลาย คนที่เราจะให้คำปรึกษาผู้

หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ คนที่อายุเท่ากัน รุ่นลูกหลานเราต้องมีวิธีที่แตกต่างกันไป เราต้องมีวิธีที่... ถึงแม้ว่าเรามีจิตที่ใจที่ไม่ชอบคนนี้จะ แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ควรออกมา ในการปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้าน แล้วก็ เช่น ในเรื่องของการให้บริการประชาชน ในเรื่องของที่รับของรับอะไรมาจากส่วนกลาง เรื่องของการเป็นธรรม ไม่พิจารณาไม่เลือกที่เลือกน้อง ให้มันเป็นไปตามกฎ สร้างความศัทธาให้กับพี่น้องประชาชนเชื่อถือเรา...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันเป็นคนขยันชอบช่วยคนอื่น จะไม่ใช่เองบ้าน จะลงมือทำเองเลย....”

(อบ จุกุล, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

วัฒนธรรมและประเพณี

เนื่องจากจังหวัดบุรีรัมย์จังหวัดเดิมเป็นชุมชนนครโบราณ ที่มีความรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยทวารวดี เชื่อมต่อสมัยลพบุรี (ราวพุทธศตวรรษที่ 12-16) ทำให้มีประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดและยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน แต่อาจมีประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปบ้างในบางพื้นที่ เช่นในบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 จะมีประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น

“เดือนหนึ่งเดือนเข้าก่า เดือนสองเป็นเดือนยี่ภาษาอีสานเค้าเรียกเดือนยี่จะมีการปลุกบ้านได้แต่งงานได้เดือนสามบุญข้าวจี เดือนสี่บุญมหาชาติบุญพะเหวด เดือนห้าสงกรานต์ เดือนหกบุญบั้งไฟ เดือนเจ็ดบุญเบิกบ้าน เดือนแปดเข้าพรรษา เดือนเก้าข้าวประดับดิน เดือนสิบข้าวกระยาสารท เดือนสิบเอ็ดออกพรรษาเดือนสิบสองลอยกระทง ประเพณีของเราจากสามหมู่บ้านแตกต่างกับจากหมู่บ้านอื่น คือประเพณีอีสานมีบุญบั้งไฟหมู่บ้านอื่นไม่มีบุญบั้งไฟ บุญข้าวจีไม่มี ภาษาที่แตกต่างจากเขาของเรานี้เราคุยกันภาษาลาว หมู่บ้านอื่นนี้เป็นไทยนางรอง

(สมบูรณ์ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เรายึดถือเผ่าพันธุ์คนลาวคือกัน บรรพบุรุษเราก็ว่าจะมาจากอุครมาจากโคราชเมื่อก่อนเพราะคุณ โมไซ้ไหม คุณหญิง โมท่านก็เป็นคนแกร่ง ภาษาลาวเค้าก็จะสามัคคีกันก็จะมีเหมือนกับผมมีลูกห้าคนลูกสี่คนเขาได้ปลาเค้าได้พริก เค้าได้อาหารมาเค้าก็จะส่งญาติพี่น้องเค้าก็จะส่งกัน แต่ตอนนี้ก็มันก็ได้ทีละตัวเขาก็เอาไปขายบ้างแต่ก่อนเหมือนกับทำนาไม่เหมือนทุกวันนี้นะจะลงแขกเค้าเรียกว่าลงแขก ก็ไม่ได้จ้างแต่เราจะเลี้ยงอาหารทุกวันแล้วก็มีงานอะไรก็ได้แต่ช่วยกันไม่ว่าจะเป็นงานเป็นหรืองานตายงานไหนทุกอย่างสำคัญของหมู่บ้าน...”

(สมบุญ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...หมู่บ้านนี้เป็นคนไทย มีความสามัคคีกันเป็นหมู่บ้านเดียว สายเลือดเดียวกันประเพณีเดียวกันยึดถือประเพณีเดียวกัน หมู่บ้านอื่นเค้าไม่มีบั้งไฟ ไม่มีบุญข้าวจี ไม่มีมีเลี้ยงตาปู่มีบุญเบิกบ้านมีบุญสงกรานต์...”

(สมบุญ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ชาติพันธุ์ของเราเป็นลาวอีสานบางคนมาจากการเดินทางเกวียน มาจากการจั้นรถมา มาจากการมีโจรผู้ร้าย น้ำที่นี้ไม่มีดื่มเราต้องไปอาศัยตำบลใกล้เคียงโน้นระยะทางห้ากิโล หาบน้ำแต่ก่อนมันเป็นดินเหนียวแตก หน้าแล้งไม่มีน้ำเลยดำคลองสองสายไม่มีคันกันพอสิ้นหน้าฝนน้ำท่วมบนเขาไม่มีน้ำแม้แต่หยดเดียว การพูดถึงในเรื่องที่มันสามารถนำมาทำให้พี่น้องประยุกต์เป็นสิ่งของที่ขายได้เป็นผลิตภัณฑ์ได้เป็นเรื่องเล่าให้หมู่บ้านของเราและสิ่งสำคัญความรักในกลุ่มความรักความรักในการเป็นสายญาติพี่น้อง การหวงแหนการสามัคคีกัน...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2561)

“...ต่าปูบ้านเป็นต้นไม้ใหญ่แล้วเค้าก็จะทำเหมือนกับศาลเจ้า พอถึงเดือนหกเค้าก็จะไปคนที่นับถือเค้าจะต้มไข่ต้มไข่เงิน 1 บาทแล้วก็เอาไข่ก็เอามาห่อคนนึ่ง คนสอง คนสาม คนสี่ คนห้า บ้านนี้มีห้าคนใบตองบัวแล้วก็บอกกล่าวขอถวาย...”

ภาพที่ 4.8 ศาลต่าปู

“...ชาติพันธุ์ของเราเป็นลาวอีสานบางคนมาจากการเดินทาง เกวียน มาจากการขึ้นรถมา มาจากการมีโจรผู้ร้าย น้ำที่นี้ไม่มี คืมเราต้องไปอาศัยตำบลใกล้เคียงโน้นระยะทางห้ากิโล หาบ น้ำแต่ก่อนมันเป็นดินเหนียวแตก หน้าแล้งไม่มีน้ำเลยล่าคลอง สองสายไม่มีคั่นกันพอสิ้นหน้าฝนน้ำท่วมบนเขาไม่มีน้ำแม้แต่ หยดเดียว การพูดถึงในเรื่องที่มามันสามารถนำมาทำให้พี่น้อง ประยุกต์เป็นสิ่งของที่ขายได้เป็นผลิตภัณฑ์ได้เป็นเรื่องเล่า

ให้หมู่บ้านของเราและสิ่งสำคัญความรักในกลุ่มความรักความ
รักในการเป็นสายญาติพี่น้อง การหวงแหนการสามัคคีกัน...”

(สมบูรณ์ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

ธรรมเนียม 9 ดี

ภาพที่ 4.9 ธรรมเนียมสันติสุข 9 ดี

แนวคิดธรรมเนียม 9 ดี เริ่มเกิดขึ้นในสมัยที่นายเสรี ศรีหะไตร ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการ
จังหวัดบุรีรัมย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 โดยได้นำตัวแบบการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์รายกรณี (B- CM
Model : Buriram Case Management Model) เป็นแนวทางการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยกำหนด
เป้าหมายสูงสุด “บุรีรัมย์สันติสุข บนความพอเพียง เพื่ออนาคตลูกหลานชาวบุรีรัมย์ ครอบครั้ว
เดียวกัน สายเลือดเดียวกัน” และอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 28 ตีรี้ แห่ง พระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนา
และป้องกันตนเอง พ.ศ. 2522 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการ
หมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน พุทธศักราช 2551 จึงได้มีกระบวนการ
ร่างธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) คณะทำงาน
ระดับอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งมีผู้แทนจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ภาคเอกชนและประชาชน ร่วมกันเสนอปัญหา ความต้องการ เป้าหมาย และวิธีการในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง จนเกิดเป็น ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี บังคับใช้ในระดับหมู่บ้านเพื่อเป็นการจัดระเบียบสังคม และเป็นการ สร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาของสังคมระดับหมู่บ้าน โดยเป็นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และไม่ขัดต่อกฎหมาย มีสาระสำคัญเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ของราษฎรในหมู่บ้าน ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม การทำนุบำรุงรักษา ศาสนา การยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยแต่ละหมู่บ้าน ได้มีการประชุมประชาคม และจัดพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณ สาบานตนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และประกาศใช้ ธรรมนูญฯ ของหมู่บ้าน พร้อมกันทั่วทั้งจังหวัดเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2557 เวลา 9.09 น. และจัดให้มี พิธีปลุกเสกและถวายธรรมนูญฯ ของทุกหมู่บ้านต่อพระเจ้าใหญ่ วัดศิรยะแรด ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทธไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ พร้อมกล่าวถวายสัตย์ปฏิญาณสาบานตนต่อพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ผู้ทรง ก่อตั้งเมืองบุรีรัมย์ สำหรับ รายละเอียดเกี่ยวกับ ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี แบ่งออกเป็น 10 หมวด 99 ข้อ ใช้เป็นกรอบ มาตรฐานให้บรรลุเป้าหมาย โดยกำหนดปัจจัยความสำเร็จ 9 ประการ (9 ดี) ดังนี้

ดีที่ 1 เป็นคนดี มุ่งหวังให้เป็นคนที่มีจิตสำนึกในการทำมาหากิน ละเว้นความชั่ว โดยชาวบ้านเจริญสุข หมู่ 12 ร่วมกันอธิษฐานจิตทำดีตามธรรมนูญ 9 ดี โดยมุ่งรณรงค์ให้เป็น หมู่บ้านปลอดสารเสพติด ลด ละ เลิกบุหรี่ เลิกสุรา โดยเฉพาะในงานบุญและเทศกาลต่างๆ มีการ อบรมอาสาสมัครตำรวจบ้าน และสร้างป้อมยามจุดตรวจจุดสกัดป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด และปัญหาการขับขีรถมอเตอร์ไซด์ของกลุ่มวัยรุ่น

ดีที่ 2 ปัญญาดี ชาวบ้านในบ้านเจริญสุข หมู่ 12 หมั่นหาความรู้ ทั้งจากหน่วยงาน ราชการมาส่งเสริม หรือไปอบรมที่ใด ก็นำมาปรับใช้ เช่น ไปเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมาปรับใช้ รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง อาทิ โครงการอบรมพัฒนาผู้นำชุมชน (กม.) โครงการฝึกอบรมศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพ โครงการประชุม ประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล

ดีที่ 3 รายได้สมดุล ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุข หมู่ 12 ให้ความสำคัญกับรายได้ของชาวบ้าน ในหมู่บ้าน โดยส่งเสริมให้ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจเป็นอาหาร และจำหน่าย ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน รณรงค์ส่งเสริมกิจกรรม การบริโภคเพื่อลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย มีกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน รวมถึงรณรงค์การ ออมทรัพย์

ดีที่ 4 สุขภาพแข็งแรง เน้นการให้ความรู้กับชาวบ้านในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรค เช่น การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย รวมถึงมีกลุ่ม อสม. ออกให้ความรู้และคำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพกับชาวบ้าน

ดีที่ 5 สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ หมู่บ้านมีการดำเนินการขุดลอกจัดทำระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่การเกษตร จัดทำระบบป้องกันไฟไหม้ในชุมชน ปลุกไม้ดอกปรับภูมิทัศน์ถนนสายท่องเที่ยว จัดซื้อถังขยะให้ทุกหลังคาเรือน ก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะในตำบล พัฒนาปรับปรุงคุณภาพดิน เป็นต้น

ภาพที่ 4.10 ชาวบ้านร่วมทำความสะอาดหมู่บ้าน

ดีที่ 6 สังคมอบอุ่น ในทุกเดือนชาวบ้านทุกคุ้มจะมาประชุมร่วมกัน ใครมีปัญหาใดก็จะมาเล่าสู่กันฟังและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข อาทิ ลูกหลานติดยาเสพติด ผู้สูงอายุไม่มีลูกหลานดูแล ซึ่งบ้านไหนมีปัญหา หัวหน้าคุ้มและผู้ใหญ่บ้านจะเข้าไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาโครงการคณะกรรมการหมู่บ้านพบเยาวชน

ดีที่ 7 หลุดพ้นจากอาชญากรรม บ้านเจริญสุข หมู่ 12 มีการดูแลความสงบเรียบร้อย มีกฎระเบียบ มีชาวบ้านอาสาเข้ามาทำหน้าที่เป็นเวรยาม หรือที่เรียกว่า ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ.) หากใครฝ่าฝืนก็มีบทลงโทษชัดเจน เช่น ไม่ให้กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน หรือการเสียค่าปรับ นอกจากนี้ยังมีโครงการต่างๆ อาทิ โครงการคุ้มบ้านสีขาว โครงการเฝ้าระวังการมั่วสุมของเด็กและเยาวชน โครงการกวดขันห้ามเปิดร้านเกมส์ ป่อนการพนันในหมู่บ้าน

ดีที่ 8 มีกองทุนพึ่งพาตนเอง บ้านเจริญสุข หมู่ 12 มีกองทุนต่างๆ หลากหลายเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อนและนำมาใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ ของหมู่บ้าน อาทิ กลุ่มกองทุนหมู่บ้านฯ กทบ. กลุ่มกองทุนเงินออมกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนข้าว ธนาคารข้าว กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มศูนย์ผลิตพันธุ์ข้าว กลุ่มสตรีทอผ้าภูอัคนี กลุ่มทอเสื่อกก

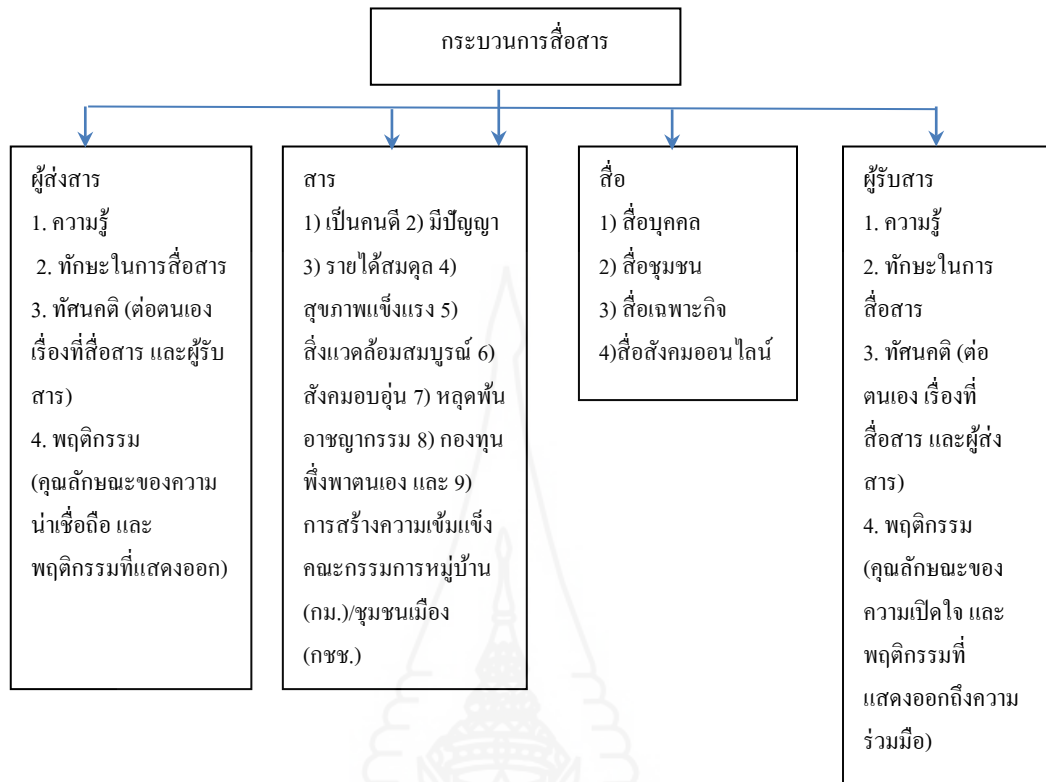
ดีที่ 9 คณะกรรมการเข้มแข็ง คณะกรรมการหมู่บ้านจะนัดประชุมกันทุกเดือน เพื่อรับฟังปัญหาและร่วมกันหาแนวทางป้องกันและแก้ไข

ภาพที่ 4.11 การประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมย์สันติสุขเก้าดี

การศึกษาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมย์สันติสุขเก้าดี ในประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมย์สันติสุขเก้าดี มีผลการศึกษาข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร สรุปเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

ภาพที่ 4.12 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณียุทธศาสตร์สันติสุขเก้าอี้

2.1 ผู้ส่งสาร

ในกระบวนการสื่อสารผู้ส่งสารเป็นผู้มีความสำคัญ โดยเฉพาะเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในโครงการบูรณียุทธศาสตร์สันติสุขเก้าอี้ดินนั้น ผู้ส่งสารก็คือ ผู้ใหญ่บ้านซึ่งจะเป็นผู้ส่งสารหลัก และมีหัวหน้าคุ้มเป็นผู้ส่งสารรอง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร โดยมีประเด็นการศึกษา ดังนี้

2.1.1 ความรู้ (ความสมานฉันท์ การสื่อสาร และการวิเคราะห์ผู้รับสาร)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ส่งสารหลักรู้สึกว่าคุณเองมีความรู้ไม่ละเอียด เพราะบางส่วนเป็นเรื่องของเอกสาร แต่อาศัยการ ไปอบรมในหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม โดยความรู้ที่ได้รับอาจจะได้รับจากทั้งทางภาครัฐและเอกชน รวมทั้งระหว่างชุมชนหรือบุคคลด้วยกันเอง มิได้จำกัดการรับความรู้จากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือความรู้ด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่จำเป็นจะต้องมีการรวบรวมองค์ความรู้จากที่ต่างๆ ดังนั้น การเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับโครงการบูรณียุทธศาสตร์สันติสุขเก้าอี้ ผู้ส่งสารจำเป็นจะต้องเพิ่มเติมความรู้และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของโครงการ เพื่อนำไปส่งสารที่ถูกต้องให้กับผู้รับสาร

“...ในส่วนของธรรมนูญ 9 ดี ถ้าพูดถึงว่า สมมุติว่า 100% ธรรมนูญ 9 ดี ค่อนข้างที่จะละเอียด โดยเฉพาะในเรื่องของแผน ในเรื่องของแผนชีวิต แผนอะไรต่างๆ ผมว่าผมน่าจะมีความ เข้าใจอยู่ประมาณซัก 70% เพราะว่าในส่วนของ 70% ถ้าจะทำ ได้ถึง 100 % มันจะรวมไปในเรื่องของเอกสาร...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“ความรู้เพิ่มเติมมันมีความจำเป็นมาก ใจตัวนี้ผมได้มาจากที่ หนึ่ง การที่เราถูกเชิญไปที่เราบรรยายบ้าง เราก็ไปศึกษาจาก คนที่ฟังเรา ศึกษาจากผู้ที่เขามาบรรยายร่วมกับเรา ใน ขณะเดียวกันเรื่องหนึ่งก็มาจากหน่วยงานทางการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยต่างๆ ผู้ที่มีความรู้ต่างๆ ที่ลงมายังหมู่บ้านเรา มา ทำวิจัย หรืออะไรต่างๆ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ผู้นำหมู่บ้านต้องดึง ความรู้จากท่านที่เข้ามาจากก้าวแรกจนถึงวันสุดท้าย ผมก็เอา ความรู้จากท่านเหล่านี้ เมื่อได้ความรู้แล้วก็นำความรู้มาใช้กับ หมู่บ้านของเรา ใช้กับพี่น้องประชาชน สิ่งไหนที่มันใช้กับ พื้นที่ของเราได้ ถอดคำพูด ถอดบทเรียนเอามา มีไปอบรม เยอะมาก แต่ที่ไปอบรมหลักๆ เลขของกระทรวงมีไป 3 ครั้ง มี กระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการปกครอง อบรมทุกด้านเลย ไปถึงในเรื่องของศาสตร์พระราชา เพราะการอบรมแต่ละครั้ง ใช้เวลา 15 วัน การอบรมแต่ละครั้งมันจะเกี่ยวในเรื่องของการ สร้างความสามัคคีเป็นหลัก”

(นายสมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ผู้ใหญ่มีการไปประชุม มีความรู้ดี มีการไปรับเรื่องจากผู้ว่า แล้วก็มีมาบอกกล่าวกัน มีการใช้หอประชุมในการบอกข่าว มีไลน์กลุ่มในเพื่อนัดประชุม...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ต้องศึกษาหาความรู้ทุกด้าน...”

(อบ จุกุล, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...พูดถึงโครงการสันติสุข 9 ดี รู้สึกว่าประสบความสำเร็จใน หมู่ 12 แต่ละคุ้มรู้สึกว่ามีดีมาก คือผู้ใหญ่เขาจะเน้นหนักในด้าน 9 ดี ประชุมทุกครั้ง ผู้ใหญ่เขาจะประชุมเขาก็ยก 9 ดี มา ลูกคุ้ม ก็ไปฟังเขาเข้าใจเท่าๆ กับเรา ประชุมทุกเดือนในหมู่บ้าน และ ประธานคุ้มต้องมีความรู้เพียงพอในเรื่องที่จะพูดหรือให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารกับลูกบ้าน ส่วนมากผู้ใหญ่จะขึ้นหอ หัวหน้าคุ้มรู้ ลูกคุ้มก็ต้องจะรู้ คนอยู่จะรู้ข่าวสารข้อมูล คนที่ไม่อยู่เราก็ต้องเล่าให้เขาฟัง...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เราต้องมีความรู้เพียงพอในการที่จะพูดต้องหาความรู้เพิ่มเติม...”

(ร.ต.สุชาติ ศักดิ์ปักษ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เราต้องมีความรู้เกี่ยวกับโครงการสันติสุข 9 ดี คิดว่ามีประมาณ 90% มาจากหอกระจายข่าวของผู้ใหญ่ ทั้ง 3 หมู่บ้าน ข้อความก็ ข้อความตัวเดียวกัน ลูกบ้านให้ความร่วมมือดีทุกคน...”

(ร.ต.สุชาติ ศักดิ์ปักษ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เราต้องอาศัยความรู้ว่าลูกบ้านต้องการรู้ประเด็นอะไรบ้าง แล้วก็มาพูดคุยกันเราต้องหาความรู้เพิ่มเติมที่จะคุยกับชาวบ้าน ก็มาจากผู้ใหญ่บ้านขึ้นหอกระจายข่าว...”

(ไสว ชนิตนอก, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

กล่าวได้ว่า ผู้ส่งสารของโครงการบูรณธรรมสันติสุขเก้าดี ต้องพยายามหาความรู้เกี่ยวกับโครงการให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากสารที่ได้รับมาจะต้องนำไปส่งต่อให้กับผู้รับสารอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ส่วนมากแล้วผู้ส่งสารจะเป็นผู้นำชุมชน หรือผู้ปกครองชุมชน และผู้รับสารก็จะเป็นผู้ได้ปกครองหรือสมาชิกภายในชุมชน ทำให้ผู้ส่งสารจำเป็นจะต้องเพิ่มเติมและค้นคว้า

ความรู้เกี่ยวกับโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้าเพื่อนำมากระจายข้อความหรือความรู้ที่ตนเองได้รับมา ให้ผู้รับสารในชุมชนเข้าใจเหมือนกันและตรงกับ

2.1.2 ทักษะในการสื่อสาร

ทักษะในการสื่อสารของผู้ส่งสาร จากการวิจัยพบว่า ผู้ส่งสารหรือผู้นำชุมชน จะมีกลวิธีในการส่งสารโดยการใช้ภาษาที่ลูกบ้านหรือสมาชิกภายในชุมชนเข้าใจสารหรือเนื้อหาของโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า เนื่องจากผู้รับสารส่วนมากเป็นชาวบ้านที่ไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูล หรือความรู้เกี่ยวกับโครงการหรือแนวทางการพัฒนาชุมชนมากนัก ดังนั้นผู้ส่งสารจึงต้องคำนึงถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับผู้รับสาร โดยจะใช้ภาษาที่เป็นกันเอง เข้าใจง่าย สั้น กระชับ อีกทั้งไม่หากมีศัพท์หรือภาษาที่เป็นทางการก็ต้องนำมาแปลงให้เป็นภาษาถิ่นหรือภาษาที่ชาวบ้านเข้าใจได้ทันที

“...โดยพูดจากันแบบธรรมดา พูดแบบง่ายๆ บ้านๆ ...”

(จรัล ชันขวา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เวลามีประชุมก็จะถามกันว่าประชุมอะไรกัน ส่วนการเลือกหัวข้อเราไม่ต้องเอาตัวเราเป็นหลัก เราต้องเสนอไปแล้วถามว่าชอบไหมแบบนี้ ถูกไหม ดีไหม เห็นด้วยกันไหม โดยใช้วิธีการยกมือถ้ามีความเห็นด้วยกันก็ตกลงทำ...”

(อบ จุกุล, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ส่วนด้านเนื้อหาผู้ใหญ่บ้านจะกำหนดมาให้แล้วมาบอกลูกบ้านอีกทีหนึ่งเพื่อให้ลูกบ้านเกิดความสนใจที่จะฟังเวลาประชุมคุ้ม และเวลาพูดเพื่อให้ลูกบ้านเข้าใจ ต้องพูดบอกธรรมดาภาษาท้องถิ่น มีศัพท์ทางการเราก็มาพูดภาษาท้องถิ่น...”

(ร.ต.สุชาติ ศักดิ์ปักษ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ส่วนการประชุมภายในคุ้มระหว่างประธานกับลูกคุ้มจะประชุมกันกับแบบพูดคุยกันแบบสบายๆ แบบเวทีชาวบ้านนั่งคุยกัน โดยจะถามว่าใครมีปัญหาอะไร ตรงไหนหรือป่าว เช่นถามฝ่ายสาธารณสุข เดือนนี้มีปัญหาอะไรบ้าง ฝ่ายรักษาความ

สงบมีเรื่องอะไรตรงในบ้าง มีการเฝ้ายามกันไม่ ฝ่ายศาสนาจะถามเรื่องวัน เวลา การจัดงานที่วัด จัดเมื่อใด มีอะไรบ้าง แล้วเอาปัญหาดังกล่าวมาคุยกัน คุยกันแบบชาวบ้านคุยกัน เพราะสะดวกกว่า เนื่องจากบางเรื่องเป็นเรื่องหนักเกินไปทำให้ไม่กล้าพูดที่ประชุมใหญ่ หรือที่ประชุมที่เป็นทางการ แต่เขาจะกล้าพูดในที่ประชุมย่อยหรือประชุมคุ้ม การประชุมคุ้มส่วนมากเราจะรับฟังปัญหาก่อนแล้วถามว่าจะเอาอย่างไร ทำอย่างไร และแก้ไขปัญหาอย่างไร ลักษณะจะเป็นการปรึกษากันเสียมากกว่า ส่วนการทำตามหรือไม่ทำตามก็ใช้วิธีการยกมือเป็นหลัก คือใครเห็นด้วยยกมือ โดยจะนับเสียงข้างมากเป็นหลัก หลังจากประชุมจะมีการบันทึกรายงานให้ผู้ใหญ่บ้านทราบ แล้วผู้ใหญ่บ้านจะนำข้อมูลไปประกอบการประชุมกรรมการชุดใหญ่อีกครั้ง...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...บางครั้งผู้ใหญ่บ้านได้รับข่าวสารมาเป็นภาษาทางการ ก็จะมาพูดสื่อสารให้ลูกบ้านทราบและเข้าใจได้ง่ายโดยใช้ภาษาท้องถิ่นในการพูดคุยกับชาวบ้านเพื่อให้เข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับโครงการสันติสุขเก่าดี...”

(สุพันธ์ คุ้มบุญ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

จากการวิจัยพบว่าลักษณะภาษาที่ใช้ในโครงการดังกล่าว ผู้ส่งสารจะเลือกใช้ระดับภาษาที่มีความเป็นกันเองเพื่อให้ผู้รับสารหรือชาวบ้านเข้าใจสารได้ง่ายมากขึ้น นอกจากนี้ลักษณะการส่งสารยังมีรูปแบบของการสร้างความเป็นกันเองให้กับผู้รับสาร โดยจะมีลักษณะของการพูดคุย ปรึกษากันมากกว่าจะเป็นรูปแบบของการประชุมแบบเป็นทางการ ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกผ่อนคลายและความสบายใจในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง อีกทั้งการตัดสินใจหรือกำหนดนโยบายของชุมชนก็มีลักษณะของการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนส่วนมาก ซึ่งจะมีการคัดเลือกนโยบายหรือลงมติตามสมาชิกในชุมชนส่วนมาก

2.1.3 ทักษะ (ต่อตนเอง เรื่องที่จะสื่อสาร และผู้รับสาร)

จากการวิจัยพบว่า ด้านทัศนคติของผู้ส่งสารที่มีต่อตนเอง ผู้ส่งสารต้องมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารที่ต้องการจะสื่อออกไป อีกทั้งผู้ส่งสารต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่จะสื่อสารด้วย ในที่นี้คือนโยบายของโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า ซึ่งจากการวิจัยพบว่าผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองในการมีความมั่นใจที่จะสื่อสารข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า มีผลมาจากผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการดังกล่าวว่าจะสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับสมาชิกในชุมชน ซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ดังนั้นเมื่อผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีทั้งต่อตนเองและต่อเรื่องที่จะสื่อสาร โดยมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับเรื่องที่จะสื่อสาร ย่อมส่งผลให้ผู้ส่งสารสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้รับสารด้วย

“ธรรมนูญ 9 ดี เท่าที่ได้ทำมา เท่าที่ได้เป็นผู้ใหญ่มา ทำงานของรัฐ ทำงานลักษณะตาม พ.ร.บ ปกครองท้องที่มันก็อันเดียวกันนั่นแหละ แต่มันไม่ได้ครอบคลุมหรือเห็นผลขนาดนี้ ผมว่าตัวธรรมนูญ 9 ดี ถ้าเราทำได้ หมู่บ้านทุกหมู่บ้านทั่วประเทศทำได้เราก็จะเห็นผลถึงความแตกต่าง มันคิดว่าเป็นมันสูตรของการนำมาใช้ในหมู่บ้านแล้วก็จะช่วยให้นโยบายทุกนโยบายของรัฐเกิดความเข้มแข็ง แม้แต่กฎหมายๆ ก็ยังมีความเข้มแข็ง เกิดความไม่เหลื่อมล้ำ เช่น พื้นที่ความใจอกกฎหมายบางที่ก็ค้ำกฎหมายเพราะความไม่เข้าใจ เพราะว่าตัวธรรมนูญหมู่บ้านมันมีการสอนให้เคารพกติกา ไม่ฝ่าฝืนกฎกติกา ไม่ว่าเป็นสังคมแบบไหนระบอบไหนก็ตามมันต้องมีกฎกติกา ธรรมนูญ 9 ดี ก็เหมือนกันมันมีข้อจำกัดและให้สิทธิ ในข้อนี้เป็นพื้นฐาน ถ้าทุกคนมีข้อนี้เป็นพื้นฐานก็จะทำให้กฎหมายของเราเข้มแข็ง ในที่นี้หมายความว่าทำให้บ้านเมืองสงบเจริญ มันก็จะเกิดประสิทธิภาพ ในเรื่องคอร์ปชั่นมันไม่ได้แต่คนที่ถืองบประมาณ ตัวประชาชนก็สามารถคอร์ปชั่นได้ เช่น ในเรื่องของภัยแล้ง น้ำท่วม มีคิดว่าประชาชนจะทุจริตได้ เช่น แล้งก็บอกว่าเสียหายสิ้นเชิง แต่เมื่อตรวจสอบแล้วมันไม่ได้เสียหายสิ้นเชิง แล้งก็บอกว่าเสียหายสิ้นเชิงนั่นก็คือการ

ทุจริตแล้ว เพราะฉะนั้นการทุจริตมันมีอยู่ทุกระดับ ธรรมนุญ
9 ดี จะสอนตามดีที่หนึ่งคือให้เคารพกฎกติกา...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...การประชุมทุกครั้งส่วนใหญ่จะมีคนเห็นด้วย เพราะทำแล้ว
มันดี จึงเห็นด้วย ทำความรู้ไม่ต้องมีสิ่งตอบแทนหรือ ต้อง
ค่อยๆ ทำให้เขาซึ่งซบไปเอง ความคิดคนน้ำไม่ไหลตกไฟไม่
ไหม้ มันต้องมาอยู่แล้ว มันต้องมาจนได้...”

(อบ จุกุล, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ส่วนมากที่เห็นให้ความร่วมมือกันดีเกี่ยวกับโครงการสันติ
สุข 9 ดี ทุกคน โครงการสันติสุข 9 ดี บอกว่ามาช่วยกันนะ
ตรงไหนไปได้ก็ไป ไปไม่ได้ก็ช่วยเงินมาคนละ 100 คนละ 50
คน ใครไม่มีก็มาช่วยแรง อย่างพຽ່ງนี้ะไปทำความสะอาด
ศาลากันนะ หล้ามันยาวก็บอกเขาไปบางคนไปไม่ได้ ก็ให้เงิน
มาช่วยซื้อน้ำผสมผสานกัน ไป และผู้ใหญ่บ้านกับประธานคุ้ม
มาบอกลูกบ้านอีกทีหนึ่ง ผู้ใหญ่บ้านได้รับข่าวสารมาจาก
จังหวัด อำเภอ ได้มาก็กระจายข่าว ถ้าคนไม่ได้ยินจริงๆ มาถาม
ประธานคุ้มว่าผู้ใหญ่พูดอะไร แล้วก็บอกเขาไป ไปกระจาย
ข่าวอีกทีหนึ่ง เรื่องขอแรงช่วยกันทำความสะอาด สมัครงมา
ด้วยไม่ได้บังคับ ส่วนมากจะมาชะมากกว่า ส่วนมากทำงาน
ส่วนตัวมาไม่ได้ก็ให้เงินมาซื้อน้ำกินกัน ทำเสร็จก็มาทำอาหาร
กินกันที่ศาลานั่งคุยกันไปด้วยแล้วถามลูกคุ้มแต่ละคนว่ามี
ความคิดเห็นหรือมีทัศนคติอย่างไรบ้างเกี่ยวกับโครงการสันติ
สุข 9 ดี อย่างข้อ 1,2,3 ร่วมมือกันดี บางข้อก็ทำได้ และบางข้อ
ก็ทำไม่ได้ มันจะดีหมดทุกข้อเลยก็ไม่ได้ มันมีเสียบ้างแต่เสีย
น้อย ถ้าข้อไหนไม่ดีอ่านดูว่าตรงไหนมันผิด เขาก็บอกว่าดีทุก
ข้อ ในธรรมนุญ 9 ดี บางคนได้มาก็ไม่อ่าน และอีกอย่างอ่าน
ไม่ออก...”

(ร.ต.สุชาติ ศักดิ์ปัทม์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

จากการวิจัยพบว่าผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีทั้งต่อตนเอง ต่อเรื่องที่จะสื่อสาร โดยผู้ส่งสารมีการถ่ายทอดทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้ส่งสารด้วย ทั้งนี้ทัศนคติที่ดีที่ผู้ส่งสารมี เช่น การยึดมั่นในการทำความดี การสร้างความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน รวมทั้งการพยายามหาสาเหตุและการแก้ไขปัญหาของชุมชนและชาวบ้าน

2.1.4 พฤติกรรม (คุณลักษณะของความน่าเชื่อถือ และพฤติกรรมที่แสดงออก)

จากการวิจัยพบว่า ผู้ส่งสารมีลักษณะความน่าเชื่อถือ และมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำที่ดี เช่น มีความยุติธรรม มีความสามารถในการประนีประนอม ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของลูกบ้าน เป็นต้น ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารมีทั้งในส่วนบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของผู้ส่งสาร โดยทั้งสองส่วนนี้ต่างมีความสำคัญทั้งคู่ นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่เข้าถึงง่ายและมีความยุติธรรม ไม่นอมน้ำไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เนื่องจากผู้ส่งสารจะต้องเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยเหลือลูกบ้าน ดังนั้นพฤติกรรม อัน ได้แก่ คุณลักษณะของความน่าเชื่อถือ และพฤติกรรมที่แสดงออก จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการสร้างความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

“...จะต้องทำอะไร “คือต้องมีสัจจะต่อกัน” เป็นอะไรก็นำมาปรึกษากันในหมู่บ้าน ในครอบครัวเช่นรัฐธรรมนูญบอกว่าห้ามมียาเสพติด โดยใช้การตรวจสอบหรือมาดูว่าอันไหนดีหรือไม่ดี ผู้เป็นพ่อเป็นแม่ห้ามปิดบังกรณีที่ถูกเสพยา โดยพ่อแม่ ต้องมาบอกคนกลางว่าถูกเสพยาต้องทำอะไร บางคนก็ไม่เห็นด้วยหาว่าเราไปใส่ร้ายลูกเขา เราก็ไม่เห็นเป็นอย่างนั้นต้องอรุ่มละรวยคือคนเสพยาผิดไปแล้ว เราก็ไม่ต้องให้เขากระทำความผิดต่ออยากให้เขาเป็นคนดี แต่บางครั้งพ่อแม่บางคนไม่พอใจ หาว่าไปใส่ร้ายลูกเขา คือเราก็ไม่ได้ว่าอะไรเพราะเราเป็นกลาง คือเราไม่ต้องการให้เรื่องมันยาว อยากให้เรื่องมันจบๆ ไปก่อน ด้วยการประนีประนอมกัน และเราไปอบรมที่กรมคุมประพฤติของจังหวัดอีก กรณีคือเด็กทะเลาะกันเมื่อมีปัญหามาปรึกษาก่อน ถ้าหยุดได้ ก็ให้หยุด ปรึกษาธรรมดากันถ้าไม่ฟังเอาผู้ใหญ่มาคุยกัน โดยเอาคู่มาคุยปรึกษากันด้วย ประนีประนอมกัน เห็นดีกัน ถ้าตกลงกัน ไม่ได้อีกก็จะขึ้นโรงขึ้นศาล...”

(จรัล ชันขวา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ในงานส่วนร่วมถ้าถามว่ามีคนค้านในการประชุมไม่ ก็มีนะ
“แต่เราเคารพเสียงส่วนน้อย ทำตามเสียงส่วนมาก” จึงทำให้
ไม่ค่อยมีปัญหาการทะเลาะกันในวงประชุม เพราะต่างคนต่าง
เข้าใจกฎกติกาของหมู่บ้าน...”

(จรัส ชันขวา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“ผมคิดว่าความโปร่งใสความไม่ทุจริตมีเท่าไรที่น้องรู้หมด
ที่ตัวเองมีก็ความเสียสละ จะรูกทำงานตลอดผมคิดว่าข้อนี้เป็น
ข้อที่พี่น้องเชื่อถือในตัวผม...”

(นายสมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“บุคลิกนิสัย เป็นคนร่าเริง ง่ายๆ กลางๆ ไม่โผงผาง
ตรงไปตรงมา ถ้าผู้ใหญ่ไม่ดี คงได้คนอื่นเข้ามาเป็นผู้ใหญ่แล้ว
ไม่ทุจริต ชุมชน ถ้ามีการก็ทำ ส่วนรวมก็ทำ เปิดเผย ไม่มี
ความลับ เปิดใจรับฟัง เป็นกลางไม่เข้าข้างใคร ฟังความ
คิดเห็น เอาใจเขาใส่ใจเรา ใส่ใจคนอื่น บอกกล่าวตักเตือน
พี่น้องพี่น้อง”

(เถา ทำนา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“เวลามาประชุมจะใช้ภาษาต่างๆ แต่งตัวปกติสบายๆ สุขุม”

“...เป็นคนที่ใช้ง่าย เป็นตัวแทนได้ ช่วยงานผู้ช่วยได้ กล้าต่อรอง
ไว้ใจได้ เป็นคนดี บุคลิกมีความเป็นผู้นำสูง คนธรรมดา...”

(เถา ทำนา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“ออกมาจากกาชการทหาร ปี 52 คนเก่าลาออกเลยมาตั้งผมเป็น
มาจากความน่าเชื่อถือ”

(ร.ต.สุชาติ ศักดิ์ปัทม์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่เกียจงาน”

(ธา ทานา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“น่าไว้ใจ กล้าพูดกล้าทำ ปรีกษาได้ตลอดเวลา”

(ไสว ชนิตนอก, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“พูดดี พูดเพราะ ตรงไปตรงมา ยุติธรรม”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“ตรงไปตรงมา มองเห็นจุดเด่น”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...จะต้องเตรียมข้อมูลที่จะพูดเพื่อให้ลูกบ้านฟังและเกิดความสนใจในข้อมูลเนื้อหาที่จะพูด นโยบายส่วนมากจะรับมาจากนโยบายของผู้ว่า และมาสื่อสารให้ลูกบ้านฟังแบบเข้าใจได้ง่าย โดยส่วนใหญ่จะใช้ภาษาพื้นบ้าน...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...พูดออกมาจากใจ ร่วมมือร่วมใจกันอย่างไรจะมีงานก็ออกไปว่าวันนี้มีงานทำโน่นทำนี่นะ มาช่วยกันทำนะ พูดกันแบบเข้าใจง่ายสื่อสารการใช้ภาษาพื้นฐานแบบชาวบ้านๆ ...”

(ไสว ชนิตนอก, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันเป็นคนขยันชอบช่วยคนอื่น จะไม่ใช่ลูกบ้าน จะลงมือทำเองเลย...”

(อบ จูฑล, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ผมจะรับความคิดเห็นของทุกคน ไม่ใช่คำสั่ง ลักษณะเผด็จการ นำด้วยการทำงานก่อนคำพูดจะมาถึง เช่น ลูกน้องคณะกรรมการหมู่บ้านคนไหนที่ไม่ค่อยมีเวลาอะไรต่างๆ ผม

จะไม่ไปบอกเค้าตรงๆ นำเราก็นำเค้าแล้ว เวลาพูดก็จะพูดในกลุ่ม พูดเปรยๆ ไม่ได้ว่าตรงๆ ...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...คำว่าตรงไปตรงมาผมว่ามันใช้กับคนละข้อ แต่การที่เราทำงานโดยอาศัยคนหมู่มากบางที่มันตรงมากไม่ได้ หลบไปตรงนั้นตรงนี้ไม่ค่อยดี พี่น้องประชนเค้าไม่มีคำตอบแทนยังมาบ่ยกกว่าประมาณนี้ ถ้าพูดไปตรงๆ รู้อยู่ว่าจะไม่ไป โดยนิสัยจะไม่รับคำที่มันไม่ดี แต่แล้วเราใช้คำพูดที่ดีก่อนหวานล้อมไปให้ไปคิดตามหลังไม่ว่าตรงๆ ...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...คำว่าไว้ใจก็มอยาก ว่าเค้าจะไว้ใจหรือไม่ไว้ใจเรา แต่ทุกครั้งผมไม่ได้รอให้ใครมาถามเงินนั้นเงินนี้เป็นยังไง พอมีการประชุมคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องการเงินผมจะให้มาแจ้ง คือผมจะไม่ถือเงินอะไรของหมู่บ้าน ทุกอย่างผู้ใหญ่จะไม่ถือ จะเป็นพี่น้องในหมู่บ้านที่เป็นคณะกรรมการเป็นคนถือเงิน มีการจ่ายหน้าที่กันชัดเจน เลยทำให้เค้ารู้ว่าไม่มีการบิดบังหรือหมกเม็ดอะไร นำมาซึ่งความไว้ใจ ถ้าเงินอยู่กับเราเราถือแน่นอน ต้องมีคนสงสัยเพราะเป็นผู้จัดการเป็นคนนำทำนั่นทำนี่ เรายังต้องมีฝ่ายตรวจสอบหรือแม้แต่เวลามีโครงการผมจะให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้จัดซื้อ-จัดจ้างเขาไปจัดการเราจะไม่ไปดำเนินการลับๆ คนเดียวในลักษณะแบบนี้...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...การทำตามรัฐธรรมนูญหมู่บ้านนั้นไม่มีการโน้มน้าวใจให้กระทำ เพราะเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องทำอยู่แล้วคนที่เคยติดคุกมาเราจะใช้วิธีการให้เขามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ คือมาช่วยกันพัฒนาหมู่บ้าน เรื่องที่ผ่านมาก็ให้มันผ่านไป เรามา

เป็นที่พี่น้องกันมาช่วยกันพัฒนา มีอะไรก็ให้คุยกัน คนเราก็มีดีบาง ไม่มีดีบางเป็นเรื่องธรรมดา - ลูกกุ่มในหมู่บ้านก็ยอมรับเขาให้โอกาสเขา อยู่ในสังคมเดียวกันเวลาทำอะไรก็ช่วยกันทำ เช่นเวลาพัฒนาไปบอกเขา เขาก็ช่วย ถ้าไม่ว่างเขาก็บอกว่าไม่ว่าง เพราะต่างคนต่างทำมาหากิน - บางคนออกจากเรือนจำก็กลับมาบวช 2 เดือน 3 เดือนก็มี เขาบอกว่าจะได้ประพาศใหม่ทำใหม่ เรื่องที่มันแล้วไปก็ให้มันแล้วไป เวลาเขามีงานก็ไปช่วยกันปกติ ดูแลกัน เพราะเขาเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน ไม่ได้ขี้อัดกันเขาทุกคนต้องมีความเสมอภาคกัน ทำความดีให้กัน เมื่อเราทำดีกับเขา เขาก็จะทำดีกับเรา เช่นกัน เขาก็จะคิดได้ว่า ขนาดกระทำความผิด พี่น้องก็ยังไม่ทิ้งยังทำดีกับเราอีก พี่น้องในหมู่บ้านก็ยังไม่ทิ้ง ยังยอมรับเขา เขาก็จะมีความภูมิใจของเขา...”

(จรัล ชันขวา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

จากการสัมภาษณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ส่งสารมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารรวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่ลูกบ้าน ดังนั้นผู้ส่งสารจึงจำเป็นต้องมีความน่าเชื่อถือ น่าเคารพ เป็นคนซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา มีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีจิตอาสา ลักษณะการพูดจาไพเราะ สุขุม อีกทั้งบุคลิกภาพที่สำคัญ คือ นิสัยของความยืดหยุ่น เนื่องจากลักษณะการทำงานที่จะต้องเป็นผู้นำและต้องทำงานกับคนเป็นจำนวนมาก และยังเป็นตัวกลางระหว่างภาครัฐกับประชาชนด้วย การที่ผู้นำชุมชนหรือผู้ส่งสารมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมชุมชนไม่ว่าจะเป็น การสร้างความสามัคคี การเปิดกว้างให้กับสมาชิกในชุมชน รวมทั้งการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า ย่อมสร้างความสงบและความสุขให้กับสมาชิกในชุมชนจนทำให้ชุมชนมีรากฐานการพัฒนาที่มั่นคงแข็งแรงและมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

2.2 สาร

เนื้อหาสารเกี่ยวกับธรรมนูญสันติสุข 9 ดี ประกอบด้วย 1) เป็นคนดี 2) มีปัญญา 3) รายได้สมดุล 4) สุขภาพแข็งแรง 5) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ 6) สังคมอบอุ่น 7) หลุดพ้นอาชญากรรม 8) กองทุนพึ่งพาตนเอง และ 9) การสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) / ชุมชนเมือง (กชช.)

จากการศึกษาสารหรือเนื้อหาของสารที่ผู้นำชุมชนต้องการจะสื่อสารในโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี ผู้วิจัยพบว่า สารที่ผู้ส่งสารส่งจะมีเนื้อหาหลักที่สำคัญทั้งหมด 9 ประการ ได้แก่ การเป็นคนดี การมีปัญญา การมีรายได้สมดุล การมีสุขภาพที่แข็งแรง การมีสิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ การสร้างสังคมให้อบอุ่น การหลุดพ้นจากปัญหาอาชญากรรม การสร้างกองทุนพึ่งพาตนเอง และการสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ ชุมชนเมือง (กชช.) โดยเนื้อหาของสารทั้งหมดจะเน้นการสร้างการพึ่งพาตนเองให้กับชุมชน โดยเริ่มต้นจากหน่วยสังคมขนาดเล็ก เริ่มจากบุคคลจนมาถึงชุมชน โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคคลเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะพื้นฐานการให้ความสำคัญด้านปัจจัย 4 คือ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย เพื่อให้ลูกบ้านหรือชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องการช่วยเหลือและร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้เมื่อเกิดปัญหาไม่จำเป็นต้องรอให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว

“...ในฐานะที่เป็นประธานคุ้มเวลานำความรู้มาบอกลูกคุ้ม ส่วนมากข้อมูลจะมาจากผู้ใหญ่บ้าน เช่น โครงการสันติสุข 9 ดี ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนไปรับคำสั่งมาแล้วมาบอกลูกบ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนบอกว่าต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ หรือตอนนี้กำลังมีปัญหอะไร ให้ชาวบ้านฟัง เมื่อฟังแล้วประธานคุ้มก็จะนำสิ่งที่ผู้ใหญ่บ้านบอกมาคุยกับลูกคุ้มอีกครั้งเพื่อความเข้าใจ คือทุกสิ่งทุกอย่างจะมาจากผู้ใหญ่บ้านทั้งนั้น ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนรับข้อมูลแล้วมาบอกประธานคุ้ม ประธานคุ้มก็มาบอกลูกคุ้มต่อ ส่วนใหญ่การพิจารณาข้อมูลทั้งหมดผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้พิจารณา และเลือกหัวข้อในการเสนอเอง...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เรื่องสำคัญต้องมองดูภายในคุ้มแก้ไขได้ไหม เช่น ผู้ใหญ่บอกให้ปลูกข้าวโพด เราก็จะถามลูกคุ้มว่าต้องการไหม ปลูกได้ไหม คนไหนจะทำก็ให้ทำ คนไหนไม่ทำก็แล้วแต่ มีข้าวสารก็จะเล่าให้ฟัง ไม่ทุกเรื่อง แล้วแต่ความจำเป็น เกี่ยวกับรายได้ถือว่าจำเป็น ทำแล้วได้ประโยชน์ถึงจะบอก เรื่องปาก

ต้องการทำมาหากินสำคัญสุด ขาดการทำมาหากินไม่ได้ เกิด
การทุจริตทันที...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เน้นเรื่องความเดือดร้อน ปัญหาที่มีผลต่อส่วนรวมเป็นหลัก...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เน้นทุกประเด็นเพราะทำภาพรวม เรื่องอะไรก็แล้วแต่ จะ
มาพูดในที่ประชุม เกี่ยวกับโครงการต่างๆ เช่น ชุดท่อบาดาล
โครงการเกี่ยวกับสุขภาพ การรักษาความปลอดภัย ยาเสพติด
เน้นนโยบายเป็นหลัก และมองภาพรวมว่าสามารถทำได้แค่
ไหน ชูคณะกรรมการเข้มแข็ง จากนี้มันจะดีหมด...”

(นีก ภูอังกูร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เรื่องความสะอาดของคุ้ม เดือนนี้จะพัฒนาคุ้มแบบไหน
ความเป็นอยู่...”

(ไสว ชนิตนอก, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ส่วนมากเป็นเรื่องปากท้อง ต่อมาความสะอาดและการ
พัฒนา...”

(ธา ทำนา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เรื่องปากท้อง แค่อิ่มเราก็อิ่มได้ สนับสนุนแม่บ้าน เพื่อให้มี
รายได้ ทำร่วมกัน...”

(จรัล ชันขวา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เน้นเรื่องปากท้องอันดับแรก และสาระสำคัญต่างๆ ...”

(ร.ต.สุชาติ ศักดิ์ปัทม์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เนื้อหา นโยบายออกมาจากผู้ใหญ่ รัฐบาลนโยบายมาก่อน เรา เป็นหัวหน้าคุ้มจะพูดให้ลูกบ้านเกิดความเข้าใจและความ สนใจ หัวหน้าเรียกมาประชุมก็มากัน วันนี้จะทำโน่นทำนี่นะ วันนี้ใครจะไปว่านข้าวก็ร่วมมือกันดี เราต้องบอกว่า 9 คีๆ นะ ยกตัวอย่างการทำบุญในหมู่บ้าน ช่วยกันทำความสะอาดหมู่บ้าน ช่วยกันทำนา ว่างนา และเวลาประธานคุ้มได้รับข่าวสารมาจาก ผู้ใหญ่บ้านอีกที่เป็นภาษาทางราชการ ก็จะมาพูดกันเองใช้ภาษา ท้องถิ่น ภาษาพื้นบ้าน ที่สื่อสารและเข้าใจง่าย...”
(ไสว ชนิดนอก, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

กล่าวได้ว่า เนื้อหาของสารที่ผู้ส่งสารใช้สื่อสารใน โครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี จะเป็นสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมนูญสันติสุข 9 ดี โดยเน้นที่การสร้างและพัฒนาคนให้เป็นคนดี สร้างความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน ขณะเดียวกันก็ช่วยขัดเกลาเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้กับ คนในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งจนกลายเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้

2.3 สื่อ

จากการศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์ สันติสุขเก้าดีผู้วิจัยพบว่า วิธีการสื่อสารเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกระตุ้นให้โครงการบูรณรมย์สันติสุข เก้าดี เป็นที่รับรู้ของผู้รับสาร โดยผู้วิจัยพบสื่อที่มีบทบาทสำคัญต่อโครงการดังนี้

2.3.1 สื่อบุคคล

ผลการวิจัยพบว่าสื่อบุคคลเป็นสื่อหลักที่เผยแพร่โครงการบูรณรมย์สันติสุข เก้าดี โดยสื่อบุคคลส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของผู้นำชุมชนเนื่องจากเป็นผู้เข้าถึง โครงการเป็นกลุ่มแรก และยังคงเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้จัดโครงการกับคนในชุมชน ดังนั้นสื่อบุคคลมักจะเป็นกลุ่ม ผู้นำของชุมชนที่เข้าไปสื่อสารเรื่องโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดีกับกลุ่มลูกบ้านหรือคนที่อยู่ใน ชุมชนนั้นๆ โดยใช้การลงพื้นที่

นอกจากนั้นกลุ่มผู้นำของชุมชนมักจะเป็นคนที่คนในชุมชนให้ความเคารพ นับถือ จึงง่ายต่อการเข้าถึงบุคคลต่างๆ ผ่านการพบปะพูดคุยทำให้สะดวกต่อการสื่อสาร และอธิบาย ให้เกิดความเข้าใจโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี ซึ่งสื่อบุคคลช่วยสร้างความเข้าใจและก่อให้เกิด ความร่วมมือได้เป็นอย่างดี

“ส่วนมากปากต่อปากต่อดีกว่า เพราะสื่อที่ใช้ได้สะดวก รู้ไววก ก็จะเป็นการฟัง เพราะเวลาพูดอะไรมาก็จะได้รู้ ถ้าเป็นแผ่นพับบางที่ก็อ่านบางที่ก็ไม่อ่าน ถ้าเราไม่อ่านก็ไม่รู้ เช่น โครงการสันติสุข ๑ ดี นั้นผู้ใหญ่เป็นคนรับนโยบายมาแล้วมาบอกข้อมูลกรรมการหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้านประกอบด้วยชาวบ้านธรรมดาและกรรมการ โดยตำแหน่งก็จะมีผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วยและหัวหน้าคุ้ม หัวหน้าคุ้มก็มากระจายต่อให้ลูกคุ้มทราบอีกครั้งหนึ่ง โดยการประชุมภายในคุ้มของตนเอง นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านยังมีหนังสือมาแจกเพื่อให้ชาวบ้านได้อ่าน และยังพูดทางหอกระจายข่าวซ้ำอีก ประกาศซ้ำๆ ให้ซึมซับจนได้ผล แรกๆ พูดทุกวันพอหลังๆ เริ่มหายตอนแรกนำมาลองทำดูก่อนว่าทำได้ไหม แล้วทำไปทำมาก็เข้าทำ เลยทำจนถึงปัจจุบันนี้...”

(บุญเสียง ราชบุวงษ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ส่วนมากประธานคุ้มจะสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์โครงการสันติสุข ๑ ดี จะเดินหาเลย เดินคุย คนไหนไม่เข้าใจจะนัดประชุมทันทีเลยประชุมทั้งหมดทุกครอบครัวมาดูแลช่วยกันมาปรับความเข้าใจกัน ส่วนมากจบลงด้วยดี ส่วนมากจะไม่เล่นกันหนัก ส่วนมากจะมาประนีประนอมกันก่อนไม่ยอมให้เรื่องมันถึงโรงถึงศาล ชาวบ้านให้ความร่วมมือกับโครงการสันติสุข ๑ ดี ทำให้ชาวบ้านมีความร่วมมือในการทำงานในหมู่บ้าน อย่างทำบุญในหมู่บ้าน...”

(ไสว ชนินอก, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ประธานคุ้มต้องมีบทบาทหน้าที่ของผู้หน้าที่ทำให้โครงการสันติสุข ๑ ดี ประสบความสำเร็จก็ต้องร่วมมือกับผู้ใหญ่ว่าลูกบ้านบางคนหรือบางกลุ่มก็ทำไม่ได้เป็นบางคน ค่อยๆ เตือนเขาไป ส่วนมากเป็นรายบุคคล บางทีพูดกลุ่มหลายๆ คน กลัวเขาจะอาย ค่อยๆ ตะล่อมพูดไปผลดีก็จะเกิดขึ้นมา...”

(ร.ต.สุชาติ ศักดิ์ปักษ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...โครงการสันติสุข 9 คี้นั้น นั้นเมื่อผู้ใหญ่บ้านรับข้อมูลมาแล้วก็จะมาบอกลูกบ้านต่อ และหัวหน้าคุ้มก็จะมาประชุมภายในคุ้มอีกครั้ง...”

(จรัส ขันขาว, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ข้อมูลนั้นผู้ใหญ่บ้านเป็นคนรับมาแล้วมาประชุมบอกชาวบ้านให้ทราบ...”

(อบ จุกุล, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ในฐานะที่เป็นประธานคุ้มเวลานำความรู้มาบอกลูกคุ้มส่วนมากข้อมูลจะมาจากผู้ใหญ่บ้าน เช่น โครงการสันติสุขเก้า คีผู้ใหญ่บ้านเป็นคนไปรับคำสั่งมาแล้วมาบอกลูกบ้าน คือผู้ใหญ่บ้านเป็นคนบอกว่าต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ หรือตอนนี้กำลังมีปัญหาอะไร ให้ชาวบ้านฟัง เมื่อฟังแล้วประธานคุ้มก็จะนำสิ่งที่ผู้ใหญ่บ้านบอกมาคุยกับลูกคุ้มอีกครั้งเพื่อความเข้าใจคือทุกสิ่งทุกอย่างจะมาจากผู้ใหญ่บ้านทั้งนั้น ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนรับข้อมูลแล้วมาบอกประธานคุ้ม ประธานคุ้มก็มาบอกลูกคุ้มต่อ ส่วนใหญ่การพิจารณาข้อมูลทั้งหมดผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้พิจารณา และเลือกหัวข้อในการเสนอเอง ความรู้ส่วนใหญ่ นั้นจะได้จากผู้ใหญ่บ้านเป็นหลัก...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...การเข้าหานี้สำคัญ สังคมท้องถิ่นถ้าได้ไปหากันไปพูดไปคุยไปหาที่บ้าน ไปขอความร่วมมือให้ช่วยเหลือ ไปทำนั่นทำนี่ไปเป็นกรรมกรนั้นกรรมกรนี้เขาก็จะมา ฉะนั้นการเข้าหาการสร้างใจของพี่น้องประชาชน มันทำให้เกิดการมีส่วนร่วม...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...คุ้มไหนดเป็นยังงิงหลังคาเรือนไหนดเป็นยังงิงก็เข้าไปคุยกับ
เขา สอบถามเค้า...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

สรุปได้ว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อที่ทำให้การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม
โครงการบูรริรัมย์สันติสุขแก้ดีประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อบุคคลหลัก ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน
เพราะเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพ เชื่อถือ

2.3.2 สื่อชุมชน

จากการวิจัยพบว่า ภายในชุมชนได้ใช้หอกระจายข่าวเป็นช่องทางในการ
เผยแพร่โครงการบูรริรัมย์สันติสุขแก้ดี หอกระจายข่าวของชุมชนเป็นอีกสื่อหนึ่งที่เข้ามามีบทบาท
สำคัญต่อกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขแก้ดี เนื่องจาก
เป็นสื่อที่ทำให้คนในชุมชนได้รับข่าวสารต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง และมีความสะดวกในการประชาสัมพันธ์
สามารถสื่อสารกับคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการให้รายละเอียดต่างๆ การนัดหมาย
เพื่อทำความเข้าใจแก่คนในชุมชน ซึ่งหอกระจายข่าวเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้นำชุมชนสามารถติดต่อสื่อสาร
กับคนในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว และยังเป็นเหมือนผู้นำชุมชนได้สื่อสารกับคนในชุมชนโดยตรง
ก่อให้เกิดความเชื่อถือ

ภาพที่ 4.13 หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน

“...ส่วนใหญ่ผู้ใหญ่บ้านจะขึ้นหอกระจายข่าว และเรียกประชุมชาวบ้านแต่ละประเด็นๆ ไป...”

(ไสว ชนิตนอก, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ส่วนมากผู้ใหญ่บ้านขึ้นหอกระจายข่าว แผ่นพับไม่ค่อยมี แผ่นพับเป็นการเปลืองอย่างหนึ่ง” แต่ถ้าผู้ใหญ่ขึ้นหอดินะผู้ใหญ่พูดอะไรลูกบ้านเชื่อหมดเลยร่วมมือหมดเลย ตั้งแต่ใช้ธรรมนูญ 9 ก็ รู้สึกว่าวัยรุ่นในบ้านก็เชื่อไม่กล้าเพราะว่าทะเลาะกันอะไรกันเพราะมีกรรมการผู้ใหญ่บ้าน...”

“หอกระจายข่าวพูดถึงทุกเรื่องและแทบทุกวันบางทีไม่มีเรื่องจากราชการก็จะมีเรื่องของส่วนหมู่บ้านเรื่องของการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านผมก็มานำเสนอตามหอกระจายข่าวเพื่อเพื่อให้พี่น้องรู้ว่าคุ้มนี้ประชุมแล้วนะวันนี้คุ้มต่างๆ เพราะวันไหนก็ประชุมเป็นลักษณะแบบไหน”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“ขึ้นหอกระจายข่าวและมีเอกสารจากอำเภอ เช่น มีหนังสือเชิญประชุม เนื้อหาประมาณว่า เรียนเชิญประชุมที่นี้ วันนี้ มีหัวหน้ากระดามีข้อมูลที่อยู่ มีเลขที่หนังสือ คล้ายๆ หนังสือราชการ”

“...นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านยังมีหนังสือมาแจกเพื่อให้ชาวบ้านได้อ่าน และยังพูดทางหอกระจายข่าวซ้ำอีก ประกาศซ้ำๆ ให้ซึมซับจนได้ผล...”

(บุญเสียง ราชนวงศ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ส่วนมากผู้ใหญ่บ้านจะขึ้นหอกระจายข่าว สื่อสารเกี่ยวกับโครงการสันติสุข 9 ดี และมีเรื่องที่คุณผู้ใหญ่บ้านให้ความสำคัญกับลูกบ้าน ก็จะเน้นเรื่องยาเสพติดของเยาวชนในหมู่บ้าน และผู้ใหญ่บ้านจะเป็นคนกำหนดเนื้อหา ใช้หอกระจายข่าวเป็นหลัก...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ประชุมผลการประชุมเป็นอย่างไรต้องแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบเพื่อที่ผู้ใหญ่บ้านจะประกาศทางกระจายข่าว การประกาศนั้นเพื่อให้รู้กันทั้งหมู่บ้าน เช่นเวลาจะพัฒนาหมู่บ้านก็มีการส่งไลน์ไปให้ผู้ใหญ่บ้านทราบ เพื่อประกาศทางหอกระจายข่าวว่าคุ้มที่ 4 พัฒนาหมู่บ้านแล้ว...”

(บุญเสียง ราชนวงศ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

สรุปได้ว่า สื่อชุมชน ได้แก่ หอกระจายข่าว เป็นสื่อชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสื่อสาร เพราะ สะดวก เสียค่าใช้จ่ายน้อย ในขณะที่เดียวกันก็สามารถส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปยังประชาชนในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึง

2.3.3 สื่อเฉพาะกิจ

สื่อเฉพาะกิจเป็นกลุ่มสื่อที่ไม่มุ่งประชาสัมพันธ์โครงการเป็นหลัก แต่มีบทบาทต่อกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี

จากการวิจัยพบว่า นอกจากการสื่อสารประชาสัมพันธ์แล้วสื่อเฉพาะกิจในงานประเพณีต่างๆ เป็นอีกสื่อที่ช่วยกระตุ้นการสร้างสมานฉันท์ตาม โครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี เนื่องจากงานประเพณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนก่อให้เกิดการรวมตัวของคนในชุมชน โดยวัฒนธรรมหรือประเพณีที่เกิดขึ้นนอกจากเป็นสิ่งที่คนในชุมชนปฏิบัติกันมาแล้วยังแฝงได้ด้วยการสร้างความสามัคคี คติความเชื่อ ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความร่วมมือกัน ซึ่งถือได้ว่างานประเพณีและพิธีกรรม เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้โครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี ประสบความสำเร็จมากขึ้น

“...มีการจัดกิจกรรม ส่วนของวันพระใหญ่ ใครพี่น้องไปร่วมทำบุญถวายสังฆทานขยายผลเรื่องของการทำบุญเรื่องของการให้ทาน ขยายผลมาสู่ความสมานฉันท์ในเรื่องของนำคำสอนมาปฏิบัติส่วนมากไปก็ไปเฉยเฉยถวายข้าวเสร็จแล้วก็กลับมือสาธุคนคิดว่าเค้าทำสิ่งนี้แล้วจะได้บุญก็พยายามชี้ให้พี่น้องเหตุว่าการแยกบุญ การให้ทานก็คือการให้กำลัง กำลังกับพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็จะ ได้มีกำลังมาเผยแพร่ศาสนาใครพี่น้องจับเอาคำสอนที่ท่านสอนนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันถ้าเราไปแล้วไม่เอาสิ่งเหล่านี้มาทำทุกอย่างเราทำไปด้วยความไม่รู้ไม่รู้ว่าบุญจะถึงหรือเปล่า และในขนาดเดียวกันคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ผ่านพระสงฆ์ เป็นสิ่งที่สอนให้พวกเราอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขไม่เบียดเบียนกันไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่พูดส่อเสียดไม่พูดคำหยาบ นอกเหนือจากจะผิดทางธรรมแล้ว ธรรมบุญเก้าดีของเราก็มีการบังคับไว้ว่าข้อหนึ่งห้ามพูดห้ามพูดส่อเสียดห้ามพูดลับหลังนินทาว่าร้ายกัน ถ้าเราทำได้เรื่อยๆ มันก็จะเป็นการกระทำโดยอัตโนมัติการไปวัดถ้าเป็นวันปกติก็จะมีไป

ตามปกติแต่ผู้ใหญ่ว่านและคณะกรรมการ ไปไม่ได้ทุกวันก็จะอาศัยวัน 15 คำวันแปลคำหรือวันสำคัญใหญ่ใหญ่เป็นหลัก...”
(สมบูรณ์ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...การทำประเพณีแล้ววัฒนธรรมถ้าเราทำโดยไม่มีเป้าหมายและมันจะก่อให้เกิดความแตกแยกเพราะว่าบางทีมีเรื่องของการแข่งขันเรื่องของการใช้เงิน โดยเฉพาะเวลามีงานบุญบั้งไฟถ้าเราทำไม่ดีมันจะเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงโดยจะมุ่งไปในการเอาข้างไฟร้าน พอเอาใหญ่มาก็เก็บเงินกับพี่น้องเพราะว่ากรรมการไม่สามารถที่จะทำเองได้ต้องเก็บเงินจากพี่น้องประชาชนนั่นคือความสูญเสียเพราะฉะนั้นเราทำเพื่อให้เห็นประเพณีเราก็ตั้งประเพณีมาทุกอย่างพี่น้องร่วมกันบริจาคนั่นแหละทำให้เค้าร่วมกันบริจาคมันมีประเพณีอะไรบ้าง เช่นการฟ้อนรำ การทำลวดลายบั้งไฟ แล้วไอ้ตัวบั้งไฟเราจุดขึ้นสูง ไม่ต้องไปเอาใหญ่เอาเล็กๆ แบบหน้าสองแล้วก็ในขณะเดียวกันเราก็ต้องให้คุ้มบ้านแต่ละคุ้มบ้าน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนี้ร่วมกันพอคนได้มาร่วมกันเยอะเยอะก็เกิดความรักความสามัคคีหนึ่งได้สืบสานวัฒนธรรมสองขยายผลไปยังตำบลข้างเคียงให้คนที่ต่างคนต่างอยู่ได้มีโอกาสมาทำกิจกรรมร่วมกันแล้วก็ในเรื่องของการแข่งขันถ้าเราทำไม่ดี...”
(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

2.3.4 สื่อสังคมออนไลน์

สื่อสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี เนื่องจากเป็นวิธีการที่สะดวก รวดเร็ว และสามารถสื่อสารได้ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งผู้วิจัยพบว่าสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะโปรแกรมไลน์เป็นสังคมออนไลน์ที่คนในชุมชนใช้ติดต่อสื่อสารกันอยู่แล้วทั้งระหว่างผู้นำชุมชนกับภาครัฐ และระหว่างผู้นำชุมชนกับคนในชุมชน ดังนั้นสื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่อยู่ในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี

“...กลุ่ม LINE ก็จะใช้กลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้าน ถ้าเป็น Line ของคณะกรรมการบ้านจะมีกลุ่มอำเภอ กลุ่มจังหวัด คณะกรรมการหมู่บ้านประเทศไทยแล้วก็มีกลุ่มท่านผู้ว่า เสรี่นี้แหละ”

“...ในหมู่บ้านเรามีกลุ่มของคณะกรรมการหมู่บ้านเรา กลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มการเกษตร เอาไว้คุยอะไรกันเรื่องของการทำงานกลุ่มนี้ทำงานนี้เอาไว้ประชาสัมพันธ์ผลเป็นแบบนี้”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ประชุมผลการประชุมเป็นอย่างไรต้องแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านจะประกาศทางกระจายข่าว การประกาศนั้น เพื่อให้รู้กันทั้งหมู่บ้าน เช่นเวลาจะพัฒนาหมู่บ้านก็มีการส่งไลน์ไปให้ผู้ใหญ่บ้านทราบ เพื่อประกาศทางหอกระจายข่าวว่า คุ่มที่ 4 พัฒนาหมู่บ้านแล้ว...”

(บุญเสียง ราชนวงศ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ผู้ใหญ่มีการไปประชุม มีความรู้ดี มีการไปรับเรื่องจากผู้ว่า แล้วก็มาบอกกล่าวกัน มีการใช้หอประชุมในการบอกข่าว มีไลน์กลุ่มในเพื่อนัดประชุม...”

(พินิตา พลพิมาย, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...มีไลน์กลุ่มกับผู้ใหญ่บ้าน เล่นไม่ค่อยเป็นกัน ใครทำเป็นก็ไลน์ให้ผู้ใหญ่บ้านได้ดูกัน ใช้เวลานัดประชุม หรือส่งรูปเวลา ทำกิจกรรมต่างๆ ให้ดูกัน...”

(สมจิตร ราชกิจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

ภาพที่ 4.14 ไลน์กลุ่มของคณะกรรมการหมู่บ้าน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สื่อที่อยู่กระบวนกรสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณิรมย์สันติสุขเก้าดี ประกอบด้วย 1) สื่อบุคคล 2) สื่อชุมชน 3) สื่อเฉพาะกิจ และ 4) สื่อสังคมออนไลน์

2.4 ผู้รับสาร

กลุ่มผู้รับสารตามโครงการบูรณิรมย์สันติสุขเก้าดี คือผู้ที่อยู่ในชุมชน โดยแบ่งผู้รับสารได้สองกลุ่มคือ กลุ่มผู้นำชุมชน กล่าวคือเป็นกลุ่มที่เป็นผู้รับสารในอันดับต้น และกลุ่มของคนในชุมชน กล่าวคือเป็นผู้รับสารในระดับรอง โดยรับสารต่อมาจากผู้นำชุมชนอีกทอดหนึ่ง โดยผู้วิจัยมีประเด็นศึกษาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.4.1 ความรู้

ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับธรรมเนียมบุญสันติสุข 9 ดี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้รับสารสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก กลุ่มของประธานคุ้ม ซึ่งจะเป็นผู้รับสารจากผู้ใหญ่บ้าน และนำมาบอกให้ประชาชนในคุ้มของตนเอง ดังนั้นผู้รับสารอีกกลุ่ม คือ ประชาชนในคุ้มต่างๆ ซึ่งพบว่าผู้รับสาร ไม่ว่าจะเป็นประธานคุ้ม หรือ ประชาชนในคุ้ม มีความรู้เกี่ยวกับธรรมเนียมบุญ 9 ดี น้อยกว่าผู้ส่งสาร แต่อย่างไรก็ตามจะเห็น ได้ว่าการใช้สื่อต่างๆ ช่วยให้ชาวบ้านเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

“...ถ้าความรู้เรื่อง 9 ดีชาวบ้านจะไม่ค่อยมีความรู้หรอก แต่ถ้ารัฐธรรมนูญหมู่บ้านก็พอรู้บ้าง เนื่องจากมีมานานแล้ว คือผู้เฒ่าผู้แก่ได้ตั้งไว้นานแล้ว โดยใช้ความรู้เดิมๆ ที่มีมาก่อน นำมาปรับให้เข้ากับ 9 ดี และให้มันใหญ่กว่าเดิม...”

(จรัล ชันขวา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...โครงการสันติสุข 9 ดีนั้น นั้นเมื่อผู้ใหญ่บ้านรับข้อมูลมาแล้วก็จะมาบอกลูกบ้านต่อ และหัวหน้าคุ้มก็จะมาประชุมภายในคุ้มอีกครั้ง...”

(จรัล ชันขวา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...สาเหตุที่ชาวบ้านได้รู้เรื่องโครงการสันติสุข 9 ดี นั้นเนื่องจากผู้ใหญ่บ้านมีการแจกสมุดรัฐธรรมนูญหมู่บ้านและมีการสอดแทรกโครงการสันติสุข 9 ดีให้ทุกคนในหมู่บ้านได้อ่านกัน เมื่อทุกคนอ่านเขาก็จะมีควารู้ จึงทำให้ชาวบ้านมีความรู้พื้นฐานของโครงการดังกล่าวเป็นอย่างดี และให้ความร่วมมือ เพราะโครงการสันติสุข 9 ดีนั้นแคนำความรู้เดิมมาปรับใหม่ให้เข้ากับ 9 ดี สมัยก่อนไม่มี 9 ดี เราทำกันเป็นประจำอยู่แล้วและให้ความร่วมมือกันด้วย เช่นเวลามีปัญหาที่ช่วยกัน โดยไม่ต้องรองบใดๆ เพราะมีเงินกองกลางของหมู่บ้านอยู่แล้ว เมื่อมีโครงการ 9 ดี เราเพียงแต่นำมาปรับให้เข้ากับหัวของโครงการ 9 ดี...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...พูดถึงโครงการสันติสุข 9 ดี รู้สึกว่าประสบความสำเร็จในหมู่บ้าน 12 แต่ละคุ้มรู้สึกที่ดีมาก คือผู้ใหญ่เขาจะเน้นหนักในด้าน 9 ดี ประชุมทุกครั้ง ผู้ใหญ่เขาจะประชุมเขาก็ยก 9 ดี มา ลูกคุ้มก็ไปฟังเขาเข้าใจเท่าๆ กับเรา ประชุมทุกเดือนในหมู่บ้าน และประชาชนคุ้มต้องมีความรู้เพียงพอในเรื่องที่จะพูดหรือ ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร กับลูกบ้านส่วนมากผู้ใหญ่จะขึ้นหอ

หัวหน้าคุ่มรู้ ลูกคุ่มก็ต้องจะรู้ คนอยู่จะรู้ว่าสารข้อมูลคนที่ไม่
อยู่เราก็ต้องเล่าให้เขาฟัง...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ลูกบ้านมีความรู้เกี่ยวกับ โครงการสันติสุข 9 ตี รู้บ้างแต่ไม่
มากในบางเรื่องลูกบ้านให้ความร่วมมือประมาณ 60 - 70%
เห็นด้วย...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ประธานคุ่มไม่ค่อยมีความมากหนักเพราะความรู้ส่วนใหญ่
นั้นจะได้จากผู้ใหญ่บ้านเป็นหลัก...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

2.4.2 ทักษะในการสื่อสาร

จากการวิจัยพบว่า ผู้รับสารตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าตีได้แก่ประชาชน
ในบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 มีทักษะด้านภาษาที่มีความหลากหลาย ทั้งนี้ทักษะในการสื่อสารของผู้รับสาร
จะขึ้นอยู่กับทักษะในการสื่อสารของผู้ส่งสารด้วย หากผู้ส่งสารมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ผู้รับสารก็
จะมีความเข้าใจในเรื่องที่สื่อสาร

“เข้าใจนะ พุคู้เรื่อง แต่บางครั้งเราต้องพยายามทำความเข้าใจกับแก
ว่าแกจะพูดเรื่องอะไร”

(ไพโรทูลย์ ผาสุกใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“บางครั้งหัวเรื่องมา ทางเรื่องไม่มา เราก็ต้องพยายามถามว่าเรื่องที่จะ
เอามาเป็นเรื่องอะไร เอามาจากไหน เราต้องพยายามถาม”

(ชัยณรงค์ ขำเอนก, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“เราเช็คกับคนในคุ่มเอง เพราะจะมีคนในคุ่มไปด้วยกัน เพราะจะส่ง
ตัวแทนไปคุ่มละ 2 คน”

(ไพบุลย์ ตำราญใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“พอจะจับใจความได้อยู่ รู้เรื่อง พอผู้ใหญ่บ้านอธิบายส่วนมาก ลูกบ้านก็เข้าใจ”

(พินิตา พลพิมาย, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

2.4.3 ทักษะ (ต่อตนเอง เรื่องที่จะสื่อสาร และผู้ส่งสาร)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองว่ามีส่วนช่วยในการพัฒนา หมู่บ้านทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสารเป็นไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากตัวโครงการช่วยสร้างความสามัคคีให้แก่ชุมชน และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสาร เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจ

“...ในการประชุมคุ้มแต่ละครั้งลูกคุ้มจะเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่ดีตลอดเพราะว่าทำแล้วมันดี เช่น โครงการสันติสุข 9 ดี ชาวบ้านเขายอมรับซึ่งการทำตามของชาวบ้านไม่มีการ โน้มหน้าใจเลย เพราะเขาเห็นว่าทำแล้วมันดี เลยต้องทำตาม...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ลูกบ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดี และส่วนมากค่อนข้างเห็นด้วยกับโครงการสันติสุข 9 ดี หรือถ้าไม่เห็นด้วยส่วนมากจะขอทำให้อธิบายให้เข้าใจในรายละเอียดให้มากขึ้นและ ประธานคุ้มก็ต้องมีบทบาทหน้าที่ที่ทำให้โครงการสันติสุข 9 ดี ประสบความสำเร็จประธานคุ้มต้องปฏิบัติก่อนลูกบ้าน...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...พูดถึงโครงการสันติสุข 9 ดี รู้สึกว่าประสบความสำเร็จใน หมู่ 12 แต่ละคุ้มรู้สึกว่ามีดี คือผู้ใหญ่เขาจะเน้นหนักในด้าน 9 ดี ประชุมทุกครั้ง ผู้ใหญ่เขาจะประชุมเขาก็ยก 9 ดี มา ลูกคุ้มก็ไปฟังเขาเข้าใจเท่าๆ กับเรา ประชุมทุกเดือนในหมู่บ้าน และ ประธานคุ้มต้องมีความรู้เพียงพอในเรื่องที่จะพูดหรือ ให้ ความรู้ข้อมูลข่าวสาร กับลูกบ้านส่วนมากผู้ใหญ่จะขึ้นหอ

หัวหน้าคุ่มรู้ ลูกคุ่มก็ต้องจะรู้ คนอยู่จะรู้ว่าสารข้อมูลคนที่ไม่
อยู่เราก็ต้องเล่าให้เขาฟัง...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เมื่อก่อนที่ยังไม่มีโครงการสันติสุข 9 ดี งานทุกงานใน
หมู่บ้านเอาดีไม่ได้เลย วิทยุจะติกัน ไม่ให้ความร่วมมือ แต่ทุก
วันนี้ดี เช่นงานบั้งไฟที่ผ่านมาก็ผ่านไปด้วยดี สาเหตุที่ดีเพราะ
เราให้เยาวชนมีส่วนร่วมและเรายังมีกฎของหมู่บ้าน...”

(บุญเสียง ราชนวงศ์, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“..ลูกคุ่มนั้นส่วนใหญ่จะเห็นด้วย เขาว่าให้ทำอะไรก็ทำอย่าง
นั้น ไม่มีใครบ่น เพราะเห็นแล้วว่าทำแล้วมันดี และไม่มีการ
โหม่งน้ำวใจหรือให้สิ่งตอบแทนๆ ทั้งสิ้น แคยกย่องเขาก็
พอแล้ว เช่นในหมู่บ้านไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน เพราะถ้าติกัน
พ่อ แม่ เป็นผู้เสียเงินค่าปรับ แรกๆ คนที่ไม่เห็นด้วยก็มีนะแต่
ส่วนน้อย กรณีที่มีคนไม่เห็นด้วยเราก็พยายามอธิบายให้ฟังว่า
เป็นแบบนี้แบบนี้ ไปๆ มาๆ เขาก็เชื่อ เพราะทำออกมาแล้วมันดี
เขาต้องดูก่อนว่าทำไปแล้วเป็นอย่างไรมันได้ผลมาแบบไหน...”

(สุพันธ์ คุ่มบุญ, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ลูกบ้านก็ให้ความร่วมมือกับโครงการสันติสุข 9 ดี มา
ตลอดและเห็นด้วยมีทัศนคติที่ดี ส่วนมากลูกบ้านจะไม่ค่อยมี
ว่าไม่เห็นด้วยเราประชุมบ่อย เรามาพูดคุยบ่อยๆ มันจะซึมซับ
ของเขาเอง “ไปคนเดียวมันไปไม่ได้ก็ต้องมาร่วมมือกับเรา...”

(ไสว ชนินนอก, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ในการประชุมคุ่มแต่ละครั้งลูกคุ่มจะเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ มี
ทัศนคติที่ดีตลอดเพราะว่าทำแล้วมันดี...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เมื่อก่อนที่ยังไม่มีโครงการสันติสุข 9 ดี งานทุกงานในหมู่บ้านเอาดีไม่ได้เลย วัยรุ่นจะตีกัน ไม่ให้ความร่วมมือ แต่ทุกวันนี้ดี เช่นงานบั้งไฟที่ผ่านมาก็ผ่านไปด้วยดี สาเหตุที่ดีเพราะเราให้เยาวชนมีส่วนร่วมและเรายังมีกฎของหมู่บ้าน...”

(บุญเสียง ราชนวงศ์, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2562)

2.4.4 พฤติกรรม (คุณลักษณะของความเปิดใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความร่วมมือ)

จากการวิจัยพบว่า ผู้รับสารใน โครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดีเปิดรับเนื้อหาต่อเรื่องที่ต้องการจะสื่อสารโดยไม่มีใครแสดงพฤติกรรมคัดค้าน แต่มีข้อซักถามบ้างในบางหัวข้อ โดยกิจกรรมสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

“...ไม่มีใครที่แสดงออกโดยการคัดค้านโดยตรง แต่บางครั้งมีการแย้งในที่ประชุม แย้งเพื่อต้องการทราบเหตุผล รายละเอียด เมื่อประธานคุ่มให้เหตุผลว่านั่นคืออะไร อย่างนั้นอย่างนี้ ยกตัวอย่างให้เขาดู การแย้งก็จบ การแย้งไม่มีการแสดงท่าทางอารมณ์ ใดๆ ทั้งนั้น...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...การแสดงออกของลูกบ้าน โดยส่วนใหญ่ใช้การยกมือในการมีประเด็นต่างๆ เพื่อให้เข้าใจในรายละเอียดมากขึ้น แต่ส่วนมากลูกบ้านบางคนไม่ค่อยรู้ต้องถามประธานคุ่ม ที่เห็นก็ให้ความร่วมมือในการประชุมโครงการสันติสุข 9 ดี เป็นอย่างดี บางทีลูกบ้านยังจำไม่ได้ทุกข้อว่าของโครงการ 9 ดี ว่ามีอะไรบ้าง...”

(บุญเสียง ราชนวงศ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ลูกคุ่มนั้นส่วนใหญ่จะเห็นด้วย เขาว่าให้ทำอะไรก็ทำอย่างนั้น ไม่มีใครบ่น เพราะเห็นแล้วว่าทำแล้วมันดี แรกๆ คนที่ไม่เห็นด้วยก็มีนะแต่ส่วนน้อย กรณีที่มีคนไม่เห็นด้วยเราก็พยายามอธิบายให้

ฟังว่าเป็นแบบนี้แบบนั้นไปๆ มาๆ เขาก็เชื่อ เพราะทำออกมาแล้ว
มันดี ส่วนการประชุมไม่เคยมีการทะเลาะกันเลย มีเพียงถามเพราะ
บางครั้งเขาไม่เข้าใจ เราก็อธิบายให้เขาฟัง เขาเข้าใจก็จบ การ
ประชุมแต่ละครั้งก็จะมีคนเสนอ โดยใช้วิธีการยกมือส่วนมากยก
มือกันทุกคน ไม่มีฝ่ายค้าน ถ้ามีการค้านหรือไม่ยกมือก็ไม่เป็นไร
เพราะเราจะนับเสียงส่วนใหญ่ ถ้าค้านจะค้านในวงประชุมเท่าใน
ค้านนอกวงประชุมไม่มีผลใดทั้งสิ้น เพราะเขาได้ตกลงในวง
ประชุมแล้ว...”

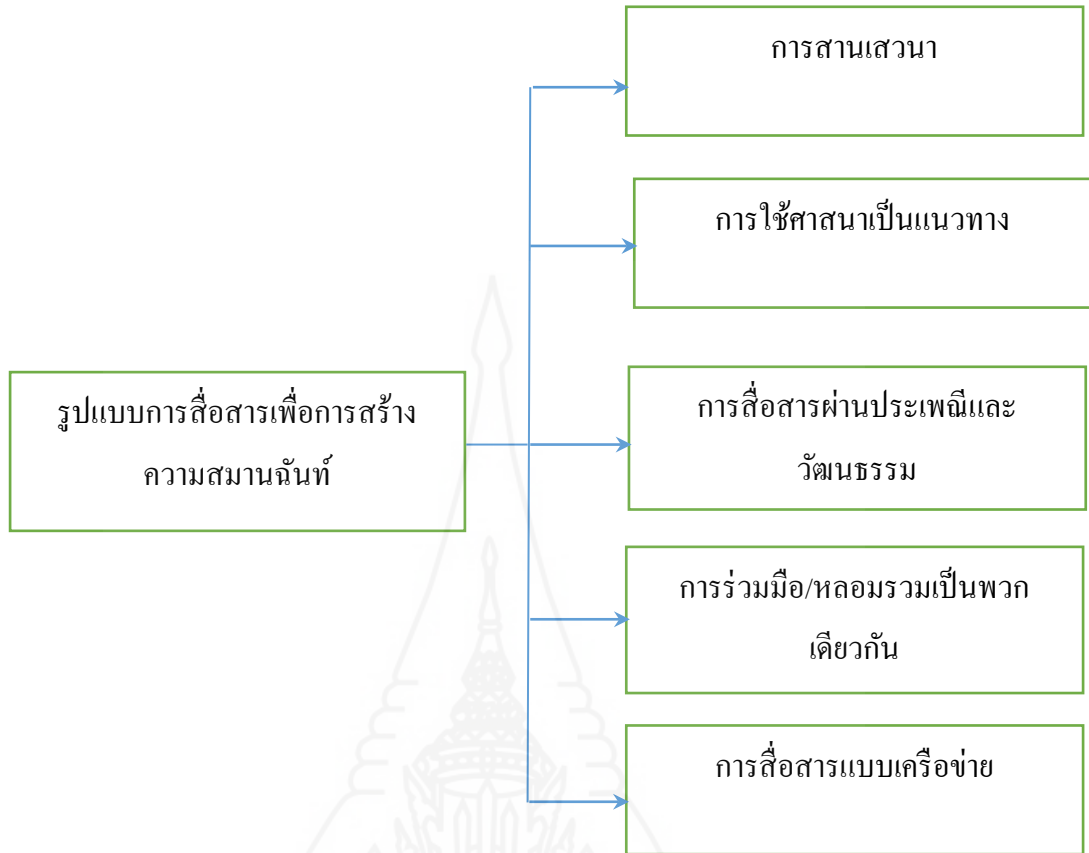
(บุญมา ทิมะสุข, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ถ้าถามว่ามีคนค้านในการประชุมไหม ก็มีนะ แต่เราเคารพเสียง
ส่วนน้อย ทำตามเสียงส่วนมาก จึงทำให้ไม่ค่อยมีปัญหาการ
ทะเลาะกันในวงประชุม เพราะต่างคนต่างเข้าใจกฎกติกาของ
หมู่บ้าน...”

(สมจิตร ราชกิจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

ตอนที่ 3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมย์สันติสุขเก้าดี

ในการศึกษาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรณัมย์สันติสุขเก้าดี
ในประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรณัมย์สันติสุขเก้าดี
มีผลการศึกษาดังนี้

ภาพที่ 4.15 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้าง ความสมานฉันท์

3.1 การสานเสวนา

รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้าง ความสมานฉันท์ของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 นั้น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของการสื่อสารจะใช้วิธีการมานั่งพูดคุยกันตามเวลาที่กำหนดไว้ คือ การพูดคุยกันภายในคุ้มบ้าน จะมีการนัดหมายกันทุกวันที่ 1 หรืออาจมีการเลื่อนนัดหมายได้บ้าง ส่วนการพูดคุยกันในระดับหมู่บ้านที่จะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน จะมีขึ้นหลังการพูดคุยของคุ้ม บ้านแล้ว โดยใช้รูปแบบของการนั่ง หรือยืนพูดคุยกัน มีลักษณะเหมือนนั่งล้อมวงคุยกัน เรื่องที่มา พุดคุยกันก็จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในคุ้มบ้าน หรือหมู่บ้าน หรือหากเป็นการประชุมหมู่บ้านก็จะเป็น เรื่องที่ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับมอบหมายมาแจ้งให้คนในหมู่บ้านทราบ หรือขอความร่วมมือ หากต้องการ ข้อสรุปหรือข้อยุติจะใช้วิธีการถามความคิดเห็น และให้มีการลงคะแนนเสียง โดยนับเอาเสียง ส่วนใหญ่เป็นมติ

“...วิธีการประชุมก็นั่งประชุมกันแบบเรื่อยๆ ปูเสื่อกัน นั่งด้วยกันเลย ปูผ้า แต่จะมีตำแหน่งเลขาก็จะต้องไปลงชื่อในสมุดจรรยาบรรณการประชุมทุกครั้ง บางครั้งตำแหน่งการนั่งคนที่ปัญหาจะนั่งด้านหน้า อีกประเด็นหนึ่ง ประธานกลุ่มส่วนมากจะยืน ประชุมใหญ่ถึงจะมีลำดับในการนั่ง ผู้ใหญ่นั่งกลาง ชายเป็นรอง 2 ขวาเป็นรอง 1 พี่น้องอยู่อีกฝั่งรวม เสาผู้ช่วย ชาวบ้าน อบต. รวมอยู่ด้วย ส่วนประชุมย่อย จะนั่งล้อมวงกัน มีเลขาคอยจัดการประชุม...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2562)

“...ปูเสื่อนั่งคุยกัน แต่งธรรมคา ชุดธรรมคา ...”

(คำจอม ศรีมะเรือง, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2562)

“...ชอบยืน เป็นความถนัด มองเห็นอะไรหลายๆ อย่าง ความคิดเห็นของชาวบ้านเป็นอย่างไร ให้เลขานับที่ไว้ เห็นปัญหาชัดเจน เข้าหาลูกบ้าน ได้ถนัด กลุ่มเล็กประชุมที่บ้านประธานเพราะอาจจะใกล้ บางบ้านกลัวหมา อาจจะประชุมบ้านลูกบ้านที่มีพื้นที่ จะยืนหรือนั่งแล้วแต่สถานที่...”

(ถา ทำนา, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2562)

“...บางที่จะยืนหรือนั่งอาจจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ อาจจะมีผู้เฒ่าผู้แก่มาประชุมด้วย ยืนอาจจะไม่เหมาะ และมีการออกท่าทางประกอบในการพูดด้วย บางครั้งมีการยกมือคัดค้าน ก็จะทำให้เกียรติเขา...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2562)

“...นโยบายเรามีกำหนดให้ประชุมกลุ่ม ทุกวันที่ 1 และวันที่ 7 ประชุมหมู่บ้าน และส่งวาระการประชุม บางครั้งพี่น้องเราเป็นเกษตรกร อาจจะเลื่อนได้ เนื้อหาประชุมคือ ปัญหาทั่วไป เป็นวาระปกติ มีวาระที่ 1 ประธานแจ้งให้ทราบ วาระที่ 2 เรื่อง

อื่นๆ วาระที่ 3 มติที่ประชุม วาระที่ 4 เรื่องอื่นๆ มีการลงชื่อ และการบันทึกการประชุมคือเลขา คนตรวจคือประธาน ประชุมใหญ่ก็มีวาระเหมือนกัน...”

(ไสว ชนินนอก, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2562)

“...มีการจัดประชุมใหญ่ 3 หมู่บ้าน มีประธานคุ้มเหมือนกัน ช่วงเกี่ยวข้าวเสร็จปีละครั้งมาประชุมกัน แต่ละคุ้มจะมีการนำเสนอจากการประชุมของแต่ละคุ้ม มาประชุมทุกคน ทั้งหมู่บ้าน ประชุมที่วัด กลางบ้าน 1 – 200 กว่าคน เพื่อจัดเตรียมงาน วันประชุมไม่ตายตัว จะจัดก่อนมีงานบุญใหญ่ ปีละครั้ง ทุกครัวเรือนจะส่งตัวแทนมา และประธานคุ้มก็จะมา ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน 3 หมู่บ้าน...”

(พนิดา พลพิมาย, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2562)

“...ประชุมใหญ่ของหมู่บ้าน ก็นั่งเก้าอี้ ลูกทิมก็นั่งข้างหลัง หัวหน้าทิม มีวาระการประชุม เรื่องแจ้งให้ทราบ เป็นภาษา กันเอง ตอนเปิดอาจจะเป็นทางการ มีพระมาอาราธนาศีลก่อน แล้วมีเรื่องอะไรค่อยคุยกันต่อ เปิดการประชุมเป็นทางการ ก่อน เอาเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก ไม่เห็นด้วยเพราะอะไร ชัด อะไร พูดได้หมด...”

(บุญมา ทิมะสุข, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2562)

“...เวลาเราโหวตเสียงเรานับเสียงส่วนน้อยด้วย เราจะนำไปคิด อีกว่าทำไมเขาถึงไม่เห็นด้วย ไม่ฟังเสียงส่วนน้อย ผู้ใหญ่จะไป คุยต่อเอง คุณแลเครือข่ายของตัวเองอีกที แล้วให้ลูกหลานฟังอีกที

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2562)

“...ประชุมคุ้มก็เรื่องมาจากลูกคุ้มต่างๆ มาฝากเรื่องไว้ บ้านไหนๆ ไปเรียกลูกคุ้มมา มีเรื่องอะไรก็จัดๆ เดือนนี้ทำความสะอาดใหม่ ไม่รกไม่ต้องทำ...”

(อำนาจ อ่อนฉวย, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2562)

“...ส่วนใหญ่ถ้าประชุมคุ้มจะมีการนั่งคุยโศแหละกันมากกว่าเนอะ แต่ถ้าเป็นประชุมหมู่บ้านก็จะประชุมกันที่วัดเนอะ ชาวบ้านบอกว่าส่วนใหญ่เป็นที่นั่งกัน สิบเชื้อสายเป็นที่นั่งกันหมดเนอะ แล้วพอเวลาประชุมเสร็จแล้ว เราเอากลับไปบอกลูกหลานเรา...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2562)

“...โศแหละนี่ก็คือการเป็นลักษณะที่มันเกิดขึ้นตามธรรมชาติ คนหลายหลายคนมารวมกันเวลามีกิจกรรมหรืองานบุญงานอะไรก็แล้วแต่คนมารวมกันมันก็จะมีการนั่งคุยกัน ตัวนี้คำว่าโศแหละเราก็สามารถไปจับประเด็น แยกเอาประเด็นมาพัฒนาหมู่บ้านได้ เพราะว่าเพราะคนที่เค้าคุยตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปมันจะมีเรื่องการเมืองเรื่องสะท้อนตัวคณะกรรมการหมู่บ้านเข้ามาเรื่องเกี่ยวกับระหว่างบ้านเรากับบ้านเขา มีการพูดคุยกันเรื่องของอาชีพนั้นอาชีพนี้เราก็พยายามจับเอาสิ่งเหล่านั้นมาเวลาเราประชุมเราก็เอามาทำเป็นรูปแบบมาให้ที่ประชุมฟัง...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ต้องมีคนสื่อให้เกิดการยอมรับ โดยเฉพาะการตัดสินใจอะไรต่างๆ ต้องชี้แจงให้พี่น้องได้รับทราบและเข้าใจคนส่วนใหญ่ เมื่อทำแล้วจะเข้าข้างตัวเองตลอดเพราะเข้าข้างตัวเองก็จะบอกว่าตัดสินใจไม่เป็นธรรมชาติลักษณะอย่างนั้นอย่างนี้ตัวนี้คือตัวที่ก่อให้เกิดความแตกแยกดังนั้นประเพณีและวัฒนธรรมจะต้องทำให้เกิดความเข้าใจ แล้วต้องให้เกิดการยอมรับความ

คิดเห็นตรงกันว่าใช้เวทีการประชุมประชาคมให้ชาวบ้านได้รู้
ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มผู้นำชุมชน
ต้องได้ประขามติจากพี่น้อง...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

3.2 การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างความสมานฉันท์ มีการใช้ศาสนา
เข้ามาเป็นแนวทาง คือ ในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน หรือประชุมเมื่อเกิดปัญหาอย่างใด
อย่างหนึ่ง ก่อนการประชุมจะมีการจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูปประจำหมู่บ้าน มีการสวดมนต์
และปฏิญาณตนต่อธรรมนุญหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทำบุญร่วมกันของคนในหมู่บ้าน โดยมี
ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการกล่าวคำบูชาพระ สักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้การประชุมใหญ่ของ
หมู่บ้าน จะจัดประชุมที่วัด โดยมีพระสงฆ์ร่วมเป็นประธานในการประชุม หากมีปัญหาที่เกิดขึ้นใน
หมู่บ้าน ก็จะนำคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาตัดเคื่อน

“...ประชุมหมู่บ้านใหญ่เค้าก็จะจุดธูปเทียนบูชาพระก่อนแล้ว
ก็กล่าวธรรมนุญเค้าดี ถ้าไม่ติดธุระจำเป็นก็มาทุกครั้ง มา
ประชุมร่วมแล้วก็เป็นทีปรึกษาให้กับพี่น้อง...”

(สมบูรณ์ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2562)

“..ลูกบ้านเป็นคนว่ายากบ้าง ถ้าพูดแล้วเข้าใจไม่เกิน
ความสามารถ ปกครองไม่ยาก เหมือนคนในครอบครัว มี
เหตุผล เหมือน 9 ดี เข้ามา มันจะดีขึ้น ก่อนประชุมจะมีการ
ปฏิญาณตน ทำให้ความดีมันเกิดขึ้น...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“การจัดกิจกรรม ส่วนของวันพระใหญ่ ใครที่น้องไปร่วม
ทำบุญถวายสังฆทานขยายผลเรื่องของการทำบุญเรื่องของการ
ให้ทาน ขยายผลมาสู่ความสมานฉันท์ในเรื่องของนำคำสอน
มาปฏิบัติส่วนมากไปก็ไปเฉยเฉยถวายข้าวเสร็จแล้วก็กลับมือ
สาธุคนคิดว่าเค้าทำสิ่งนี้แล้วจะได้บุญก็พยายามชี้ให้พี่น้องเหตุ

ว่าการแยกบุญ การให้ทานก็คือการให้กำลัง กำลังกับพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็จะได้มีกำลังมาเผยแผ่ศาสนาใครที่น้องจับเอาคำสอนที่ท่านสอนนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันถ้าเราไปแล้วไม่เอาสิ่งเหล่านี้มาทำทุกอย่างเราทำไปด้วยความไม่รู้ไม่รู้ว่าบุญจะถึงหรือเปล่า และในขนาดเดียวกันคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ผ่านพระสงฆ์ เป็นสิ่งที่สอนให้พวกเราอยู่ร่วมกันอย่างปกติ สุขไม่เบียดเบียนกัน ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ไม่พูดต่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ นอกเหนือจากจะผิดทางธรรมแล้ว ธรรมบุญแก้ตัวของเราก็มีการบังคับไว้ว่าข้อหนึ่งห้ามพูดห้ามพูดต่อเสียดห้ามพูดลับหลังนินทาว่าร้ายกัน ถ้าเราทำได้เรื่อยๆ มันก็จะเป็นการกระทำโดยอัตโนมัติ”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เมื่อมีการละเมิดที่ทางอะไรต่างๆ เมื่อไหร่เราจะใช้ลักษณะหรือวิธีรับแจ้งผมก็ยังไม่ใช้วิธีการที่จะเขียนลงบันทึกเหมือนกับตำรวจที่รับแจ้งความมันเป็นการทำให้คนกระตือรือร้นไปเอาชนะกันทางการกฎหมายจะพูดก่อนคุยก่อนแล้วมาคุยกันเอาผู้เฒ่าผู้แก่ผู้รับผู้ใหญ่มาคนที่น่าเชื่อถือมาคุยกันก่อนในรูปแบบของคณะกรรมการผู้ใหญ่บ้านผู้ใหญ่ก็จะจบอยู่ตรงนี้หมดพอจบก็จับมือกันทำพิธีต่อหน้าพุทธรูป...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...มีการยกคำสอนทางศาสนาเหมือนกัน เช่นการดื่มเหล้าก็มีการเตือนกัน มีการบอกว่าเข้ามีการตักบาตรนะ มีงานบุญก็จะมีการไปร่วมงานเอง เกิดความสามัคคี...”

(ร.ต.สุชาติ ศักดิ์ปักษ์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...จะคุยกันแบบธรรมดา แต่ถ้าประชุมใหญ่จะต้องมีการสวดมนต์ไหว้พระก่อน แล้วก็กล่าวธรรมนุญ 9D เพื่อให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวในจิตใจ จะได้ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง ทำแล้วจะดีขึ้นกว่าเดิม...”

(ไสว ชนิตนอก, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

ภาพที่ 4.16 การประชุม 3 หมู่บ้าน

ภาพที่ 4.17 การทำบุญในหมู่บ้าน

3.3 การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างความสมานฉันท์ผ่านประเพณีและวัฒนธรรมของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 มีความชัดเจน จากการวิจัยพบว่า คนในหมู่บ้านยึดมั่นตามประเพณีและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบกันมา อีกทั้งพยายามรักษาประเพณีและวัฒนธรรมให้คงอยู่เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านที่มีความแตกต่างจากหมู่บ้านอื่น โดยในแต่ละเดือนจะมีประเพณีทุกเดือนตลอดทั้งปี เมื่อมีงานประเพณีต่างๆ ชาวบ้านก็จะไปร่วมงานและให้ความร่วมมือกันอย่างพร้อมเพรียง นอกจากนี้บ้านเจริญสุขยังมีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สืบทอดมาเป็นวัฒนธรรม คือ ศาลประจำหมู่บ้าน และศาลตาปู่ ซึ่งคนในหมู่บ้านจะให้ความเคารพ และเมื่อจะมีงานประเพณีใดๆ ก็จะมีการบวงสรวงเสมอ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อการเสริมสร้างความสมานฉันท์ผ่านประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ 9 ดี ลงไปสอดแทรกในประเพณีและวัฒนธรรม

“...การทำประเพณีแล้ววัฒนธรรมถ้าเราทำโดยไม่มีเป้าหมาย และมันจะก่อให้เกิดความแตกแยกเพราะว่าบางที่มีเรื่องของ การแข่งขันเรื่องของการใช้เงิน โดยเฉพาะเวลามีงานบุญบั้งไฟ

ถ้าเราทำไม่ดีขึ้นจะเป็นเรื่องของการสิ้นเปลืองโดยจะมุ่งไปใน การเอาข้างไฟรั้น พอเอาใหญ่มาก็เก็บเงินกับพี่น้องเพราะว่า กรรมการไม่สามารถที่จะทำเองได้ต้องเก็บเงินจากพี่น้อง ประชาชนนั่นคือความสูญเสียเพราะฉะนั้นเราทำเพื่อให้เห็น ประเพณีเราก็ตั้งประเพณีมาทุกอย่างพี่น้องร่วมกันบริจาค นั่นแหละทำให้เค้าร่วมกันบริจาคมันมีประเพณีอะไรบ้าง เช่นการ ฟ้อนรำ การทำลวดลายบั้งไฟ แล้วตัวบั้งไฟเราจุดขึ้นสูง ไม่ ต้องไปเอาใหญ่เอาเล็กๆ แบบหน้าสองแล้วก็ในขณะเดียวกัน เราก็ต้องให้คุ้มบ้านแต่ละคุ้มบ้าน มีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมนี้ร่วมกันพอคนได้มาร่วมกันเยอะเยอะก็เกิดความรัก ความสามัคคีหนึ่งได้สืบสานวัฒนธรรมสองขยายผลไปยัง ตำบลข้างเคียงให้คนที่ต่างคนต่างอยู่ได้มีโอกาสมาทำกิจกรรม ร่วมกันแล้วก็ในเรื่องของการแข่งขันถ้าเราทำไม่ดี...”

(สมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ประเพณีของเรา คนลาว 12 เดือนจะมีงานทุกเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ กุ่มข้าวใหญ่ มีนาคม เทศมหาชาติ เมษายน สงกรานต์ พฤษภาคม บุญบั้งไฟ มิถุนายน เข้าพรรษา กรกฎาคม สารทลาว เดือนดับแบบสารทไทย สิงหาคม บุญ กฐิน กันยายน บุญข้าวประดับดิน ตุลาคม ออกพรรษา พฤศจิกายน บุญกฐิน ธันวาคม ปีใหม่...”

(สมบูรณ์ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2562)

“...แต่ละเดือนเวลาที่จัดงานบุญ ชาวบ้านไปร่วมงานกัน เราจะมี ธรรมเนียมบุญ 9 ตี ร่วมอยู่ด้วย ตอนมาเราได้ยินการเทศแหละ แล้ว การเทศน์ จะมีการเทศน์เรื่องธรรมเนียมบุญ 9 ตี อยู่ด้วย...”

(นีก ภูอังกา, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เวลามีประเพณีต่างๆ พ่อสมบุญ จะเป็นคนทำหมด เรา เป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 นุ่งน้อยห่มน้อยไม่เอา ธรรมจักรรักษาดี 5 ระลึกถึงทั้งในวัดและนอกวัดและชุมชนในหมู่บ้านของเรา เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน...”

(วรพล กองคำ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...จะมีตাপูบ้าน ตาปูบ้านคืออารักษ์บ้านคือหลักบ้านที่ถ้า สร้างในเมืองที่เค้ายกหลักเมือง...”

(สมบุญ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ก็มีทุกงาน งานบุญแต่งงาน งานสอนนาค งานขึ้นบ้านใหม่ ก็เอาจากธรรมเนียมเก่าดีไปพูด เวลาจะไปจะเตรียมตัวให้ พร้อม การเตรียมตัวเพราะต้องดูธรรมเนียมก่อนว่าจะพูดเรื่อง อะไร จะมีเตรียมตัวซักซ้อมให้ดีกว่าที่สง่าเหมือนกับจะไปบ้าน แต่งงานของเค้าจะต้องเอากลองแต่งงานไป เช่น กลอง แต่งงานเราก็จะเตรียมข้อมูลเนื้อหาจากธรรมเนียมเก่าดี จะสอน เขาเหมือนเวลาแต่งงานก็จะสอนเขาเหมือนกับคำสอนที่เป็น ภาษาอีสานนี้แหละ หรือคำเชิญขวัญ มันก็เกี่ยวข้องเหมือนกัน ถ้าพี่น้องไม่อยู่ศิษยาบ แตกความสามัคคีกันเราก็จะเชิญขวัญ มาให้เขาให้ขวัญมาอยู่ที่ตัวมันก็เกี่ยวกับธรรมเนียมหมดทุก อย่างเลย เพราะว่าธรรมเนียมก็ตีพิมพ์เขียน ไว้ประจักษ์มันก็จะ เกี่ยวข้องกันหมด เวลาจะแต่งคำกลอนก็จะดูคู่มือธรรมเนียมเก่า จะดูประกอบว่ามันเข้าข้อไหนเราก็จะเอาข้อนั้น ไปพูด...”

(สมบุญ เกลาเกลี้ยง, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

3.4 การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน

จากการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านเจริญสุข หมู่ 12 มีความสัมพันธ์กัน แบบเครือญาติ และมีความรู้สึกผูกพันกันอย่างมาก ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารเพื่อสร้าง ความสามัคคีที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นพี่น้องกัน จึงมีความประณีต ประระนอม และรับฟังความคิดเห็นกัน

“...คือในส่วนของตัวชาติพันธุ์ถ้าคนเป็นผู้นำไม่เข้าใจก็จะเป็นตัวแตกแยกเหมือนกันเพราะ ณ ปัจจุบันมันไม่ใช่ลาวอย่างเดียว มันจะมีไทแดง มีเขย สะใภ้เข้ามาอยู่จากภาคกลางภาคใต้ก็มีเพราะฉะนั้นหมู่บ้านท่องเที่ยวหรือหมู่บ้านปกติธรรมดาบอกบางมากถ้าผู้นำใช้วิถีวัฒนธรรมนำเสนอหรือจะมีอะไรจะบอกว่าเราทำประเพณีขึ้นมานี้เป็นประเพณีของคุณพ่อคุณแม่ของเราคนที่มาร่วมวัฒนธรรมด้วยทั้งไทยและทำเค้าจะคิดยังไงเพราะฉะนั้นเราจะต้องดูทุกชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกัน แต่ในขณะเดียวกันถ้าเกิดสมมุติว่าเรามีข้อขัดแย้งเราก็จะยกว่าเราเป็นลาว เราเป็นญาติกันเราจะทะเลาะกันไปทำไมแสดงว่าสถานการณ์มันใช้ต่างกันในเรื่องของชาติพันธุ์ถ้าเกิดมันเป็นสถานการณ์การขัดแย้งเราจะชูขึ้นมาว่ายังไงเราก็เป็นญาติพี่น้องกันในสามหมู่บ้าน จะทะเลาะกันไปทำไมแต่ถ้าเป็นงานบุญใหญ่ใหญ่เราจะไม่พูดถึงเรื่องเราเป็นเรา เราเป็นอะไรอย่างนี้...”

(นายสมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...เมื่อก่อนอพยพมาแยกกัน แล้วมารวมกัน แล้วแบ่งตามกระทรวงมหาดไทย เป็นเครือญาติกัน ผู้ใหญ่ 2 หมู่บ้านเป็นเขยพี่เขยน้องกัน อีกหมู่ก็เป็นญาติกัน เกิดจากการแต่งงานของแต่ละหมู่บ้านกัน เกิดเครือญาติกัน ก่อนจะแบ่งเป็นหมู่ 1 12 14 มีอะไรเราเอามาคุยกันเพราะอยากให้หมู่บ้านเจริญ เราอิงธรรมนูญ 9 ดี กัน ตั้งแต่ท่านผู้ว่าเสรี เข้ามาเลยใช้ธรรมนูญ 9 ดีเป็นทางการ บางหมู่บ้านไม่ถึง 9 ดี แต่ 3 หมู่บ้านเราถือ 9 ดีทุกข้อ เพราะมาจากที่เดียวกัน และประเพณีบางอย่างก็ไม่ทำแบบเดียวกัน เช่นประเพณีบุญบั้งไฟ เพราะเป็นคนไทยโคราช แต่เราเป็นคนลาว ภาษาการพูดจึงไม่เหมือนกัน เขาพูดไทยโคราช ไทยนางรอง เฉพาะตำบลเจริญสุข 3 หมู่บ้าน พูดภาษาเดียวกันคือลาว นอกนั้นเจริญสุขอื่นพูดไทยโคราช มีหมู่ 11 พูดเขมร ประเพณีก็ไม่เหมือนกัน...”

3.5 การสื่อสารแบบเครือข่าย

จากการวิจัยพบว่า การสื่อสารแบบเครือข่ายของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 จะมีกลุ่มไลน์ โดยเป็นไลน์ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน และหัวหน้าคุ้ม จะอยู่ในกลุ่มไลน์ การสื่อสารส่วนใหญ่เป็นการให้ข้อมูล เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ไลน์นัดเวลาในการประชุม หรือบอกข้อมูลต่างๆ ที่ผู้ใหญ่บ้าน ไปประชุมกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานภายนอกมา และคณะกรรมการหมู่บ้านใช้ไลน์เพื่อเป็นการให้ข้อมูลว่าได้ทำกิจกรรมใดๆ บ้าง

“...ในคุ้มไม่มีไลน์กลุ่ม มีเฉพาะไลน์หมู่บ้าน คณะกรรมการอยู่ในไลน์หมู่บ้าน...”

(บัญญัติ ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2562)

“กลุ่ม LINE ที่เขาใช้เวลาเขาประชุมเวลาขอทำกิจกรรม ก็จะมีกลุ่มหมู่บ้าน มีคณะกรรมการหมู่บ้านทั้งหมดแต่ก็ไม่มีก็คน เพราะส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุใช้โทรศัพท์พวกนี้ไม่เป็น ส่วนใหญ่จะเป็นพวก อสม อยู่ในกลุ่มกัน ใช้เวลามีประชุมอะไรอย่างนี้ ไม่ได้คุยอะไรมากกว่านี้ แล้วก็ยังมีกลุ่มอะไรอีกกลุ่มพวก อสม. เขาก็จะมีกลุ่มของเค้า เขาก็จะมีกลุ่มของเขาเรื่องของการจะออกออกเยี่ยมบ้านออกวัดความดันอะไรก็แล้วแต่ แต่ส่วนใหญ่ของเราจะเป็นกลุ่มหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการนัดหมาย ใช้ในกรณีที่มีการนัดหมายอะไรจะแจ้งให้ทราบแล้วเห็นบอกว่าบางทีกรรมการเค้าก็เป็นลูกบ้านในคุ้ม เวลาเค้าไปประชุมเขาก็จะถ่ายรูปรายงานหรือไม่ได้เรียกว่ารายงาน เรียกว่าแจ้งให้ทราบในกลุ่มเค้า”

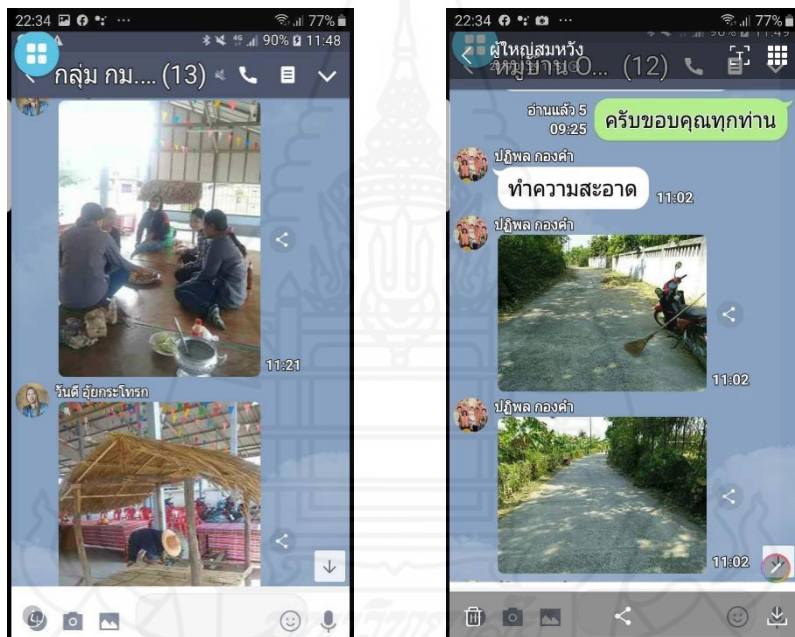
(นายสมหวัง ผาสุขใจ, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

“...ผู้ใหญ่มีการไปประชุม มีความรู้ดี มีการไปรับเรื่องจากผู้ว่า แล้วก็มาบอกกล่าวกัน มีการใช้หอประชุมในการบอกข่าว มีไลน์กลุ่มในเพื่อนัดประชุม...”

(ปณยานุช ชาติภูธร, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2562)

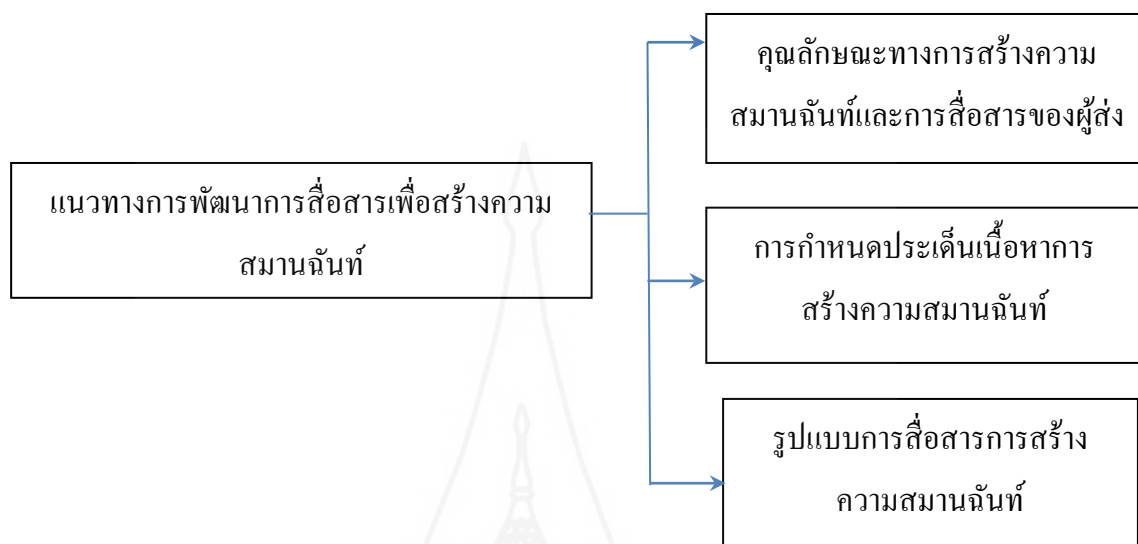
“..มีไลน์กลุ่มกับผู้ใหญ่บ้าน เล่นไม่ค่อยเป็นกัน ใครทำเป็นก็ไลน์ให้ผู้ใหญ่บ้านได้ดูกัน เวลาประชุมเสร็จ ไม่มีแผ่นพับ ไม่มีเอกสาร มีแค่เลขจากการประชุม ใช้เวลาไม่นานในการประชุม เว้นแต่มีการถกเถียง เช่น การบุญ หากมีปัญหาอื่น เช่น ขับริดเสียงคัง ขับริดไวในหมู่บ้านก็จะมีการเตือนชาวบ้านเตือนเป็นกลุ่มแบบไม่บอกชื่อแต่ในการประชุมจะมีการเอ่ยชื่อแบบชัดเจน ประชุมใหญ่จะพูดหลักเสียง และไปดูคุ่มของตัวเอง...”

(ประจวบ ดิงาม, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

ภาพที่ 4.18 การสื่อสารผ่านไลน์กลุ่มของหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

ภาพที่ 4.19 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีผลการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร 2) การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์ 3) รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์

4.1 คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร

จากผลการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในชุมชนนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเท่าๆ กัน เนื่องจากในการสื่อสารผู้ส่งสารเมื่อส่งสารแล้วก็จะกลายเป็นผู้รับสาร ดังนั้นในการสื่อสารผู้ส่งสารและผู้รับสารจึงมีความสำคัญเท่าๆ กัน

ในการสื่อสารผู้ส่งสารและผู้รับสาร ต้องมีทักษะทั้งในด้านการฟัง การพูด รวมถึงการแสดงท่าทาง น้ำเสียงเพื่อให้ผู้รับสารได้รับรู้ ทั้งนี้คุณลักษณะที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารควรมีคือทัศนคติที่ดี ไม่มีอคติทั้งต่อตัวบุคคลและต่อเรื่องที่สื่อสาร ต้องเปิดใจรับ เอาใจเขามาใส่ใจเรา รวมทั้งหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องราวต่างๆ จากแหล่งที่น่าเชื่อถือหลายๆ แหล่ง นอกจากนี้หากมีความเชื่อใจในตัวผู้นำชุมชน หรือผู้ส่งสาร ชุมชนนั้นจะมีความสงบเรียบร้อย

“...คนที่เป็น *sender* ต้องไม่ตัดสินใจ ไม่ด่วนสรุป เพราะ ข้อมูลต้องใช้หลักโยนิโสมนสิการ เพราะอย่างที่บอก อีกด้านหนึ่งของตัว *receiver* มันคือ *sender* คือเหรียญบาท หัวกับท้าย มันพร้อมๆ กันในขณะนั้น เพราะ ในขณะที่เป็น *receiver* เคียวมันจะ *reflection* กลับมาหา ตัวเองนะ ก่อนที่จะสะท้อนไปหาทำหน้าที่เป็น *sender* การไม่มีอคติเหมือนกันเลย มีสติเหมือนกันเลย มีขันติเหมือนกันเลย มีสันติเหมือนกันเลย คือทุกอย่างเหมือนกันในการทำหน้าที่ เพียงแต่ว่าคนที่ทำหน้าที่ เป็น *sender* คือมันมี *active* แล้วนะ ในเมื่อคุณเป็น *receiver* คุณต้อง *passive* รับฟัง...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2562)

ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องฝึกการฟังอย่างเข้าใจ การ ฟังเนี่ยมีอีกตัวนึง คือคำว่าพาราเฟซ พาราเฟซ คือ เครื่องมือสื่อสารที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ติดมากับ *listening* พาราเฟซ คือการแสดงออกที่รับรู้ ไม่ใช่รับรู้คำพูดเฉยๆ รับรู้อารมณ์ อารมณ์ ความรู้สึกของเขา ขึ้นเข้าใจ ความรู้สึกของเธอ ถามว่าเธอโกรธมากใช่ไหม และถ้า ขึ้นเป็นเธอขึ้นก็อาจจะ โกรธเหมือนกันละนั่น พาราเฟซ ซึ่ง ก็คือการเข้าใจของความรู้สึกของคนอื่นแล้วก็ควร จะต้องมีความรู้เรื่องสมานฉันท์ด้วย ทั้งผู้ส่งสาร และ ผู้รับสาร ถ้าผู้รับสารไม่มี เราก็ต้องให้ความรู้เขาเพราะ ทั้ง 2 ฝ่าย สำคัญเท่ากัน...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2562)

“...คนรับสารจะต้องรู้เท่าทัน ต้องอดทน พยายามด้วยนะ ถึงจะ ถึงจะเจริญ ตัวเองเจริญสติ แล้วก็เจริญความรู้ แสดงว่าตัวผู้รับสารจะต้องหาความรู้เพิ่มเติม เพิ่มเติมตลอด แล้วก็รับจากหลายแหล่ง แล้วก็ต้องทำการวิเคราะห์ด้วย แล้วก็ดูว่ามัน มีความน่าจะเป็นยังไง มันสมเหตุสมผลไหม ต้องรับฟังจากหลายแหล่งและเป็นไปได้จากแหล่งที่น่าเชื่อถือ ตรงกับเหตุการณ์มากที่สุด คนเสนอก็คือเป็นคนตรงไปตรงมา แต่ว่าอย่าลืมนะว่าในชุมชนต้องดูโครงสร้างความสัมพันธ์ต่างๆ ด้วย...”

(รศ.ดร. โคทม อาริยา, สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2562)

“...แล้วตัวผู้รับสารเองแสดงว่าคุณลักษณะส่วนตัวของเขาก็มีผลเหมือนกัน มากที่สุดเลย ผู้รับสารร่วมด้วยช่วยกระพือเลย จะเรียกว่าอย่างไร ไม่ใช่ว่าร่วมด้วยช่วยกระพืออย่างเดียว บ้าง แต่งเติมสีสัน ใส่สีตีไข่ หรือว่าผู้รับสารเขามีวัตถุประสงค์อยาก让别人อื่นมองเขาว่าเขาเป็น Insider เป็นคนในที่มีข้อมูลเยอะแยะเต็มไปหมด เขาก็จะคล้ายๆ กับ ไม่ใช่ใส่สีตีไข่ธรรมดา แต่คือทำตัวเป็นกูรู ทำตัวเป็นกูรู ผู้รู้ เป็นผู้อยู่ในวงใน เป็นผู้มีข้อมูล ซึ่งคนอื่นไม่มี หรือมีสติปัญญาหยั่งลึก วิเคราะห์ได้ลึกมาก สรุปคือ ผู้รับสารเอาไปแปลสาร...”

(รศ.ดร. โคทม อาริยา, สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2562)

“...ถ้าเราจะสื่อสารกับใคร การฟังใครก็แล้วแต่ หรือเราเห็นอะไรก็แล้วแต่ จะต้องระวังคือคำว่า judgment หรือ evaluation เห็นใครเดินมาปั๊บ ส่วนใหญ่เรามักจะ judge เขาไปแล้ว ผสมอคติลบกับเขาไปแล้ว อย่าไปด่วนตัดสินเป็นอันขาด อย่ามีทัศนคติที่ไม่ดีกับเขา...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2562)

“...แล้วถ้าเกิดว่าเรามีทัศนคติไม่ดีต่อเรื่องที่ที่เราจะส่งถึงแม้ว่าเราถูกให้พูดว่ามันดี สมมติว่ามีทัศนคติว่ามันไม่ดี แล้วเราถูกบอกมาว่าเราต้องพูดในแง่ดีนะ มันไม่มีทางที่เราจะไปหลอกลวงเขาได้ สมมุติว่า เอ่อ สมมุติว่าผมยังขุ่นเคืองกับภรรยาอยู่ จะทำแบบไหน พยายามหน่อยนะ ก็พยายามที่เข้าไปกอด เข้าไปหอม ฉันรักเธอจริงจริงเลยนะ แต่ว่ามันอาจจะไม่ มันอาจจะไม่ได้ผลนะ เพราะภาษาท่าทางก็ดี น้ำเสียงก็ดี บริบทก็ดี มันไม่ใช่...”

(รศ.ดร. โคทม อารียา, สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2562)

“...เพราะฉะนั้นตรงนี้จึงต้องเข้าใจ และตัวสำคัญที่สุดก็คือ ต้องมี *empathy* คือศัพท์ภาษาไทยใช้คำว่า สมารถย์ สมอารมณ์ แต่ว่าราชบัณฑิตจะใช้คำว่าความร่วมมือรู้สึกจริงๆ ก็คือการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งตรงนี้เป็นคำที่สำคัญมาก...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2562)

“...ทักษะตั้งแต่ *my full listening , active listening* หลังจากนั้นมันจึงสืบคลานไปสู่การใช้การสื่อสารในทางวาจา พอพูดถึงการสื่อสารในทางวาจามันต้องมีทักษะอย่างที่บอกนั้นแหละ มันต้องผ่านการฝึกฝนว่าจะใช้คำยั้งใจเวลาใช้คำแบบนี้ ภาษามือมันควรจะไปยังไปภาษามือมันมีหน้าที่ทำให้ภาษาพูดมันมีความชอบธรรมและน่าเชื่อถือ แล้วควรค่าต่อการปฏิบัติ ถ้ามันใช้มือไปแล้วทำให้กะกะระราน ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ ถ้าพูดไปแล้วเกรงว่าจะมีปัญหา ก็นั่ง พระพุทธเจ้าบอกนั่งคิดกว่า...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2562)

“...ตัววาจาสุภาษิตสำคัญของคนที่เป็ *sender* ต้องจริง ไพเราะ เหมาะการ ประสานสามัคคี มีประโยชน์และ ประกอบด้วยเมตตา อันนี้คือลักษณะของ *sender* คำพูด คำนั้นต้องเป็นคำจริง ในความเป็นจริงเวลาจะสื่อต้อง ไพเราะ ในความเป็นจริงที่จะสื่อมันต้องเหมาะการ ใน ความเป็นจริงที่จะสื่อมันต้องประสานสามัคคี ในความ เป็นจริงมันที่จะสื่อต้องมีประโยชน์ ในความเป็นจริง มันที่จะสื่อมีเมตตาในการสื่อ...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2562)

“...มัน ไม่คิดคนที่ *Double talk* ก็ต่อหน้าพูดอย่างกับอีก คนพูดอีกอย่าง ความหมายที่ไม่ได้เปล่งมาเป็นวาจา เรา ต้องฟังความหมายที่ไม่ได้เปล่งมาจากวาจาให้ได้ อันนี้ คือสมมติฐานทั่วไปนะ ให้ฟังตัวเรา ฟังเขา และฟังเสียง รอบๆ ตัวเรา ปกติเรายอมรับความความซับซ้อน แต่ มี เวลาขัดแย้งเราสนใจแต่เรื่องอย่างอื่น มันเหมือนกับ ถูกตัดไป แล้วเราก็อมตัว อิมตัวคือรับเรื่องอื่นไม่ได้แล้ว ไม่เหลือพื้นที่สำหรับเรื่องเล่าดีๆ ให้แล้ว ใอันมันแล้ว 100% เลยสำหรับเรา แล้วอีกฝ่ายหนึ่งก็บอกว่าเราก็แล้ว 100% สำหรับเขา มันก็หาทางเลือกไม่ได้ แต่หากเรา เปลี่ยนมุมมองใหม่ เราคิดว่ามันดีมากกว่า 1 เรื่องเสมอ เรื่องเล่าต่างๆ เพราะเวลาคนขัดแย้งกันเขาจะเล่าเรื่อง เข้าข้างตัวเองเสมอ...”

(รศ.ดร. โคทม อารียา, สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2562)

“...ทักษะในเรื่องภาษา หรือการคัดกรองข่าวสารมันก็มี ผลเหมือนกัน ก็คือจะคัดกรองอะไรก็แล้วแต่ต้องคัด กรองอย่างเข้าใจ คือต้องระวังอย่ากรองเฉพาะ สิ่งที่เรา อยากรู ฟัง สิ่งที่เราไม่อยากรู ฟังเราก็ไม่รับ บางทีจึงต้องหัด

ฟังสิ่งที่เราไม่ยอมฟัง แล้วฟังแล้วต้องเปิดใจด้วย เปิดกว้าง เปิดใจ แล้วถ้าสมมติเรามีทัศนคติที่ดีได้ทั้งคู่มันก็จะทำให้เกิดสมานฉันท์...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2562)

“...ภาษากายมันเป็นภาษาที่สำคัญอันดับแรกก่อนที่มีภาษาพูด ภาษากายมันแสดงออกผ่านอะไร ผ่านหน้าตา ผ่านแววตา ผ่านคำพูด บางทีคำพูดสบายๆ คน2คนพูดคำเดียวกัน อีกคนพูดมันน่าตบนะ มันไม่ยอมจะฟังเพราะอะไร น้ำเสียงมันแสบแก้วหูมาก มันพูดดังมากไม่ต้องตะโกนก็ได้ พูดเบาๆ ก็ได้ ซ้ำๆ ก็ได้...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2562)

“...สื่อสารกันด้วยสายตาด้วยภาษาท่าทางว่าฉันกำลังรอฟังอยู่นะ ฉันกำลังฟังอยู่นะ พยักหน้า สำคัญมากเลย...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2562)

“...บางอย่างที่มันเป็น *Communication* ที่ไม่ใช่โดยวาจา ความโปร่งใส ก็คือมัน *Communicate* ตัวมันเอง สมมติว่าการที่ผู้นำชุมชนประกาศหมดเลยว่าเป็นเงิน 10,000 บาทที่ได้มา ประกาศอยู่ในกระดานที่ชุมชนนั้นว่า 10,000 บาทเนี่ย ชุมชนุมกับชาวบ้านแล้วว่าจะ *Communicate* แบบนี้ทุกครั้ง เขียนหมดเลย โดยไม่ได้พูดอะไร จริงเหนือสิ่งอื่นใด เพราะว่า มันนำไปสู่ *Trust* ไปสู่ความสงบเรียบร้อย...”

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2562)

“...ความน่าเชื่อถือของคน ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ก็มีความสำคัญ แต่มันต้องดูว่ามันอยู่ลำดับเหตุการณ์ว่าอย่างไร ในสายตาคนนี้ ไอ้หมอนี้หน้าเชื่อถือยกประโยชน์ให้ ในสายตาของคนคนนี้หมอนี้ไม่น่าเชื่อถือ มันมีเจตนาร้าย ฉะนั้นมันน่าเชื่อถือในสายของใคร แล้วการที่เขาเคยแสดงพฤติกรรมที่ผ่านมาอะไร มันไปขึ้นอยู่กับตัวประสบการณ์ของผู้ที่รับสาร ว่าเคยมีกับคนนี้ มาแบบไหน มาอย่างใดต่อเนื่องมา ทำให้สะสม มันก็จะมีผล ภาษาท่าทางก็สำคัญมาก...”

(รศ.ดร. โทม อารียา, สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2562)

“...มันไม่จำเป็นต้องมีปัญหาก่อนแล้วเรียกคุยกัน ตรงนั้นมันเป็นปลายเหตุแล้วบางทีการปฏิบัติหลักมันนำมาสู่ Trust โดยตัวอาจจะไม่ต้องเกิดปัญหาที่ต้องมา Communicate แก้ปัญหา อันนี้เป็นหัวใจของชุมชน สังเกตดูอะเหมือนกัน ตอนที่เราไปคุยว่าชุมชนใดชุมชนหนึ่งเข้มแข็ง ทำไมชุมชนนี้จึงเข้มแข็ง หัวใจของมันอยู่ที่ว่า เขา Trust ผู้นำ...”

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2562)

“...อีสานมีคำอยู่คำว่า เจ้าโคตร เจ้าโคตรก็เหมือนกับคนที่เจ้าโคตรของครอบครัวในหมู่บ้าน นับถือมากๆ เป็นที่เคารพนับถือ แล้วก็ก็เป็นคนที่หาทางออก แก้ปัญหาความขัดแย้งหรือเป็นคนอาวุโส ก็จะทำหน้าที่สื่อสารกันระหว่างคนที่ขัดแย้งกันแล้วก็ได้ข้อยุติ หากคนที่เป็นคนที่เป็นผู้อาวุโส เป็นที่เคารพนับถือทำหน้าที่เป็นคนไกล่เกลี่ย ทั้งหมด ก็คือคล้ายผู้ใหญ่บ้าน เหมือนกับถ้ากับสมมุติว่าใครที่เป็นคนของรัฐบาล เช่นผู้ใหญ่บ้านคนที่มีตำแหน่งน้อย อย่างนั้นก็ได้อ...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2562)

4.2 การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับประเด็นเนื้อหาที่จะช่วยสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน คือ ประเด็นเนื้อหาต้องเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน โดยเนื้อหาไม่จำเป็นต้องเฉพาะเจาะจง หรือเน้นย้ำเรื่องความสมานฉันท์ แต่เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นอัตลักษณ์ วิถีชุมชน หากเนื้อหาที่ก่อให้เกิดการสร้างความสมานฉันท์พัฒนาขึ้นมาเป็นวัฒนธรรมของชุมชนก็ทำให้เกิดความปรองดองในชุมชนได้ นอกจากนี้เนื้อหาที่จะสร้างความสมานฉันท์ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ขัดต่อความต้องการและบอกวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยสิ่งสำคัญที่สุดก็คือ เนื้อหาต้องเป็นความจริง เป็นข้อเท็จจริง

“...ตัว message ที่บอก ตัว message แน่แน่นอนต้องเป็นของจริงแน่ ไม่มีตัวโกหกเขานะ หรือไปหาวิธีการที่จะทำให้เขาคิดกันแล้วไม่ได้คิดถึง Fact มันตัว message แน่แน่นอนมันจริงจากอะไร มันจริงจากใจจริงใจ จริงใจ ผู้คนที่เป็น sender จริงใจไม่พอ ตัว message ต้องเป็นของจริง เป็นเรื่องจริงที่มันเกิดขึ้น เรื่องจริงเรื่องนี้มันคือน้ำที่บริสุทธิ์ มันไม่ถูกเจือ ไม่ถูกแต่งด้วยอะไร เพียงแต่ว่าเวลาจะสื่อไปเพราะกับคนรุ่นใหม่ เหมาะการกับสถานการณ์แบบนี้ใหม่ ผู้การสมานสามัคคีใหม่ มีประโยชน์ใหม่กับการที่มันจะต้องเอาตัว message นี้ไปทำอะไรบางอย่าง มันประกอบด้วยความเมตตาปรารถนาดีจากฉันใหม่ message นี้มันถูกเคลือบด้วยความจริง ไปเพราะเหมาะการ ประสานสามัคคี มีประโยชน์ ประกอบด้วยเมตตาที่โอบล้อม message ตัวเดียวกัน...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2562)

“...คำที่ว่า มีประโยชน์ มันต้องมีประโยชน์ต่อตัวผู้ที่จะเอา message นี้ไปทำอะไร เขาถึงจะได้ ได้ทำตาม เรา message นั้นต้อง ต้องเป็นจิตวิญญาณ เป็นลม

หายใจของชุมชน ของชีวิตนั้น ถอดออกมาจากหัวใจ
ชุมชน อัตลักษณ์ของชุมชน วิถีชีวิตของชุมชน
ประโยชน์ต่อชุมชน...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25
พฤษภาคม 2562)

“...ไม่จำเป็นที่จะต้องมา setting เนื้อหาอะไรให้มัน
รักใคร่กลมเกลียว ความเป็นชาติ อะไรอย่างนี้ ไม่
ต้องถึงขนาดนั้น ก็นำเสนอเรื่องต่างๆ ไปใน
ชีวิตประจำวันเรา คือพอดี ทางสายกลางคือการพอดี
อย่างอื่นที่มันประเทืองปัญญา คือ 1.ให้ผู้รับสารมี
ทางเลือก 2.ผู้เสนอสารก็ตรงไปตรงมา ถ้ามี
วัตถุประสงค์ให้เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้รับสาร บอก
อันนี้เป็นข่าวสาธารณะนะ คืออันนี้มันมีวัตถุประสงค์
เพื่อการขายสินค้า อันนี้โฆษณาะ นี่ก็ให้มันรู้ๆ กัน
ไป อะไรเป็นอะไร มันก็เนื้อหาสาระอะไรก็ได้ที่คุณ
ใช้ชีวิตอยู่ในชีวิตประจำวันนั่นแหละ อันนี้ก็ป็น
ส่วนสำคัญในเรื่องของความกลมกลืน อัตลักษณ์
ของตัวเอง การมีคุณค่าในชุมชนของตัวเอง ใน
ตัวเองและชุมชนของตัวเอง มันก็ทำให้เกิดความ
กลมกลืน ความปรองดองได้...”

(รศ.ดร.โคทม อาริยา, สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2562)

“...คือถ้าชุมชนนี้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความ
ปรองดอง ซึ่งความจริงเขาให้อยู่แล้ว คือมีการที่จะ
รับรู้ที่ ทำอย่างนี้ปรองดองนะ เราอยากจะ
ปรองดองกันใหม่ ให้เข้าใจตัวเชิดของคำว่า
ปรองดองให้ดีขึ้นนิดนึง ก็จะต้องสื่อสารกันไป
สื่อสารกันมาระดับหนึ่ง โดยอาศัยกลไกการสื่อสาร
ที่มีอยู่แล้ว เสร็จแล้วถ้าเราก็คอนนี้หรือมโนทัศน์อัน

นี่เป็น พัฒนามันก็เป็นวัฒนธรรม เป็นการรับรู้ของ
ชุมชนแห่งนี้ว่ามันเป็นคุณค่าที่สำคัญ เพราะถ้าเกิด
อะไรขึ้นที่มันฝืนต่อคุณค่าอันนี้ ชุมชนเองก็จะมี
ปฏิกิริยา เราก็จะได้มาหาแก้ หาทางปรับ...”

(รศ.ดร.โคทม อาริยา, สัมภาษณ์ 4 มิถุนายน 2562)

“...มันมีคำคำนี้อยู่นะคือ *need are not met* เมื่อไหร่
ก็ตามความต้องการที่เป็นความจำเป็นไม่ได้รับการ
ตอบสนองเกิดเรื่องนะ ฉะนั้นเรื่องการสื่อสาร
ประเด็นนี้เป็นหัวใจที่สำคัญมากๆ เลย ว่าเวลาโกรธ
กันไม่ใช่ว่าโกรธเพราะคนอื่นทำให้เราโกรธนะ แต่
เพราะ *Need* ของเรา *are not met* ถ้าเราเข้าใจตรงนี้
เราก็จะไม่โกรธตอบเขา แต่เราต้องเข้าใจว่าอะไรที่
เราต้องการและไม่ได้รับการตอบสนอง...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์,
สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2562)

“...แต่ว่ากระบวนการที่เรา *need are not met* จะ
สื่อสารแบบเดิมๆ ไม่ได้นะ ต้องสื่อสารอย่างเข้าใจ
เข้าใจตัวเรากับเข้าใจเขา เข้าใจตัวเรา เนื้อหาที่เราจะ
สื่อสาร...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์,
สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2562)

“...ตัวเนื้อหาสารในการที่เราจะส่งเสริมให้มีความ
สมานฉันท์ มันควรจะส่งสารในลักษณะแบบไหนดี
บางอย่างเราอาจจะคิดว่าบอกความจริงทั้งหมดเลยก็
มันบอกความจริงไปทั้งหมดร้อยเปอร์เซ็นต์ดีจริงรี
เปล่า หรือว่าควรจะปิดบางสาร บางส่วน ขึ้นอยู่กับ
บริบทนะ หมายถึงว่าอยู่ในบริบทไหน อยู่ในเรื่อง

อะไร สมมติว่าในเรื่องที่เป็นว่าเป็นประโยชน์
 สาธารณะกับเรื่องที่ทำให้คนบางคนได้รับ
 ผลกระทบ เพราะเขาทำไม่ถูก แต่ในสิ่งที่ถูกสุด
 คือความเป็นจริง แต่ว่าความเป็นจริงอย่างไรจึงจะ
 เปิดเผยได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกัน ผมเชื่อในเรื่อง
 ข้อเท็จจริง แต่ถ้าคนที่เป็นคนส่งสารแปลงสารไป
 ด้วยตลอดเวลาประเภทนี้คงไม่ได้แล้ว...”

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์,
 สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2562)

4.3 รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์

จากการวิจัยพบว่ารูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์มีรูปแบบที่
 ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนทั้งการสร้างกระบวนการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เช่น
 การใช้เวทีเสวนาภายในชุมชนเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน
 โดยมีสภาพแวดล้อมแบบไม่เป็นทางการเพื่อทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง กล่าวแสดง
 ความคิดเห็นของตนเอง อีกทั้งยังมีการใช้วัฒนธรรมมาเป็นสื่อเพื่อที่จะเป็นตัวสร้างความสมานฉันท์
 ไม่ว่าจะเป็น ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็น
 เอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่นนั้นๆ แสดงให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในท้องถิ่น
 และช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันและจิตสำนึกของความสมานฉันท์และความสามัคคีของคนในชุมชน

“...วิธีการในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การใช้เวที
 เล็กในการพูดคุยโศกหล่น การใช้ศาสนาก็ใช้ ประเพณีก็ใช้
 วัฒนธรรมแล้วก็จะทำยังไงเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็น เป็น
 เข้ากับกลุ่มได้ เป็นพวกเขาได้ ควรดูจากวัฒนธรรม
 ดูจากวิถีเขา...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25
 พฤษภาคม 2562)

“...อาตมาเตือนลูกศิษย์ทุกคนนะ เวลาทำงานเรื่องสันติภาพ ในชุมชน อย่าเป็นทางการเป็นอันขาด ไปนั่งคุยกัน ไปโส เหล่กัน ไปตำสั่มตำด้วยกัน ไปค่านา บุรีรัมย์โมเดลก็ใช้วิธี นี้ทั้งนั้น ทางหมู่บ้านช่อสะอาด อะไรก็ใช้วิธีนี้ทั้งนั้น...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2562)

“...สื่อชุมชน สื่อบุคคล คือทั้งคู่เราไม่บอกหรือว่าอะไร ดีกว่าอะไร แต่มันอยู่กับว่าอะไรเหมาะกับจังหวัดไหน เลือกใช้ให้เหมาะสมการลงแขกนี่ก็เป็นสื่อ พิธีกรรมใน หมู่บ้าน เรื่องปู่ตา เรื่องผี เรื่องปอบ อะไรพวกนี้ ชุมชนเขา เก่งอย่างหนึ่ง เขาส่งสื่อ message พวกนี้ผ่าน activity พระ อาจารย์ก็ยังเชื่อมั่นในสื่อต่างๆ เหล่านี้อยู่ เพราะมันเป็นวิถี ของชุมชน นั่นคือเขาเรียกว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้คนใน แต่ละท้องถิ่นก็มีความแตกต่างกันไป ในความชาญฉลาด ของเขา หรือแม้กระทั่งชุมชนเมือง เราก็ต้องเลือกใช้ให้ เหมาะสม...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2562)

“...กระบวนการมีส่วนร่วมทำเวทีเล็กๆ มาโสเหล่กัน นี่คือ วิธีการในการสื่อสาร หรือจะเป็นการสนทนาธรรมกัน เหมือนอย่างที่พระอาจารย์ยกตัวอย่างเมื่อสักครู่ พยายามดึง เข้ามา ที่พูดมาทั้งหมด คือวิธีการทั้งนั้นแหละที่บอก ทั้งลง แยกบ้าง งานศพบ้าง งานแต่งงานบ้าง งานศพ งานบุญบั้ง ไฟบ้าง งานนี้มันเครื่องมือทั้งนั้นแหละ พอมาคูยกกัน มากิน ข้าวด้วยกัน มาชดแวงด้วยกัน กินลาบด้วยกัน นั่งคุยบั้งไฟ ด้วยกัน ลงแขกทำนาด้วยกัน เดียวมันก็ได้ เดียวก็คิดออก เอ๊ะทำวิธีการดีกว่า มันเหนือความคาดหวังด้วยซ้ำ อย่าลืมนะว่าเมื่อไหร่ก็ตามถ้าเราตั้งจะเอาให้ได้ไม่มีทางจริงๆ ก็เป็น

เรื่องของศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อม แล้วทำให้เกิดความหลอมรวม ถึงแม้ว่าเราจะไม่พวกเราแบบ ร็อยเปอร์เซ็นต์ แต่มันสามารถหลอมรวมเป็นก้อนเดียวกันได้ แล้วมันก็จะเกิดความจริงใจ เปิดใจ รวมใจ ได้ใจ...”

(รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2562)

“...การสื่อสารส่วนใหญ่คือ *dialogue* การสานเสวนาเฉยๆ แต่ยังไม่หาข้อยุติในแง่ของหาทางออกนะ แต่ต้อง *dialogue* + *making choice* เขาต้องการสร้างประชาธิปไตยแห่งการหันหน้ามาคุยกัน หรือว่าใช้คำว่าสานเสวนาหาทางออก มันก็คือการสื่อสารกันนั่นเอง...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15 มิถุนายน 2562)

“...ประชาธิปไตยของเรามันได้พัฒนาจาก คือพูดง่ายๆ ว่ามาในขณะที่มีคนน้อยๆ มากๆ ตกลงจะทำอะไรกันบ้าง ต่อมากันมันเยอะขึ้นก็เป็นประชาธิปไตยที่ต้องมีเลือกตัวแทนอย่างที่เราเลือกกัน แต่การเลือกตัวแทนเสร็จ คนที่ไปเป็นผู้แทน เขานึกว่าเขาเป็นตัวแทนแล้ว เขาจะตัดสินใจอะไรก็ได้ ซึ่งมันไม่ได้ เพราะฉะนั้นจริงๆ ประชาธิปไตยคือ คุณมาทำหน้าที่เป็นตัวแทน แต่ถ้าคุณจะตัดสินใจอะไรควรจะมาถาม กลับมาคุยกับชุมชนก่อน ตรงนี้จึงเกิดกระบวนการที่เรียกว่าประชาธิปไตยแห่งการมีส่วนร่วม แต่ประชาธิปไตยแห่งส่วนร่วมก็ยังไม่ค่อยเต็มที่ คือ มันมีส่วนร่วม เพียงแต่ทำเป็น *public ruling* นะฮะ เพราะฉะนั้นจริงๆ แล้วต้องชวนชุมชนมาตั้งแต่ปัญหาแล้วเราจะแก้ไขปัญหาตรงนี้อย่างไร น้ำท่วม น้ำแล้ง อะไรก็แล้วแต่ นั่นคือ มาร่วมกันออกแบบว่าเราจะเดินหน้าไปแบบไหน ปรัชญากันว่า จะช่วยชุมชนยังไง ช่วยกันมอง ตรงนี้ก็เกิดนวัตกรรมดี ทำให้

เกิดกระบวนการอะไรก็แล้วแต่จริงๆ แล้วมันพื้นฐานของ
 ประชาธิปไตยด้วยซ้ำไป ว่าประธาธิปไตยถ้าสั่งอย่างเดียว
one way มันไม่ *work* หรือครับ ณ วันนี้ มันจะต้องมานั่ง
 หันหน้าพูดคุยหาทางออก และใช้กระบวนการนี้เท่านั้นมัน
 ถึงจะเกิด เพราะว่ากระบวนการตรงนี้มันต้องใช้คำว่า
 สื่อสารกัน มันเป็นกระบวนการที่ไม่ใช่ไปบอกเขา เป็น *one*
way แต่ก็เป็นกระบวนการที่ต้องต่อเนื่อง ที่จะต้องทำ
 ให้เกิดขึ้น...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15
 มิถุนายน 2562)

“...มันมีอีกคำหนึ่งเขาบอกว่าเมื่อไรก็ตามเราเห็นใครก็
 แล้วแต่ถ้า ไม่ใช่พวกเรา เราจะมีค่าของความเป็นอริ โดยที่
 เราไม่ได้ทะเลาะอะไรกับเขาอะ แม้แต่ในบ้านในครอบครัว
 ระหว่างอยู่ด้วยกัน เช่น แม่ผัวกับลูกสะใภ้จริงๆ มันอยู่ใน
 ทฤษฎีเดียวกัน แม่ผัวจะมองลูกชายเป็นพวกเดียวกัน แต่มอง
 ลูกสะใภ้เป็นคนอื่น ถ้าเช่นนั้นก็มีอีกคำหนึ่งนะครับที่ต้อง
 เข้าใจคือคำว่า *we* กับ *they* พวกเรากับพวกเขา คำว่า *we* กับ
they มีความสำคัญมาก มีหนังสืออีกเล่มหนึ่ง เขาพูดถึงเรื่อง
 ว่า บริษัทๆ หนึ่งที่เป็นบริษัทที่ปรึกษา เวลาเขาส่ง
 เหมือนกับคนที่ไปประเมิน เป็นบริษัทที่ปรึกษาไปประเมิน
 หน่วยงานไหนก็แล้วแต่ แน่แน่นอนเขาต้องฟังเนื้อหาแต่ที่ว่าที่
 เขาให้เล่าเนื้อหา เขาไม่ได้สนใจเนื้อหาหรอกนะ แต่เขาให้
 พนักงานทั้งหลายเล่า ว่าพนักงานนี้ใช้คำส่วนใหญ่ว่า *we*
 หรือ *they* ถ้าพนักงานส่วนใหญ่ใช้คำว่า *we* แสดงว่ามี *unity*
 มองเป็นพวกเรา แต่ถ้าบอกว่าคนนี่เขา ถ้าใช้ *they* แสดงว่า
 คนละพวกแล้ว แต่จะสร้างยังไงให้มีความรู้สึกว่าเป็นพวก
 เดียวกันเพราะฉะนั้นจะต้องรู้จักฟัง *listening* การฟังที่
 เรียกว่า *active listening* คือต้องฟังอย่างเข้าใจ ต้องฟังด้วย

จิตว่าง ฟังแล้วจะต้องไม่ตัดสิน ส่วนใหญ่แล้วเราฟังก็จะ
ตัดสินทันที...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15
มิถุนายน 2562)

“..ขั้นที่ 1 คือ เราต้องสร้างความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์แล้ว
ต้องมีจุดที่จะมาสนใจร่วมกัน พอคนเราทำงานด้วยกันมัน
เกิดความสัมพันธ์ที่ดีแล้วมันจะค่อยๆ พัฒนาไป จาก
ความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นเกิด *friendship* เกิดมิตรภาพ
มิตรภาพมันก็จะนำไปสู่ความไว้วางใจ เกิด *trust* และจาก
trust นั้นเองนำไปสู่ *corporation* นี่คือขั้นตอนกระบวนการ
ที่จะทำยังไงให้ใครก็แล้วแต่มาเป็นพวกเดียวกัน...”

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์, สัมภาษณ์ 15
มิถุนายน 2562)

“...ปัญหาของเรื่องที่เกิดขึ้น ในชุมชน ส่วนหนึ่งเป็น
เพราะว่าเราใช้ระบบการจัดการความขัดแย้งในส่วนของ
กระบวนการยุติธรรมเป็นกลางมากไป ทำให้สิ่งดีๆ ใน
ชุมชนซึ่งเป็นเรื่องของการส่งเสริมความเข้าใจ การสื่อสาร
การรับฟังกัน การประนีประนอม มันไม่ได้ถูกใช้ การ
จัดการความขัดแย้งในชุมชน ขณะนี้มันขาดกระบวนการที่
ให้ชุมชนได้แก้ปัญหาตัวเอง โดยใช้วิธีที่นำไปสู่เรื่องความ
สามานฉันท์ มันยังขาดอยู่เยอะ เราควรต้องทำมากขึ้น...”

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, สัมภาษณ์, 5
สิงหาคม 2562)

“...ใน UN เราก็จะพอทราบดี เขาก็จะบอกว่ามีรูปแบบ ที่ใช้
กันก็คือการที่มีคนกลางแล้วเชิญคู่กรณีมาไกล่เกลี่ย ไม่ใช่
คนกลางจะไปบังคับ เพราะฉะนั้นทำให้คนที่ได้รับ

ผลกระทบเขาก็สามารถระบายความรู้สึกของเขาสามารถ
แล้วก็นำไปสู่การไกล่เกลี่ย...”

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, สัมภาษณ์, 5
สิงหาคม 2562)

“...*Family group conferencing* ซึ่งอันนี้เป็นเรื่องของ
นิวซีแลนด์ ใครบอกว่าถ้าเป็นเรื่องของเยาวชนทำผิดก็จะ
เอาพ่อแม่ ผู้ปกครองทุกฝ่ายมาพูดคุยหาทางออก อาจจะ
ขยายไปสู่ครู ผู้ปกครอง อะไรพวกนี้ ซึ่งของไทยเรามาใช้
ตอนสมัยท่านอธิบดีวันชัยมาใช้ที่กระทรวง ท่านเดิม
Community ลงไป เพราะมันไม่ควรเป็นแค่ครอบครัวอย่าง
เดียว และที่สำคัญต้องมีผู้นำทางธรรมชาติ หรือผู้นำใน
ชุมชนเข้ามา...”

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, สัมภาษณ์, 5
สิงหาคม 2562)

“...อีกแบบก็คือรูปแบบที่แคนาดาเขาใช้โดยเฉพาะ หัวใจ
ของมันก็คือ การประชุมล้อมวงของอินเดียแดง มีข้อเด่น
ของเขาข้อหนึ่งที่เป็นประเพณีของเขาคือว่า เขาประชุม
แบบรอบกองไฟ ล้อมวงแบบนี้ ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะพูดความ
จริง โดยมีหน้าที่ต้องพูดความจริง ไม่มีใครห้ามได้ พ่อแม่ก็
ห้ามไม่ได้ ทุกคนเป็น *Culture* คือว่าถ้าคุณแบบนี้คุณต้อง
เปิดใจ เขาก็เอาไอ้ประเพณีในการเปิดใจโดยเฉพาะมาใช้
แล้วก็อีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นเรื่องของการประชุม ในวงซึ่ง
กว้างกว้างกว่านี้ ก็คือ เป็น *Community*...”

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, สัมภาษณ์, 5
สิงหาคม 2562)

รูปแบบการสื่อสารนอกจากจะทำให้คนในชุมชนเข้าถึงโครงการบูรริรัมย์สันติสุข
 เก้าอี้แล้วยังส่งเสริมให้คนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟัง พุดคุย
 เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในชุมชน และมีการทำกิจกรรมของชุมชนร่วมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็น
 ตัวกระตุ้นให้โครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้นจากสรุปผลการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปตามภาพที่ 4.20 ได้ดังนี้

ภาพที่ 4.20 การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก้าอี้
 และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

จากภาพที่ 4.20 การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรริรัมย์สันติสุข
 เก้าอี้ และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ สิ่งสำคัญที่ทำให้การสื่อสาร
 ประสบความสำเร็จนั้นก็คือ กระบวนการสื่อสารซึ่งประกอบด้วยผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร
 สอดคล้องกับแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล (David K.Berlo) คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางหรือ
 สื่อ ผู้รับสาร มีความสัมพันธ์ และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะ
 เรื่องความรู้ของผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความแตกต่างกัน โดยผู้รับสารจะมีความรู้้น้อยกว่าผู้ส่งสาร

แต่มีลักษณะที่พร้อมจะรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากผู้ส่งสาร ดังนั้นจึงสามารถอธิบายการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าติและแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ได้ดังนี้

บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ได้แก่ บริบทด้านวัฒนธรรมและประเพณี มีความสำคัญต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมและประเพณี เป็นตัวกำหนดความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม ผู้ที่จะสื่อสารเข้าใจกันได้ดีที่สุดนั้น ได้แก่ ผู้ที่มีพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมเหมือนกัน

กระบวนการสื่อสาร 1) ผู้ส่งสาร ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสารเป็นอย่างดี ต้องมีทักษะในการสื่อสาร และเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างได้ 2) สาร การวางกลยุทธ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่สำคัญก็คือ รูปแบบและเนื้อหาต้องเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และมีประโยชน์ต่อผู้รับสาร 3) สื่อ สื่อบุคคลเป็นสื่อหลักที่ได้ผลดี เนื่องจากมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจ สื่อชุมชน ได้แก่ หอกระจายข่าว เป็นสื่อที่กระจายข่าว ได้อย่างทั่วถึง และมีความสะดวก สื่อเฉพาะกิจ จะเป็นสื่อประเภทพิธีกรรม เช่น เทศน์มหาชาติ ประเพณีต่างๆ และสื่อสังคมออนไลน์ ใช้โปรแกรมไลน์เป็นช่องทางในการให้ข้อมูลต่างๆ ทำให้คนในชุมชนได้รับข้อมูลเหมือนกันในเวลาอันรวดเร็ว 4) ผู้รับสาร ผู้รับสารควรมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารและเนื้อหาสาร ก็จะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จได้

รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ 1) การสานเสวนา โดยใช้รูปแบบการพูดคุย แสดงความคิดเห็น (โศลก) เน้นการคิดวิเคราะห์ร่วมกันในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหาและนำไปสู่การสร้างความปลอดภัย 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง คือ การใช้คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาตักเตือนและแก้ไขความขัดแย้ง 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม คือ ยึดถือวัฒนธรรมและประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา มีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเก้าติลงไปสอดแทรกในประเพณีและวัฒนธรรม 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน คือ การมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติทำให้เกิดความรู้สึกผูกพัน และเป็นบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน และ 5) การสื่อสารแบบเครือข่าย คือ การใช้โปรแกรมไลน์ซึ่งสามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ในระยะเวลาพร้อมๆ กัน และมีความสามารถในการติดต่อ 2 ทาง จึงทำให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบได้ทันที

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารและผู้รับสารล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเท่าๆ กัน ดังนั้นจึงควรมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสาร มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดี 2) การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างสมานฉันท์ ต้องเป็นความ

จริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน โดยเนื้อหาไม่จำเป็นต้องเฉพาะเจาะจง หรือเน้นย้ำเรื่องความ
สมานฉันท์ แต่เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นอัตลักษณ์ วิถีชุมชน 3) รูปแบบการ
สื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ ควรจะมีการประยุกต์ใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
(restorative justice) นอกจากนี้ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก่าดี” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก่าดี เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก่าดี เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก่าดี และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สรุปการวิจัย ส่วนที่ 2 อภิปรายผล และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก่าดี ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้ 1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย 1.2 วิธีดำเนินการวิจัย และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก่าดี

1.1.2 เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก่าดี

1.1.3 เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก่าดี

1.1.4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก่าดี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และวิธีการ

สังเกตการณ์ (Observation) เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดี กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดี รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดี และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ โดยหน่วยศึกษา (Unit of study) ของการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ คือ บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านเจริญสุข ที่ทำงานด้านการรณรงค์เพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดี จำนวน 1 คน ประชาชนชาวบ้านที่ได้รับการยอมรับและนับถือจากคนในพื้นที่ จำนวน 1 คน และประธานคุ้มในพื้นที่บ้านเจริญสุข จำนวน 8 คน คือ 1) คุ้มธานีรินทร์ทอง 2) คุ้มละอองนวล 3) คุ้มประชาชื่น 4) คุ้มระรินจิต 5) คุ้มสุจริตธรรม 6) คุ้มสังฆธรรม 7) คุ้มวิไลวรรณ และ 8) คุ้มโชคทวีพูล และประชาชน 8 คุ้ม มีวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ และมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) และด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

1.3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุป ออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1.3.1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดี

1.3.2 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดี

1.3.3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดี

1.3.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุป ดังนี้

1.3.1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดี

บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 เป็นหมู่บ้านที่เริ่มต้นจากการที่มีชาวลาวอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกัน โดยมีวัฒนธรรมรวมกันอยู่หลายๆหลังเป็นหมู่ และมีการแบ่งการดูแลเป็นคุ้มบ้าน ในหมู่ที่ 12 มีด้วยกัน 8 คุ้มบ้าน โดยมีประธานคุ้มเป็นผู้ดูแลและลูกคุ้ม และมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแลหมู่บ้านโดยรวม วิถีชีวิตของชาวบ้านเจริญสุข มีอาชีพหลักของครัวเรือนคือ ทำนา เกษตรกรรม มีอาชีพรองคือ ทอผ้าไหม ฝ้ายย้อมสีดิน ทอเสื่อกก รูดโปฟางส่งทำพวงมาลัย และ เลี้ยงสัตว์

มีสถานที่สำคัญในหมู่บ้านคือ วัดเขาพระอังคาร ซึ่งคาดว่าน่าจะสร้างในยุคเดียวกันกับปราสาทหิน เขาพนมรุ้ง บนวัดเขาพระอังคารมีโบราณวัตถุศักดิ์สิทธิ์ควรแก่การสักการบูชา บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา ทั้งนี้ประเพณีและวัฒนธรรมจะมีความแตกต่างจากหมู่บ้านอื่น ๆ คือ บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ยึดถือเผ่าพันธุ์คนลาวตามบรรพบุรุษที่อพยพย้ายถิ่นมาจากอุครธานี และนครราชสีมา ทำให้มีประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากหมู่บ้านอื่น ๆ และยึดถือความสัมพันธ์อันดีเครือญาติกันอย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ยังมีผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการนำพาชุมชนไปสู่ความสำเร็จ ทั้งเรื่องของการบริหารชุมชนจนได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย เป็นหมู่บ้านตัวอย่างในการศึกษาดูงาน และเป็นหมู่บ้านตัวอย่างที่นำธรรมนูญสันติสุข 9 ดี มาใช้ในโครงการบูรณรักษ์สันติสุขแก้แค้นประสพความสำเร็จ รวมทั้งเป็นสื่อกลางประสานงานกับหน่วยงาน และองค์กรภายนอกชุมชน เป็นผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการพัฒนาชุมชน เสียสละเพื่อส่วนรวม มุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม มีวิสัยทัศน์ที่ดี เป็นต้นแบบในการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ และเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน และยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารร่วมกันของสมาชิกทั้งในระดับกลุ่มและระดับชุมชน

1.3.2 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรักษ์สันติสุขแก้แค้น

1) ผู้สื่อสาร

(1) ความรู้

ผู้สื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือหัวหน้าคุ้ม จะมีความรู้ในเรื่องธรรมนูญแก้แค้นเป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้สื่อสารหลัก คือ ผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากมีการไปอบรมกับหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลอย่างสม่ำเสมอ ส่วนผู้สื่อสารรองนั้นจะรับความรู้มาจากผู้สื่อสารหลักเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มี การหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ

(2) ทักษะในการสื่อสาร

ผู้สื่อสารมีทักษะในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา คือ การใช้ภาษาต่างๆ ถึงแม้ว่าผู้สื่อสารได้รับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ มา ก็จะกลับมาถ่ายทอดโดยใช้ภาษาต่างๆ ใช้การยกตัวอย่าง

(3) ทศนคติ (ต่อตนเอง เรื่องที่สื่อสาร และผู้รับสาร)

ก. ทศนคติที่มีต่อตนเอง

ผู้สื่อสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เนื่องจากผู้สื่อสารเห็นว่าตนเองได้มีส่วนรับผิดชอบ หรือปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และจากการที่ผู้สื่อสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ทำให้มีความมั่นใจที่จะสื่อสารข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการบูรณรักษ์สันติสุขแก้แค้น

ข. ทักษะที่ดีต่อเนื้อหา

ผู้ส่งสารมีทักษะที่ดีต่อเนื้อหา เพราะเห็นว่าเนื้อหานั้นมีประโยชน์ และทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความสมานฉันท์ เช่น การยึดมั่นในการทำมา การสร้างความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน รวมทั้งเนื้อหาช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชนและชาวบ้าน

ค. ทักษะที่ดีต่อผู้รับสาร

ผู้ส่งสารมีทักษะที่ดีต่อผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารเป็นคนในชุมชน ผู้ส่งสารรู้สึกว่าการสื่อสารคือเครื่องมือที่ดีที่มีทักษะที่ดี

(4) พฤติกรรม (คุณลักษณะของความน่าเชื่อถือ และพฤติกรรมที่แสดงออก)

ผู้ส่งสารได้รับความเชื่อถือจากผู้รับสาร เนื่องจากผู้ส่งสารมีคุณสมบัติของความน่าเชื่อถือ รวมถึงมีลักษณะเฉพาะตัวที่ทำให้ผู้รับสาร ผู้วิจัยพบว่า ผู้ส่งสารมีลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี เช่น มีความยุติธรรม มีความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ มีความสามารถในการประนีประนอม ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของลูกบ้าน เป็นต้น ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารมีทั้งในส่วนบุคคลภาพและลักษณะนิสัยของผู้ส่งสาร โดยทั้งสองส่วนนี้ต่างมีความสำคัญทั้งคู่ แต่จะต้องมีลักษณะที่เข้าถึงง่าย และมีความยุติธรรม ไม่นอมน้ำไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เนื่องจากผู้ส่งสารจะต้องเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยเหลือลูกบ้าน โดยผู้ส่งสารมีพฤติกรรมที่ผู้รับสารสามารถเห็น ได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเรื่องของการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง การรับฟังความคิดเห็น และพฤติกรรมของผู้ส่งสารที่มีความสำคัญคือ ลักษณะของความสามารถในการเอาใจใส่ผู้อื่น ความใจกว้าง การให้ความสนับสนุน และสร้างความเสมอภาคให้แก่สมาชิกในชุมชน

2) เนื้อหาสาร

จากประเด็นเนื้อหาสารตามธรรมเนียมปฏิบัติ อันประกอบด้วย 1) เป็นคนดี 2) มีปัญญา 3) รายได้สมดุล 4) สุขภาพแข็งแรง 5) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ 6) สังคมอบอุ่น 7) หลุดพ้นอาชญากรรม 8) กองทุนพึ่งพาตนเอง และ 9) การสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) / ชุมชนเมือง (กชช.) นั้น ผู้วิจัยพบว่า สารที่ผู้ส่งสารส่งจะมีเนื้อหาหลักที่สำคัญทั้งหมดทั้ง 9 ประการ โดยเนื้อหาของสารทั้งหมดจะเน้นการสร้างการพึ่งพาตนเองให้กับชุมชน โดยเริ่มต้นจากหน่วยสังคมขนาดเล็ก เริ่มจากบุคคลจนมาถึงชุมชนสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคคลเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะพื้นฐานการให้ความสำคัญด้านปัจจัย 4 คือ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย เพื่อให้ลูกบ้านหรือชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องการช่วยเหลือและร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้เมื่อเกิดปัญหาไม่จำเป็นต้องรอให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว

3) สื่อ

สื่อที่ใช้เพื่อสร้างความสมานฉันท์จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) สื่อบุคคล 2) สื่อชุมชน 3) สื่อเฉพาะกิจ 4) สื่อสังคมออนไลน์ โดยสื่อบุคคลเป็นสื่อหลักที่ใช้ในการเผยแพร่โครงการบูรณธรรมสันติสุขเก้าดี สื่อบุคคลหลัก ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาคือ ประธานคุ้ม ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้นำชุมชนที่เข้าไปสื่อสารเรื่องโครงการบูรณธรรมสันติสุขเก้าดีกับกลุ่มลูกบ้านหรือคนที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ โดยใช้การลงพื้นที่ ซึ่งกลุ่มผู้นำของชุมชนเป็นคนที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ จึงง่ายต่อการเข้าถึงบุคคลต่างๆ ผ่านการพบปะพูดคุยทำให้สะดวกต่อการสื่อสารและอธิบายให้เกิดความเข้าใจและก่อให้เกิดความร่วมมือในโครงการบูรณธรรมสันติสุขเก้าดีเป็นอย่างดี

สื่อชุมชน จะใช้หอกระจายข่าวเป็นช่องทางในการเผยแพร่โครงการบูรณธรรมสันติสุขเก้าดี เนื่องจากเป็นสื่อที่ทำให้คนในชุมชนได้รับข่าวสารต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง และมีความสะดวกในการประชาสัมพันธ์ สามารถสื่อสารกับคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการให้รายละเอียดต่างๆ การนัดหมายเพื่อทำความเข้าใจแก่คนในชุมชน

สื่อเฉพาะกิจ เนื่องด้วยในชุมชนมีประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลานาน ผู้ส่งสารจึงได้ใส่เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมบัญญัติ 9 ดี ในประเพณีและวัฒนธรรมทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคี เกิดความร่วมมือกัน ซึ่งถือได้ว่างานประเพณีและพิธีกรรม เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้โครงการบูรณธรรมสันติสุขเก้าดี ประสบความสำเร็จมากขึ้น

สื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยพบว่า สื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะโปรแกรมไลน์เป็นสังคมออนไลน์ที่คนในชุมชนใช้ติดต่อสื่อสารกันอยู่แล้วทั้งระหว่างผู้นำชุมชนกับภาครัฐและระหว่างผู้นำชุมชนกับคนในชุมชน โดยใช้เป็นช่องทางในการให้ข้อมูลและรายงานผลการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้กลุ่มผู้นำชุมชนได้รับข้อมูลเหมือนกันในเวลาที่รวดเร็ว

4) ผู้รับสาร

(1) ความรู้

ผู้รับสารซึ่งเป็นกลุ่มชาวบ้านจะมีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่ากลุ่มผู้นำชุมชน แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการใช้สื่อต่างๆ ช่วยให้ชาวบ้านเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

(2) ทักษะในการสื่อสาร

การศึกษาพบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนหรือผู้รับสารในระดับแรกทักษะด้านภาษาและการคัดกรองข่าวสารมีส่วนสำคัญต่อการทำความเข้าใจตัวโครงการและเลือกข้อมูลเพื่อที่จะส่งต่อไปยังกลุ่มชาวบ้านหรือผู้รับสารในระดับรองลงมา ซึ่งกลุ่มผู้รับสารอย่างชาวบ้านจะมีทักษะด้านภาษาที่มีความหลากหลาย การสื่อสารด้วยภาษาที่เป็นกันเองจะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจมากขึ้น

3) ทักษะ (ต่อตนเอง เรื่องที่สื่อสาร และผู้ส่งสาร)

(1) ทักษะที่มีต่อเนื้อหา

ผู้รับสารมีทักษะดีต่อเรื่องที่จะสื่อสารเป็นไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากตัวโครงการตัวโครงการช่วงสร้างความสามัคคีให้แก่ชุมชน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี จึงก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่จะสื่อสาร

(2) ทักษะที่มีต่อผู้ส่งสาร

ผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสาร เนื่องจากผู้ส่งสารมีคุณลักษณะและมีการปฏิบัติตนให้ผู้รับสารมีความไว้วางใจและเชื่อถือ ดังนั้นผู้รับสารจึงมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสาร

4) พฤติกรรม (คุณลักษณะของความเปิดใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความร่วมมือ)

ผู้รับสารในโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดีเปิดรับเนื้อหาต่อเรื่องที่ต้องการจะสื่อสาร โดยไม่มีใครแสดงพฤติกรรมคัดค้าน แต่มีข้อซักถามบ้างในบางหัวข้อ โดยกิจกรรมสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่ผู้รับสารก็มีการแสดงออกถึงความร่วมมือเป็นอย่างดี

1.3.3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก่าดี

1) การสานเสวนา

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของการสื่อสารจะใช้วิธีการมานั่งพูดคุยกันตามเวลาที่กำหนดไว้ คือ การพูดคุยกันภายในหมู่บ้าน จะมีการนัดหมายกันทุกวันที่ 1 หรืออาจมีการเลื่อนนัดหมายได้บ้าง ส่วนการพูดคุยกันในระดับหมู่บ้านที่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน จะมีขึ้นหลังการพูดคุยของหมู่บ้านแล้ว โดยใช้รูปแบบของการนั่ง หรือยืนพูดคุยกัน มีลักษณะเหมือนนั่งล้อมวงคุยกัน เรื่องที่มาพูดคุยกันก็จะจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน หรือหมู่บ้าน หรือหากเป็นการประชุมหมู่บ้านก็จะเป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับมอบหมายมาแจ้งให้คนในหมู่บ้านทราบ หรือขอความร่วมมือ หากต้องการข้อสรุปหรือข้อยุติจะใช้วิธีการถามความคิดเห็น และให้มีการลงคะแนนเสียงโดยนับเอาเสียงส่วนใหญ่เป็นมติ

2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง

รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ มีการใช้ศาสนาเข้ามาเป็นแนวทาง คือ ในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน หรือประชุมเมื่อเกิดปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนการประชุมจะมีการจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูปประจำหมู่บ้าน มีการสวดมนต์ และปฏิญาณตนต่อธรรมนุญหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทำบุญร่วมกันของคนในหมู่บ้าน โดยมีปราชญ์

ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการกล่าวคำบูชาพระ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้การประชุมใหญ่ของหมู่บ้าน จะจัดประชุมที่วัด โดยมีพระสงฆ์ร่วมเป็นประธานในการประชุม หากมีปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ก็จะนำคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาดัดเตือน

3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม

คนในหมู่บ้านยึดมั่นตามประเพณีและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบกันมา อีกทั้งพยายามรักษาประเพณีและวัฒนธรรมให้คงอยู่เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านที่มีความแตกต่างจากหมู่บ้านอื่น โดยในแต่ละเดือนจะมีประเพณีทุกเดือนตลอดทั้งปี เมื่อมีงานประเพณีต่างๆ ชาวบ้านก็จะไปร่วมงานและให้ความร่วมมือกันอย่างพร้อมเพรียง นอกจากนี้บ้านเจริญสุขยังมีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สืบทอดมาเป็นวัฒนธรรม คือ ศาลประจำหมู่บ้าน และศาลตาปู่ ซึ่งคนในหมู่บ้านจะให้ความเคารพ และเมื่อจะมีงานประเพณีใดๆ ก็จะมีการบวงสรวงเสมอ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อการเสริมสร้างความสมานฉันท์ผ่านประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ 9 คี ลง ไปสอดแทรกในประเพณีและวัฒนธรรม

4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน

ความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านเจริญสุข หมู่ 12 มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ และมีความรู้สึกผูกพันกันอย่างมาก

5) การสื่อสารแบบเครือข่าย

การสื่อสารแบบเครือข่ายของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 จะมีกลุ่มไลน์ โดยเป็นไลน์ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน และหัวหน้าคุ้ม จะอยู่ในกลุ่มไลน์ การสื่อสารส่วนใหญ่เป็นการให้ข้อมูล เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ไลน์นัดเวลาในการประชุม หรือบอกข้อมูลต่างๆ ที่ผู้ใหญ่บ้านไปประชุมกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานภายนอกมา และคณะกรรมการหมู่บ้านใช้ไลน์เพื่อเป็นการให้ข้อมูลว่าได้ทำกิจกรรมใดๆ บ้าง

1.3.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร

การสร้างความสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสารล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเท่าๆ กัน เนื่องจากในการสื่อสารผู้ส่งสารเมื่อส่งสารแล้วก็จะกลายเป็นผู้รับสาร ดังนั้นในการสื่อสารผู้ส่งสารและผู้รับสารจึงมีความสำคัญเท่าๆ กัน

ในการสื่อสารผู้ส่งสารและผู้รับสาร ต้องมีทักษะทั้งในด้านการฟัง การพูด รวมถึงการแสดงท่าทาง น้ำเสียงเพื่อให้ผู้รับสารได้รับรู้ ทั้งนี้คุณลักษณะที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารควรมี คือ ทศนคติที่ดี ไม่มีอคติทั้งต่อตัวบุคคลและต่อเรื่องที่สื่อสาร ต้องเปิดใจรับ เอาใจเขามาใส่

ใจเรา รวมทั้งหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องราวต่างๆ จากแหล่งที่น่าเชื่อถือหลายๆ แหล่ง นอกจากนี้หากมีความเชื่อใจในตัวผู้นำชุมชน หรือผู้ส่งสาร ชุมชนนั้นจะมีความสงบเรียบร้อย

2) การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์

ประเด็นเนื้อหาที่จะช่วยสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน ประเด็นเนื้อหาต้องเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน โดยเนื้อหาไม่จำเป็นต้องเฉพาะเจาะจง หรือเน้นย้ำเรื่องความสมานฉันท์ แต่เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นอัตลักษณ์ วิถีชุมชน หากเนื้อหาที่ก่อให้เกิดการสร้างความสมานฉันท์พัฒนาขึ้นมาเป็นวัฒนธรรมของชุมชนก็ทำให้เกิดความปรองดองในชุมชนได้ นอกจากนี้เนื้อหาที่จะสร้างความสมานฉันท์ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ขัดต่อความต้องการและบอกวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยสิ่งสำคัญที่สุดก็คือ เนื้อหาต้องเป็นความจริง เป็นข้อเท็จจริง

3) รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์

รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ควรมีรูปแบบที่ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนทั้งการสร้างกระบวนการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เช่น การใช้เวทีเสวนาภายในชุมชนเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน โดยมีสภาพแวดล้อมแบบไม่เป็นทางการเพื่อทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง อีกทั้งยังมีการใช้วัฒนธรรมมาเป็นสื่อเพื่อที่จะเป็นตัวสร้างความสมานฉันท์ ไม่ว่าจะเป็นศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่นนั้นๆ แสดงให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในท้องถิ่นและช่วยสร้างความรู้สึกและจิตสำนึกของความสมานฉันท์และความสามัคคีของคนในชุมชน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้มีประเด็นที่ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

2.1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเก้าดี

จากการศึกษาพบว่า บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 เป็นหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นในเรื่องของการมีอัตลักษณ์ชุมชนที่ชัดเจน คือ ความเป็นชาติพันธุ์ไทยลาว มีลักษณะของการตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นหมู่ในลักษณะของคุ้มบ้าน มีผู้ใหญ่บ้านและประธานคุ้มบ้าน ทำให้เกิดเป็น

ความสัมพันธ์แบบเครือญาติอย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ยังมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องของ ประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมของบ้านเจริญสุขจะมีความ แตกต่างจากหมู่บ้านอื่นๆ เนื่องจากยึดถือวัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยลาว การยึดถือวัฒนธรรม และประเพณีอย่างเหนียวแน่นทำให้คนในชุมชนมีความสมานฉันท์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย จันทรเรือง (2555) ที่ศึกษาความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐใน พื้นที่ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา พบว่า ความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเกิด จากเจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้าใจวิถีของประชาชนในพื้นที่ มีค่านิยมและแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน มีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อตามหลักศาสนา การใช้ภาษา และระบบการศึกษาที่แตกต่างกัน การที่จะสร้างความสมานฉันท์ได้นั้นเจ้าหน้าที่ต้องมีความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมา อัตลักษณ์ของชุมชน แสดงให้เห็นว่าบริบทด้านประเพณีและวัฒนธรรมเป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับ การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ อรพินธ์ สุวัฒน์ประ (2551) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการ ความขัดแย้งและอาชญากรรม โดยยุทธวิธีชุมชน : กรณีศึกษาบ้านแม่ยางसान อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ชุมชนแม่ยางसानได้นำจารีตประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญา มาจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรม โดยคนในชุมชน รวมทั้งรูปแบบและกระบวนการจัดการ การทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และผลการจัดการ คือ ความพึงพอใจและความปรองดองสมานฉันท์ ของคนในชุมชน โดยมีวัฒนธรรมความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ (ผี) ของคนปกากะญอ ที่เชื่อว่า ถ้าประพฤติดีจะได้รับ ความคุ้มครอง ถ้าผิดจะถูกลงโทษ ความเชื่อได้ถูกนำมาปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต และได้ นำความเชื่อนั้นมาจัดการให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เช่นเดียวกับคนในบ้าน เจริญสุข หมู่ 12 ซึ่งมีความเชื่อเรื่องของตาปู่ ซึ่งมีศาลตาปู่ เสมือนเป็นหลักของบ้าน เมื่อจะมี ประเพณี หรือคนในหมู่บ้านจะต้องประกอบกิจการใดๆ ที่มีความสำคัญ เช่น เดินทางไปศึกษาต่อ ทำบุญบ้าน ประเพณีการเกิด ฯลฯ จะมีการบอกกล่าวที่ศาลตาปู่ ทำให้คนในชุมชนเกิดความเกรง กลัวในการกระทำสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาเทพประภาส มากคล้าย (2558) ที่พบว่า วัฒนธรรมปีกลองมังคละสามารถเชื่อมโยงเข้ากับกระบวนการในการเสริมสร้างสมานฉันท์ โดยวัฒนธรรมปีกลองมังคละเป็นแนวคิด วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม ค่านิยม และขนบธรรมเนียม ปฏิบัติที่คนในพื้นที่ได้สืบทอดมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่อันก่อให้เกิดการอยู่ ร่วมกันอย่างเป็นสุข และสอดคล้องกับการศึกษาของ ไชยรัตน์ ปราณี (2557) ที่พบว่า การทำนาเป็น บ่อเกิดวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ มากมาย เช่น การทำขวัญข้าว ทำขวัญควาย ประเพณีการลงแขก เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี ดังกล่าวทำให้คนในชุมชนและสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความ สามัคคี มีความรักความผูกพัน และเอื้ออาทร อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนอยู่ด้วยกัน อย่างปกติสุขและสามารถสร้างสรรค์ชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุขได้

การยึดถือวัฒนธรรมและประเพณีของประชาชนในบ้านเจริญสุขทำให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ นิธิตา สิริพงษ์ทักษิณ (2561) ซึ่งพบว่า วิถีวัฒนธรรมชุมชนมีส่วนช่วยในการป้องกันความขัดแย้งและการระงับข้อพิพาท นำมาซึ่งความสมานฉันท์ของชุมชน โดยเป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากภูมิปัญญาบรรพบุรุษในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ เพื่อให้เกิดความปรองดองกัน เช่น การออกกฎระเบียบที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านและบริบทของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าพรุ รวมทั้งระบบการลงโทษทางสังคม เพื่อควบคุมมิให้เกิดความขัดแย้งหรือควบคุมมิให้มีการใช้ทรัพยากรที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง โดยชาวบ้านได้รวมตัวกันกำหนดกติกาชุมชนที่มีรากฐานมาจากจารีตดั้งเดิมบนฐานของวัฒนธรรมชุมชนเพื่อใช้ในการควบคุมและป้องกันปัญหา มีการวางมาตรฐานแห่งความประพฤติก่อนเพื่อให้ทุกคนได้ทราบ โดยทั่วกันว่า “สิ่งใดที่ทำได้หรือทำไม่ได้” นอกจากนี้การรวมตัวที่เหนียวแน่นในชุมชน มีความเคารพนับถือในตัวบุคคลสูงและเคร่งครัดในธรรมเนียมปฏิบัติ จึงเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน โดยผู้มีอำนาจในชุมชน คือผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน และ/หรือผู้ที่ชาวบ้านให้ความเกรงใจ เช่นเดียวกับบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ซึ่งได้ปฏิบัติตามธรรมเนียมเก่าดี ซึ่งเป็นกติกาที่เกิดขึ้นจากการกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกันของคนในชุมชน ตลอดจนมีความเคร่งครัดในวัฒนธรรมและประเพณี

ส่วนระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ระบบอาวุโส และผู้นำชุมชน มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ อุทัย ปริญาสุทธินันท์ (2555) และการศึกษาของพระโกวิท พลญา โน, พระมหาดวงเด่น สุติญาโณ และ ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ (2561) ที่พบว่า ชุมชนที่นับถือระบบเครือญาติ เชื่อถือในบุญกุศล ทำให้ชุมชนมีความร่วมมือ สร้างความรักความเข้าใจระหว่างกัน และมุ่งสร้างประโยชน์สาธารณะ

จากบริบทดังกล่าวจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนประสบความสำเร็จ เนื่องด้วยชุมชนมีบริบทของความเป็นพี่น้อง เครือญาติ และยึดถือวัฒนธรรม และประเพณีอย่างเหนียวแน่น ทำให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชน

2.2 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณมรดกวัฒนธรรม

จากการศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณมรดกวัฒนธรรม พบว่า

2.2.1 ผู้ส่งสาร ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานคุ้ม และปราชญ์ชาวบ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ส่งสารหลัก ผู้ใหญ่บ้านจะทำหน้าที่ในการสื่อสารกับหน่วยต่างๆ ภายนอกชุมชน จากนั้นผู้ใหญ่บ้านจะนำมาถ่ายทอดให้กับชาวบ้าน จึงนับได้ว่าผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ส่งสารหลัก ส่วนประธานคุ้มจะรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากผู้ใหญ่บ้านมาสื่อสารให้กับชาวบ้านในคุ้มของตนเอง และปราชญ์ชาวบ้าน

ทำหน้าที่ในการสื่อสารกับชาวบ้านในวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ จึงกล่าวได้ว่า ประธานคุ้ม และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ส่งสารรอง สอดคล้องกับการศึกษาของ ศักดิ์ศรี มุลธร (2554) ที่พบว่า ผู้นำท้องถิ่นจะมีบทบาทในการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นผู้ประสานงานกลางระหว่างประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่นกับหน่วยงานราชการในการดำเนินงานหรือจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำและกล่าวตักเตือนประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่น เป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์ของส่วนร่วม และทำหน้าที่ผู้ประนีประนอม เมื่อมีข้อขัดแย้งระหว่างหน่วยงานราชการกับชาวบ้านในชุมชนหรือท้องถิ่น และสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัฐปภัสร วรพันธ์ผาสุข และชนิตา รักษ์พลเมือง (2557) ที่พบว่า ผู้นำท้องถิ่นจะมีบทบาทในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และทำหน้าที่ผู้ประนีประนอมเมื่อมีข้อขัดแย้ง

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าลักษณะของการเป็นผู้ส่งสาร มีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) ความรู้

ผู้ส่งสาร ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือประธานคุ้ม จะมีความรู้ในเรื่อง ธรรมเนียมปฏิบัติเป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้ส่งสารหลัก คือ ผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากมีการ ไปอบรมกับหน่วยงานต่างๆของรัฐบาลอย่างสม่ำเสมอ ส่วนผู้ส่งสารรองนั้นจะรับความรู้มาจากผู้ส่งสารหลัก เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มี การหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของ เจมส์ แมคครอสกี และดาเลย์ จอห์น เอ. (James McCroskey and Daley John A., 1987) ที่กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ส่งสารว่า ต้องมี ความรู้ความสามารถในข้อมูลหรือเรื่องที่จะสื่อสารและการส่งสาร รวมทั้งความสามารถในการจัดการควบคุมสถานการณ์ในการสื่อสาร และสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาภคฤชญา กิตติโสภโณ (2558) ที่พบว่า ผู้ส่งสารที่จะช่วยสร้างให้เกิดความสมานฉันท์ได้นั้น ต้องมีความรู้ความสามารถในข้อมูลหรือเรื่องที่จะสื่อสารและการส่งสาร รวมทั้งมีความสามารถในการจัดการควบคุมสถานการณ์ในการสื่อสาร

2) ทักษะในการสื่อสาร

ผู้ส่งสารมีทักษะในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา คือ การใช้ภาษาต่างๆ ถึงแม้ว่าผู้ส่งสาร ได้รับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ มา ก็จะกลับมาถ่ายทอดโดยใช้ภาษาต่างๆ ใช้การยกตัวอย่าง ส่วนการคัดกรองข่าวสารนั้น ผู้ส่งสารจะพิจารณาว่าข่าวสารใดที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ในการที่จะทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ก็จะคัดกรองข่าวสารนั้นมาสื่อสาร สอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ วงศ์กำแพง, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ วันชัย วัฒนศัพท์, (2562) ที่ได้ศึกษากระบวนการพัฒนานักประสานสมานไมตรี และนักไกลเกลี่ย ว่าควรมีทักษะ คือ รู้จักสื่อสาร เป็นผู้เข้าใจหลักการพูด พูดมีเหตุมีผล ที่เรียกว่า ปิยวาจา คือมีวาจาน่ารัก พูดดีมีคุณค่า เป็นสื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจอันดี คนที่พูดดี จะช่วยให้การทำงานสำเร็จ มีทักษะสันติ คือ ความรู้

ความเข้าใจในการใกล้เคียงข้อพิพาท ฉลาดในการแก้ปัญหา มีทักษะการฟังและการพูด คือ เป็นการ เป็นนักฟังและนักเจรจา ดังที่เรียกกันว่า “ฟังด้วยดียอมมีปัญญา” และการพูดดี พูดมีเหตุมีผล เรียกว่าการพูดดีมีคุณค่าเป็นสื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจอันดี คนที่พูดดี จะช่วยให้การทำงานสำเร็จ และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิเทศ สนั่นนารี, จรัส ลีลา, สารีกา ไสวงาม และภัทรวดี ทองนีก (2561) ที่ว่า ผู้สื่อสารต้องมีความสามารถโน้มน้าวใจผู้ฟังให้คล้อยตามและน้อมนำแนวปฏิบัติที่ดีไป ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่ตนเองและสังคม

3) ทักษะคติ (ต่อตนเอง เรื่องที่สื่อสาร และผู้รับสาร)

ผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีไม่ว่าจะเป็น ทักษะคติที่มีต่อตนเอง ผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เนื่องจากผู้ส่งสารเห็นว่าตนเองได้มีส่วนรับผิดชอบ หรือปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และจากการที่ผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ทำให้มีความมั่นใจที่จะสื่อสารข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการบูรณรมย์สันติสุขแก่ดี

ทัศนคติที่มีต่อเนื้อหา ผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีต่อเนื้อหา เพราะเห็นว่าเนื้อหานั้นมีประโยชน์ และทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความสามัคคีกัน เช่น การยึดมั่นในการทำความดี การสร้างความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน รวมทั้งเนื้อหาช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชนและชาวบ้าน

ทัศนคติที่มีต่อผู้รับสาร ผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารเป็นคนในชุมชน ผู้ส่งสารรู้สึกว่าการสื่อสารคือเครือข่ายดี จึงมีทัศนคติที่ดี

สอดคล้องกับการศึกษาของ นิชาวดี ตานีเห็ง (2562) ที่ศึกษา การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ารูปแบบการใช้การสื่อสารในการปฏิบัติงานนั้น นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลต้องเป็นผู้มีทัศนคติเชิงบวกต่อความเป็นผู้นำเสียสละ ทุ่มเทในการทำงานเพื่อรับใช้ประชาชน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชินิเพ็ญ ศรีชัย (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างความสามัคคีในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ทักษะคติต่อตนเองของผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสามัคคีในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสอดคล้องกับ สมบัติ วงศ์กำแหง (2562) ที่ศึกษา กระบวนการสร้างนิตกรชุมชนต้นแบบเพื่อเสริมสร้างตำบล สันติสุข: ศึกษากรณีตำบลสวาย อำเภอลำปางค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า กระบวนการพัฒนานักจิตอาสาพัฒนาสันติ นักประสานสมานไมตรี นักใกล้เคียง และนักกฎหมาย ต้องปรับทัศนคติให้มีความยึดหยุ่นด้านมุมมอง ความเชื่อ ค่านิยมของชุมชน ที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา รวมถึงซึมซับรับรู้แนวคิดใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติแก้ปัญหาในชุมชน

4) พฤติกรรม (คุณลักษณะของความน่าเชื่อถือ และพฤติกรรมที่แสดงออก)

ผู้ส่งสารได้รับความเชื่อถือจากผู้รับสาร เนื่องจากผู้ส่งสารมีคุณสมบัติของความน่าเชื่อถือ รวมถึงมีลักษณะเฉพาะตัวที่ทำให้ผู้รับสาร ผู้วิจัยพบว่าผู้ส่งสารมีลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี เช่น มีความยุติธรรม มีความน่าเชื่อถือไว้ใจได้ มีความสามารถในการประนีประนอม ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของลูกบ้าน เป็นต้น ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารมีทั้งในส่วนบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของผู้ส่งสาร โดยทั้งสองส่วนนี้ต่างมีความสำคัญทั้งคู่ แต่จะต้องมีลักษณะที่เข้าถึงง่าย และมีความยุติธรรม ไม่น้อมเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เนื่องจากผู้ส่งสารจะต้องเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยเหลือลูกบ้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ คัทลิป และ เซนเตอร์ (Cutlip and Center, 1978) อ้างถึงใน นวพร วิสุทธิศิริ, 2543: 11-12) กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร (Source credibility) จะทำให้การสื่อสารมีน้ำหนักและได้รับความสนใจจากผู้รับสารมากยิ่งขึ้น ปัจจัยที่ทำให้ผู้ส่งสารน่าเชื่อถือประกอบด้วย ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ความสามารถเข้ากันได้กับผู้อื่น ความเป็นมิตรสุภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม

นอกจากนี้ผู้ส่งสารมีพฤติกรรมที่ผู้ส่งสารสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเรื่องของการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง การรับฟังความคิดเห็น และพฤติกรรมของผู้ส่งสารที่มีความสำคัญ คือ ลักษณะของความสามารถในการเอาใจใส่ผู้อื่น ความใจกว้าง การให้ความสนับสนุน และสร้างความเสมอภาคให้แก่สมาชิกในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ เบตติงกัส (Bettinghaus, 1980) บุคลิกภาพของผู้ส่งสาร ได้แก่ ความเป็นกันเองกับผู้รับสาร ความคล่องตัวของผู้ส่งสาร ความกระตือรือร้น เป็นต้น จะทำให้ผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปราณี สุรสิทธิ์ (2555) ที่กล่าวถึง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อความสมานฉันท์ของผู้ส่งสารว่า ผู้ส่งสารต้องเข้าใจบทบาทในฐานะผู้นำ เมื่อมีปัญหาขัดแย้ง ต้องพูดคุย หรือประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อหาทางออกร่วมกัน เป็นนักฟังที่ดี แสวงหาความรู้จริง รู้จักให้อภัยต่อกัน ไม่ขุดคุ้ยเรื่องไม่ดีมาต่อความยาวสาวความยืด และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิเทศ สนั่นนารี, จรัส ลีภา, สารีภา ไสวงาม และภัทรวดี ทองนีก (2561) ที่กล่าวถึงบุคลิกของผู้สื่อสารต้องทำตัวให้มีความน่าเชื่อถือและศรัทธา เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม และสอดคล้องกับการศึกษาของ อติศักดิ์ ทองบุญ (2556) ที่ได้ศึกษา วิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งในสังคมไทยด้วยการสมานฉันท์แนวพุทธ พบว่า ผู้สานสัมพันธ์เพื่อให้เกิดสมานฉันท์ ควรเป็นตัวแทนของกลุ่มหรือฝ่าย เพื่อขอพบปะเจรจาข้อขัดแย้งกับตัวแทนของแต่ละฝ่าย ฟังความเห็นของแต่ละฝ่ายเพื่อหาแนวทางสู่การสมานฉันท์ และสามารถทำให้แต่ละฝ่ายยอมรับความจริง ไม่ถือทิฐิมานะ ไม่อ้างเหตุผลเข้าข้างตัวเอง และไม่ถือประโยชน์ส่วนตนสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนรวม

2.2.2 สาร

ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า เนื้อหาสารจากประเด็นตามธรรมนูญเก้าดี อันประกอบด้วย 1) เป็นคนดี 2) มีปัญญา 3) รายได้สมดุล 4) สุขภาพแข็งแรง 5) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ 6) สังคมอบอุ่น 7) หลุดพ้นอาชญากรรม 8) กองทุนพึ่งพาตนเอง และ 9) การสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ชุมชนเมือง (กชช.) นั้น ผู้ส่งสารจะไม่ได้สื่อสารตรงตามธรรมนูญ 9 ดี แต่สารที่ผู้ส่งสารส่งจะมีเนื้อหาหลักที่สำคัญทั้งหมดทั้ง 9 ประการตามธรรมนูญ 9 ดี โดยเนื้อหาของสารทั้งหมดจะเน้นการสร้างการพึ่งพาตนเองให้กับชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับบุคคลเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะพื้นฐานการให้ความสำคัญด้านปัจจัย 4 คือ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย เพื่อให้ลูกบ้านหรือชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องการช่วยเหลือและร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้เมื่อเกิดปัญหาไม่จำเป็นต้องรอให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับการศึกษาของ นิเทศ สนั่นนารี ,จรัส ลีลา, สาริกา ไสวงาม และภัทรวดี ทองนีก (2561) ที่ได้ศึกษาการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปลอดภัยในสังคม พบว่า การสื่อสารเพื่อสันติและความปลอดภัยการสื่อสารที่ดีต้องเป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองและไม่กระทบต่อเป้าหมายของผู้อื่น อีกทั้งเป็นการสื่อสารที่ถือคุณประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวมได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ นวพร วิไลฐิติ (2543) ที่กล่าวถึง การวางกลยุทธ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่สำคัญก็คือ พยายามให้รูปแบบและเนื้อหาสามารถเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้รับสารหรือเกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร ง่ายต่อการเข้าใจ ก็จะสามารถสร้างความน่าสนใจได้

2.2.3 สื่อ

จากการศึกษาพบว่า สื่อที่ใช้เพื่อสร้างความสมานฉันท์ของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ประกอบด้วย 1) สื่อบุคคล 2) สื่อชุมชน 3) สื่อเฉพาะกิจ 4) สื่อสังคมออนไลน์ โดยสื่อบุคคลเป็นสื่อหลักที่เผยแพร่โครงการบูรริรมย์สันติสุขเก้าดี โดยสื่อบุคคลส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของผู้นำชุมชนที่เข้าไปสื่อสารเรื่องโครงการบูรริรมย์สันติสุขเก้าดีกับกลุ่มลูกบ้านหรือคนที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ โดยใช้การลงพื้นที่ ซึ่งกลุ่มผู้นำของชุมชนเป็นคนที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ จึงง่ายต่อการเข้าถึงบุคคลต่างๆ ผ่านการพบปะพูดคุยทำให้สะดวกต่อการสื่อสาร และอธิบายให้เกิดความเข้าใจ และก่อให้เกิดความร่วมมือในโครงการบูรริรมย์สันติสุขเก้าดีเป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของ เกศินี จุฑาวิจิตร (2542) ที่พบว่า สื่อบุคคลมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจ เพราะสื่อบุคคลในฐานะที่เป็นผู้ส่งสารเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสารเป้าหมาย

สื่อชุมชน จะใช้หอกระจายข่าวเป็นช่องทางในการเผยแพร่โครงการบูรริรมย์สันติสุขเก้าดี เนื่องจากเป็นสื่อที่ทำให้คนในชุมชนได้รับข่าวสารต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง และมีความสะดวกในการประชาสัมพันธ์ สามารถสื่อสารกับคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการให้

รายละเอียดต่างๆ การนัดหมายเพื่อทำความเข้าใจแก่คนในชุมชน สอดคล้องกับ จารียา อรรถอนุชิต และอรุณีวรรณ บัวเนี้ยว (2550) ที่ศึกษาถึงแบบแผนการสื่อสารและเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มคนที่มิบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างสังคมสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า หอกระจายข่าวเป็นช่องทางสำคัญสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทั้งประเด็นทั่วไปในการดำเนินชีวิตประจำวันและประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และใช้ในการนัดหมายต่างๆ ซึ่งหอกระจายข่าวเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการกระจายข่าวสารไปยังกลุ่มได้อย่างเท่าเทียม

สื่อเฉพาะกิจ เนื่องด้วยในชุมชนมีประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ผู้ส่งสารจึงได้ใส่เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมเนียม 9 ดี ในประเพณีและวัฒนธรรมทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคี เกิดความร่วมมือกัน ซึ่งถือได้ว่างานประเพณีและพิธีกรรม เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้โครงการบูรณธรรมสันติสุขเกิดดี ประสบความสำเร็จมากขึ้น ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ (2551) กล่าวว่า สื่อประเภทพิธีกรรม เช่น เทศน์มหาชาติ ประเพณีผู้ชวัญควาย, สื่อพื้นบ้านประเภทการแสดง เช่น รัสวดในงานศพ และสื่อพื้นบ้านประเภทวัตถุ เช่น แทงหยวก สานหมวกกุยโล้ย สื่อเหล่านี้ไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิงเท่านั้นแต่ยังให้เนื้อหาที่เป็นความรู้ ข้อมูลความคิดเห็นและการอบรมสั่งสอนในเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าต่างๆ อีกด้วย และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชินิเพ็ญ ศรีชัย (2557) ที่พบว่า การสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นต้องมีการใช้สื่อเฉพาะกิจ โดยต้องคำนึงถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และหลักศาสนาของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก และสอดคล้องกับการศึกษาของ ไชยรัตน์ ปราณี (2557) ที่พบว่า วัฒนธรรม ประเพณี เช่น การทำขวัญข้าว ประเพณีการลงแขก เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นคงในชุมชนและสังคม

สื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยพบว่าสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะโปรแกรมไลน์ เป็นสังคมออนไลน์ที่คนในชุมชนใช้ติดต่อสื่อสารกันอยู่แล้วทั้งระหว่างผู้นำชุมชนกับภาครัฐ และระหว่างผู้นำชุมชนกับคนในชุมชน โดยใช้เป็นช่องทางในการให้ข้อมูล และรายงานผลการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้กลุ่มผู้นำชุมชนได้รับข้อมูลเหมือนกันในเวลาที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเครือข่าย ของ สุรพงษ์ โสทรนเสถียร (2556) ซึ่งการสื่อสารของคนในบ้าน เจริญสุข หมู่ที่ 12 ใช้โปรแกรมไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิก อันประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ประธานคุ้ม และผู้มีหน้าที่ด้านต่างๆ ของหมู่บ้านซึ่งเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ซึ่งพนิดา สายประดิษฐ์ (2551) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จาก สื่อใหม่ (New Media) ว่าช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการบริหารข้อมูล สามารถให้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย

กลุ่มเป้าหมายเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ในระยะเวลาพร้อมๆ กัน และมีความสามารถในการติดต่อ 2 ทาง จึงทำให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบได้ทันที

2.2.4 ผู้รับสาร

จากการศึกษาผู้รับสาร พบว่า ผู้รับสารซึ่งเป็นกลุ่มชาวบ้านจะมีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่ากลุ่มผู้นำชุมชน แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการใช้สื่อต่างๆ ช่วยให้ชาวบ้านเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ชนาภา ศรีวิสรณ์, พระมหาดวงเด่น จิตญาโณ และขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ (2561) ที่ว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องเป็นผู้ที่ติดตามเหตุการณ์ข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อให้มีประสบการณ์และความรู้ที่สมดุลระหว่างกัน ทั้งนี้ผู้รับสารมีทักษะด้านภาษาที่มีความหลากหลาย การสื่อสารด้วยภาษาที่เป็นกันเองจะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจมากขึ้น ส่วนด้านทัศนคติ พบว่า ผู้รับสารมีทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสารเป็นไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากตัวโครงการตัวโครงการช่วงสร้างความสามัคคีให้แก่ชุมชนซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี จึงก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่จะสื่อสาร รวมทั้งผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสาร เนื่องจากผู้ส่งสารมีคุณลักษณะและมีการปฏิบัติตนให้ผู้รับสารมีความไว้วางใจ และเชื่อถือ ดังนั้นผู้รับสารจึงมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสาร สอดคล้องกับการศึกษาของ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T.Klapper, 1960) ที่กล่าวว่า ในการรับข่าวสารต่างๆ ผู้รับสารจะมีกระบวนการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน โดยจะเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ ข่าวสารที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความเชื่อทัศนคติ ความสนใจ และสิ่งที่สนับสนุนความคิดเดิมของตน

นอกจากนี้ ผู้รับสารในโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าดีเปิดรับเนื้อหาต่อเรื่องที่ต้องการจะสื่อสารโดยไม่มีใครแสดงพฤติกรรมคัดค้าน มีการแสดงออกถึงความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่มีข้อซักถามบ้างในบางหัวข้อ โดยกิจกรรมสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ นิเทศ สนั่นนารี,จรัส ลีลา, สารีกา ไสวงาม และภัทรวดี ทองนิก (2561) ที่พบว่า บุคลิกของผู้สื่อสารและรับสาร การแสดงออกที่ดีของผู้สื่อสารและผู้รับสารต้องยึดหลักความมีกัลยาณมิตรธรรม ความสัมพันธ์ต่อกันให้เป็นไปตามหลักสัพปุริสธรรม ทำตัวให้มีความน่าเชื่อถือและศรัทธา เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปราณี สุรสิทธิ์ (2554) ที่พบว่า สมาชิกในชุมชนก็มีความเห็นสอดคล้องกับผู้นำชุมชนและให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชน

2.3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมยัสน์ดิสุขเกล้าดี

รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตาม โครงการบูรณัมยัสน์ดิสุขเกล้าดี ของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ใช้รูปแบบของการสานเสวนา ใช้ศาสนาเป็นแนวทาง และการสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม ดังนี้

2.3.1 การสานเสวนา

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของการสื่อสารจะใช้วิธีการมานั่งพูดคุยกันตาม เวลาที่กำหนดไว้ คือ การพูดคุยกันในคุ้มบ้าน จะมีการนัดหมายกันทุกวันที่ 1 หรืออาจมีการ เลื่อนนัดหมายได้บ้าง ส่วนการพูดคุยกันในระดับหมู่บ้านที่จะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน จะมีขึ้น หลังการพูดคุยของคุ้มบ้านแล้ว โดยใช้รูปแบบของการนั่ง หรือยืนพูดคุยกัน มีลักษณะเหมือนนั่ง ล้อมวงคุยกัน เรื่องที่มาพูดคุยกันก็จะปัญหาที่เกิดขึ้นในคุ้มบ้าน หรือหมู่บ้าน หรือหากเป็นการ ประชุมหมู่บ้านก็จะเป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับมอบหมายมาแจ้งให้คนในหมู่บ้านทราบ หรือขอ ความร่วมมือ หากต้องการข้อสรุปหรือข้อยุติจะใช้วิธีการถามความคิดเห็น และให้มีการลงคะแนน เสียง โดยนับเอาเสียงส่วนใหญ่เป็นมติ ซึ่งรูปแบบของการสานเสวนาทำให้คนในชุมชนมีความ สมานฉันท์ ซึ่งสถาบันพระปกเกล้า (2557) ได้นำเสนอหลักการสร้างความปรองดองประกอบด้วย หลักการ ของ การสานเสวนา ว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการนำไปสู่การสร้างความปรองดอง การสานเสวนาที่แท้จริงเกิดขึ้นได้เมื่อคู่กรณีมาร่วมกันสนทนาเพื่อนำไปสู่ข้อตกลงโดยต้องเป็นการ เปลี่ยนแปลง มุมมองความรู้สึก โกรธเกลียดที่มีต่อกัน การสานเสวนาที่แท้จริงถึงจะนำไปสู่การ สร้างความปรองดองได้ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความขัดแย้งและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อ ความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น และ ฉัฐปภัสร์ วรพันธ์ผาสุก (2557) สรุปได้ว่า บทบาทขององค์การ บริหารส่วนตำบลในการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ของชุมชน มีบทบาทในการเปิด พื้นที่ให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนผ่านผู้นำกลุ่ม/ศาสนาในชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและ รวบรวมสภาพปัญหาของชุมชน กระตุ้นให้เกิดการสะท้อนให้เห็นปัญหาและรับรู้ว่าเป็นปัญหาส่ง ผลกระทบอย่างไรต่อชุมชน ให้ประชาชนเกิดการถกเถียงพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์โดยเน้นการตั้ง ประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาสู่การคิดวิเคราะห์ร่วมกันในการกำหนด แนวทางแก้ปัญหา และสอดคล้องกับการศึกษาของ รชฎ จันทร์ทอง (2550) ที่พบว่า แนวทางแก้ไข ปัญหาด้วยสันติวิธีในกรณีปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมเสนอ ความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของคนในพื้นที่ และเน้นกระบวนการที่จะทำให้ประชาชนใน พื้นที่และในประเทศได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญความจำเป็นและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้ แนวทางสันติวิธีในการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับ อภิชาติ พิบูลย์ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาท

ของการเมืองภาคประชาชนในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ : ศึกษากรณีตำบลในวงใต้ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง สรุปได้ว่า การไกล่เกลี่ย การช่วยเหลือ ปรับปรุง แก้ไขและป้องกันความขัดแย้ง ด้วยการรับฟังความคิดเห็น หลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา รวมทั้งฟื้นฟูระเบียบสังคมและบังคับใช้กฎหมาย อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ช่วยให้เกิดความสมานฉันท์ได้ และยังคงสอดคล้องกับ สุกัญญา รุ่งทองใบสุรีย์ (2556) ที่ได้ศึกษา การจัดการความขัดแย้งในชุมชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า แนวทางการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ การใช้สันติวิธี คือ การเจรจาโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยด้วยตนเอง/จ้างคนอื่น ไปเจรจาให้/รวมกลุ่มกันเจรจาและเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง โดยหาผู้อาวุโส เพื่อน ญาติคนรู้จัก /ผู้นำ คณะกรรมการชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน/อบต. อำเภอ เทศบาล/คณะกรรมการไกล่เกลี่ยประจำอำเภอ/ศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของศาล

2.3.2 การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างความสมานฉันท์ มีการใช้ศาสนาเข้ามาเป็นแนวทาง คือ ในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน หรือประชุมเมื่อเกิดปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ก่อนการประชุมจะมีการจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูปประจำหมู่บ้าน มีการสวดมนต์ และปฏิญาณตนต่อธรรมนุญหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทำบุญร่วมกันของคนในหมู่บ้าน โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการกล่าวคำบูชาพระ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้การประชุมใหญ่ของหมู่บ้าน จะจัดประชุมที่วัด โดยมีพระสงฆ์ร่วมเป็นประธานในการประชุม หากมีปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ก็จะนำคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาตักเตือน สถาบันพระปกเกล้า (2557) ได้นำเสนอถึงการนำศาสนาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขความขัดแย้ง เยียวยาความรู้สึกของผู้คนการสร้างความสัมพันธ์ที่แตกร้างขึ้นมาใหม่ โดยใช้สัญลักษณ์และพิธีกรรมกล่าวคือ ใช้ทั้งความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมในการสร้างความปรองดอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระโกวิท พลญาโน, พระมหาดวงเด่น จิตญาโน และ ชันทอง วัฒนประดิษฐ์ (2561) ที่พบว่า ชุมชนที่นับถือระบบเครือญาติ เชื่อถือในบุญกุศล มีวัฒนธรรม จะเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันได้อย่างสามัคคี นอกจากนี้ อุทัย ปริญาสุทธีนันท์ (2555) ได้เสนอว่า การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต้องใช้หลายแนวทางทั้งหลักศาสนา ความเป็นเครือญาติ และผู้อาวุโส รวมถึงเวลาที่จะช่วยให้ความรู้สึกลบเลือนใจค่อยคลี่คลายลงโดยใช้เวลาแตกต่างกันไปตามกรณี และสอดคล้องกับ พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ และพระมหากำพล คุณงุโร (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ชุมชนสามารถสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ด้วยการรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด โดยผู้นำชุมชนจะต้องยึดหลักการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ 6 ประการคือ หลักความถูกต้อง หลักความเหมาะสม หลักความบริสุทธิ์ หลักความ

ยุติธรรม หลักพรหมวิหารธรรม และหลักความเสียสละ ซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน

2.3.3 การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม

คนในหมู่บ้านยึดมั่นตามประเพณีและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบกันมา อีกทั้งพยายามรักษาประเพณีและวัฒนธรรมให้คงอยู่เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านที่มีความแตกต่างจากหมู่บ้านอื่น โดยในแต่ละเดือนจะมีประเพณีทุกเดือนตลอดทั้งปี เมื่อมีงานประเพณีต่างๆ ชาวบ้านก็จะไปร่วมงานและให้ความร่วมมือกันอย่างพร้อมเพรียง นอกจากนี้บ้านเจริญสุขยังมีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สืบทอดมาเป็นวัฒนธรรม คือ ศาลประจำหมู่บ้าน และศาลตาปู่ ซึ่งคนในหมู่บ้านจะให้ความเคารพ และเมื่อจะมีงานประเพณีใดๆ ก็จะมีการบวงสรวงเสมอ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการสื่อสารเพื่อการเสริมสร้างความสมานฉันท์ผ่านประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ 9 ดี ลงไปสอดแทรกในประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเรื่องของการสร้างความสมานฉันท์ผ่านวัฒนธรรมและประเพณี มีการศึกษาที่สอดคล้องกัน ได้แก่การศึกษาของ นิธิตา สิริพงษ์ทักษิณ (2561) นุชบา บัวพรหม และ เพ็ญณี แนนรท (2561) อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์ (2555) ที่สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนที่ยังมีฐานความเชื่อทางด้านศาสนา จาริต ประเพณี วัฒนธรรมจะช่วยร้อยรัดคนในชุมชนในมีความปรองดอง สมานฉันท์ เป็นกลไกในการป้องกันและจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิรมล กุลศรีสมบัติ และพรสรร วิเชียรประดิษฐ์ (2556) ที่พบว่า กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการชุมชนของประเทศญี่ปุ่นนั้น การเคารพและความเกรงใจผู้อาวุโส เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนให้สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ได้

2.3.4 การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน

ความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านเจริญสุข หมู่ 12 มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ และมีความรู้สึกผูกพันกันอย่างมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อุทัย ปริญาสุทธีรัตน์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมของชุมชนควนโส สรุปได้ว่า ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ระบบอาวุโส และผู้นำชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน และสอดคล้องกับการศึกษาของ พระโกวิท พลญาโน, พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ และ ชันทอง วัฒนประดิษฐ์ (2561) ที่พบว่า ชุมชนที่นับถือระบบเครือญาติ เชื่อถือในบุญกุศล มีวัฒนธรรม จะเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันได้อย่างสามัคคี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ชินิเพ็ญ ศรีชัย (2557) ที่พบว่าภาษา และถิ่นกำเนิดมีผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ เช่นเดียวกับคนในบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ซึ่งใช้ภาษาลาวในการสื่อสารกัน และความเป็นไทยลาว ทำให้มีความเข้าใจปัญหาของประชาชนในชุมชนมี

ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ทำให้สามารถถ่ายทอดส่งผลต่อความรู้สึก และตอบสนองความต้องการของประชาชนชุมชนได้อย่างแท้จริง

2.3.5 การสื่อสารแบบเครือข่าย

การสื่อสารแบบเครือข่ายของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 จะมีกลุ่มไลน์ โดยเป็นไลน์ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน และหัวหน้าคุ้ม จะอยู่ในกลุ่มไลน์ การสื่อสารส่วนใหญ่เป็นการให้ข้อมูล เช่น ผู้ใหญ่บ้านไลน์นัดเวลาในการประชุม หรือบอกข้อมูลต่างๆ ที่ผู้ใหญ่บ้านไปประชุมกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานภายนอกมา และคณะกรรมการหมู่บ้านใช้ไลน์เพื่อเป็นการให้ข้อมูลว่าได้ทำกิจกรรมใดๆ บ้าง ซึ่งการศึกษาของ ชิตาพร ชนะชัย (2550) และขวัญฤทัย สายประดิษฐ์ (2551: 50-51) ที่กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จาก สื่อใหม่ (New Media) ว่าช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการบริหารข้อมูล สามารถให้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายกลุ่มเป้าหมายเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ในระยะเวลาพร้อมๆ กัน และมีความสามารถในการติดต่อ 2 ทาง จึงทำให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบได้ทันที

2.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ เป็นไปตามทฤษฎีความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร แนวคิดเกี่ยวกับสาร และทฤษฎีการเลือกรับสาร ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารทั้งกระบวนการเพื่อให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ไว้ดังนี้

2.4.1 คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร

การสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในชุมชนนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสารล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเท่าๆ กัน เนื่องจากในการสื่อสารผู้ส่งสารเมื่อส่งสารแล้วก็จะกลายเป็นผู้รับสาร ดังนั้นในการสื่อสารผู้ส่งสารและผู้รับสารจึงมีความสำคัญเท่าๆ กัน

ในการสื่อสารผู้ส่งสารและผู้รับสาร ต้องมีทักษะทั้งในด้านการฟัง การพูด รวมถึงการแสดงท่าทาง น้ำเสียงเพื่อให้ผู้รับสารได้รับรู้ ทั้งนี้คุณลักษณะที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารควรมี คือ ทักษะที่ดี ไม่มีอคติทั้งต่อตัวบุคคลและต่อเรื่องที่สื่อสาร ต้องเปิดใจรับ เอาใจเขามาใส่ใจเรา รวมทั้งหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องราวต่างๆ จากแหล่งที่น่าเชื่อถือหลายๆ แหล่ง นอกจากนี้หากมีความเชื่อใจในตัวผู้นำชุมชน หรือผู้ส่งสาร ชุมชนนั้นจะมีความสงบเรียบร้อย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของเจมส์ แมคครอสกี และดาลี จอห์น เอ. (James McCroskey and Daley John A., 1987) พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ และพระมหากำพล คุณงุฑโร. (2559) อติศักดิ์ ทองบุญ (2556) นิเทศสนั่นนารี และคณะ (2561) ที่กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ส่งสาร โดยสรุปได้ว่าผู้ส่งสารที่จะช่วยสร้าง

ให้เกิดความสมานฉันท์ได้นั้น ต้องมีความรู้ความสามารถในข้อมูลหรือเรื่องที่จะสื่อสารและการส่งสาร รวมทั้งความสามารถในการจัดการควบคุมสถานการณ์ในการสื่อสาร

2.4.2 การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์

ประเด็นเนื้อหาที่จะช่วยสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน ประเด็นเนื้อหาต้องเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน โดยเนื้อหาไม่จำเป็นต้องเฉพาะเจาะจง หรือนำเรื่องความสมานฉันท์ แต่เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นอัตลักษณ์ วิถีชุมชน หากเนื้อหาที่ก่อให้เกิดการสร้างความสมานฉันท์พัฒนาขึ้นมาเป็นวัฒนธรรมของชุมชนก็ทำให้เกิดความปรองดองในชุมชนได้ นอกจากนี้เนื้อหาที่จะสร้างความสมานฉันท์ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ขัดต่อความต้องการและบอกรัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยสิ่งสำคัญที่สุดก็คือ เนื้อหาต้องเป็นความจริง เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งนพพร วิสิฐศิริ (2543) ได้กล่าวถึง การวางกลยุทธ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่สำคัญก็คือ พยายามให้รูปแบบและเนื้อหาสามารถเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้รับสารหรือเกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร ง่ายต่อการเข้าใจก็จะสามารถสร้างความน่าสนใจได้

2.4.3 รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์

รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ควรรูปแบบที่ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนทั้งการสร้างกระบวนการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เช่น การใช้เวทีเสวนาภายในชุมชนเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน โดยมีสภาพแวดล้อมแบบไม่เป็นทางการเพื่อทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง กล่าวแสดงความคิดเห็นของตนเอง อีกทั้งยังมีการใช้วัฒนธรรมมาเป็นสื่อเพื่อที่จะเป็นตัวสร้างความสมานฉันท์ ไม่ว่าจะเป็นศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่นนั้นๆ แสดงให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในท้องถิ่นและช่วยสร้างความรู้สึกและจิตสำนึกของความสมานฉันท์และความสามัคคีของคนในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ สถาบันพระปกเกล้า (2557) อุทัย ปริญญาสุทธีรัตน์ (2555) นิธิดา สิริพงศ์ทักษิณ (2561) บุษบา บัวพรม และ เพ็ญณี แนนรท (2561) ที่พบว่า รูปแบบการสื่อสารที่จะช่วยให้ชุมชนเกิดความสมานฉันท์ได้ด้วยการสานเสวนา การใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือ ใช้ทั้งความเชื่อทางศาสนา และพิธีกรรมในการสร้างความปรองดอง โดยมีแนวคิดที่สอดคล้องกันว่า ชุมชนที่ยังมีฐานความเชื่อทางด้านศาสนา จารีตประเพณี วัฒนธรรมจะช่วยร้อยรัดคนในชุมชนในมีความปรองดองสมานฉันท์ เป็นกลไกในการป้องกันและจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1.1 สำนักนายกรัฐมนตรีควรจัดทำแนวนโยบายในการเสริมสร้างความสมานฉันท์และมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานของรัฐทั้งทางด้านการวางแผน การประสานงาน งบประมาณ การติดตามประเมินผล และมีการรายงานผลให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อให้ชุมชนมีความสมานฉันท์อย่างยั่งยืน

3.1.2 จากการวิจัยที่พบว่า การปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนาทำให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสามัคคี สมานฉันท์ ดังนั้นสำนักพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กรมการศาสนา ควรกำหนดแนวนโยบายในปลูกฝังคุณธรรม โดยใช้หลักศาสนาเป็นตัวเชื่อมเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ และปฏิบัติงานร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านนำหลักธรรมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างความสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ชุมชน และจังหวัด เนื่องจากการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ส่งสารที่สำคัญอันจะทำให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมควรกำหนดนโยบายส่งเสริม บำรุง รักษา ปลูกฝังวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามให้ประชาชนทุกภาคส่วน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตที่ก่อให้เกิดความสมานฉันท์

3.1.5 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสมานฉันท์ในหลักสูตรทั้งในระดับอุดมศึกษา และการศึกษาดลอดชีวิต

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.2.1 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และสำนักงาน ยุติธรรมจังหวัด กระทรวงยุติธรรม ควรจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ไปสู่ชุมชนร่วมกัน โดยใช้กระบวนการพัฒนา 3 ระดับ ดังนี้ (1) สถานการณ์ก่อนเกิดความขัดแย้ง (Pre-Conflict Situation) ซึ่งอยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับการพัฒนาความรู้ (Knowledge) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง (2) สถานการณ์ระหว่างเกิดความขัดแย้ง (Conflict Situation) ซึ่งอยู่ในระดับที่ 2 คือ ระดับการพัฒนาทักษะ (Skills) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้การเสริมสร้างความสมานฉันท์ไปวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งจริงได้อย่างถูกต้อง และ (3) สถานการณ์หลังเกิด

ความขัดแย้ง (Post-Conflict Situation) ซึ่งอยู่ในระดับที่ 3 คือ ระดับการพัฒนาทัศนคติ (Attitude) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงบวก (Positive Thinking) เกี่ยวกับเสริมสร้างความสมานฉันท์เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยตรงไปตรงตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน นำไปสู่การเป็นชุมชนที่มีความสมานสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (Happiness Society)

3.2.2 สำนักงานยุติธรรมจังหวัด กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนอยู่ในพื้นที่ทุกจังหวัดควรเข้าไปมีบทบาทหน้าที่ในการเสริมสร้างและปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเคารพสิทธิของผู้อื่นและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด หากประชาชนประสบปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งต่างๆ ควรให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่ประชาชน และเปิดพื้นที่เป็นศูนย์การไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำอันจะนำมาซึ่งความสมานฉันท์ต่อไป

3.2.3 ในระดับจังหวัด กรมการปกครอง โดยผู้ว่าราชการจังหวัดควรเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้มีการสื่อสารพูดคุย และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทั้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกัน ในระดับชุมชนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสำนักงานยุติธรรมจังหวัด กระทรวงยุติธรรม ควรปฏิบัติงานร่วมกันในการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนที่มีข้อขัดแย้ง มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ได้มาไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งจะเป็นการนำไปสู่ความสมานฉันท์ ตลอดจนสนับสนุนให้มีกิจกรรมปลูกจิตสำนึกร่วมกันในการสร้างการยอมรับ และการอยู่ร่วมกันโดยความสมานฉันท์

3.2.3 เจ้าหน้าที่รัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นทุกหน่วยงาน ควรบูรณาการการทำงานทั้งในระดับนโยบาย และแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานในระดับปฏิบัติการมีเอกภาพและประสานความร่วมมือในการจัดการความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนได้อย่างแท้จริง

3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับชุมชนอื่น เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาชุมชนที่มีความสมานฉันท์ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับชุมชนที่ไม่สมานฉันท์ เพื่อเปรียบเทียบและหาจุดอ่อน เพื่อให้เห็นกระบวนการสื่อสารที่ชัดเจน

3.3.2 ควรศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน เพื่อให้ทราบจุดเด่น หรือข้อบกพร่องของการสื่อสารที่อาจจะส่งผลต่อการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่

3.3.3 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในชุมชน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2551). *การจัดการความรู้เบื้องต้นเรื่อง “การสื่อสารชุมชน”*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กิตติพงษ์เกียรติวัชรชัย,จิระ ประทีป,และอิสเรศ ศันสนีย์วิทย์กุล. (2562). การพัฒนาธรรมาณู
พลเมืองสู่ชุมชนที่เข้มแข็งยั่งยืน: กรณีศึกษาธรรมาณูหมู่บ้านสันติสุข 9 ดิจิทัลบุรีรัมย์.
วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 11(1), 139-162.
- กิตติมาสุรสนธิ. (2557). *ความรู้ทางการสื่อสาร Introduction to Communication* (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- กุสุมา ภูใหญ่. (2559). รายงานการสำรวจสถานภาพการสื่อสารภายใต้บริบทการพูดคุยสันติภาพ
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้น
จาก <http://kusumakooyai.blogspot.com/2016/04/blog-post.html>
- เกษมนครเขตต์. (ม.ป.ป.). *เอกสารวิชาการ แนวคิดและทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม (Social Network
Theory)*. สืบค้นจาก http://www.thaindc.org/images/column_1325143518/Social%20Network%20Theory%20Dr_Kasem.pdf
- เกศินีจุฑาวิจิตร. (2542). *การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่2). นครปฐม:
สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- ขวัญฤทัย สายประดิษฐ์. (2551). บทบาทนักประชาสัมพันธ์กับการประชาสัมพันธ์ในสื่อใหม่ตอนที่1.
วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 20(65), 42-51.
- คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2559). *แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1
(พ.ศ. 2559-2564)*. สืบค้นจาก
<https://www.nstda.or.th/th/news/11213-national-morality-book>.
- จารียา อรรถอนุชิต,และอรุณีวรรณ บัวเนี้ยว. (2550). *แบบแผนการสื่อสาร การเปิดรับสื่อ
และความต้องการข่าวสารของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์ในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยแห่งชาติ.
- จินตวีร์เกษมสุข. (2561). แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน.
วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 26(50), 169-186.
- ชนาภาศรีวิสรณ์,พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ, และจันทอง วัฒนประดิษฐ์.(2561). แนวทาง
การเสริมสร้างชุมชนสันติสุขตามหลักพุทธสันติวิธี : กรณีศึกษาชุมชนชาวไร่กาแพ
ดอยช้าง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(ฉบับพิเศษ), 284-297.

- ชินีเพ็ญศรีชัย. (2557). การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 20(2), 109-125.
- ไชยรัตน์ปราณี. (2557). วัฒนธรรมชุมชนกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ในสังคมไทยโดยใช้ วัฒนธรรมเป็นฐาน. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 2(2), 115-123.
- ณัฐปภัทร์ วรฉันท์ผาศุข. (2557). การนำเสนอกระบวนการเสริมพลังชุมชนในการเสริมสร้างสันติ สุข และความสมานฉันท์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *An Online Journal of Education*, 9(2), 282-294. สืบค้นจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/37351>
- นันทนา วงศ์วัฒนาเสถียร. (2555). *อาสาสมัครเผ่าระวังและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในตำบลกับการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของเด็กและเยาวชน (ปริญญุมหาบัณฑิต 'ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นิรมล กุลศรีสมบัติ, และพรสรร วิเชียรประดิษฐ์. (2556, 13-14 มิถุนายน). กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการชุมชนของประเทศญี่ปุ่น. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ "การพัฒนา คน ชุมชน องค์กรและสังคม พัฒนบริหารศาสตร์กับทางเลือกใหม่ด้านการพัฒนาในอนาคต"*. สืบค้นจาก http://www.hrd.nida.ac.th/website/fileupload/datachange/datachange107_2013-10-09.pdf.
- นิชาวดี ตานีเห็ง. (2562). การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 9(17), 105-114.
- นิเทศ สนั่นนารี, จรัส ลีกา, และสาริกา ไสวงาม. (2561). การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 5(1), 159-178.
- นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ. (2561). ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรมของชุมชนพหุวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารพัฒนาสังคม*, 20(1), 1-16.
- ปริญดา ถันหจวี. (ม.ป.ป.). *การวิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด*. สืบค้นจาก <http://www.westerndba.com/wp-content/uploads/2017/02/Qualitative-Research.pdf>.
- บุญธรรมกิจปริดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

- บุญบา บัวพรม, และเพ็ญณี แนนท. (2561). กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 5(1), 213-226.
- ปฐมมาศ โชติบัณ.(2558). การสื่อสารอย่างสันติเพื่ออยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 2(1), 79-83.
- ประมะ สตะเวทิน.(2546). *หลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ประเวศ ะสี. (2558). การเมืองสมานฉันท์ สร้างสรรค์ความเข้มแข็งท้องถิ่น. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 12(2), 10-18.
- ปราณี สุรสิทธิ์. (2555). รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, 7(1), 56-69.
- พงศกรณ์ พิลาบุตร, และธรรมนิตย์ วราภรณ์. (2560). ความขัดแย้งทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(ฉบับพิเศษ), 286-293.
- พระโกวิท พลญาโน, พระมหาดวงเด่น จิตญาโน, และชันทอง วัฒนประดิษฐ์. (2561). วิถีพุทธวัฒนธรรมของชุมชนวัดขันเงิน จ.ชุมพร ตามหลักพุทธสันติวิธี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6 (ฉบับพิเศษ), 182-193.
- พระมหากฤษณา กิตติโสภ โณ,และพระมหาอำพล คุณงุฑโร. (2559). การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(3), 55-62.
- พระมหาเทพประภาสมากคล้าย. (2558). แนวทางการเสริมสร้างสมานฉันท์โดยใช้กลไกอัตลักษณ์วัฒนธรรมปีกลองมิ่งกละ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนภาษาถิ่นสุโขทัยลุ่มน้ำน่านตอนบนในจังหวัดอุตรดิตถ์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*ฉบับภาษาไทย *สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 8(3), 249-266.
- พิชญาสุกใส. (2554). *การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองไทยระหว่างพ.ศ. 2547-2553*. กรุงเทพฯ: ชมรมการจัดการความขัดแย้งแห่งประเทศไทย.
- เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์. (2549). *การจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสันติวิธี*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ภัสวสินติเกษรสุนทร. (2548). แนวคิดหลักด้านการสื่อสาร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร* (หน่วยที่ 3, หน้า 132-133). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รชฎจันทร์ทอง. (2550). *แนวทางแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีในกรณีปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแนวทางสมานฉันท์* (ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550, 20 ธันวาคม). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. 2550. เล่ม 124 ตอนพิเศษ 199 ง, หน้า 1.*
- วาระดี ปีทมานนท์. (2551). *รายงานการวิจัยรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) และการโน้มน้าวใจ (persuasion) ในการดำเนินธุรกิจการตลาดแบบจำหน่ายตรง (direct selling) ของบริษัทแอมเวย์ (ประเทศไทย) จำกัด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- วุฒิสาร ตันไชยและคณะ. (2555). *รายงานวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.*
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2560). *เอกสารชุดความรู้ การขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมนำร่อง (พิจิตร บุรีรัมย์ ราชบุรี พัทลุง). สืบค้นจาก*
http://www.moralcenter.or.th/images/AS-P/N/An_2%E0%B8%8A%E0%B8%94%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B8%94%E0%B8%84%E0%B8%93%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%B3%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87.pdf
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). *รายงานวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ. รายงานวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาแนวทางการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.*
- สมบัติวงศ์กำแหง, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, และวันชัยวัฒนศัพท์. (2562). *กระบวนการสร้างนิตินิยมชนต้นแบบเพื่อเสริมสร้างตำบลสันติสุข: ศึกษากรณีตำบลสวาย อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 7 (ฉบับเพิ่มเติม), 107-121.*
- สมหมาย จันทร์เรือง. (2555). *การสร้างสังคมสมานฉันท์ด้วยสหศาสตร์ : กรณีศึกษาความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่อำเภอรามัน จังหวัดยะลา. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 13(23), 3-17.*

- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2558). รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรีครบรอบ 1 ปี (12 กันยายน 2557-12 กันยายน 2558). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ศุภัญญา รุ่งทองใบสุรีย์. (2556). การจัดการความขัดแย้งในชุมชนจังหวัดปทุมธานี.
วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 4(2), 21-34.
- สุภาพงษ์จันทวานิช. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2556). ทฤษฎีการสื่อสาร (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ระเบียบทอง.
- สุรพลศรีวิทยา. (2558). หลักนิติธรรมกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยแนวทางพุทธวิธี
ในสังคมไทย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 3(2), 20-29.
- อรวรรณ ปิณฑน์โอภาท. (2554). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิศักดิ์ทองบุญ. (2556ก). ปรัชญาพุทธกับการเมืองการปกครอง. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- อดิศักดิ์ทองบุญ. (2556ข). วิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งในสังคมไทยด้วยการสมานฉันท์แนวพุทธ.
วารสารมหาจุฬาวชิการ, 1(2), 24-34.
- อชิพัฒนสินทร โท. (2555). การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี. (ปริญญามหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- อภิชาติ พิบูลย์. (2554). บทบาทของการเมืองภาคประชาชนในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ :
ศึกษากรณีตำบลในวงใต้ อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง. (ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อุทัย ปริญญาสุทธานันท์. (2557). ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการจัดการความขัดแย้งของชุมชนควนโส.
วารสารวิจัย มสค. (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,
10(1), 207-221.
- Abu-Nimer, Mohammed (ed.). (2001). *Reconciliation, justice, and coexistence: Theory and
practice*. Lanham, MD: Lexington Books.
- Adams, J. R. (1971). *Media planning*. Manchester: Century.
- Beebe, S. A., Beebe, S. J., & Ivy, D. K. (2001). *Communication: Principles for a lifetime*.
Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Bercovitch, J., Kremenyuk, V., & Zartman, W. I. (2009). *The SAGE handbook of conflict
resolution*. London: Sage.
- Berlo, D. K. (1960). *The process of communication: An introduction to theory and*

- practice*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Berlo, D. K., Lemert, J. B., & Mertz, R. J. (1966). *Dimensions for evaluating the acceptability of the message source (Research Monograph)*. East Lansing: Michigan State University, Department of Communication.
- Boissevain, J. F. (1974). *Friends of friends. Networks, manipulators and coalitions*. Oxford: Basil Blackwell.
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition history and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1),210-230.
- Busse, A., & Hefeker, C. (2007). Political risk, institutions and foreign direct investment,European . *Journal of Political Economy*,23(2), 397-415.
- Cutlip, S. M., & Center, A. H. (1978). *Effective public relations* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- DeFleur, M. L.(1966).*Theories of mass communication*. New York: D. McKay Company.
- Elsayed-Ekjiouly, S. M., & Buda,R.(1996). Organization conflict: A comparative analysis of conflict stylesacross cultures. *International Journal of Conflict Management*, 7(1), 71-81.
- George,A. M. (1951).*Language and communication*. New York: McGraw-Hill.
- Gibson,J. L, Ivancevich, J. M, & Donnelly, J. H. (2000). *Organizations behaviors, structure, processes*(9th ed). Boston:McGraw-Hill.
- Heath, C., & Heath, D.(2007).*Made to Stick*. New York: Flecher & Parry LLC.
- Hovland, C. I.,Janis, I. L., & Kelly, H. H. (1953). *Communication and persuasion*. New Haven: Yale University.
- Jandt, F. E. (1999). *Intercultural communication* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kawamoto, K. (1997, April 13).“10 Thing should Know about New Media”.
In *The Seminarfor Technology Educators*. San Francisco: Freedom Forum Pacific Coast Center.
- Klapper,J. T. (1960). *The effects of mass communication*. Glencoe, Ill: Free Press.
- Lasswell, H. D. (1948).“The structure and function of communication in society”,
In *Schramm, W. (Ed.). (1960). Mass communications* (2nd ed.). Urbana, IL: University of Illinois Press.

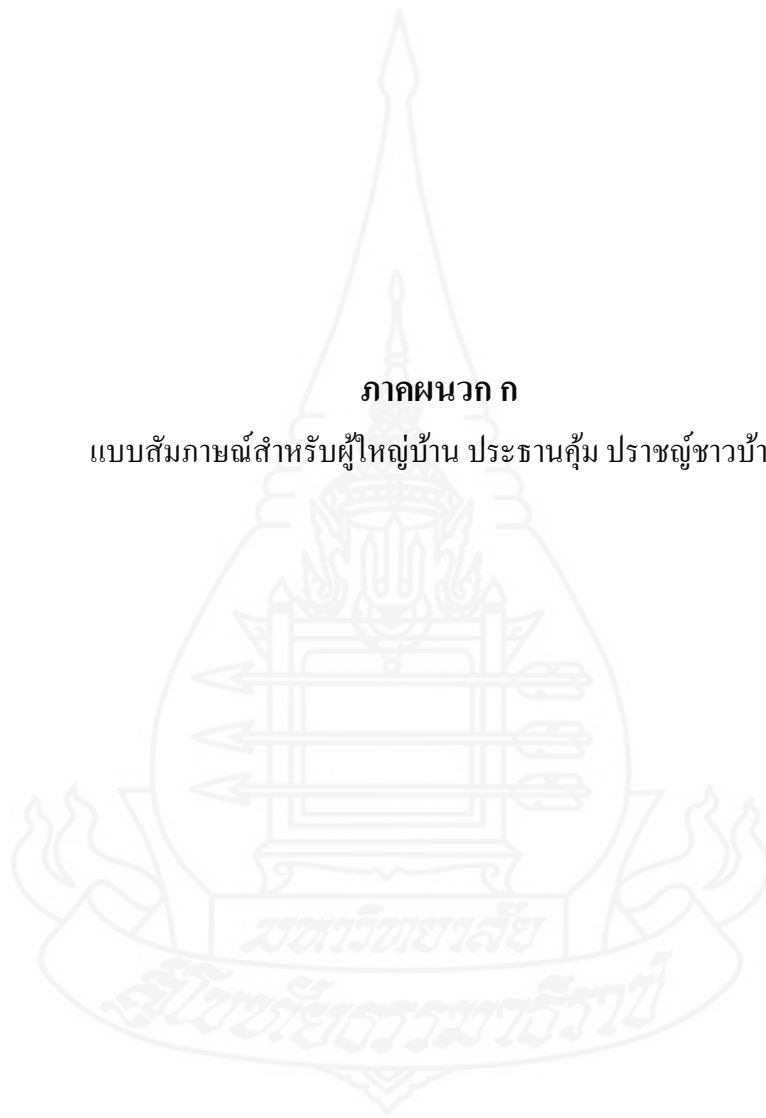
- Littlejohn, S. W., & Jabusch, D. M. (1987). *Persuasive transactions*. Glenview, IL: Scott, Foresman.
- Luangaram, P., & Sethapramote, Y. (2018). Economic impacts of political uncertainty in Thailand. *PIER Discussion Paper, No. 86*, 1-35. Retrieved from https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2018/05/pier_dp_086.pdf.
- Marin, A., & Wellman, B. (2011). "Social network analysis: An introduction". *In The SAGE Handbook of Social Network Analysis*. London: SAGE.
- Mayer, B. S. (2000). *The dynamics of conflict resolution*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- McCroskey, J. C., & Daly, J. A. (1987). *Personality and interpersonal communication*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Samavor, L. A., & Porter, R. E. (2001). *Communication between cultures* (4th ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Schramm, W. (1973). "Channels and Audience". *In Handbook of Communication*. Chicago: Rand McNally College.
- Sztompka, P. (1999). *Trust: A sociological theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- VanHorn, C. E., & Van Meter, D. S. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. *Administration & Society*, 6(4), 463.
- Van Horn, C. E., & Van Meter, D. S. (1976). *The implementation of intergovernmental policy. Public policy making in a federal system*. California: Sage.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ใหญ่บ้าน ประธานคุ้ม ปราชญ์ชาวบ้าน

สำหรับผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนคุ้ม ปราชญ์ชาวบ้าน

แบบสัมภาษณ์

เพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรื่องการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดี

เครื่องมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดีศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดีศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าดีและเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

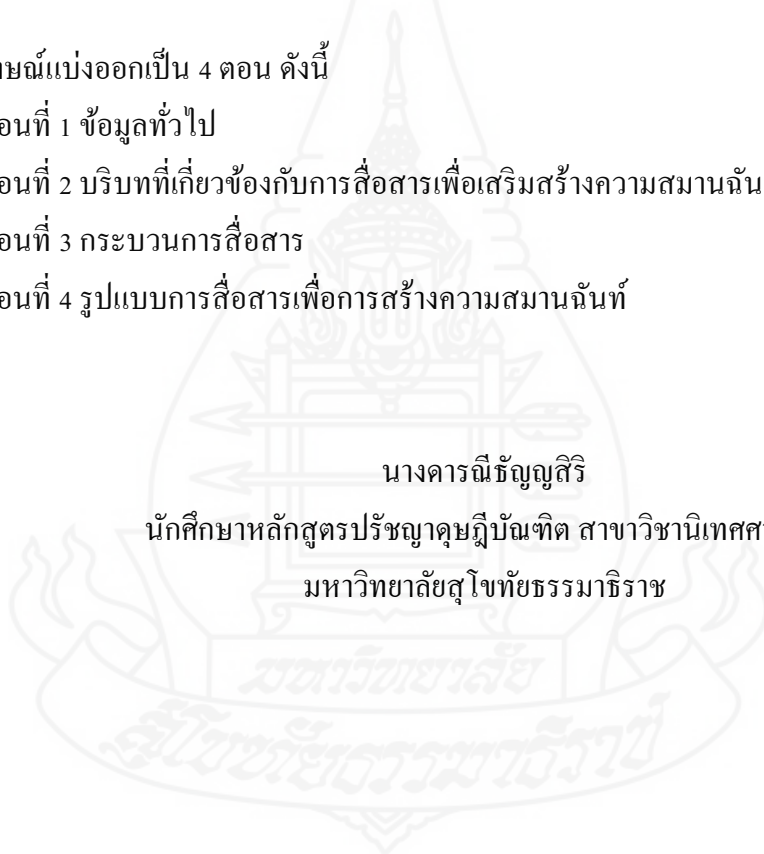
ตอนที่ 3 กระบวนการสื่อสาร

ตอนที่ 4 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างความสมานฉันท์

นางคารณิษฐ์ญศิริ

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุลของผู้ตอบ
2. ตำแหน่ง
3. ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสมานฉันท์.....ปี

ตอนที่ 2 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

1. ประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชนของท่านเป็นอย่างไร
2. ท่านคิดว่าประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของท่านมีผลต่อการสร้างความสมานฉันท์...หรือไม่ อย่างไร
3. ท่านคิดว่าอะไรบ้างที่มีผลต่อการสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนของท่าน
4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 3 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

ด้านผู้ส่งสาร

1. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ มีคำถาม 5 ประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ประเด็นความรู้ ประกอบด้วย

1.1.1 ท่านจะต้องมีความรู้อะไรบ้าง ในการพูดคุยกับประชาชนเพื่อสร้างความสมานฉันท์

1.1.2 ท่านคิดว่าท่านมีความรู้เกี่ยวกับความสมานฉันท์อย่างไรบ้าง (ให้อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง)

1.1.3 ท่านจะรู้ได้อย่างไรว่าสมาชิกในชุมชนของท่านเข้าใจในเรื่องความสมานฉันท์ที่ท่านนำเสนอ

1.2 ประเด็นทักษะในการสื่อสารประกอบด้วย

1.2.1 ท่านมีวิธีการพูดคุยกับประชาชนอย่างไรบ้าง (1) แบบทางการ 2) แบบไม่เป็นทางการ) 1.2.2 ท่านคิดว่าประเด็นต่อไปนี้ มีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร ต่อการแสดงออกกับประชาชนในพื้นที่ของท่านเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ 1) สีหน้า 2) ท่าทาง 3) การแต่งกาย 4) สายตา 5) น้ำเสียง 6) การแสดงออกโดยใช้มือ 7) การใช้วัตถุหรือสัญญาณ

1.2.3 เมื่อท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ท่านสามารถแยกแยะประเด็นหรือตัดสินใจได้หรือไม่ว่าข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อเท็จจริง ท่านมีวิธีการตรวจสอบหรือไม่ อย่างไร

1.2.4 ท่านคิดว่า ท่านมีลักษณะพิเศษ หรือลักษณะเด่นในการทำงานสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ของท่านหรือไม่ อย่างไร (ยกตัวอย่างพร้อมอธิบาย)

1.3 ประเด็นทัศนคติ ประกอบด้วย

1.3.1 ทัศนคติต่อตนเอง 1) ท่านมีความรู้สึกต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองอย่างไรในการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่

1.3.2 ท่านคิดอย่างไรต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อสร้างความสมานฉันท์ (ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร)

1.3.3 ท่านคิด และรู้สึกอย่างไรต่อประชาชนในพื้นที่ของท่าน (ทัศนคติต่อผู้รับสาร)

1.4 ประเด็นพฤติกรรมประกอบด้วย

1.4.1 ท่านคิดว่าคนในชุมชนของท่านคิดว่าท่านมีคุณสมบัติอย่างไรจึงเกิดความเชื่อถือในตัวท่าน

1) การเป็นคนยุติธรรม ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

2) การเป็นคนอดทน ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

3) การเป็นคนมีศีลธรรม ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

4) การเป็นคนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

5) การเป็นคนตรงไปตรงมา ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

6) การเป็นคนทำให้สิ่งที่ถูกต้อง ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

7) เป็นคนเปิดเผยข้อเท็จจริง ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

8) เป็นคนเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

9) เป็นคนที่คำนึงถึงส่วนรวม ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

10) เป็นคนที่ผู้อื่นไว้วางใจ ท่านคิดว่าเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

11) ให้ท่านเล่าถึงพฤติกรรมของท่านที่ช่วยให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และเป็นผลงานที่ท่านภูมิใจว่าสามารถช่วยให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี

ด้านเนื้อหา

1. ท่านคิดว่าข้อมูล เนื้อหา ข่าวสารเกี่ยวกับอะไรบ้างที่จะนำไปสู่การสร้างสามัคคี

1) เป็นคนดี ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

2) มีปัญหา ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

3) รายได้สมดุล ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

4) สุขภาพแข็งแรง ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

5) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

6) สังคมอบอุ่น ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

7) หลุดพ้นอาชญากรรม ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

8) กองทุนพึ่งพาตนเอง ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

9) การสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ชุมชนเมือง (กชช.) ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

10) ท่านยังคิดว่ามีเนื้อหาอื่นๆที่ท่านคิดว่านำไปสู่การเสริมสร้างสามัคคีที่ท่านได้นำเสนอต่อคนในชุมชนของท่าน ท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

ด้านสื่อ

1. สื่อที่ท่านใช้ในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นในชุมชนของท่าน มีสื่อใดบ้าง แต่ละสื่อในเวลาที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร จะเลือกใช้สื่อใดในเวลาใด
 - 1) สื่อบุคคล เป็นใครบ้าง ใช้เมื่อต้องการนำเสนอเรื่องอะไร อย่างไร
 - 2) สื่อชุมชน ใช้สื่ออะไรบ้าง ใช้เมื่อต้องการนำเสนอเรื่องอะไร อย่างไร
 - 3) สื่อเฉพาะกิจ ใช้สื่ออะไรบ้าง ใช้เมื่อต้องการนำเสนอเรื่องอะไร อย่างไร
 - 4) สื่อสังคมออนไลน์ใช้สื่ออะไรบ้าง ใช้เมื่อต้องการนำเสนอเรื่องอะไร อย่างไร

ตอนที่ 4 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างสมานฉันท์

1. ในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนของท่าน ท่านใช้รูปแบบใดบ้าง
 - 1) การสานเสวนา อธิบายวิธีการเสวนาว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
 - 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง อธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
 - 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม อธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
 - 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน อธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
 - 5) การสื่อสารแบบเครือข่ายอธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์สำหรับชาวบ้าน

สำหรับชาวบ้าน

แบบสัมภาษณ์

เพื่อการทำคุษฎีนิพนธ์

เรื่องการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรมย์สันติสุขเก้าดี

เครื่องมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรมย์สันติสุขเก้าดีศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรมย์สันติสุขเก้าดีศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรมย์สันติสุขเก้าดีและเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

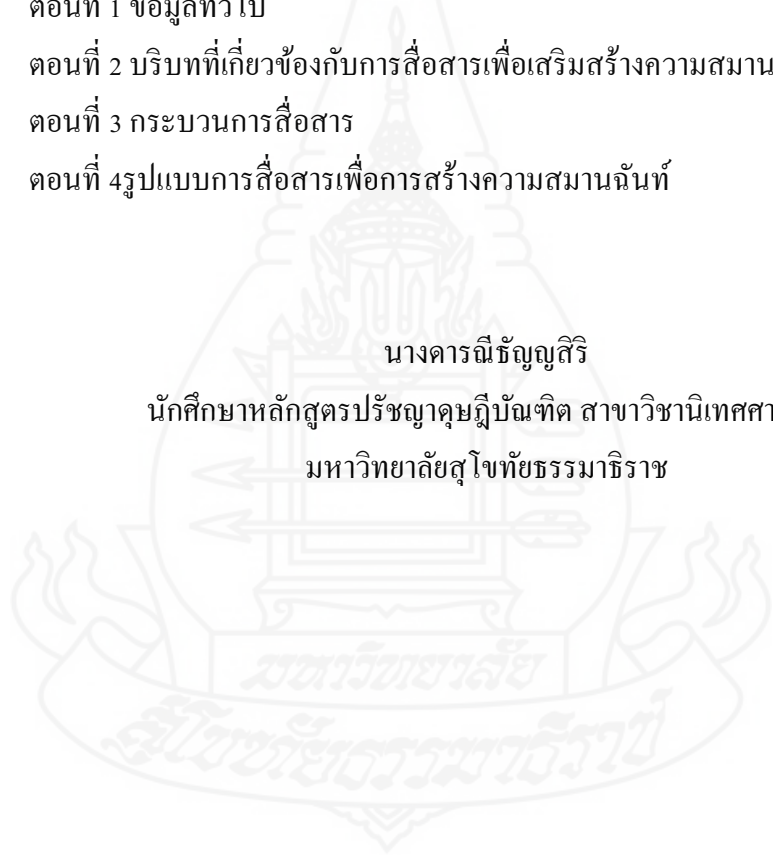
ตอนที่ 3 กระบวนการสื่อสาร

ตอนที่ 4 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างความสมานฉันท์

นางคารณิษฐ์ญูสิริ

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุลของผู้ตอบ.....
2. อายุ.....
3. ชื่อประธานคุ่ม.....

ตอนที่ 2 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

1. ประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชนของท่านเป็นอย่างไร
2. ท่านคิดว่าประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของท่านมีผลต่อการสร้างความสมานฉันท์หรือไม่ อย่างไร
3. ท่านคิดว่าอะไรบ้างที่มีผลต่อการสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนของท่าน
4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 3 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

ด้านผู้ส่งสาร

1. ในฐานะที่ท่านเป็นลูกคุ่มท่านคิดอย่างไรกับประธานคุ่มซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ มีคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ประเด็นความรู้ ประกอบด้วย

1.1.1 ประธานคุ่มของท่านมีความรู้อะไรบ้าง ในการพูดคุยกับประชาชนเพื่อสร้างความ สมานฉันท์

1.1.2 ความรู้เรื่องความสมานฉันท์ที่ประธานคุ่มท่านมีนั้น ท่านคิดว่าเพียงพอหรือไม่

1.1.3 และท่านคิดว่าท่านมีความรู้เกี่ยวกับความสมานฉันท์อย่างไรบ้าง (ให้อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง)

1.1.3 ท่านเข้าใจในเรื่องความสมานฉันท์ที่ประธานคุ่มของท่านนำเสนอหรือไม่ อย่างไร

1.2 ประเด็นทักษะในการสื่อสารประกอบด้วย

1.2.1 ท่านคิดว่าประธานคุ่มของท่านมีวิธีในการพูดคุยกับประชาชนอย่างไรบ้าง (1) แบบทางการ 2) แบบไม่เป็นทางการ) 1.2.2 ท่านคิดว่าประเด็นต่อไปนี้ มีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร ต่อการแสดงออกกับประชาชนในพื้นที่ของท่านเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ 1) สีหน้า 2) ท่าทาง 3) การแต่งกาย 4) สายตา 5) น้ำเสียง 6) การแสดงออกโดยใช้มือ 7) การใช้วัตถุหรือสัญญาณ

1.2.3 เมื่อท่านได้รับข้อมูลข่าวสารจากประธานคຸ້ມของท่านท่านสามารถแยกแยะประเด็น หรือตัดสินใจได้หรือไม่ว่าข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อเท็จจริง ท่านมีวิธีการตรวจสอบหรือไม่อย่างไร

1.2.4 ท่านคิดว่า ประธานคຸ້ມของท่านมีลักษณะพิเศษ หรือลักษณะเด่นในการทำงานสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ของท่านหรือไม่ อย่างไร (ยกตัวอย่างพร้อมอธิบาย)

1.3 ประเด็นทัศนคติ (ต่อตนเอง เรื่องที่จะสื่อสาร และผู้รับสาร)ประกอบด้วย

1.3.1 ทัศนคติต่อตนเอง 1) ท่านคิดว่าท่านมีส่วนช่วยให้เกิดความสมานฉันท์ในพื้นที่ของท่านหรือไม่ อย่างไร

1.3.2 ท่านคิดอย่างไรต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อสร้างความสมานฉันท์ (ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร)

1.3.3 ท่านคิด และรู้สึกอย่างไรต่อประธานคຸ້ມของท่าน (ทัศนคติต่อผู้รับสาร)

1.4 ประเด็นพฤติกรรม ประกอบด้วย

1.4.1 ท่านคิดว่าประธานคຸ້ມของท่านมีคุณสมบัติอย่างไรจึงเกิดความเชื่อถือใน

1) การเป็นคนยุติธรรม ท่านคิดว่าประธานคຸ້ມของท่านเป็นคุณสมบัติของท่านหรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

2) การเป็นคนอดทน ท่านคิดว่าประธานคຸ້ມของท่านมีคุณสมบัตินี้หรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

3) การเป็นคนมีศีลธรรม ท่านคิดว่าประธานคຸ້ມของท่านมีคุณสมบัตินี้หรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

4) การเป็นคนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ท่านคิดว่าประธานคຸ້ມของท่านมีคุณสมบัตินี้หรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

5) การเป็นคนตรงไปตรงมา ท่านคิดว่าประธานคຸ້ມของท่านมีคุณสมบัตินี้หรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

6) การเป็นคนทำให้สิ่งที่ถูกต้อง ท่านคิดว่าประธานคຸ້ມของท่านมีคุณสมบัตินี้หรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

7) เป็นคนเปิดเผยข้อเท็จจริง ท่านคิดว่าประธานคຸ້ມของท่านมีคุณสมบัตินี้หรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

8) เป็นคนเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น ท่านคิดว่าประธานคຸ້ມของท่านมีคุณสมบัตินี้หรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสมานฉันท์ได้อย่างไร

9) เป็นคนที่คำนึงถึงส่วนรวม ท่านคิดว่าประธานคุ่มของท่านมีคุณสมบัตินี้หรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสามัคคีได้อย่างไร

10) เป็นคนที่ผู้อื่นไว้วางใจ ท่านคิดว่าประธานคุ่มของท่านมีคุณสมบัตินี้หรือไม่ คุณสมบัตินี้ ใช้ในการสร้างความสามัคคีได้อย่างไร

11) ให้ท่านเล่าถึงพฤติกรรมของประธานคุ่มของท่านของท่านที่ช่วยให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และเป็นผลงานที่น่าภาคภูมิใจ ภูมิใจว่าสามารถช่วยให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี

ด้านเนื้อหา

1. ท่านคิดว่าข้อมูล เนื้อหา ข่าวสารเกี่ยวกับอะไรบ้างที่จะนำไปสู่การสร้างความสามัคคี

1) เป็นคนดี ประธานคุ่มของท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

2) มีปัญญา ประธานคุ่มของท่านท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

3) รายได้สมดุล ประธานคุ่มของท่านท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

4) สุขภาพแข็งแรง ประธานคุ่มของท่านท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

5) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ ประธานคุ่มของท่านท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

6) สังคมอบอุ่น ประธานคุ่มของท่านท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

7) หลุดพ้นอาชญากรรม ประธานคุ่มของท่านท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

8) กองทุนพึ่งพาตนเอง ประธานคุ่มของท่านท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

9) การสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ชุมชนเมือง (กชช.) ประธานคุ่มของท่านท่านนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องอะไรบ้าง อย่างไร และเนื้อหานี้มีส่วนในการนำไปสู่การสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร

10) ท่านยังคิดว่ามีเนื้อหาอื่นๆที่ประธานคุ่มของท่านนำเสนอต่อชุมชน และเป็นท่านคิดว่านำไปสู่การเสริมสร้างความสามัคคีหรือไม่ อย่างไร (ยกตัวอย่าง)

ด้านสื่อ

2. สื่อที่ประธานกลุ่มของท่านใช้ในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในชุมชนของท่าน มีสื่อใดบ้าง แต่ละสื่อในเวลาที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร จะเลือกใช้สื่อใดในเวลาใด

- 1) สื่อบุคคล เป็นใครบ้าง ใช้เมื่อต้องการนำเสนอเรื่องอะไร อย่างไร
- 2) สื่อชุมชน ใช้สื่ออะไรบ้าง ใช้เมื่อต้องการนำเสนอเรื่องอะไร อย่างไร
- 3) สื่อเฉพาะกิจ ใช้สื่ออะไรบ้าง ใช้เมื่อต้องการนำเสนอเรื่องอะไร อย่างไร
- 4) สื่อสังคมออนไลน์ใช้สื่ออะไรบ้าง ใช้เมื่อต้องการนำเสนอเรื่องอะไร อย่างไร

ตอนที่ 4 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างสมานฉันท์

1. ในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนของท่าน ประธานกลุ่มของท่านใช้รูปแบบใดบ้าง

- 1) การสานเสวนา อธิบายวิธีการเสวนาว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
- 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง อธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
- 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม อธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
- 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน อธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
- 5) การสื่อสารแบบเครือข่ายอธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสัมภาษณ์

เพื่อการทำคุณูปการ

เรื่องการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้า

เครื่องมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้าศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้าศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเกล้าและเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

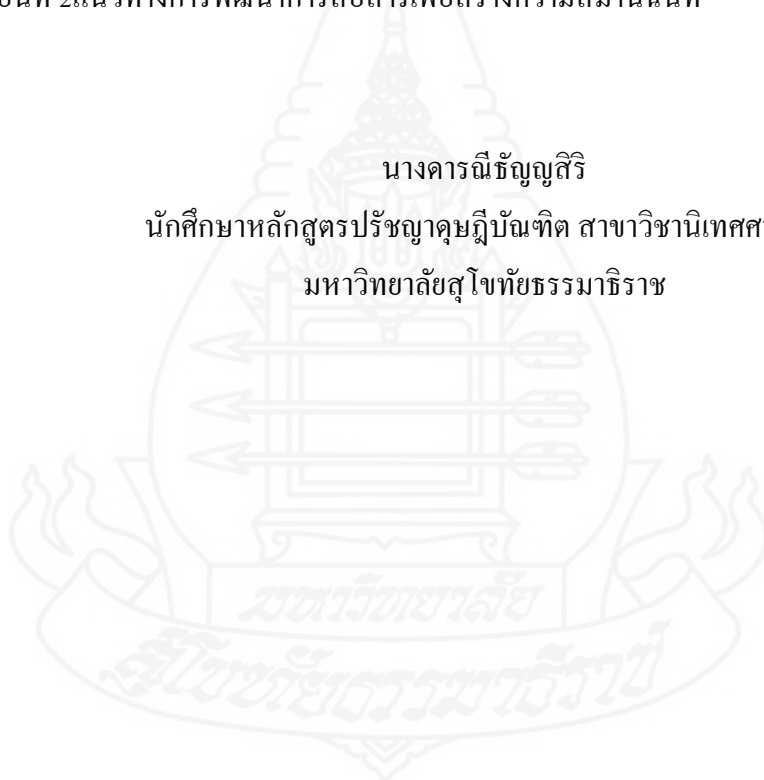
ตอนที่ 1 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

นางคารณิษฐญศิริ

นักศึกษาลัทธิศูตตรปรัชญาคุณูปการบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

ตอนที่ 1 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

1. ในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนควรใช้รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์แบบใดบ้าง

- 1) การสานเสวนา อธิบายวิธีการเสวนาว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
- 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง อธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
- 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม อธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
- 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน อธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง
- 5) การสื่อสารแบบเครือข่ายอธิบายว่าใช้วิธีการนี้หรือไม่ ใช้ในสถานการณ์ใด และมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการ พร้อมยกตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

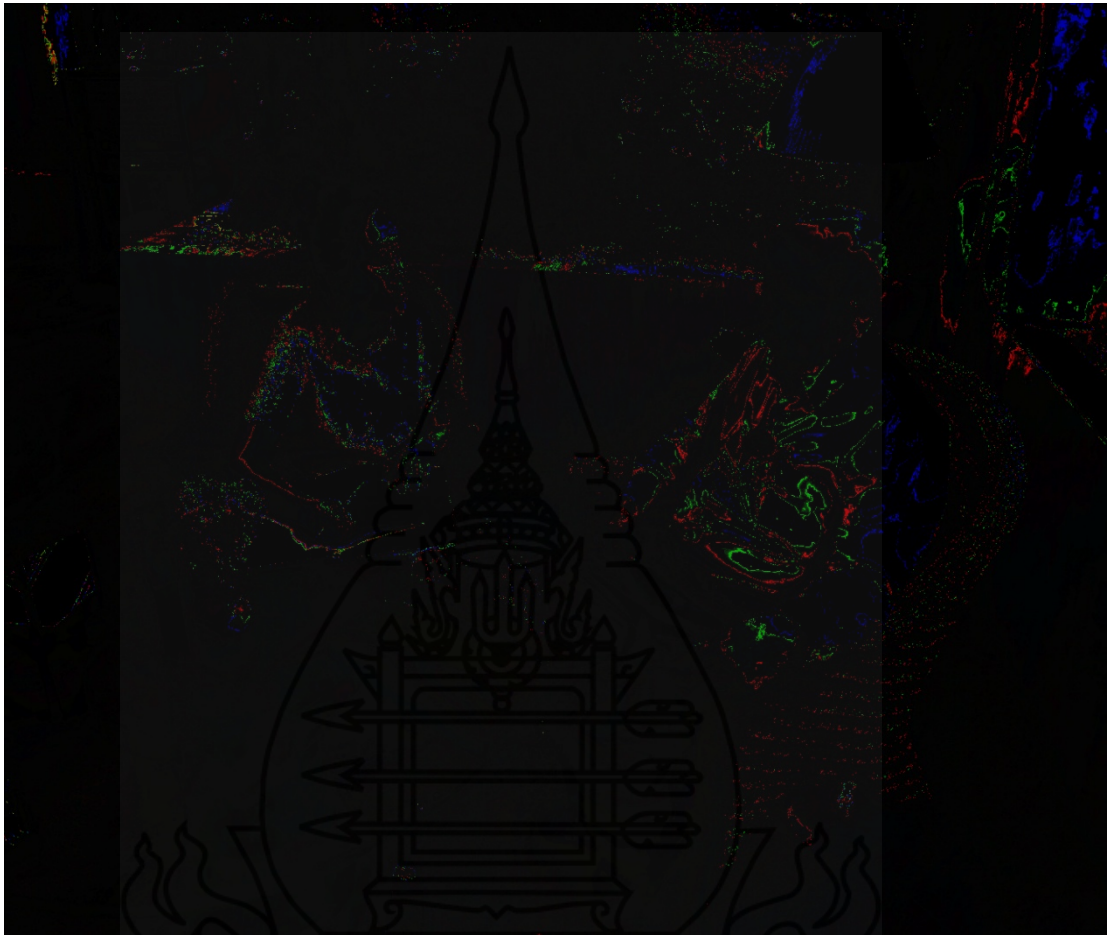
1. ในอนาคตควรมีการพัฒนาคุณลักษณะทางการสื่อสารอย่างไรบ้าง เพื่อพัฒนาให้เกิดความสมานฉันท์ต่อไป
2. ประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์ต้องมีการพัฒนาหรือไม่อย่างไร เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชน
3. รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ที่เป็นอยู่มีปัญหาหรือไม่ และควรพัฒนาอย่างไร เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ที่ดีขึ้น

ภาคผนวก ง

ภาพถ่าย

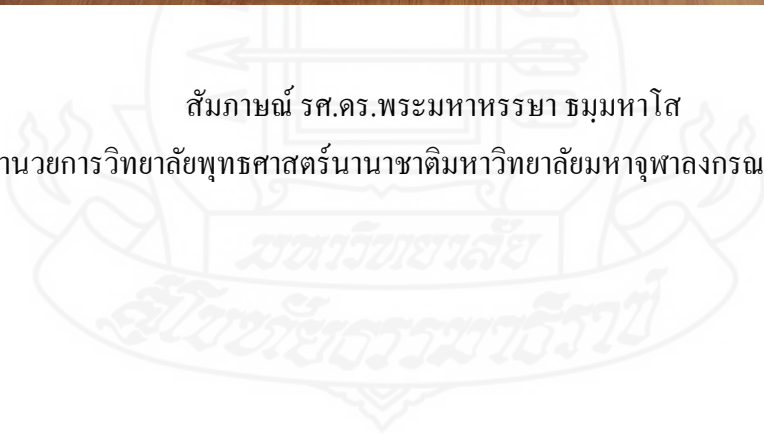
ภาพถ่าย
การทำคุณูปการ
เรื่องการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรริรัมย์สันติสุขเกล้า

สัมภาษณ์ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์
ผู้อำนวยการหลักสูตรพัฒนาผู้นำและแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี อดีตรองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

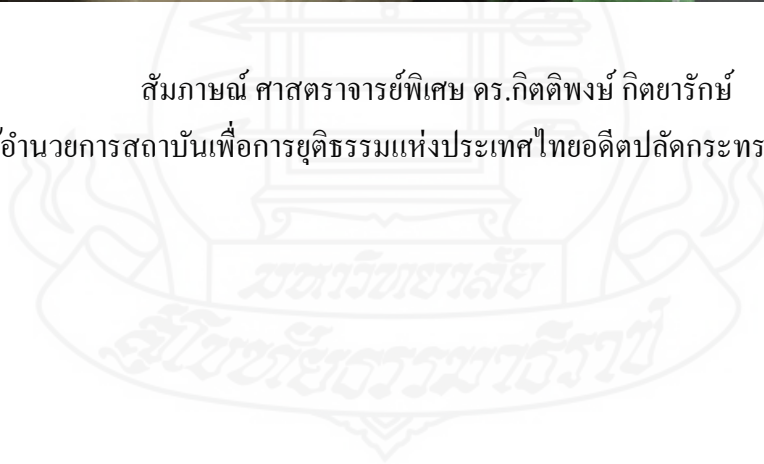

สัมภาษณ์ รศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส
ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์
ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยอดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (KeyInformants)

บ้านเจริญสุข หมู่ 12

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางคารณี รัชญศิริ
วัน เดือน ปีเกิด	22 มีนาคม 2514
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ. สาขาวิชานิติศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา 2536 ศม.สาขาวิชา ประชากรศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล 2541 คอ.ม.สาขาวิชา เทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2548
สถานที่ทำงาน	คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ตำแหน่ง	อาจารย์

